

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทของภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (documentary research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยทำการศึกษาองค์กรภาคประชาสังคมที่มีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตจำนวน 8 องค์กร ดังนี้

1. มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทย
2. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
3. มูลนิธิกระจกเงา
4. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว
5. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
6. คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ
7. กลุ่มเครือข่ายต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย
8. เครือข่ายพลเมืองเน็ต

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำการศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาตามประเด็น ดังนี้

- 1) ความเป็นมา
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) นโยบาย
- 4) บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต
- 5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคประชาสังคมต่อการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

1. มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

ความเป็นมา

ในช่วงเริ่มต้น คุณศรีดา ตันตะอิพิพานิช (ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยในปัจจุบัน) จบการศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2538 และเข้าทำงานที่หน่วยปฏิบัติการวิจัยเทคโนโลยีเครือข่าย ของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือเนคเทค (NECTEC) โดยเริ่มต้นจากโครงการวิจัยไทยสาร (ThaiSam) และโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย (SchoolNet) ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของสถาบันการศึกษาในขณะนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ.2540 เป็นช่วงเวลาที่อินเทอร์เน็ตเริ่มมีการใช้แพร่หลายมากขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งในช่วงเวลานั้นมีผลกระทบด้านลบจากการใช้อย่างไม่เหมาะสมเกิดขึ้นด้วย ในช่วงเวลานั้นเนคเทคเห็นความสำคัญในเรื่องของภัยอินเทอร์เน็ต คุณศรีดา จึงได้รับมอบหมายให้ทำการศึกษามลกระทบด้านลบจากการใช้อินเทอร์เน็ตจากประสบการณ์ในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตแก่ประชาชนในสังคม พร้อมทั้งการจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง นอกจากนี้ คุณศรีดา ยังมีส่วนร่วมในการเขียนหนังสือ “ทำอย่างไรได้บ้างกับปัญหา ภาพลามกและการล่อลวงบนอินเทอร์เน็ต” เพื่อเผยแพร่ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เทคนิคการกลั่นกรอง และแนวทางการดูแลเด็กและเยาวชนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแก่ผู้ปกครอง ครู และประชาชนทั่วไป

หลังจากนั้นในปี พ.ศ.2543 คุณศรีดา ได้ลาออกจากเนคเทค แต่ก็ยังคงทำงานด้านการให้ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตแก่ผู้ปกครอง โดยการจัดทำเว็บไซต์ Thaiparents.net โดยมุ่งเน้นในการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยแก่ผู้ปกครอง รวมทั้งเป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่องมาตลอด

ต่อมาเมื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทย ซึ่งในการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นมีทั้งด้านที่ให้ประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็มีด้านลบที่เกิดจากการใช้งานและเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

¹ หนังสือ ทำอย่างไรได้บ้างกับปัญหา ภาพลามกและการล่อลวงบนอินเทอร์เน็ต แต่งโดย ดร.พันธุ์มา พันธุ์ทวี, ศรีดา ตันตะอิพิพานิช และสุจินดา สุขุม จัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีวิจารณญาณเพียงพอ จึงเกิดการรวมกลุ่มของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยุคบุกเบิกของประเทศไทย เช่น กลุ่มบุคคลจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) กลุ่มบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) และกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้ร่วมกันก่อตั้ง "มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย" ขึ้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2546 โดยผู้บริหารมูลนิธิ ๔ ประกอบด้วย

1. ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์ (ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ในขณะนั้น) ทำหน้าที่ประธานมูลนิธิฯ
2. คุณตฤณ ตันตะเศรษฐี (กรรมการผู้จัดการบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย) ทำหน้าที่กรรมการมูลนิธิ
3. ดร.ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล (ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ในขณะนั้น) ทำหน้าที่กรรมการมูลนิธิ
4. คุณศรีตา ตันตะอธิพานิช ทำหน้าที่ผู้จัดการมูลนิธิ

ภาพที่ 1 สัญลักษณ์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ได้รับงบประมาณหลักในการดำเนินการจากบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่ยังร่วมก่อตั้ง นอกจากนี้มูลนิธิฯ ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ² (สสส.) รวมทั้งการรับเงินบริจาคจากประชาชนทั่วไปด้วย

ปัจจุบันการดำเนินงานของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มีความสำคัญกับการให้ความรู้เรื่องสื่ออินเทอร์เน็ตต่อเยาวชน ผู้ปกครอง และครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้

² สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ.2544 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี มีรายได้จากภาษีสรรพสามิตยาสูบและสุราในอัตราร้อยละ 2 ต่อปี โดยมีหน้าที่สนับสนุนและประสานความร่วมมือให้ประชาชนไทยริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมสุขภาพ

อย่างปลอดภัย และสร้างสรรค์ ในขณะเดียวกัน ทางมูลนิธิ ฯ ยังมีการขยายผลไปสู่การขับเคลื่อนในประเด็นของสื่อสมัยใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน เช่น เกมคอมพิวเตอร์ อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมการเรียนรู้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจอินเทอร์เน็ตในแง่ของคุณและโทษ สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัยและเกิดประโยชน์
2. ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์³ และการรวมตัวของกลุ่มครู ผู้ปกครองเพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต รู้เท่าทันภัยจากเทคโนโลยี และสามารถสอดส่องดูแลเยาวชนให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัยสร้างสรรค์
3. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านไอซีที เน้นการเพิ่มพูนความรู้ผ่านกิจกรรมการอบรม สัมมนา และค่ายอินเทอร์เน็ต
4. ส่งเสริมธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ให้คนไทยคุ้นเคยกับระบบการชำระเงินออนไลน์ทั้งในแง่ของการจับจ่ายสินค้าและการบริจาคทำบุญ

นโยบายการทำงาน

นโยบายของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย คือ การมุ่งเน้นการสร้างความรู้ตระหนักรู้เรื่องประโยชน์และโทษของอินเทอร์เน็ตแก่สังคม รวมทั้งการให้ความรู้เรื่องการใช้งาน เพื่อสร้างความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาเอกสาร เว็บไซต์ และสัมภาษณ์บุคคลทำงานในมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย สามารถแบ่งรูปแบบการทำงานที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตของมูลนิธิ ฯ ได้ดังต่อไปนี้ คือ

³ เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ (CyberParents) คือ กลุ่มผู้ปกครองที่มีที่ความห่วงใยบุตรหลานที่ใช้อินเทอร์เน็ต โดยจุดมุ่งหมายเพื่อรวมกลุ่มกันเรียนรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละครอบครัว แบ่งปันข่าวสารความรู้ และเครื่องมือป้องกันภัยต่าง ๆ แก่กันในกลุ่ม ดูรายละเอียดที่หน้า 81

1. การให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต และสร้างการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต

การให้ความรู้เรื่องประโยชน์และโทษของอินเทอร์เน็ตถือเป็นภารกิจหลักของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย โดยทางมูลนิธิ ฯ มีแนวคิดว่าการให้ความรู้เพื่อเกิดความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันส่วนตัวให้แก่เด็กและเยาวชน และนำไปสู่การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ด้วยตนเองต่อไป

กิจกรรมการให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) การอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตแก่ประชาชน

ทางมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เป็นประจำ ซึ่งกิจกรรมของมูลนิธิ ฯ สามารถอธิบายได้เป็น 11 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ เป็นการอบรมให้ความรู้เพื่อส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองและครูเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันการใช้อินเทอร์เน็ตของบุตรหลานและสามารถดูแลให้คำแนะนำในการใช้งานที่เหมาะสมได้ กิจกรรมในการอบรม เช่น การเรียนรู้การการขาดผ่านโปรแกรมสนทนา การใช้ไอติมติดคอนในการสนทนา เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการทำความรู้จักกันระหว่างผู้ปกครองและครูในเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานต่อไป

2. การอบรมเชิงปฏิบัติการชุดเครื่องมือป้องกันภัยออนไลน์ เป็นการอบรมการใช้โปรแกรมการกั้นกรองเนื้อหาเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น โปรแกรมปลาวาฬ เบราเซอร์⁴ และ ICT House Keeper⁵

3. ค่ายครอบครัวรักไอทีและสิ่งแวดล้อม เป็นทำกิจกรรมในค่ายสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งเรียนรู้อินเทอร์เน็ตร่วมกันในครอบครัว เพื่อเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัวผ่านการทำกิจกรรมด้านไอทีร่วมกัน ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การช่วยกันสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพื่อตอบคำถามด้านสิ่งแวดล้อม

⁴ ปลาวาฬเบราเซอร์ เป็นเว็บเบราว์เซอร์ที่มีพัฒนาโดยคนไทย ที่หวังให้ผู้ใช้งานที่เป็นเด็กและเยาวชน ลักษณะการใช้งานทั่วไปสามารถใช้งานได้เหมือนกับเว็บเบราว์เซอร์อื่น ๆ เช่น Microsoft Internet Explorer ซึ่งมีเมนูการใช้เป็นภาษาไทย รวมถึงมีระบบป้องกันเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน โดยการตั้งค่าในเมนูตัวเลือกของอินเทอร์เน็ตในเมนูย่อย Content เพื่อให้ผู้ใช้กำหนดค่าในการกั้นกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในเว็บต่างๆ ได้

⁵ โปรแกรมไอซีทีเฮาส์คีปเปอร์ (ICT House Keeper) เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นโดยกระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมกับเยาวชน และสามารถปรับปรุงฐานข้อมูลรายชื่อเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมจากระบบแม่ข่ายโดยอัตโนมัติ รวมถึงสามารถกำหนดเวลาการใช้งานอินเทอร์เน็ตและเกม และบันทึกข้อมูลประวัติการใช้งานของเครื่องคอมพิวเตอร์ได้อีกด้วย

4. การอบรมหลักสูตรเสริมทักษะอินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย เนื่องจากทางมูลนิธิ ฯ มีการพัฒนาหลักสูตรการสอนการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ทางมูลนิธิจึงมีความพยายามที่จะส่งเสริมการสอนเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนต้นแบบ^๖ของมูลนิธิ รวมทั้งครู และผู้ปกครองที่สนใจ โดยมีการจัดอบรมแนะนำการใช้หลักสูตรตลอดจนเทคนิคการสอน การประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ ปัจจุบันที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในห้องเรียน

5. การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรอินเทอร์เน็ตและการทำ E-book เป็นการอบรมครูในการใช้โปรแกรม Desktop Author เพื่อทำสื่อการสอนในรูปแบบของเอกสารดิจิทัล หรือ E-book

6. การอบรมหลักสูตรการสร้างสื่อการสอน E-learning เป็นการอบรมครูเพื่อการทำสื่อการสอนในวิชาต่าง ๆ ในรูปแบบของ E-Learning เพื่อให้สามารถออกแบบเนื้อหาบทเรียนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยใช้ข้อความ รูปภาพ เสียง คลิปวิดีโอมาประกอบเว็บไซต์ของวิชา

7. อบรมการใช้อินเทอร์เน็ตกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ควบคู่กับการทำกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เช่น การค้นหาข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ ในเว็บไซต์ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง

8. การอบรมครอบครัวเรียนรู้อินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนรู้อินเทอร์เน็ตร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว เป็นการลดช่องว่างทางความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตระหว่างผู้ปกครอง และบุตรหลาน และส่งเสริมให้ผู้ปกครองรู้เท่าทันการใช้เน็ตของบุตรหลานของตน รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ครอบครัวแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลบุตรหลานในการใช้อินเทอร์เน็ตด้วย

9. การอบรมเชิงปฏิบัติการอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น เป็นการอบรมและฝึกการใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครอง ครู และเยาวชนที่เริ่มเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ต

10. การทำเว็บเพจเพื่อการเรียนการสอน เป็นการอบรมครูในการทำเว็บเพจด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป รวมทั้งฝึกสร้างเว็บเพจของเนื้อหาวิชาที่สอนของตนเพื่อนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนนอกห้องเรียน

11. การอบรมคอมพิวเตอร์ง่ายนิดเดียว เป็นการอบรมการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับผู้ปกครอง โดยเริ่มตั้งแต่การเรียนรู้ส่วนประกอบต่างๆ และการทำงานของคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการใช้เครื่องมือและโปรแกรมพื้นฐานสำหรับการทำงาน

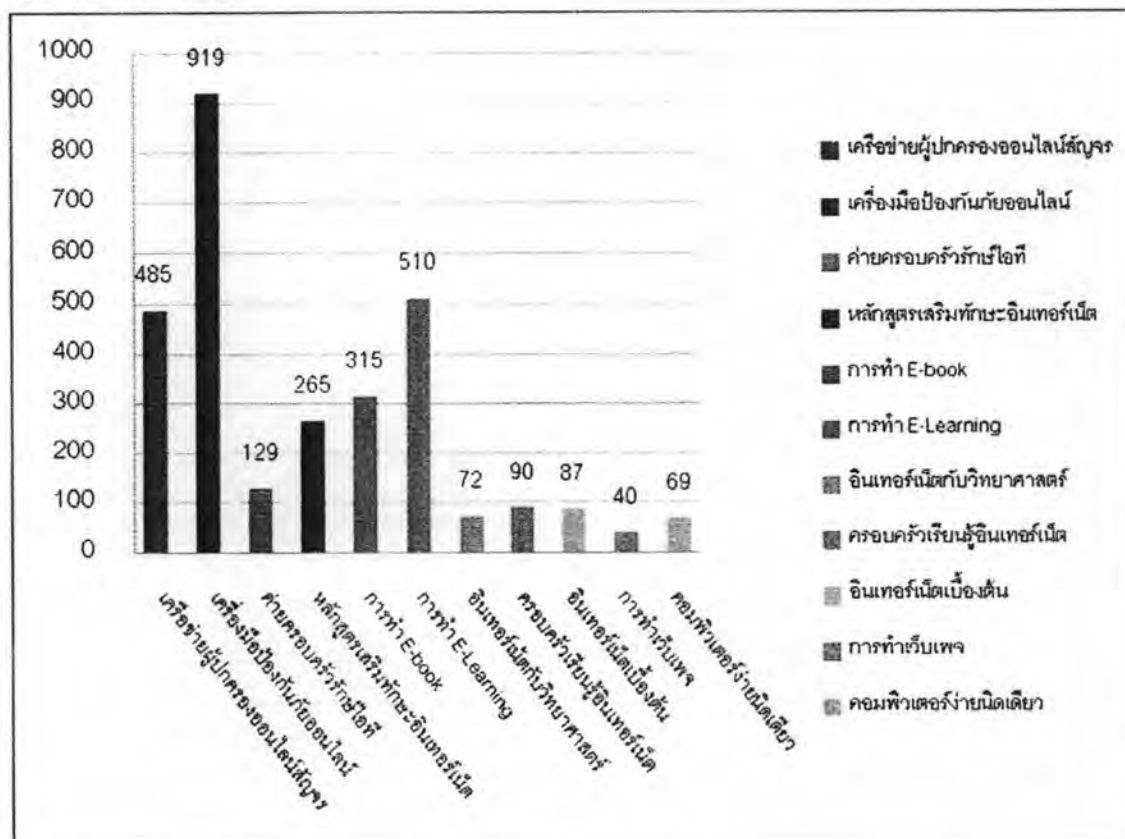
มูลนิธิอินเทอร์เน็ตพัฒนาไทยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ และบุคคลทั่วไปอย่างต่อเนื่อง จากการประมวลข้อมูลเอกสารที่ได้รับมูลนิธิ ประกอบกับข้อมูลกิจกรรมที่ปรากฏในเว็บไซต์ของมูลนิธิ พบว่า มีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ทั้งหมด 33 ครั้ง โดยมีผู้ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 2,981 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 (รายละเอียดของกิจกรรมทั้งหมดดูในภาคผนวก ก)

^๖ ดูรายละเอียด โรงเรียนต้นแบบของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ที่หน้า 81

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของการจัดกิจกรรมให้ความรู้และจำนวนผู้ผ่านการอบรมจากกิจกรรมของมูลนิธิอินเทอร์เน็ต
ร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 - พ.ศ.2551

ลำดับ ที่	กิจกรรม	จำนวน (ครั้ง)	จำนวนผู้ ผ่านการ อบรม
1.	การอบรมเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์	5 ครั้ง	485 คน
2.	การอบรมเชิงปฏิบัติการชุดเครื่องมือป้องกันภัยออนไลน์	6 ครั้ง	919 คน
3.	ค่ายครอบครัวรักไซเบอร์ไอทีและสิ่งแวดล้อม	2 ครั้ง	129 คน
4.	การอบรมหลักสูตรเสริมทักษะอินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย	5 ครั้ง	265 คน
5.	การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรอินเทอร์เน็ตและการทำ E-book	2 ครั้ง	315 คน
6.	การอบรมหลักสูตรการสร้างสื่อการสอน E-learning	6 ครั้ง	510 คน
7.	อบรมการใช้อินเทอร์เน็ตกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	1 ครั้ง	72 คน
8.	การอบรมครอบครัวเรียนรู้อินเทอร์เน็ต	2 ครั้ง	90 คน
9.	การอบรมเชิงปฏิบัติการอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น	2 ครั้ง	87 คน
10.	การทำเว็บเพจเพื่อการเรียนการสอน	1 ครั้ง	40 คน
11.	การอบรมคอมพิวเตอร์รายนิตเดียว	1 ครั้ง	69 คน
	รวม	33 ครั้ง	2,981 คน

แผนภูมิที่ 1 แสดงปริมาณผู้ผ่านการอบรมกิจกรรม 11 รูปแบบของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 – พ.ศ. 2551

กิจกรรมอบรมให้ความรู้ที่มูลนิธิ จัดขึ้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การอบรมเรื่องการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ต 2) การอบรมในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งพิจารณาจากข้อมูลพบว่ามูลนิธิ มีการจัดกิจกรรมในลักษณะของการอบรมเรื่องการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตใน 6 รูปแบบกิจกรรม คือ การอบรมเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ การอบรมเชิงปฏิบัติการชุดเครื่องมือป้องกันภัยออนไลน์ ค่ายครอบครัวรักไอทีและสิ่งแวดล้อม การอบรมหลักสูตรเสริมทักษะอินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย อบรมการใช้อินเทอร์เน็ตกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การอบรมครอบครัวเรียนรู้อินเทอร์เน็ต มีการจัดขึ้นทั้งหมด 21 ครั้ง มีผู้ผ่านการอบรม 1,960 คน

ส่วนการในลักษณะของการอบรมในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มี 5 รูปแบบกิจกรรม คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรอินเทอร์เน็ตและการทำ E-book การอบรมหลักสูตรการสร้างสื่อการสอน E-learning การอบรมเชิงปฏิบัติการอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น การทำเว็บเพจเพื่อการเรียนการสอน การอบรมคอมพิวเตอร์ง่ายนิดเดียว มีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ทั้งหมด 12 ครั้ง มีผู้ผ่านการอบรม 1,021 คน

เมื่อพิจารณาตามปีที่มีการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ปี (พ.ศ.2548-2551) ในปี พ.ศ.2550 มีจำนวนการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้มากที่สุด คือ 14 ครั้ง (ดังรายละเอียดในตารางที่ 2) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ผ่านการอบรมในตารางที่ 3 พบว่า ในปี พ.ศ.2549 มีผู้เข้าร่วมและผ่านการอบรมมากที่สุด คือ 1,054 คน (คิดเป็นร้อยละ 35)

ตารางที่ 2 แสดงความถี่ในการจัดอบรมให้ความรู้และจำนวนผู้ผ่านการอบรมของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548- พ.ศ.2551

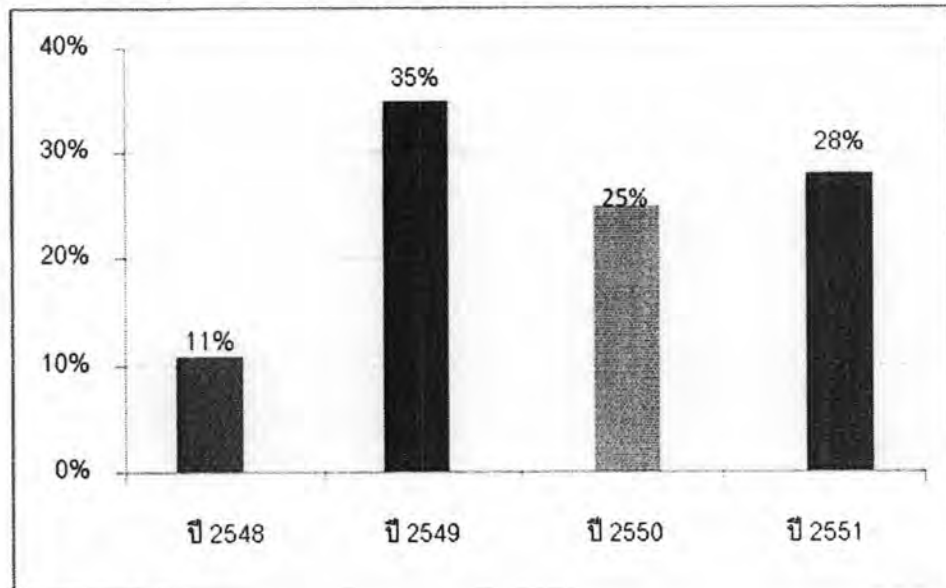
ปี พ.ศ.	จำนวนครั้งของการจัดอบรมให้ความรู้
2548	4
2549	7
2550	14
2551	8

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมจากกิจกรรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2548 - พ.ศ. 2551

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ผ่านการอบรม	คิดเป็นร้อยละ
2548	340	11
2549	1,054	35
2550	756	25
2551	831	28

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548- พ.ศ.2551

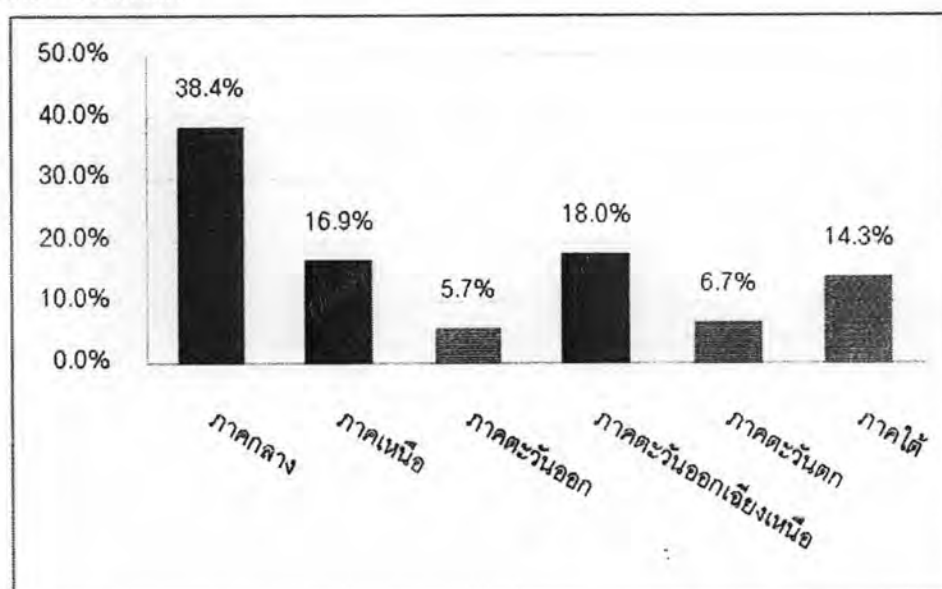
การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 6 ภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากทางมูลนิธิมีการร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาและโรงเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้ปกครอง และครูอย่างต่อเนื่องจากปีพ.ศ.2548 - พ.ศ. 2551 มีผู้ผ่านการอบรมในภูมิภาคต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4 โดยภูมิภาคที่มีผู้ผ่านการอบรมมากที่สุด คือ ภาคกลาง (ร้อยละ 38.4) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยใน 6 ภูมิภาคตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 - พ.ศ. 2551

ภาค	จำนวนผู้ผ่านการอบรม	คิดเป็นร้อยละ
ภาคกลาง	1,145	38.4
ภาคเหนือ	505	16.9
ภาคตะวันออก	171	5.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	536	18.0

ภาค	จำนวนผู้ผ่านการอบรม	คิดเป็นร้อยละ
ภาคตะวันตก	199	6.7
ภาคใต้	425	14.3

แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนผู้ผ่านการอบรมให้ความรู้ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยใน 5 ภูมิภาค ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 – พ.ศ. 2551

2) การจัดเวทีเสวนา และการสัมมนา

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มีการจัดเวทีเสวนา การสัมมนา และการเข้าร่วมเป็นวิทยากรในเวทีเสวนาเรื่องเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตที่มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่สังคมเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต สถานการณ์ปัจจุบันที่พ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน รวมถึงประชาชนทั่วไปได้รับผลกระทบ รวมทั้งเป็นการระดมความคิดเห็นแนวทางการแก้ปัญหาจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนทางนโยบายต่อไป

จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์ของมูลนิธิ พบว่ามีการจัดเวทีเสวนาและงานสัมมนา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2550 จำนวน 19 ครั้ง และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 1,937 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงความถี่ของการจัดเวทีเสวนา และการสัมมนา และจำนวนผู้เข้าร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2550

ปี	ความถี่ในการจัดงานสัมมนา	จำนวนผู้เข้าร่วม
2549	8	1,057
2550	11	880
รวม	19	1,937

การจัดเวทีเสวนา และการสัมมนาส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต เสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตในทางไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน โดยการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นทั้งหมดในระยะเวลา 2 ปี (พ.ศ.2549- พ.ศ.2550)⁷ มีดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงกิจกรรมการจัดเวทีเสวนา และงานสัมมนาที่จัดขึ้นโดยมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยตั้งแต่ พ.ศ.2549- พ.ศ.2550

ลำดับที่	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่	จำนวนผู้เข้าร่วม
1	17มิ.ย. 49	เสวนา "เด็กไทยกับภัยออนไลน์: แชนด์รุม"	โรงเรียนสวนหม่อม จ.นครราชสีมา	100 คน
2	27ส.ค. 49	สัมมนา "เทคโนโลยีใช้ได้...ต้องมีสติ คลิปวิดีโอ เล่นไลน์ ชาญวิวิ" โดยมีวิทยากร คือ พ.ต.อ.ญาณพล ยั่งยืน (กรมสอบสวนคดีพิเศษ) และนายแพทย์อุกฤษ จิรภัทรกุล (รพ.พระมงกุฎเกล้า)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร	110 คน

⁷ ข้อมูลกิจกรรมเสวนาและการสัมมนาที่มูลนิธิฯ รวบรวมไว้มีเพียง 2 ปี คือ พ.ศ.2549 – พ.ศ.2550

ลำดับ ที่	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่	จำนวน ผู้เข้าร่วม
3	3 ก.ย. 49	สัมมนา "รู้เท่าทันภัยออนไลน์: แชตลวง เว็บ ลามก เล่นไลน์ ชายวิว ^๖ " โดยวิทยากร นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (จิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่น กรมสุขภาพจิต)	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2	200 คน
4	14 ก.ย. 49	สัมมนา "กระบวนการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย"	โรงเรียนไมทอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร	150 คน
5	16 ก.ย. 49	สัมมนา "รู้เท่าทันภัยโซเชียล: แชตลวง เว็บ ลามก เล่นไลน์ ชายวิว" โดยวิทยากร คือ พญ.พรรณพิมล หล่อตระกูล (ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล) พ.ต.อ.ญาณพล ยั่งยืน (กรมสอบสวนคดีพิเศษ)	โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง จ.ระยอง	177 คน
6	1 ต.ค.49	สัมมนา "เด็กไทยกับภัยออนไลน์และการใช้เครื่องมือเว็บไม่เหมาะสม"	โรงเรียนด่านเกวียนวิทยา จ.นครราชสีมา	120 คน
7	8 พ.ย.49	สัมมนา "อาสาสมัครแจ้งเตือนภัยออนไลน์"	โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร	200 คน
8	25 พ.ย.49	สัมมนา "รู้เท่าทันภัยออนไลน์ กรณีเว็บลามก แชตลวง เล่นไลน์ ชายวิว"	โรงเรียนดาราวิทยาลัย จ.เชียงใหม่	153 คน
9	20 ม.ค.50	สัมมนา "รู้เท่าทันภัยออนไลน์: แชต ลวง เว็บ ลามก เล่นไลน์ ชายวิว " โดยวิทยากร พ.ต.อ.ญาณพล ยั่งยืน (กรมสอบสวนคดี พิเศษ) จิรา บุญประสบ (รายการหลุมดำ) พญ.พรรณพิมล หล่อตระกูล (ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล)	โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง กรุงเทพมหานคร	100 คน

^๖ เล่นไลน์ คือ การหาเพื่อน แฟน หรือคู่นอนผ่านทางโทรศัพท์ โดยใช้บริการของออกดีไอเท็กหมายเลข 1900 1900 XXX ชายวิว คือ การซื้อขายภาพโป๊ของตัวเองผ่านอินเทอร์เน็ตตามที่ตกลงกันระหว่างสนทนา อาจจะเป็นการแลกกับเงิน หรือบัตรเติมเงิน

ลำดับ ที่	วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่	จำนวน ผู้เข้าร่วม
10	10 ก.พ.50	สัมมนา "ภัยร้ายที่พ่อแม่ควรรู้"	TK Park กรุงเทพมหานคร	40 คน
11	11 ก.พ.50	สัมมนา "ให้ลูกเรียนรู้เรื่องเพศออนไลน์"	TK Park กรุงเทพมหานคร	40 คน
12	11 ก.พ.50	สัมมนา "มาเป็นเจ้าของทีวี วิทยุบนเน็ต กัน เถอะ"	TK Park กรุงเทพมหานคร	40 คน
13	14 ก.พ.50	สัมมนา "วัยรุ่นพันธุ์ใหม่ เพศภัยแก้ไขได้"	โรงพยาบาลรามาริบัติ กรุงเทพมหานคร	200 คน
14	18 ก.พ.50	สัมมนา "การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้"	โรงเรียนพิชญศึกษา จ.นนทบุรี	40 คน
15	26 ก.ค.50	สัมมนา "นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา การ ใช้อินเทอร์เน็ตแบบสร้างสรรค์"	มหาวิทยาลัยศิลปากร จ.นครปฐม	50 คน
16	11 ส.ค.50	สัมมนา "ครอบครัวเรียนรู้เรื่องเกม"	TK Park กรุงเทพมหานคร	70 คน
17	16 ก.ย.50	สัมมนา "เรียนรู้ตัวอย่างสร้างสรรค์ รู้ทันสื่อ ออนไลน์"	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมา ธิราช จ.นนทบุรี	50 คน
18	31 – 2 พ.ย.50	มหกรรมวันสุขภาพจิตแห่งชาติ (เรียนรู้ ตัวอย่างสร้างสรรค์ รู้ทันสื่อออนไลน์)	กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข	50 คน
19	12 พ.ย. 50	เสวนาเพื่อจุดประกายความคิดการจัดระดับ ความเหมาะสมของเว็บไซต์	โรงเรียนศรีสุริโยทัย	200 คน

นอกจากนี้กิจกรรมหลักที่ทางมูลนิธิ ฯ จะมีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี คือ "งานมหกรรมการใช้
อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์" ซึ่งเป็นความร่วมมือของทางมูลนิธิ และองค์การภาคีเครือข่ายที่ร่วมกัน
ทำงาน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) อุทยานการเรียนรู้ TK Park⁹ และ

⁹ อุทยานการเรียนรู้ทีเคพาร์ค (TK Park) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2548 โดยให้บริการห้องสมุดที่มีทั้งหนังสือ สื่อ
มัลติมีเดียหลากหลายรูปแบบ และมีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมนอกประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชน ปัจจุบันตั้งอยู่บนชั้น
8 ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์

สถาบันไทยรัฐเน็ต¹⁰ (TRN) โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อให้ความรู้แก่เยาวชน ผู้ปกครอง และผู้สนใจ ซึ่งกิจกรรมภายในงานจะมีการเปิดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย งานมหกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์เริ่มมีการจัดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นประจำทุกปีดังแสดงรายละเอียดโดยสังเขปในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงวันเวลาและสถานที่ในการจัดงานมหกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	สถานที่
14 ก.ย. 49	งานมหกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยเพื่อเยาวชน	โรงเรียนไผทอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร
9 -11 ก.พ. 50	มหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์	TK Park ชั้น 8 ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์
21-23 มี.ค. 51	งานมหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ ปี 2551	อุทยานการเรียนรู้ TK Park ชั้น 8 และโซน Eden ชั้น 1 ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์

กิจกรรมภายในงานมหกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมีทั้งการจัดเวทีสัมมนาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ การจัดอบรมให้ความรู้ และการเปิดคลินิกให้คำปรึกษาปัญหาเด็กติดเกมและติดอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการจัดซุ้มกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ เล่นเกมและแจกสื่อรณรงค์จากองค์กรภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัดงาน

¹⁰ สถาบันไทยรัฐเน็ต (TRN) (ภายหลังเปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น Change Fusion) เป็นองค์กรดูแลแผนงาน ICT เพื่อสุขภาพออนไลน์ และสนับสนุนเครือข่ายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีเป้าหมายหลักของแผนคือการสร้างสภาพแวดล้อม ICT ที่สร้างสรรค์และปลอดภัยสำหรับเยาวชนและคนรุ่นใหม่

งานมหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ครั้งที่ 3 จัดขึ้นในวันที่ 21-23 มีนาคม 2551 ณ อุทยานการเรียนรู้ TK Park ชั้น 8 และโซน Eden ชั้น 1 ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 2-3 งานมหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ครั้งที่ 3

กิจกรรมภายในงานมีการอบรมให้ความรู้การใช้อินเทอร์เน็ต เช่น การทำ E-book การฝึกสร้างเกมสำหรับเด็กและเยาวชน การสร้างและตกแต่ง Blog อย่าง Hi5 และ Space เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีเสวนาเพื่อให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าร่วมเสวนา เช่น เวทีเสวนาเรื่อง "ไดอารี่ออนไลน์ บันทึกส่วนตัว หรือส่วนร่วม" เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิทยากรจากสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย กับกลุ่มเด็กและเยาวชนสมาชิก Hi5 และ Space และพ่อแม่ผู้ปกครอง เวทีเสวนาเรื่อง "เพศออนไลน์กับภัยแฝง" เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และให้ความรู้เรื่องภัยทางเพศที่อาจแฝงมากับการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชน เช่น การถูกล่อลวงจากการแชตกับคนแปลกหน้า การหาเพื่อนทางอินเทอร์เน็ต การโพสต์รูปของตนเองในเว็บไซต์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการจัดคลินิกให้คำปรึกษาปัญหาเด็กติดเน็ต ติดเกม ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองสามารถเข้ามาทำแบบทดสอบตรวจสอบอาการติดเกมหรืออินเทอร์เน็ตของบุตร พร้อมทั้งปรึกษาและรับคำแนะนำในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากจากทีมงานจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ และโรงพยาบาลราชวิถี

สำหรับองค์ภพาศิในการจัดงานจะมีพื้นที่สำหรับการจัดบูทกิจกรรม การแสดงนิทรรศการด้วยองค์กรที่ร่วมจัดงาน เช่น การจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานและกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะผ่านงานปั้นแป้งโดว์สำหรับเด็กและครอบครัวของกลุ่มแบ่งปันฝันรัก รวมทั้งภายในงานมีกิจกรรมการแสดงบนเวทีเพื่อความบันเทิงด้วย เช่น การแสดงจินตลีลาประกอบเพลง การแสดงตัวมาสคอต และการแสดงดนตรีจากวงไฮโปแฟมิลี่ เป็นต้น

3) การจัดทำสื่อเพื่อให้ความรู้

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มีการจัดทำสื่อความรู้ และสื่อรณรงค์การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย เพื่อแจกให้แก่สมาชิกและผู้สนใจทั่วไปนำไปใช้ประโยชน์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยสื่อรณรงค์เหล่านี้มูลนิธิฯ นำไปเผยแพร่ตามงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น รวมถึงจัดส่งให้แก่สมาชิก และมอบแก่โรงเรียนที่เป็นเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบของทางมูลนิธิฯ นอกจากนี้ผู้ที่สนใจสามารถขอรับสื่อได้โดยตรงที่มูลนิธิ หรือดาวน์โหลดสื่อได้ที่เว็บไซต์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย www.inetfoundation.org และเว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ www.thaisafenet.org ซึ่งสื่อที่ทางมูลนิธิฯ จัดทำขึ้นมีหลายประเภท ซึ่งผู้วิจัยสามารถประมวลได้ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงรายละเอียดสื่อให้ความรู้และรณรงค์ของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

ประเภทของสื่อ	รายชื่อ	เนื้อหาโดยสังเขป
หนังสือ	หนังสือ CyberKid 	หนังสือรวบรวมข้อแนะนำการใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยอย่างง่าย ๆ สำหรับเด็ก และแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจ และเกมลับสมอง สำหรับสมาชิกในเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ และผู้สนใจทั่วไป
	หนังสืออินเทอร์เน็ต...เข้าใจง่าย 	หนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต สำหรับผู้ที่ยังไม่มีความเข้าใจการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงข้อแนะนำสำหรับวิธีการหลีกเลี่ยงและรับมือกับภัยออนไลน์สำหรับเด็ก พร้อมแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจสำหรับครอบครัว

ประเภทของสื่อ	รายชื่อ	เนื้อหาโดยสังเขป
	<p>หนังสือถาม-ตอบเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์</p> 	<p>หนังสือรวบรวม ความรู้ ประสบการณ์ และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ของบุตรหลานจากผู้ปกครองในเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของคำถาม- คำตอบ</p>
<p>วารสาร/ จดหมาย ข่าว</p>	<p>จดหมายข่าวเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์</p> 	<p>จดหมายข่าวสำหรับสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ แจ้งข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม รวมถึงการเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับไอทีที่น่าสนใจ ซึ่งมีสมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์รับจดหมายข่าวทางอีเมลจำนวน 800 คน นอกจากนี้ในบางฉบับมีการจัดทำในรูปแบบของสิ่งตีพิมพ์ เพื่อแจกตามโรงเรียนต้นแบบ และในงานสัมมนาและการอบรมของมูลนิธิฯ</p>
	<p>วารสารเมื่อเด็กติดเกม</p> 	<p>คู่มือสำหรับผู้ปกครองสำหรับแก้ไขปัญหา ลูกติดเกมคอมพิวเตอร์ และแบบทดสอบระดับการติดเกมของเด็ก เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดเกม</p>

ประเภทของสื่อ	รายชื่อ	เนื้อหาโดยสังเขป
โปสเตอร์	<p>โปสเตอร์เยาวชนรุ่นใหม่คลิกปลอดภัยและสร้างสรรค์</p> 	<p>โปสเตอร์แนะนำวิธีการการดูแลสุขภาพขณะใช้งานคอมพิวเตอร์เป็นเวลานาน และวิธีป้องกันและแก้ไขอาการติดอินเทอร์เน็ต รวมถึงเคล็ดลับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย สำหรับโรงเรียนต้นแบบ และผู้สนใจทั่วไป</p>
	<p>โปสเตอร์ออนไลน์กับเด็กดี สุขบัญญัติ 10 ประการ</p> 	<p>โปสเตอร์แนะนำเด็กและเยาวชนในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย เช่น การไม่เปิดเผยข้อมูลแก่คนแปลกหน้า สำหรับโรงเรียนต้นแบบ และผู้สนใจทั่วไป</p>
แผ่นพับ / แผ่นภาพระบายสี	<p>แผ่นพับรณรงค์ Smart Kids Safety Tips</p> 	<p>แผ่นพับข้อแนะนำสำหรับเด็กในการออนไลน์อย่างปลอดภัย ทั้งการเขียนบล็อก การใช้อีเมล การท่องเว็บไซต์ และการแช็ต</p>

ประเภทของสื่อ	รายชื่อ	เนื้อหาโดยสังเขป
	<p>แผ่นภาพระบายสีปลูกฝังเรื่องการออนไลน์สำหรับเด็กอนุบาล</p> 	<p>แผ่นภาพระบายสี 4 แบบ พร้อมคำบรรยายภาพ เช่น</p> <p>“เล่นเน็ตจนอดึก ...เอาแรงที่ไหนไปเรียนจ๊ะ”</p> <p>“ติดเน็ตติดเกมไม่ดี...นอกจากคอมพิวเตอร์แล้วยังมีอย่างอื่นอีกมากมายให้เล่น”</p> <p>เพื่อปลูกฝังเรื่องการออนไลน์อย่างถูกวิธีสำหรับเด็กวัยอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้น</p>
สติ๊กเกอร์	<p>สติ๊กเกอร์อินเทอร์เน็ตปลอดภัย</p> <p>สติ๊กเกอร์หยุดคิดก่อนคลิก</p> 	<p>สติ๊กเกอร์ “อินเทอร์เน็ตปลอดภัยเริ่มได้ที่คุณ” สำหรับโรงเรียน ครอบครัว และร้านอินเทอร์เน็ต</p> <p>สติ๊กเกอร์ “หยุดคิดก่อนคลิก!” สำหรับโรงเรียน ครอบครัว และร้านอินเทอร์เน็ต</p>
สื่อการเรียนการสอน	<p>ชุดการสอนอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์</p> 	<p>ชุดการสอนเพื่อการเรียนรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยส่วนที่เป็นเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตและการใช้งานอย่างปลอดภัย รวมถึงใบงานแบบฝึกหัดสำหรับทำกิจกรรมเพื่อรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้</p>

ประเภทของสื่อ	รายชื่อ	เนื้อหาโดยสังเขป
สื่อการเรียนการสอน	สไลด์ภัยแฝงออนไลน์ อินเทอร์เน็ต สร้างสรรค์และปลอดภัย 	สไลด์สำหรับการเรียนการสอนเรื่องภัย แฝงออนไลน์ สำหรับครูผู้สอน และผู้ที่ สนใจนำไปใช้ในการสอน หรือการอบรม สัมมนา
เว็บไซต์	เว็บไซต์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย www.inetfoundation.or.th 	เว็บไซต์แนะนำมูลนิธิ ประชาสัมพันธ์ข่าว กิจกรรม และแจกสื่อรณรงค์ของมูลนิธิ อินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย รวมทั้ง แนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจ
	เว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ www.thaisafenet.org 	เว็บไซต์สื่อกลางการติดต่อระหว่าง สมาชิกเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ แจก ข่าวสาร กิจกรรมแก่สมาชิกและผู้สนใจ รวมถึงการให้ความรู้เรื่องการใช้ อินเทอร์เน็ต การแจกสื่อรณรงค์ของ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย และ แนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจ

ตัวอย่างเนื้อหาจากหนังสือ Cyberkid

เว็บแคม แอบถ่าย

สมัยนี้ กล้องจิ๋วหรือเว็บแคม (WebCam) ราคาถูกไม่ก็ร้อยบาท น้องๆ สามารถซื้อหามาใช้ควบคุมไปกับการเน็ตได้ ทำให้เห็นหน้าค่าตาของเพื่อนขณะแช็ต สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ การที่เพื่อนผู้ไม่พึงประสงค์แอบบันทึกภาพของเราเพื่อเอาไปใช้ในทางไม่ดี เช่น เอาไปตัดต่อเป็นภาพลามกแล้วขาย หลอกให้หันกล้องไปยังทิศต่างๆ เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดของบ้าน เพื่อเข้ามาลักขโมยทรัพย์สิน

การต่อกล้องเว็บแคมไว้กับคอมพิวเตอร์และเน็ตตลอดเวลา อาจถูกเขียนคอมพิวเตอร์เจาะเข้ามาในเครื่องแล้วสั่งเปิด กล้องเว็บแคมเพื่อบันทึกภาพส่วนตัวโดยเราไม่รู้เรื่อง เราก็อาจกลายเป็นดาราในวิธีตีประเภทแอบถ่ายทั้งหลาย น้องๆ จึงควรถอดกล้องเว็บแคมออกทุกครั้งที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ และถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรต่อเน็ตทิ้งไว้

เว็บแคม แอบถ่าย

สมัยนี้กล้องจิ๋วหรือเว็บแคม (WebCam) ราคาถูกไม่ก็ร้อยบาท น้องๆ สามารถซื้อหามาใช้ควบคุมไปกับการเน็ตได้ ทำให้เห็นหน้าค่าตาของเพื่อนขณะแช็ต สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ การที่เพื่อนผู้ไม่พึงประสงค์แอบบันทึกภาพของเราเพื่อเอาไปใช้ในทางไม่ดี เช่น เอาไปตัดต่อเป็นภาพลามกแล้วขาย หลอกให้หันกล้องไปยังทิศต่างๆ เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดของบ้านเพื่อเข้ามาลักขโมยทรัพย์สิน

การต่อกล้องเว็บแคมไว้กับคอมพิวเตอร์และเน็ตตลอดเวลาอาจถูกเขียนคอมพิวเตอร์เจาะเข้ามาในเครื่องแล้วสั่งเปิดกล้องเว็บแคมเพื่อบันทึกภาพส่วนตัวโดยเราไม่รู้เรื่อง เราก็อาจกลายเป็นดาราในวิธีตีประเภทแอบถ่ายทั้งหลาย น้องๆ จึงควรถอดกล้องเว็บแคมออกทุกครั้งที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์และถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรต่อเน็ตทิ้งไว้

ตัวอย่างเนื้อหาจากหนังสือถาม - ตอบผู้ปกครองออนไลน์

ดูข้อสงสัยที่พบบ่อยจากผู้ปกครองบนเฟซบุ๊กออนไลน์

ถาม

คุณครูสอนพิเศษคณิตศาสตร์ให้ลูกดิฉันอายุ 10 ปี ไปสอนที่โรงเรียน... (text continues with details of the question)

ดูข้อสงสัยที่พบบ่อยจากผู้ปกครองบนเฟซบุ๊กออนไลน์

ตอบ

คุณแม่คุณแม่คะ... (text provides an answer to the question about the private tutor situation)

ลูกแอบดูเว็บโป๊ เว็บลามก จะทำอย่างไร

ความอยากรู้อยากเห็นเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติของวัยรุ่นทุกคน เราจึงพบว่าเด็กวัยรุ่นหลายคนมักอยากรู้อยากเห็น และชอบเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ดารา นักร้อง หากพบว่าลูกเข้าดูเว็บประเภทนี้ต้องอย่าแสดงท่าทางตกใจหรือตำหนิลูกเป็นอันขาด แต่ควรใช้วิธีหักทลายแบบสบาย ๆ ให้ลูกรู้ว่าพ่อแม่ยอมรับเรื่องเหล่านี้ได้ แล้วชวนลูกพูดคุยซักถามถึงความรู้สึกของลูกต่อเรื่องเว็บโป๊ เว็บลามกเหล่านี้ เช่น "ลูกเห็นภาพแบบนี้แล้วคิดอย่างไร" และหาโอกาสชวนลูกทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกันเพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นทางเพศ เพราะลูกมีเวลามากเกินไป การไม่ตำหนิและชวนพูดคุยด้วยท่าทางเป็นกันเองในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้ลูกรู้สึกว่าพ่อแม่ยอมรับและยินดีรับฟังเขา ซึ่งจะส่งผลให้เขาสามารถรับข้อเสนอแนะของพ่อแม่ ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป พ่อแม่ห้ามสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่หลากหลายในสังคมไม่ได้ แต่พ่อแม่สามารถปลุกฝังลูกได้ตั้งแต่ยังเล็ก ที่สำคัญคือควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกมาก่อนที่ลูกจะเข้าสู่วัยรุ่น เพราะถ้าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และวัยรุ่นไม่ดีอยู่เดิม วัยรุ่นก็มักจะไม่ใช่เชื่อฟังพ่อแม่เมื่อโตขึ้นเช่นกัน

ตัวอย่างเนื้อหาจากวารสารเมื่อเด็กติดเกม

ทำไมเด็กติดเกม?

ปัญหาเด็กติดเกมเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถแก้ไขได้ง่ายๆ ในต่างประเทศที่เป็นที่ประสบปัญหาอย่างรุนแรงในเด็กติดเกม เมื่อมองจากมุมมองของผู้พัฒนาเกมได้บ้าง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ เกมคอมพิวเตอร์ หรือเกมออนไลน์ เด็กเล่นเกมได้ทั้งๆที่ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง ประสิทธิภาพการเรียน ผลการเรียน ตกต่ำ ขาดสมาธิจดจ่อ ขาดความสนใจเรียน และขาดความตั้งใจเรียน เด็กบางคนใช้เวลาในการเล่น ๒-๓ ชั่วโมงต่อวัน บางรายใช้เวลาถึง ๖ ชั่วโมงต่อวัน ทำให้เด็กขาดความสนใจในกิจกรรมนอกห้องเรียน ขาดการออกกำลังกาย ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม

เด็กติดเกมแล้วทำไม?

การติดเกมที่น่าเป็นห่วง คือการที่เด็กใช้เวลาว่างที่มีในขณะเล่นเกมอย่างเต็มที่โดยไม่สนใจอย่างอื่น แม้แต่การลุกไปทานข้าวกับครอบครัวตามปกติ ครุ่นคิดคำนึงถึงการเรียน การสอบ หรือการเรียนอื่น ๆ แม้แต่คนรอบตัวก็ไม่ได้ให้ความสนใจอีกต่อไป ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดจากเกมจึงมีหลายด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังจะเห็นได้จากเด็กติดเกมมักมีผลการเรียนตกต่ำ เสี่ยงการเสี่ยง เสี่ยงความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว บางรายเล่นเกมจนมีอาการง่วงนอน บางรายขาดการออกกำลังกายและไม่สนใจเรียน บางรายขาดการออกกำลังกายและไม่สนใจเรียน บางรายขาดการออกกำลังกายและไม่สนใจเรียน

เด็กติดเกมแล้วทำไม?

การติดเกมที่น่าเป็นห่วง คือการที่เด็กใช้เวลาว่างที่มีในการเล่นเกมอย่างเดียวโดยไม่มีสนใจอย่างอื่น แม้แต่การลุกไปทานข้าวกับครอบครัวตามปกติ ครุ่นคิดคำนึงถึงการเรียน การสอบ หรือการเรียนอื่น ๆ แม้แต่คนรอบตัวก็ไม่ได้ให้ความสนใจอีกต่อไป ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเกมจึงมีหลายด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังจะเห็นได้จากเด็กติดเกมมักมีผลการเรียนตกต่ำ เสี่ยงการเสี่ยง เสี่ยงความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว บางรายเล่นเกมจนมีอาการง่วงนอน บางรายขาดการออกกำลังกายและไม่สนใจเรียน บางรายขาดการออกกำลังกายและไม่สนใจเรียน

ตัวอย่างโปรแกรมเยาวชนรุ่นใหม่คลิกปลอดภัยและสร้างสรรค์

เยาวชนคนรุ่นใหม่..คลิกปลอดภัยและสร้างสรรค์

น้องๆ ใช้น้ำหอมพืชาวอเตอร์ลูทริวิธีเปล่า

- น้องๆ ให้สหาย ใช้น้ำหอมพืชมักเพียง ซ้อมีฮวางพืชมกนได้:พริอกที่พืกซ้อมือ ก้าวางบนพื้นพริอสลอรองเท้า จอคอมพืชาวอเตอร์ลูทริในรดับสายตา ก้าวออกไปประมาณ 1 ช่วงแขน อย่างลิมพืกสาตาทุกๆ 20 นาที โดยมองวัตถุที่อยู่ไกลๆ สุกเต็นเปลี่ยนอริยาบตทุกๆ 1 ชั่วโมง และไม่ต้องใช้น้ำหอมพืชาวอเตอร์ลูทรินานเกินวันละ 3 ชั่วโมงนะจ๊ะ:

- ทากมีฮวารกรวนกรวย กุตทกจิคมือ ไม้ได้ค่อเน็ด เมื่อเล่นแล้วกยุดไม้ได้ ไข่เวลาบนโลกออนไลน์มักอันทุกก็ น้องๆ เป็นโรคคิดฮนเทอร์เน็ทแล้ว:

วิธีแก้ไขคือ

พยายามดึงตัวเองออกมาจากโลกเสมือนโดยเร็ว หากิจกรรมผ่อนคลายร่วมกันเพื่อนๆ หรือครอบครัว เช่น เล่นกีฬา อ่านหนังสือ ดูหนัง ฟังเพลง ปลูกต้นไม้ ภาว:ฮิมเสร์ว แยกตัวจากสังคม ก็จะหายไปในองค:

พี่ๆ มีเคล็ดลับการท่องเน็ตอย่างปลอดภัยมาฝาก

- ไม่บอกข้อมูลส่วนตัวหรือส่งรูปถ่ายให้กับคนที่ไม่รู้จัก
- ไม่โต้ตอบข้อความคำร้าย ทყบตวย เซ็ญชวน หรือทำให้ไม่สบายใจ
- ไม่นัดพบกับคนแปลกหน้า
- ไม้ใช้เวลาบนโลกออนไลน์มากเกินไป
- พุตตุยเรื่อการใช้นีตกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

ด้วยความปรารถนาดีจาก เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ www.thaisafenet.org

ตัวอย่างโปสเตอร์ออนไลน์กับเด็กดี สุนัขบุญดี 10 ประการ

1. หนูจะระวังเรื่องการใช้ข้อมูลส่วนตัวบนเน็ต เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ชื่อหรือสถานที่ตั้งโรงเรียน ที่ทำงานพ่อแม่ เบอร์โทรของพ่อแม่ หรือข้อมูลส่วนตัวอื่นใดที่ผู้ไม่ประสงค์ดีอาจนำมาใช้ในการติดต่อหนูหรือครอบครัวของหนู

2. หนูจะไปส่งรูปภาพส่วนตัวให้เพื่อนออนไลน์ รวมทั้งจะไม่โพสต์รูปภาพส่วนตัวบนเว็บไซต์ เพราะภาพของหนูอาจถูกนำไปตัดต่อหรือไปเพื่อการอื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือเป็นอันตราย

3. หนูจะไม่โต้ตอบกับเพื่อนออนไลน์โดยเด็ดขาด

4. หนูจะไม่โต้ตอบกับบุคคลหรือข้อความที่ทำให้รู้สึกอึดอัดไม่สบายใจ

5. หนูจะรีบบอกพ่อแม่หรือครูทันที หากพบเห็นข้อความหรือรูปภาพที่ขมขื่นหายไปไหนเลย ที่ทำให้รู้สึกไม่สบายใจถึงหลายทีถึงป่วง

6. หนูจะขออนุญาตพ่อแม่ก่อนดาวน์โหลดหรือติดตั้งซอฟต์แวร์ใด ๆ ลงบนเครื่อง

7. หนูจะ ไม่บอกรหัสผ่านกับใครแม้แต่เพื่อนสนิท ยกเว้นพ่อแม่เท่านั้น

8. หนูจะพูดคุยกับพ่อแม่เพื่อร่วมกันกำหนดกฎกติกาการออนไลน์ของหนู เช่น ต้นว่าจำนวนชั่วโมงการไปงานต่อวัน กิจกรรมออนไลน์ที่ทำได้และทำไม่ได้ งดส่งผ่านบนเน็ต ฯลฯ และหนูจะไม่พยายามฝ่าฝืนกฎกติกาที่มี นอกจากจะได้รับอนุญาต

9. หนูจะเป็นผู้ไม่ใช้อินเทอร์เน็ต จะหยุดคิดก่อนเสมอว่าสิ่งที่หนูจะทำนั้น ไม่เป็นการผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม และ ไม่เป็นอันตรายต่อตัวหนูเองหรือผู้อื่น

10. หนูจะช่วยสอนพ่อแม่ให้เข้าใจวิธีการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อครอบครัวของเราจะได้ใช้เวลาเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

ออนไลน์กับเด็กดี "สุนัขบุญดี 10 ประการ"

สสส
INET
INET
www.inet.or.th

ตัวอย่างเนื้อหาจากแผ่นพับรณรงค์ SmartKids Safety Tips

เขียนบล็อกปลอดภัย

1. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่บ้าน โรงเรียน ชื่อจริง นามสกุล หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

2. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

3. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

4. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

5. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

6. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

7. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

8. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

9. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

10. คุณไม่ควรเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

BLOG SAFETY TIPS

ONLINE SAFETY TIPS

SmartKids Safety Tips

โดย มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

INET

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

อีเมลปลอดภัย

1. อย่าเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว

2. อย่าเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

3. อย่าเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

4. อย่าเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

5. อย่าเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชื่อเล่นของคุณ

E-MAIL SAFETY TIPS

CHAT SAFETY TIPS

WEB SAFETY TIPS

อีเมลปลอดภัย

- อย่าเปิดเมลล์จากคนแปลกหน้า หรือถ้าเปิดก็อย่าคลิกลิงค์ เปิดไฟล์แนบ ใต้ตอบ หรือกระทำกรใดๆ ตามที่เมลล์บอกจนกว่าจะปรึกษาพ่อแม่ ครู หรือผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้เสียก่อน
- อย่างนัดพบกับเพื่อนอีเมล เพราะอาจเป็นมิจฉาชีพหรือผู้ไม่ประสงค์ดี
- อย่าส่งข้อมูลส่วนตัวทางอีเมล เพราะข้อมูลอาจรั่วไหลหรือตกไปอยู่ในมือผู้ไม่ประสงค์ดีได้
- อย่าได้ตอบกับอีเมลหยาบคาย ข่มขู่ คุณคาม หรืออีเมลที่ทำให้ไม่สบายใจ จดชื่ออีเมลนั้นไปแจ้งพ่อแม่หรือครู เพื่อจะได้ทำการปิดกั้นหรือจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเหมาะสมต่อไป
- อย่าตอบเมลล์โฆษณาขายสินค้า (spam mail) เพราะรังแต่จะทำให้ได้รับเมลล์โฆษณามากยิ่งขึ้น ถ้าได้รับควรปิดกั้น spam mail โดยใช้ซอฟต์แวร์หรือประสานงานกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่างเนื้อหาจากชุดการสอนอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 25 เพื่อนแฮ็คพาโซว์
ใบงานเพื่อนแฮ็คพาโซว์

ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ข้างล่าง แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

รายการ "หลุมดำวันนี้" ได้ไปสัมภาษณ์น้องเอ (นามสมมติ) อายุ 13 ปี ที่ถูกชายอายุ 30 ปีบังคับให้โซว์ลามกในห้องแช็ต เพื่อหาเงินค่าเข้าชมให้ชายคนดังกล่าว โดยน้องเอเปิดเผยว่า รู้จักชายคนดังกล่าวผ่านโปรแกรมแช็ต และได้ให้เบอร์โทรศัพท์และที่อยู่ ทำให้ชายคนดังกล่าวติดตามมาถึงที่บ้านและลักพาตัวไป จากนั้นโดยบังคับโซว์ลามกแลกเงินตามข่าว ภายหลังพ่อแม่ของน้องเอได้เข้าแจ้งความฟ้องชายคนดังกล่าว ทำให้ชายคนดังกล่าวถูกพิพากษาจำคุก 20 ปี

1. ให้นักเรียนเขียนบทสนทนาออนไลน์ที่คิดว่าทำให้น้องเอพบกับภัยตามสถานการณ์ตัวอย่าง
2. ให้นักเรียนเขียนบทสนทนาออนไลน์ที่คิดว่าจะทำให้น้องเอสามารถหลีกเลี่ยงภัยดังกล่าวได้

ตัวอย่างเว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ www.thaisafenet.org

ภาพที่ 4 ภาพเว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ www.thaisafenet.org

เว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ (www.thaisafenet.org) เป็นเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางการติดต่อสื่อสารระหว่างมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย กับเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ ซึ่งเนื้อหาของเว็บไซต์โดยหลักจะเป็นการแจ้งข้อมูลกิจกรรมของเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบของบทความ และข่าวจากสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นการใส่เนื้อหาข่าวจากเว็บมาสเตอร์ และเปิดโอกาสให้กับสมาชิกเครือข่ายร่วมใส่เนื้อหาข่าว หรือบทความที่น่าสนใจเพื่อแบ่งปันความรู้ด้วย

นอกจากนี้ในเว็บไซต์ยังมีเนื้อหาให้ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การเขียนบล็อกปลอดภัย ท่องเว็บปลอดภัย แชตปลอดภัย ออนไลน์ปลอดภัย และ อีเมลปลอดภัย และแนะนำเว็บไซต์ให้ความรู้ รวมถึงการแจกสื่อรณรงค์ที่มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยจัดทำขึ้น แก่สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไปดาวนิโกลด์ไปใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

นอกจากนี้เว็บไซต์ยังจัดช่องทางติดต่อสื่อสารสำหรับสมาชิก หรือผู้ที่ต้องการติดต่อเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ได้ที่หน้าเว็บเพจ "ติดต่อเครือข่าย" ซึ่งสามารถพิมพ์ข้อความแสดงความคิดเห็น ขอข้อมูลและสมัครเป็นเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ได้ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ตอบกลับไปทางอีเมล หรือทางโทรศัพท์ที่ผู้ติดต่อฝากบันทึกไว้

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานกับ ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม และภาคประชาสังคม เพื่อทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานจากทุกภาคส่วนของสังคม

1) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ

ทางมูลนิธิ ฯ มีการร่วมมือในการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่

- หน่วยงานที่ทำงานด้านการให้ความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ศูนย์อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยเพื่อเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการ โดยหน่วยงานเหล่านี้จะมีบทบาทในการทำงานร่วมกันเมื่อมีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน เช่น การกิจกรรมให้ความรู้ร่วมกัน หรือ การแลกเปลี่ยนการเพื่อให้ความรู้ในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมทั้งการร่วมผลักดันให้เกิดชุดการสอนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย (ดูรายละเอียดหน้า 41)

- หน่วยงานที่ทำงานด้านการปราบปรามการกระทำผิดทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ กรมการสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากมูลนิธิ ฯ ได้รับแจ้งเรื่องเว็บไซต์ไม่เหมาะสมจากเครือข่ายผู้ปกครอง ทางมูลนิธิ ฯ ก็จะแจ้งไปยังหน่วยงานดังกล่าวเพื่อประสานงานให้ดำเนินการในส่วนที่รับผิดชอบต่อไป นอกจากนี้ทางมูลนิธิฯ ยังมีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานดังกล่าวมาให้ความรู้เกี่ยวกับด้านกฎหมาย การดำเนินคดีในกรณีที่มีการกระทำผิดทางอินเทอร์เน็ตในเวทีเสวนาที่ทางมูลนิธิฯ จัดขึ้นด้วย

- หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนในการทำงานของภาคประชาสังคม ได้แก่ สำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งทางมูลนิธิได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานดังกล่าวในการดำเนินงาน นอกเหนือจากงบประมาณหลักที่ได้รับจากบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย

2) เครือข่ายภาคอุตสาหกรรม

การสร้างเครือข่ายในการทำงานกับภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ สมาคมเว็บมาสเตอร์ไทย สมาคมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยองค์กรเหล่านี้จะมีบทบาทในการทำงานร่วมกันเมื่อมีกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน เช่น การกิจกรรมให้ความรู้ร่วมกัน หรือ การแลกเปลี่ยนการเพื่อให้ความรู้ในเรื่องที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3) เครือข่ายภาคประชาสังคม

การสร้างเครือข่ายการทำงานกับภาคประชาสังคม มูลนิธิฯ มีการประสานความร่วมมือในการทำงานกับทั้งองค์กรภาคประชาสังคมที่มีจุดประสงค์ในการจัดการปัญหาเรื่องอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายการทำงานภาคประชาชนที่มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยจัดตั้งขึ้น

- เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านการจัดการปัญหาอินเทอร์เน็ต

ได้แก่ สถาบันไทยรูรัลเน็ต (ThaiRuralNet: TRN) เครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ซึ่งความร่วมมือในการทำงานจะเป็นการทำงานร่วมกันในการให้ความรู้ เช่น การส่งตัวแทนเพื่อร่วมเป็นวิทยากรเวทีเสวนา หรือกิจกรรมให้ความรู้ต่างๆ

- เครือข่ายการทำงานภาคประชาสังคมที่มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยจัดตั้งขึ้น

มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยมีการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อที่จะประสานงานให้ความรู้ หรือการขยายฐานเครือข่ายจากฐานที่มีอยู่เดิม โดยโครงการที่มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทยได้ดำเนินการอยู่ คือ โครงการพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ ซึ่งทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานเป็น 2 เครือข่าย คือ

- เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ (CyberParents)

เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ หรือ CyberParents เป็นการรวมตัวของกลุ่มผู้ปกครองที่มีที่มความห่วงใยบุตรหลานที่ใช้อินเทอร์เน็ต โดยจุดมุ่งหมายเพื่อรวมกลุ่มกันเรียนรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ต แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละครอบครัว แบ่งปันข่าวสารความรู้ และเครื่องมือป้องกันภัยต่าง ๆ แก่กันในกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างความรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อที่จะสามารถพูดคุย ดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตของบุตรหลานได้ นอกจากนี้ยังมีการขยายการมีส่วนร่วมไปยังกลุ่มครูผู้สอน เพื่อสร้างความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถดูแลเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์นี้ ทางมูลนิธิ ฯ จะมีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ และติดต่อส่งข่าวสารกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างแกนนำกลุ่มของแต่ละพื้นที่ เพื่อผลักดันให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และพัฒนาเป็นรูปแบบเครือข่ายถาวร

- เครือข่ายโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัย

เนื่องจากทางมูลนิธิมีการโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนที่สนใจสมัครเข้าเป็นโรงเรียนในเครือข่าย ปัจจุบันทางมูลนิธิ ฯ มีการจัดตั้งโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์เพื่อเป็นโรงเรียนศูนย์กลางในแต่ละภูมิภาค ซึ่งทางมูลนิธิ ฯ จะเข้าไปอบรมให้ความรู้ครูผู้สอน จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนในเครือข่าย ซึ่งในช่วงเริ่มต้นนี้ทางมูลนิธิ ฯ จะเข้าจัดตั้งศูนย์กลางเรียนรู้ให้แก่โรงเรียนที่มีความพร้อมก่อน รวมถึงการขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง

โรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัยจะมีการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) นำโปสเตอร์ สติกเกอร์รณรงค์ของมูลนิธิ ฯ ติดในโรงเรียน

- 2) จัดมุมให้ความรู้ โดยสื่อรณรงค์ของมูลนิธิ ฯ ไปเผยแพร่ภายในโรงเรียน
- 3) ติดตั้งระบบกล้องวงจรปิดไม่เหมาะสม (ปลาวาฬเบราเซอร์ หรือ ไอซีทีเฮาส์คีย์เปอร์) ที่คอมพิวเตอร์ของโรงเรียน
- 4) ส่งเสริมกิจกรรมด้านอินเทอร์เน็ตปลอดภัยในโรงเรียน เช่น การจัดทำมีการให้ความรู้เรื่องการใช้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตแก่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในช่วงการปฐมนิเทศก่อนเปิดภาคการศึกษา การผลักดันให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมอินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์ในโรงเรียน เช่น การจัดแข่งขัน หรือประกวดสร้างสื่อหรือเนื้อหาด้านบวกบนอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ปัจจุบันมีโรงเรียนที่สมัครเป็นโรงเรียนต้นแบบจำนวน 41 โรงเรียนในภูมิภาค 6 ภูมิภาค สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 9 โดยรายชื่อโรงเรียนทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการสามารถดูได้ใน ภาคผนวก ข

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัยของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

ภูมิภาค	จำนวนโรงเรียน
ภาคกลาง	25
ภาคเหนือ	6
ภาคตะวันออก	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5
ภาคตะวันตก	2
ภาคใต้	2
รวม	41

จากตารางแสดงรายชื่อโรงเรียนต้นแบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัย จะสังเกตได้ว่าโรงเรียนต้นแบบส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนในภาคกลาง ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลเท่านั้น เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้ในพื้นที่ที่มูลนิธิ ฯ สามารถเดินทางไปจัดกิจกรรมได้สะดวก รวมทั้งเป็นโรงเรียนมีความพร้อมด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันโครงการพัฒนาเครือข่ายครอบครัวออนไลน์นี้มีการเปิดให้ประชาชนที่สนใจสามารถสมัครเข้าโครงการได้ โดยสมัครกับมูลนิธิโดยตรง หรือการสมัครผ่านทางอีเมล หรือ เว็บไซต์ของเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ด้วย

อย่างไรก็ตาม ทางมูลนิธิ ฯ ไม่มีการประเมินผล หรือติดตามความคืบหน้าหรือความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนต้นแบบ เนื่องจากกิจกรรมที่แต่ละโรงเรียนจะจัดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อม มีเพียงบางโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านอินเทอร์เน็ต และมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ทางมูลนิธิ ฯ ก็จะสามารถเข้าไปจัดกิจกรรม หรือจัดอบรมให้ความรู้ได้หลายหลักสูตรตามที่โรงเรียนร้องขอเข้ามาที่มูลนิธิ

3. การผลักดันเชิงนโยบาย

การขับเคลื่อนในระดับนโยบายของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย คือ การร่วมพัฒนาและผลักดันให้เกิดชุดการสนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย โดยกลุ่มบุคคลทำงานจากมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย 4 คน คือ คุณศรีดา ตันทะอธิพานิช¹¹ เป็นบรรณาธิการ โดยมีบุคลากรของมูลนิธิ คือ คุณผ่องพรรณ วิรัชติ¹² คุณยุพิน สามาอาพัฒน์¹³ และคุณสุนิษา ชูรุ่ง¹⁴ มีส่วนร่วมในการเป็นคณะทำงานจัดทำชุดการสนดังกล่าวร่วมกับศูนย์อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยเพื่อเยาวชนกระทรวงศึกษาธิการ และคณะทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

ชุดการสนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยได้รับการพัฒนาเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการสนเสริมทักษะชีวิตออนไลน์ ทั้งในด้านการป้องกันภัยจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการส่งเสริมการใช้งานอย่างเหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน เนื้อหาของชุดการสนนี้จะครอบคลุมถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต การนำอินเทอร์เน็ตไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม การนำตัวอย่างภัยออนไลน์ที่เกิดขึ้นจริงทั้งในและต่างประเทศมาประกอบกับเนื้อหาการเรียนรู้ รวมทั้งมีแบบฝึกหัดในการฝึกทักษะการออนไลน์อย่างปลอดภัยผ่านการทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตอบปัญหาในใบงาน การทดลองแฮ็ค การเปิดเว็บไซต์เพื่อค้นหาข้อมูล การอ่านวิเคราะห์ข่าวและกรณีศึกษา รวมถึงการแสดงละครหรือสวมบทบาทสมมติ เป็นต้น

¹¹ คุณศรีดา ตันทะอธิพานิช ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (ดูประวัติโดยสังเขปของคุณศรีดาที่หน้า 52)

¹² คุณผ่องพรรณ วิรัชติ อดีตผู้ช่วยผู้จัดการโครงการเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์

¹³ คุณยุพิน สามาอาพัฒน์ เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย และเป็นผู้เขียนข่าวสาร และบทความลงจดหมายข่าวผู้ปกครองออนไลน์

¹⁴ คุณสุนิษา ชูรุ่ง เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (www.inetfoundation.or.th) และเว็บไซต์เครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ (www.thaisafenet.org)

ตัวอย่างสารบัญชชุดการสอนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย

บทที่ 1 บทนำ

ความจำเป็น วัตถุประสงค์ การใช้งาน

บทที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต

ประวัติอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน

บริการบนอินเทอร์เน็ต

การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

บทที่ 3 การใช้อินเทอร์เน็ตในทางสร้างสรรค์

การศึกษาวิจัย

การติดต่อสื่อสาร

ธุรกิจการค้า

การบันเทิง

บทที่ 4 ภัยแฝงออนไลน์

การละเมิดลิขสิทธิ์ / ทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่องเพศออนไลน์

เสพติดเกม

โปรแกรมอันตราย

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

กรณีตัวอย่างภัยแฝงออนไลน์

บทที่ 5 การเฝ้าระวังภัยออนไลน์

อินเทอร์เน็ตปลอดภัยเริ่มจากที่บ้าน

อินเทอร์เน็ตปลอดภัยที่โรงเรียน

หน้าที่ของผู้ให้บริการ

ฮอตไลน์รับแจ้งเหตุ

โปรแกรมป้องกันภัยออนไลน์

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550

กฎพื้นฐานการออนไลน์อย่างปลอดภัย

มารยาททั่วไปในการใช้เครือข่าย

ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเสี่ยงภัยอินเทอร์เน็ต

กิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยที่ 1 : การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 1 ท่องเว็บสืบค้นข้อมูล

กิจกรรมที่ 2 ปั่นกันใช้

กิจกรรมที่ 3 การสร้าง Blog

กิจกรรมที่ 4 โครงการการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์

กิจกรรมที่ 5 ลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา

กิจกรรมที่ 6 เว็บไซต์ในดวงใจ

กิจกรรมที่ 7 รู้จักอีเมล

กิจกรรมที่ 8 สารสนเทศไร้พรมแดน

กิจกรรมที่ 9 ร่วมด้วยช่วยกัน

กิจกรรมที่ 10 เว็บไซต์ให้ความรู้

กิจกรรมที่ 11 การประเมินเว็บไซต์

กิจกรรมที่ 12 ช่วยพ่อทำกาบ้าน

หน่วยที่ 2 : สารสนเทศและชุมชนออนไลน์

กิจกรรมที่ 1 กระตุ้นอ่าน

กิจกรรมที่ 2 หนูชอบเล่นเกม

กิจกรรมที่ 3 Just Say "No"

กิจกรรมที่ 4 World Wide Web

กิจกรรมที่ 5 การใช้เว็บบอร์ด

กิจกรรมที่ 6 หนูใช้เน็ตทำอะไร

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมออนไลน์ของหนู

กิจกรรมที่ 8 ช่วยเพื่อนได้ไหม

กิจกรรมที่ 9 เลือกเว็บไซต์อย่างไรดี

กิจกรรมที่ 10 ออนไลน์ปลอดภัย

กิจกรรมที่ 11 ภาพตัดต่อคารา

กิจกรรมที่ 12 โฟสต์รูปลงเว็บ...ภัยถึงตัว

หน่วยที่ 3: เพื่อนออนไลน์และข้อมูลส่วนบุคคล

กิจกรรมที่ 1 เชื้อเพื่อนเน็ตได้ไหม

กิจกรรมที่ 2 ใครกันนะ

กิจกรรมที่ 3 เพื่อนเน็ตพาไซค์

กิจกรรมที่ 4 รหัสผ่านของฉัน

กิจกรรมที่ 5 ถอดหน้ากาก

กิจกรรมที่ 6 Mind Map

กิจกรรมที่ 7 คนแปลกหน้า

กิจกรรมที่ 8 คนร้ายอยู่ในบ้าน

กิจกรรมที่ 9 เรามาเน็ตกันนะ

กิจกรรมที่ 10 เว็บไซต์เก็บข้อมูลอะไรจากเรา

กิจกรรมที่ 11 การโฆษณาออนไลน์

กิจกรรมที่ 12 เพื่อนฉันแบ่งปันความรู้

สำหรับความคืบหน้าของการนำชุดการสอนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัยไปใช้เป็นหลักสูตรในโรงเรียน คุณศรีดา ได้กล่าวว่า หลังจากที่นำหลักสูตรนี้ไปส่งมอบให้กระทรวงศึกษาธิการ ทางมูลนิธิก็มีการติดตามผล แต่ก็ยังไม่เห็นการการผลักดันเข้าสู่กระบวนการจัดทำเป็นหลักสูตรบังคับใช้ในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ทางมูลนิธิก็มีพยายามในการผลักดันชุดการสอนดังกล่าวผ่านหน่วยงานอื่น เช่น การผลักดันชุดการสอนให้เข้าไปอยู่ในหลักสูตรด้านไอทีของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การส่งมอบชุดการสอนแก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

“จริง ๆ แล้วเราเอาไปส่งมอบให้กระทรวงศึกษาธิการน่าจะสัก 1 ปีได้แล้ว ส่งมอบเข้าไปแล้วเขาก็รับที่จะนำไปเข้า สมศ.(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์กรมหาชน), เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ซึ่งเราก็ยังไม่เห็นผลออกมาว่ามันเป็นการบังคับ ก็เข้าใจว่ามันคงยังไม่ถูกผลักดันในกระบวนการให้ลงเป็นหลักสูตร พี่เข้าใจว่าการที่จะเข้าไปลงตรงนั้นได้ ต้องมีการเขียนแบบนักการศึกษาในแง่ที่ว่าตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้อะไร ชั้นไหน มันคงเป็นระดับนั้นซึ่งเท่าที่รู้มาคือมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรกลางก็มีการเปลี่ยนเรื่อย ๆพี่รู้จักสองสามคนใน สสวท. (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) และเป็นคนที่ร่างหลักสูตรของ สสวท. อย่างเมื่อกลางเดือนมกราคมที่ผ่านมา สสวท. ก็มีการระดมทำหลักสูตร พี่ก็เอาชุดการสอนนี้...ใส่เข้าไปในหลักสูตรด้านไอทีด้วย..... แล้วเมื่อกลางปีก่อนพี่ก็เข้าพบคุณหญิงกษมา(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,

เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ที่ สพฐ.(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย)คือเราเริ่มเจาะไป เพราะ สพฐ. มีโรงเรียนในสังกัดเยอะ เราก็เลยไปมอบหนังสือและส่งมอบไฟล์ให้ไป แล้วคุณหญิงเกษมาภิบาลก็เลยให้พี่ไปพูดในเวทีของ ผอ.เขตการศึกษาทั่วประเทศ มี 170 กว่าเขต เขตหนึ่งก็มากันสองสามคนที่ก็ทำเล่มไปแจก เอาไฟล์ไปลงเครื่องให้"

นอกจากนี้ ทางมูลนิธิมีการเผยแพร่ชุดการสอนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตสร้างสรรค์และปลอดภัย ผ่านกิจกรรมอบรมให้ความรู้ที่มูลนิธิจัดขึ้นเอง รวมทั้งการเผยแพร่ในรูปแบบของหนังสือ ซีดี และไฟล์ดิจิทัลโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย และไม่มีลิขสิทธิ์ เพื่อให้มีการนำชุดการสอนดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

"คือหลังจากที่เราส่งมอบให้กระทรวงศึกษาธิการ เราก็รอฟังว่าเขาจะมีการผลักดันต่อ แต่ก็ยังไม่เห็น ณ บัดนี้ แต่เราก็ไม่ได้รอ สิ่งที่เราทำต่อ คือ พี่จัดอบรมของตัวเอง โดยอบรมว่าเล่มนี้มีการใช้ยังไง แล้วก็วิธีทำแนะนำอยู่ด้วย ซึ่งเราก็หวังแค่ว่า ครูนำเอาไปสอดแทรกในการสอนบ้าง.....ตอนที่พี่ทำเล่มนี้ออกมาแล้วคุยกับกระทรวงศึกษาธิการ เขาบอกว่าไม่มีที่...ลงไปหรอก คือตอนนี้ชั่วโมงเขาแน่นมากเลย เมื่อเทียบกับชั่วโมงที่เขาโดนบังคับ แล้วอันนี้ไม่บังคับ เขาจะไป...ลงตรงไหน พี่ก็เห็นปัญหาตรงนั้นชัดแล้ว พี่ก็เลยเขียนไว้ในเล่มว่า คุณสามารถเอาเนื้อหาในเล่มนี้ไปใช้ได้สองสามแบบ คือ อย่างแรก คุณนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน เพราะหลักสูตรทุกวันนี้ เขาเปิดให้โรงเรียนทำหลักสูตรเอง ไม่ต้องว่าทุกเล่มต้องมาจากกระทรวง เขาก็มีแกนมาให้ แล้วเขาก็มาจัดใน detail เอง เพราะฉะนั้นคุณนำไปเป็นแนวทางทำแผนการสอนเรื่องอินเทอร์เน็ตได้ทุกระดับชั้น หรือเวลามีชมรม ชุมนุมก็เอาไปให้เด็กเล่น หรือคุณจะไปทำบอร์ดก็ได้ ซึ่งเวลาที่ไปอบรมพี่ก็จะแนะนำเขา มี PowerPoint บรรยาย แล้วก็เลือกกิจกรรมจากในเล่มมาทดลองทำกัน เพราะฉะนั้นก็มีการอบรมไปจำนวนหนึ่ง แล้วเราก็แจกเล่ม แจกเป็นแบบซีดีด้วย ไฟล์ด้วย คือไม่มีลิขสิทธิ์ แล้วก็ไม่ได้หวังเลย คือเราอยากให้มีการนำไปใช้เยอะ ๆ แต่เราก็ไม่ได้ไปตามว่าที่ไหนใช้บ้าง คือพี่ไม่ค่อยได้ติดตามผลมาก แต่พยายามแจกเต็มที่"

ในปัจจุบัน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจ สามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดการสอนเสริมทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตปลอดภัยสร้างสรรค์ไปใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จากเว็บไซต์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย www.inetfoundation.or.th และเว็บไซต์คลังสื่อการเรียนรู้ www.sema.go.th¹⁵

¹⁵ เว็บไซต์ www.sema.go.th เป็นเว็บไซต์คลังสื่อการเรียนรู้ระดับโรงเรียน ที่เปิดให้ดาวน์โหลดสื่อการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ได้ โดยเว็บไซต์นี้เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างศูนย์อินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์ กระทรวงศึกษาธิการ และแผนงาน ICT เพื่อสุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

ในช่วงปลายปี 2551 ทางมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย มีการจัดทำเว็บไซต์ Thai hotline (www.thaihotline.org) เพื่อเตรียมการจัดตั้งบริการสายด่วนแจ้งเหตุไทยออนไลน์ เพื่อรับแจ้งเหตุ เรื่อง ร้องเรียน เนื้อหาหรือเว็บไซต์ที่อาจเป็นภัยในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการทำหน้าที่เป็นจุดประสานงาน กับองค์กรอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามภัยออนไลน์ให้มีแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างเป็น ระบบ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันบริการสายด่วนนี้ ยังไม่มีการเปิดใช้อย่างเป็นทางการ เนื่องจากอยู่ใน ขั้นตอนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเตรียมสถานที่และเจ้าหน้าที่ในการทำงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์บุคคลในมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย สามารถแบ่งปัญหาและอุปสรรคใน การดำเนินงานของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ได้ดังนี้

1. งบประมาณสนับสนุนการทำงาน

ปัญหาด้านงบประมาณที่จะมาสนับสนุนการทำงานของมูลนิธิ ฯ เพราะนอกจากงบประมาณที่ได้รับ จากแหล่งทุนหลักแล้ว ทางมูลนิธิ ฯ ได้รับเงินบริจาคจากประชาชนทั่วไปน้อยมาก เนื่องจากมี ช่องทางการรับ บริจาคจากประชาชนมีเพียงการรับบริจาคออนไลน์เท่านั้น นอกจากนี้การหาแหล่งทุนเพิ่มก็เป็นไปค่อนข้าง ยาก เนื่องจากมูลนิธิ ฯ เป็นองค์กรที่มีการก่อตั้ง และดำเนินการเพียงไม่นาน จึงยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของสังคม

“เราก็ทำงานเหมือนมูลนิธิทั่วไป คือ แหล่งเงินหาค่อนข้างยาก อย่างที่นี้มีอายุแค่สี่ปี ชื่อเสียงยังไม่ เป็นที่รู้จัก และชื่อหูหูดูรวยมาก การบริจาคคือน้อยมาก อาจเพราะการรับเงินบริจาคของเราไม่ขนาดมีกล่อง ไปตั้ง เราอาศัยเป็นรับบริจาคออนไลน์ เงินบริจาคที่ได้ปีละไม่กี่พัน หรือบางทีก็หลักหมื่น ปีก่อนก็สี่ห้าหมื่นทั้ง ปี แต่เรามีแหล่งเงินหลักที่ได้รับ คือจากบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย ซึ่งหนึ่งในผู้ก่อตั้งอยู่ที่นี้” (ศรिता ตัน ทะอธิพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

“น่าจะเป็นแหล่งทุนที่ไม่ใช่แต่เพียงแหล่งเดียว (เงินทุนหลักที่ได้รับจากบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ในตอนนี้ อาจจะไม่ใช่เงินก็ได้ อาจจะเป็นของก็ได้...อย่างค่าใช้จ่าย บางครั้งเรามี ไม่เยอะ ทางโรงเรียนไม่มี ก็คุยกันยาก” (สุนิษา ชูรุ่ง: เว็บมาสเตอร์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

2. ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ

ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้งานของมูลนิธิ ฯ ขยายออกไปสู่สังคมในวงกว้างได้ยาก ซึ่งมีสาเหตุเบื้องต้นมาจากการที่บางหน่วยงานไม่เห็นความสำคัญของการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมที่มีขนาดเล็ก และยังไม่เป็นที่รู้จักของสังคมในวงกว้าง

“บางองค์กรมีเป้าหมายหลักอย่างอื่น ทำให้เบียดตรงนี้ (การรณรงค์พัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตในทางสร้างสรรค์, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) บางที่เราประสานในระดับปฏิบัติการด้วยกันก็โอเค แต่พอขึ้นในระดับความร่วมมือ กระทรวง เรื่องที่เราผลักดันอาจจะตกคอก เราต้องยอมรับเรื่องการประชาสัมพันธ์ ก็สำคัญ ยิ่งถ้าหน่วยงานใหญ่ ก็ต้องการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์กลับมาเยอะ ๆ ซึ่งทำให้หน่วยงานเล็ก ๆ เข้าไม่ถึง อย่างบริษัทเอกชนใหญ่ ๆ เขามิงบเยอะ เขาจะคุยเฉพาะกับหน่วยงานใหญ่ด้วยกันจริง ๆ เราขอไม่มากหรอก แต่เราเข้าไม่ถึง....อาจจะเป็นเรื่องความมั่นใจ ว่าเราอาจจะ เป็นหน่วยงานเล็ก ซึ่งจะทำให้ หรือจะเบี้ยวรีเปลา คือพยายามคิดสองมุม” (ศรีตา ดันทะอธิพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

นอกจากนี้ บางครั้งในการประสานงานกับระดับผู้บริหารของหน่วยงาน เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อจะขอเข้าไปจัดกิจกรรม หรือขอเชิญคณะครู และนักเรียนมาร่วมงาน แต่ผู้บริหารก็ไม่ให้ความร่วมมือ ทำให้การขยายกิจกรรมให้ความรู้ของมูลนิธิให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่เป็นไปได้ลำบาก

“..... ถ้าในระดับโปรดคอลล (พิธีการ หรือผ่านช่องทางที่เป็นระบบทางการ , เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) บางครั้งไม่เวิร์คเท่าความสัมพันธ์ส่วนตัว....อย่างคราวที่แล้วพี่ช่วยน้อง คราวหน้าน้องมาช่วยที่ข้างนะ หรือแม้แต่การเข้าไปที่โรงเรียน บางครั้งโรงเรียนใหญ่ ๆ มีศักยภาพเยอะ มีเครื่องเยอะ มีอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพดี น่าจะเป็นลูกพี่ให้กับพื้นที่ใกล้เคียง แต่ผู้บริหารไม่ยอม ไม่ทำ ไม่เผื่อแผ่ ทำเฉพาะโรงเรียนเราเองดีกว่า มันเป็นไปได้....ในขณะที่บางครั้ง คือ ผอ.ดีมาก คือเปิดทุกอย่าง รับทุกเงื่อนไข แต่บางโรงเรียนก็มีครูน้อยออกเงินมาเอง ผอ.ไม่ให้มา ต้องออกค่าธรรมเนียมเอง เขาเด็กมาเอง คือ โรงเรียนไม่ได้สนับสนุน บางโรงเรียนมีผลงานดีเด่นอยากให้เราแสดงในงาน บางโรงเรียน ผอ.จัดรถตู้ให้ มีเบี้ยเลี้ยง บางโรงเรียนไม่ให้มาเป็นปัญหาในระดับความร่วมมือ” (ศรีตา ดันทะอธิพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

“บางทีบางหน่วยงานไม่ให้ความร่วมมือ ที่ไหนที่ทำงานด้วยบ่อย ๆ ก็ง่าย อย่างปี 48 เป็นปีบุกเบิกนำร่องโครงการเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์ 5 ภาค อย่างที่ไปบ่อย ครั้งต่อไปก็จะง่ายขึ้น อย่างครั้งต่อไปจะไปที่กระบี่ ก็ยังติดต่อกันยากหน่อย...อย่างตัว ผอ.โรงเรียนก็สำคัญเหมือนกัน บางทีครู work แต่

ผู้อำนวยการไม่ work ไม่ร่วมมือ ก็ยาก” (สุนิษา ชูรุ่ง: เว็บบาสเตอร์มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

3. พื้นฐานความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

งานด้านการให้ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องอินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องใช้พื้นฐานความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์เป็นหลัก การที่กลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มไม่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีมาก่อน ทำให้กระบวนการให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตช้าลง หรือกลุ่มเป้าหมายไม่ได้รับความรู้ตามที่มูลนิธิฯ วางแผนไว้

“พื้นฐานความรู้ที่แตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย เวลาไปให้ความรู้ เราดูจากข้อเสนอแนะติชม บางคนบอกสอนเร็ว เนื้อหายาก ไม่เข้าใจ ได้ความรู้น้อยมาก อยากให้แยกย่อยหลักสูตรมากกว่านี้ อยากให้กระชับอีกอย่าง คือ พ่อแม่มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์น้อยมาก ถ้าจะสอนเรื่องอินเทอร์เน็ตปลอดภัยสร้างสรรค์ การค้นหาข้อมูล ก็ต้องสอนใช้คอมพิวเตอร์ก่อน เพราะเขาไม่มีทักษะเลย นี่เป็นสิ่งที่สำคัญ คือ เขาใช้ไม่เป็น พอเราสอนจนใช้เป็น เขาไม่ใช้ ก็สิม นี่ก็เป็นเรื่องของปัญหาด้านพื้นฐานความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ความสามารถจะรับสิ่งที่ให้ก็ยาก” (ศรีดา ตันทะอธิพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

“อย่างที่เปิดตัวคอร์สให้ผู้ปกครอง ก็จะมีกลุ่มที่ไม่รู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์จริง ๆ ก็มี ถ้าดูตามอย่างแบบสอบถาม เขาก็จะบอกสอนดี เข้าใจ แต่อยากให้สอนช้า ๆ” (ยุพิน สามาอาพัฒนา: เจ้าหน้าที่ประสานงานมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2551)

2. มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ความเป็นมา

จุดเริ่มต้นของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว เกิดจากการที่นิตยสารรักลูก ของบริษัทแปลน พับลิชชิ่ง จำกัด¹⁶ ได้จัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเรื่องการจัดการศึกษาให้แก่ลูกหลาน ให้กับกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มใช้พระราชบัญญัติการศึกษา หลังจากสิ้นสุดกิจกรรมแล้ว ทางบริษัทรักลูกเห็นว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีความจำเป็น และมีศักยภาพมากที่จะออกมาขับเคลื่อนทางสังคม ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว บริษัทรักลูกจึงมีการผลักดันให้เกิดการรวมตัวของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในชื่อของ "กลุ่มพ่อแม่ปกป้องลูก" เพื่อออกมาขับเคลื่อนต่อร่วมกันต่อในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 จึงจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน และจดทะเบียนเป็นมูลนิธิชื่อว่า "มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว" โดยเชิญ คุณโสภณ สุภาพงษ์¹⁷ มาเป็นประธานมูลนิธิ

หลังจากตั้งเป็นองค์กรแล้ว ทางมูลนิธิได้ดำเนินงานโดยใช้หลักความคิดเดิมที่ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีศักยภาพที่จะขับเคลื่อนประเด็นที่กระทบต่อครอบครัว ซึ่งเป้าหมายแรก คือ การผลักดันให้พ่อแม่ออกมาขับเคลื่อนเรื่องที่ผลกระทบต่อครอบครัวเอง โดยเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของชนชั้นกลาง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่อยู่ใกล้ฐานความรู้ ฐานอำนาจ และสื่อ ดังที่คุณวันชัย บุญประชา ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“แต่เป้าหมายในช่วงแรก ว่าทำยังไงให้พ่อแม่ออกมาขับเคลื่อนสิ่งที่เป็ผลกระทบทต่อเรื่องเขาเอง แทนที่จะเป็นนักวิชาการ หรือ NGO พุด โจทย์ คือ พ่อแม่ที่มีศักยภาพที่จะสามารถออกมาขับเคลื่อน คือ

¹⁶ บริษัทแปลน พับลิชชิ่ง จำกัด เริ่มดำเนินกิจการในปี พ.ศ. 2525 โดยการผลิิตนิตยสาร “รักลูก” เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนรู้ในกาเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ในยุคเบบี้บูม ต่อมา ในปี พ.ศ.2546 บริษัท แปลน พับลิชชิ่ง จำกัด จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท รักลูกแฟมิลีกรุ๊ป จำกัด (Rakluke Family Group Co.,Ltd. - RFG) โดยปัจจุบันได้ผลิตสื่อหลากหลายประเภท ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทั้งสื่อ นิตยสาร สื่อหนังสือและสิ่งพิมพ์ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และสื่ออินเทอร์เน็ต ฯลฯ รวมทั้งให้บริการกิจกรรมด้านกิจกรรมแก่เด็กและครอบครัว เช่นการงานสัมมนา หรือจัดอบรมให้ความรู้

¹⁷ โสภณ สุภาพงษ์ เริ่มจากการเป็นนักธุรกิจที่มีสำนักสาธารณะ โดยในปี พ.ศ.2538 ได้ทำงานเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีผลงานในการฟื้นฟูกิจการพร้อมทั้งการสร้างจุดยืนในด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนวิถีผลิตแบบชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง และเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ ส่งผลให้ได้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะในปี พ.ศ. 2541 ต่อมาภายหลังจากที่ลาออกจากงาน ได้ทำงานในฐานะนักพัฒนาชุมชนที่ทำงานด้านเด็ก สตรี และช่วยเหลือสังคม นอกจากนี้ยังรับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดกรุงเทพมหานคร สมาชิกวุฒิสภา และที่ปรึกษานายก รัฐมนตรีหลายสมัย นอกจากนี้ยังรับตำแหน่งเป็นอนุกรรมการในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้รับผิดชอบโดยตรงกับการตรวจสอบกรณีผู้ถูกอุ้มฆ่า สูญหาย บาดเจ็บ ทั้งเจ้าหน้าที่และชาวบ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

น่าจะเป็นพ่อแม่ชนชั้นกลางในเมือง เพราะอยู่ใกล้ฐานความรู้ สื่อที่จะแพร่กระจายต่อ และฐานอำนาจ คือรัฐ ทำอย่างไรให้ครอบครัวที่เป็นชนชั้นกลางในเมือง ออกมาให้เกิดการรวมกลุ่ม และออกมาเป็นพลังของ ครอบครัว ซึ่งจะต้องเป็นประเด็นร่วมที่เขามีการเดือดร้อนจริง ๆ เช่น การศึกษา"

ภาพที่ 5 สัญลักษณ์มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ในช่วงที่คุณวันชัย บุญประชา ผู้จัดการมูลนิธิคนปัจจุบันเข้ามารับช่วงทำงาน ต่อจึงตั้งเป้าหมายองค์กรให้ชัดเจนกว่าเดิม โดยเน้นการส่งเสริมการรวมกลุ่มครอบครัวเป็นเครือข่ายช่วยเหลือกันเองในกลุ่ม โดยมีความเชื่อว่าเมื่อครอบครัวมีการช่วยเหลือกันเองได้แล้ว จะสามารถออกมาช่วยเหลือสังคมได้ ดังนั้นทางมูลนิธิจึงมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะชักชวนให้ครอบครัวต่าง ๆ ออกจากบ้าน มารวมกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมในช่วงแรกจะเป็นการตั้งประเด็นเรื่องใกล้ตัวที่ครอบครัวให้ความสนใจ เช่น วิธีการเลี้ยงลูก การให้นมบุตร เป็นต้น โดยทางมูลนิธิจะเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ร่วมกับกิจกรรมที่ทำให้ครอบครัวในกลุ่มรู้จักกัน และเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของแต่ละครอบครัวเอง ผ่านทางเรียกกระบวนการที่ทางมูลนิธิเรียกว่า self-help group

ต่อมาเมื่อมีกลุ่มครอบครัวเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งเกิดขึ้นแล้ว ทางมูลนิธิจึงเริ่มตั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภัย หรือสิ่งภายนอกที่เข้ามากระทบกับครอบครัว หรือประเด็นสาธารณะที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลานั้น ซึ่งหนึ่งในประเด็นเหล่านั้นก็มีเรื่องสื่อรวมอยู่ด้วย โดยในช่วงเริ่มต้นเป็นประเด็นเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย และครอบครัวส่วนใหญ่เห็นถึงความไม่เหมาะสมของเนื้อหาบางประเภท

"ต่อมาเราก็เริ่มใส่ประเด็นที่เกิดจากภัยภายนอกที่มากระทบครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องทีวี ก็เลยเปิดประเด็นว่า มีปัญหาเรื่องสื่อโทรทัศน์กันอย่างไรบ้าง เช่น รายการการ์ตูนเสารอาทิศย์ มีโฆษณาขนมเยอะ ลูกนอกจากติดการ์ตูนแล้วก็ไปซื้อของขนมที่ไม่มีประโยชน์ด้วย หรือลูกเริ่มติลังกาตามการ์ตูนแล้ว เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ปกครองเป็นทุกข์ว่าสื่อทำไมไม่สร้างสรรค์ลูก ทำไม สื่อชักจูงลูกบริโภคเยอะ เขาเริ่มรู้สึกสื่อเริ่มกระทบต่อครอบครัว จึงมีการคุยกันว่าทำยังไงให้สื่อมันดีขึ้น จึงมีการจัดกระบวนการต่อเนื่องกันมา" (วันชัย บุญประชา: ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551)

ในปี พ.ศ. 2547 มีกลุ่มครอบครัวเครือข่ายที่สนใจเรื่องอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เนื่องจากเป็นยุคที่สื่ออินเทอร์เน็ตเริ่มเป็นที่รู้จักกว้างขวาง วัยรุ่นใช้อินเทอร์เน็ตกันได้มาก แต่ผู้ปกครองไม่มีความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต และใช้บางส่วนยังใช้คอมพิวเตอร์ไม่เป็น ทางมูลนิธิจึงจัดตั้งกลุ่ม "เครือข่ายครอบครัวอินเทอร์เน็ต" เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมาเรียนรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อสมัยใหม่นี้ (ซึ่งในภายหลังกลุ่มเครือข่ายครอบครัวนี้ ได้เข้าไปช่วยงานของมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย โดยตั้งเป็นเครือข่ายผู้ปกครองออนไลน์)

เมื่อสื่ออินเทอร์เน็ตแพร่หลายมากขึ้นในสังคม และเนื้อหาจากสื่ออินเทอร์เน็ตบางส่วนส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อสังคม เช่น เว็บไซต์ลามกอนาจาร ซึ่งในหลายเหตุการณ์ก็มีเด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อ จึงเกิดกลุ่มครอบครัวอาสาอีกกลุ่มหนึ่งของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ที่มีชื่อว่า "เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ" จึงออกมาขับเคลื่อนเรื่องสื่ออินเทอร์เน็ต โดยมีเป้าหมายเพื่อการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งการผลักดันให้เกิดสื่อสร้างสรรค์ในสังคม

เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ เกิดจากการรวมตัวของครอบครัวที่เห็นความสำคัญของเนื้อหาของสื่อที่มีผลกระทบต่อครอบครัวและสังคม ประเด็นเริ่มแรกที่ออกมาขับเคลื่อน คือ เรื่องสื่อโทรทัศน์ ซึ่งทุกครอบครัวในกลุ่มมีความเห็นว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย แต่ต่อมาเมื่อสื่ออินเทอร์เน็ตเริ่มแพร่หลายในสังคม พ่อแม่ผู้ปกครองในเครือข่ายเริ่มพบผลกระทบจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตว่า มีเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาลามกอนาจารแบบโจ่งแจ้งอยู่มากในอินเทอร์เน็ต เช่น เนื้อหาลามกอนาจารเด็ก เนื้อหาที่มีความรุนแรงชัดเจน ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้อาจเป็นภัยต่อเด็กและเยาวชนที่ไม่มีวิจารณญาณ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่กลุ่มเครือข่ายครอบครัว เฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อให้ความสนใจและออกมาขับเคลื่อนประเด็นเรื่องเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของอินเทอร์เน็ตด้วย

ภาพที่ 6 สัญลักษณ์เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัด หัวหน้าเครือข่าย ให้สัมภาษณ์ถึงจุดเริ่มต้นที่ออกมาขับเคลื่อนเรื่องเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนสื่ออินเทอร์เน็ตไว้ว่า

“อินเทอร์เน็ตเปิดกว้างมากจนเด็กยังรับไม่ได้ หรือผู้ใหญ่บางคนก็เป็น ผู้ใหญ่ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว บางคนตอนนี้ก็ไม่ว่าหน้าที่ของตัวเองอยู่ตรงไหน ก็ยังหลงกับเว็บบางเว็บ ปัญหาที่หนักที่สุดในตอนนี้ คือ ทุกอย่างเปิดกว้าง จนเด็กที่เข้าไปรับไม่ทัน เพราะขาดวุฒิภาวะ ขาดความรู้เท่าทันที่จะรับมือ มันทำให้เด็กออกนอกกลุ่มออกไป....การที่ลงมาเคลื่อนไหวเรื่องนี้ คือ มีเว็บไซต์ลามกที่ได้รับแจ้งมา แล้วได้ตรวจเข้าไปซึ่งก็สามารถเข้าได้ ก็เลยเป็นจุดเริ่มว่าอยู่ไม่ได้ เราพบว่า นอกจากเว็บเป็นเพศสัมพันธ์เด็กกับผู้ใหญ่แล้วยังมีภาพคนกับสัตว์ เป็นภาพอนาจาร มีเพศสัมพันธ์ชัดเจน กับเรื่องคลิป การขายสินค้า เช่น ยานวดหน้าอก และเด็กประณม มัธยมไปซื้อ”

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ คือ เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มครอบครัวที่มีใจอาสาในการทำงานเฝ้าระวังสื่อที่ไม่เหมาะสมในสังคม และเป็นกลไกหนึ่งที่ผลักดันสื่อใกล้ตัวที่มีผลต่อครอบครัวในปัจจุบัน เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต และเกมคอมพิวเตอร์ เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์

นโยบายการทำงาน

การเฝ้าระวังสื่อร้าย และสนับสนุนสร้างสรรค์สื่อดี สำหรับเยาวชน และครอบครัวในสังคมไทย

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

บทบาทในการทำงานเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ตของทางมูลนิธิ จะเป็นงานทำงานของกลุ่มเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ โดยมีหัวหน้ากลุ่ม คือ คุณอัญญาอร พาณิชพิ้งรัต มีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ดังนี้

1. การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่สังคมเรื่องประโยชน์และโทษของอินเทอร์เน็ต

การให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของประโยชน์และโทษของอินเทอร์เน็ต ในช่วงเริ่มต้นนี้ คือ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอสภาพปัญหาที่พบจากการทำงาน และจากประสบการณ์ส่วนตัวของสมาชิกในเครือข่ายครอบครัว ฯ และการให้ความรู้เรื่องการปกป้องเยาวชนจากเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม เช่น การร่วมเป็นวิทยากรตามเวทีสาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมใน

อินเทอร์เน็ต และสร้างความตระหนักถึงสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบันอันเป็นผลจากเนื้อหาดังกล่าว รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

ตารางที่ 10 ตารางแสดงการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตของเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ

วันที่	กิจกรรม
16 กันยายน 2550	คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต ตัวแทนเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ เข้าร่วมเป็นวิทยากรเรื่อง "เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รู้ทันสื่อออนไลน์" ในงานสัมมนานานาชาติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
31 ตุลาคม 2550	คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต ตัวแทนเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ เข้าร่วมเป็นวิทยากรเรื่อง "เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รู้ทันสื่อออนไลน์" ในงานสัปดาห์สุขภาพจิต ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
22 มีนาคม 2551	คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต ตัวแทนเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ เข้าร่วมเป็นวิทยากรเสวนาเรื่อง "เพศออนไลน์กับภัยแฝง" ในงานมหกรรมอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและสร้างสรรค์
24 เมษายน 2551	คุณชายชัญญ์ วิกรวงศ์วานิช ตัวแทนเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ เข้าร่วมเป็นวิทยากรในการเสวนาเรื่อง "พฤติกรรมเสี่ยงเด็กไทยในร้านอินเทอร์เน็ต" ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม หากสังเกตจากการร่วมกิจกรรมการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่สังคมในประเด็นเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตของเครือข่ายครอบครัวฯ มีเพียง 4 ครั้ง ซึ่งเป็นการได้รับเชิญไปร่วมเวทีกับองค์กรอื่นทั้งสิ้น ไม่ได้เป็นการจัดกิจกรรมสาธารณะโดยเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อเอง ซึ่งในประเด็นนี้ คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต ยอมรับว่า เนื่องจากในปัจจุบันเครือข่ายครอบครัวฯ มุ่งประเด็นในเรื่องการขับเคลื่อนเรื่องสื่อโทรทัศน์ที่เคยขับเคลื่อนทำงานมาตั้งแต่เริ่มต้นเป็นหลัก การให้ความรู้หรือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตจึงยังไม่มีการดำเนินการมากนัก รวมทั้งมีความเห็นว่า งานให้ความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตมีองค์กระทำหน้าที่หลักอยู่แล้ว คือ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ทางเครือข่ายครอบครัวฯ จึงเน้นประเด็นการทำงานในเรื่องของสื่อโทรทัศน์ดังที่เคยขับเคลื่อนมาตั้งแต่เริ่มต้นให้สำเร็จตามที่วางแผนไว้ก่อน

"ตอนนี้ส่วนใหญ่เป็นการทำงานให้แคบลง เพราะอยากให้เห็นผล เพราะเริ่มแรกเราเคยจับประเด็น เรื่องการจัดเรตติ้งโทรทัศน์เป็นหลัก ก็เลยพุ่งเป้าไปตรงที่ทีวีก่อน เพราะเท่าที่ผ่านมา คือ เวลาที่เราไปไหน มักจะมีประเด็นว่า เราทำอะไรจริงจิงใหม่ หรือทำให้เป็นข่าวไปก่อน.....ตอนนี้สื่อออนไลน์มีเจ้าภาพหลักอยู่ แล้วคือ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย ที่ทำงานด้านการให้ความรู้ ส่วนเครือข่ายครอบครัวฯ ของเราจะ เป็นการเฝ้าระวังมากกว่า" (อัญญาอร พานิชพิ้งรัต, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 51)

ในเดือนกันยายน 2551 เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ ได้เปิดเว็บไซต์ www.familymediawatch.org เพื่อเป็นสื่อที่ให้ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ ประชาสัมพันธ์ข่าวกิจกรรม และเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่าย และบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตาม สื่อเว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นนี้ อยู่ในขั้นเริ่มต้น และผู้จัดทำเป็นสมาชิกของคณะทำงานของเครือข่ายครอบครัวฯ ที่มีความรู้เรื่องการสร้างเว็บไซต์ แต่ไม่ได้เป็นมืออาชีพ ทำให้ในช่วงเริ่มต้นนี้ เนื้อหาในเว็บไซต์ยังมีไม่มากนัก ในบางหัวข้อยังไม่มี การใส่รายละเอียด รวมทั้งการอัปเดตเนื้อหาข่าวสาร และกิจกรรมของเครือข่ายครอบครัวฯ ยังมีความล่าช้า และไม่ได้มีการอัปเดตเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอ

ภาพที่ 7 เว็บไซต์ www.familymediawatch.org

ในอนาคตเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มีการวางแผนในการจัดค่ายครอบครัวเพื่อ เรียนรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อทุกประเภท โดยการเชิญครอบครัวที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมาพบปะทำความรู้จักกัน เพื่อเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละครอบครัว

2. การเฝ้าระวังและแจ้งเหตุเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม

สมาชิกของเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ จะมีการแจ้งมายังหัวหน้าเครือข่าย ฯ เมื่อพบเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ซึ่งคุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัด หัวหน้าเครือข่าย ฯ จะตรวจสอบเนื้อหาที่ได้รับแจ้งดังกล่าว ซึ่งหากเป็นเนื้อหาแสดงถึงความรุนแรง หรือโจ่งแจ้งทางเพศที่เข้าข่ายยอมรับไม่ได้ ก็จะนำเรื่องเข้าปรึกษาผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว และที่ปรึกษาทางกฎหมาย เพื่อรวบรวมหลักฐานข้อมูล และประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อดำเนินการต่อไป

หลักเกณฑ์ของเนื้อหาที่เข้าข่ายยอมรับไม่ได้ของเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวัง และสร้างสรรค์สื่อ มีดังนี้

- 1) เว็บไซต์ที่มีภาพ หรือคลิปลามกที่แสดงถึงการร่วมเพศอย่างโจ่งแจ้ง
- 2) เว็บไซต์ที่นำเสนอเนื้อหาการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว หรือเพศสัมพันธ์วิิดถาวร
- 3) เว็บไซต์ที่มีการขายสื่อลามกอนาจารทั้งผู้ใหญ่และเด็ก
- 4) เว็บไซต์ลามกอนาจารที่มีการลบหลู่พระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัด ให้ข้อมูลว่า การประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนี้ ทางเครือข่ายจะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพนักงาน หรือ ผู้มีอำนาจในหน่วยงานนั้น เนื่องจากบางครั้งการดำเนินการในบางขั้นตอนต้องมีการตรวจสอบเป็นการภายใน รวมถึงการเข้าติดต่อกับกระบวนการจะทำให้การดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ล่าช้า

"คนที่ทำงานเครือข่าย อาจจะเป็นน้อง ๆ ที่เป็นคนทำเรื่องเว็บไซต์แจ้งมา คุณแม่ผู้ปกครองแจ้งมา และทุกครั้งทีลงพื้นที่ก็จะได้รับแจ้งมา ซึ่งเบื้องต้นเราอาจจะประสานให้มีการช่วยคัดกรอง แต่อาจจะไม่สามารถลงลึกจับมันได้ อันนี้คือที่ที่ทำประจำ เบื้องต้น คือ ต้องดูว่าเป็นลักษณะไหน เพราะคนแจ้งเขาไม่ได้ทำงานเหมือนเรา บางทีเขาเห็นนิดนึงก็จะตกใจ ก็เลยต้องคุยทำความเข้าใจก่อน แต่ถ้าเปิดไปแล้วเห็นว่ารุนแรงก็จะติดต่อมาที่ผู้จัดการมูลนิธิ เพราะเป็นที่ปรึกษา เป็นหน่วยงานที่เลี้ยง โดยแจ้งว่าจะขอดำเนินการ แล้วโทรไปหาที่ปรึกษาที่เป็นนักกฎหมายว่าทำอะไรได้บ้าง แล้วจึงต่อสายไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าเขาเห็นอะไรร้าย ต้องใช้วิธีต่อสายแบบนี้ เพราะตอนแรกอาจจะไม่อยากจะปล่อยข่าว เพราะอยากจะคุยกันเป็นการภายในมากกว่า บางทีต้องเล่นวงในก่อน เพราะบางทีเราไม่รู้ว่ มันเป็นอย่างไ้ แค่ไหน และมีหน่วยงานอื่นทำแล้วหรือยัง บางทีเราก็ตองหาข้อมูลเพื่อเช็ก่อน"

อย่างไรก็ตาม หากการประสานงานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้วไม่เกิดผลการดำเนินการใด ๆ ต่อ ทางเครือข่ายครอบครัว ฯ ก็จะใช้วิธีการประกาศผ่านสื่อเพื่อให้เป็นข่าวแพร่ไปสู่สังคมวงกว้าง เพื่อกดดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาแสดงบทบาทตามหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งที่ผ่านมามีการใช้สื่อโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์ วิธีการประกาศผ่านสื่อให้เป็นข่าวนี้นับเป็นการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวของคุณอัญญาอรกับนักข่าวที่รู้จักหรือคุ้นเคยกัน

“เรื่องที่เป็นข่าวออกสื่อ คือจะเป็นการคุยหรือบอกกับนักข่าวที่เคยสัมภาษณ์เรา หรือที่เรารู้จัก เช่น จะส่งข่าวไปก่อนว่า ตอนนี้เรากำลังร้องเรียนเรื่องนี้นะ เรามีกำหนดการว่าเราจะไปที่ไหนบ้าง หรือนักข่าวอาจจะโทรมาสอบถามว่าตอนนี้เราทำเรื่องอะไรอยู่บ้าง เรายินดีที่จะให้ข่าวเขา” (อัญญาอร พานิชพึงรัก, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเผ่าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 51)

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนเรื่องสื่ออินเทอร์เน็ตที่เป็นข่าวออกสื่อ คือ กรณีการยื่นหนังสือร้องเรียนเว็บไซต์ลามกอนาจาร 12 เว็บไซต์ของเครือข่ายเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2550 ซึ่งปรากฏในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2550 และมีการนำข่าวนี้ออกเผยแพร่ต่อในเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ sanook.com เว็บไซต์ dek-d.com

มติชนออนไลน์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2550

เครือข่ายครอบครัวแฉ 12 เว็บไซต์ แพร่ภาพ มั่วเซ็กส์ในครอบครัว พ่อ-แม่-ลูก

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ชี้ พบ 12 เว็บไซต์แพร่ภาพและคลิปการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวไม่ว่าจะเป็น แม่กับลูก ลูกกับพ่อ หรือพี่กับน้องต่างยินยอมพร้อมใจอีกทั้งภาพการทารุณข่มขืนหมู่-ไว้อีซีที่ระบุฐานแล้วแต่ไม่ดำเนินการอ้างจนท.ไม่พอ-เกรงถูกวิจารณ์

นางอัญญาอร พานิชพึงรัก แกนนำครอบครัวอาสา มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว กล่าวในการอภิปรายเรื่อง 'เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รู้ทันสื่อออนไลน์' หนึ่งในกิจกรรมของงาน 'มหกรรมสื่อสร้างสรรค์' ที่กรมสุขภาพจิตจัดขึ้น ว่า ปัจจุบันโลกแห่งสื่ออินเทอร์เน็ตกำลังแพร่ขยายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยที่พ่อแม่ผู้ปกครองบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่า ลูกของตัวเองเปิดรับข้อมูลข่าวสารอะไรบ้างจากอินเทอร์เน็ตเนื่องจากครอบครัวส่วนใหญ่ขาดความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้ นางอัญญาอร เปิดเผยว่า ตัวแทนเด็กและครอบครัว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ที่ตนร่วมดำเนินงานอยู่ ได้ตรวจเจอเว็บไซต์ประมาณ 12 เว็บไซต์ทั่วโลก ที่มีภาพและข้อมูลบ่งบอกการมี

เพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวด้วยกันเอง ไม่ว่าจะป็นระหว่างแม่กับลูก ลูกกับพ่อ หรือพี่กับน้อง ซึ่งเป็นทางความยินยอมพร้อมใจเอง และการทารุณข่มขืนหมู่ โดยเนื้อหาจะมีรูปถ่าย คลิป วีดีโอ และการบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ระหว่างการร่วมเพศไว้อย่างชัดเจนว่าตัวเองมีเพศสัมพันธ์กับคนในครอบครัวอย่างไร พร้อมกับระบุเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน(โพสต์)ข้อความดังกล่าวเพื่อเป็นการขายบริการทางเพศอีกด้วย

แต่ที่น่าตกใจมากที่สุดคือ การโพสต์ข้อความเหล่านั้น มีการละเมิดทางเพศเด็กหญิง วัย 6 ขวบ ซึ่งถูกกระทำทางเพศไว้อย่างรุนแรงอยู่ในเว็บไซต์ดังกล่าวด้วย ดังนั้น ตัวแทนเด็กและครอบครัว จึงได้พิมพ์รายชื่อเว็บไซต์ทั้งหมดออกมา แล้วทำหนังสือและเอกสารประกอบทั้งหมดร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ มูลนิธิคุ้มครองเด็ก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ¹⁸ (กสช.) และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) เมื่อช่วงต้นเดือนตุลาคม 2550 ที่ผ่านมา เพื่อเร่งให้ภาครัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากทั่วโลกไม่ยอมรับในการละเมิดทางเพศต่อเด็กเป็นอย่างมาก

สำหรับผลตอบรับจาก 4 องค์กร นางอัญญอร กล่าวว่า มูลนิธิคุ้มครองเด็กและ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รับเรื่องไว้พร้อมกับระบุว่า จะทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นต่อไป ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติระบุว่า ปัจจุบันได้พยายามทยอยปิด และสกัดกั้นบางเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมไปบ้างแล้ว ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องค่อยๆ แก้และสะสม ส่วนทางด้าน กสช. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ออกใบอนุญาตการเปิดร้านอินเทอร์เน็ต ก็ตอบรับอย่างแบ่งรับแบ่งสู้ว่า มีหน้าที่เพียงแค่อนุญาตการเปิดร้านอินเทอร์เน็ตอย่างเดียวเท่านั้น แต่ไม่ได้ลงไปตรวจสอบว่า ร้านอินเทอร์เน็ตแห่งใดมีการเปิดเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมหรือไม่

ส่วนกระทรวงไอซีที ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ตัวแทนเด็กและครอบครัวคาดหวังว่า น่าจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ได้มากที่สุดนั้น นางอัญญอร กล่าวว่า ได้รับการปฏิเสธที่จะเข้าไปดำเนินการอย่างเต็มที่ โดยกระทรวงไอซีทีอ้างเหตุผลปัญหาทางด้านบุคลากรน้อย แต่ยอมรับว่าเห็นเว็บไซต์ที่เผยแพร่การทารุณกรรมทางเพศในเด็กมานานแล้ว แต่ถ้าจะให้ดำเนินการกับเว็บไซต์

¹⁸ จากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร คุณอัญญอร พานิชพิ้งค์ ได้เข้ายื่นหนังสือร้องเรียนต่อ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ส่วนคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) เป็นคณะกรรมการที่มีการสรรหา 2 ครั้ง ในปี พ.ศ.2544 และ พ.ศ.2548 แต่ถูกศาลปกครองสูงสุดสั่งเพิกถอนทั้งสองครั้ง

ต่างๆ ซึ่งมีจำนวนมากคงจะเป็นเรื่องยากเพราะจากที่เคยปิดเว็บไซต์ยูทิวบ์ (www.youtube.com) ไปก่อนหน้านี้ ก็กลับโดนหลายฝ่ายออกมาท้วงติงและวิพากษ์วิจารณ์โดยที่ไม่มีฝ่ายใดมาช่วยเหลือหรือปกป้องกระทรวงไอซีที

อย่างไรก็ตาม นางอัญญาอรได้ฝากไปยังภาครัฐให้ช่วยเข้ามาเร่งแก้ไขปัญหาเรื่องเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นปัญหาระดับชาติที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัว อันเป็นเพราะการหมกมุ่นอยู่กับหน้าจอบริษัทคอมพิวเตอร์ของเด็กมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมออนไลน์ การสนทนาหรือแชต รวมถึงการเข้าไปโพสต์ข้อความในกระทู้ หรือ เว็บไซต์ต่างๆ ที่สื่อเค้าความรุนแรงและการเปิดเผยทางเพศมากเกินไป ทำให้เด็กห่างไกลครอบครัวมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและมีการแสดงออกไม่เหมาะสมจนกลายเป็นปัญหาสังคม และปัญหาระดับชาติตามมา

ปัจจุบันเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อได้จัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ”¹⁹ ในเดือนกรกฎาคม 2551 เพื่อเป็นศูนย์รับแจ้งเหตุเนื้อหาสื่อที่ไม่เหมาะสมทุกประเภท รวมถึงเป็นสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ของเครือข่าย และเป็นสถานที่ตั้งที่สามารถติดต่อเครือข่ายครอบครัว ฯ ได้โดยตรง

“ในช่วงเริ่มแรกเราต้องอาศัยสถานที่ของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ใช้ห้องประชุมที่มูลนิธิบ้าง หรือ ต่อสายคุยกันบ้าง ซึ่งเราคิดว่ามันเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน คือเราบันทึกไม่ได้ ไม่มีอุปกรณ์ และอีกสาเหตุที่สำคัญคือ เราโดนกระทุ้งมาจากที่ว่า เราไปร่วมเวทีต่าง ๆ แล้วโดนถามมาว่า จะมีการติดต่อเราได้ยังไง เรามีที่ทำงาน มีที่ตั้งใหม่ แล้วเวลาเขาสนใจอยากติดต่อเครือข่ายจะอย่างไร มันก็เป็นที่มาว่า เราจะต้องมีศูนย์ของเราแล้วละ สุดท้ายก็เลยมาขอใช้สถานที่ซึ่งสำนักงานของสามีซึ่งทำธุรกิจส่วนตัวอยู่ แล้วก็ขอแบ่งสายโทรศัพท์สายหนึ่งมาเป็นสายของศูนย์” (อัญญาอร พานิชพิงรัต, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 51)

อย่างไรก็ตามศูนย์ประสานงานเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อนี้ ยังคงไม่มีความแน่นอน หากดำเนินการไปสักระยะ และประเมินผลได้ว่าไม่ได้ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็อาจจะต้องปิดศูนย์ประสานงานนี้ก็ได้

¹⁹ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ ตั้งอยู่ที่ 96/168 หมู่ที่ 17 ถนนบรมราชชนนี แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170

“ตัวเครือข่ายเราจะยังคงอยู่ตลอดไป แต่ตัวศูนย์เราต้องดูผลของงานก่อนว่า ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่” (อัญญาอร พานิชพิงรัต, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 11 กันยายน 51)

สำหรับการแจ้งเหตุเนื้อหาสื่อที่ไม่เหมาะสม สมาชิกของเครือข่าย หรือประชาชนทั่วไปสามารถแจ้งเหตุได้หลายช่องทาง ทั้งทางจดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร อีเมล รวมทั้งการแจ้งเหตุผ่านทางเว็บบอร์ดบนเว็บไซต์ของเครือข่าย ซึ่งเขียนส่งมาเป็นข้อความ แนบไฟล์รูป หรือให้ที่อยู่ของเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาโดยตรงได้สะดวก

ภาพที่ 8 หน้าเว็บเพจรับแจ้งเหตุสื่อไม่เหมาะสม

สำหรับการทำงานของศูนย์ประสานงานเครือข่ายฯ นี้ จะมีอาสาสมัครที่ทำหน้าที่เป็นคณะทำงานหลักของเครือข่าย เมื่อได้รับการรับแจ้งเหตุ (ในกรณีที่เป็นเว็บไซต์) คณะทำงานก็จะตรวจสอบเนื้อหาตามที่อยู่ที่ได้รับแจ้ง ซึ่งหากตรวจพบเว็บไซต์ที่เข้าข่ายตามเกณฑ์ที่ยอมรับไม่ได้ และเป็นเรื่องเร่งด่วน ทางคณะทำงานก็จะประสานไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจจัดการทันที

อย่างไรก็ตาม หลังจากการตั้งศูนย์ประสานงาน และมีการเปิดช่องทางสำหรับแจ้งเหตุให้มีความสะดวกมากขึ้น แต่ในช่วงเริ่มต้นนี้ ยังไม่ได้รับการแจ้งเหตุจากประชาชนทั่วไปมากนัก ส่วนใหญ่การแจ้งเหตุที่เครือข่ายได้รับยังคงเป็นจากกลุ่มบุคคลที่รู้จัก ส่วนการแจ้งของในบางช่องทาง เช่น เว็บบอร์ด ก็ยังไม่มีการโพสต์ข้อความแจ้งหรือเพิ่มเติมใด ๆ

หน้ารวมกลุ่มเว็บบอร์ด > บอร์ดครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

บอร์ดครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

[1]

สร้างกระทู้ใหม่

หัวข้อ	กระทู้ "แจ้งพบสื่อไม่เหมาะสม"	วันที่ลงประกาศ	วันที่ตอบล่าสุด	ดู	ตอบ
เว็บเครือข่ายเฝ้าระวัง		2008-07-31	2008-07-31	13	0
แจ้งพบสื่อไม่เหมาะสม (Admin)		2008-06-28	2008-06-28	22	0
กฎ มารยาทการใช้บอร์ดเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ (Admin)		2008-06-25			

จำนวนผู้ดู : 22 คน
จำนวนผู้ตอบ : 0 คน

ภาพที่ 9 กระทู้แจ้งเว็บไม่เหมาะสมในเว็บบอร์ด

คุณอัญญาอร ได้กล่าวถึงการทำงานในช่วงเริ่มต้นของการตั้งศูนย์ประสานงานฯ ไว้ดังต่อไปนี้

"ปัจจุบันอยู่ในขั้นเริ่มต้น ซึ่งส่วนมากประชาชนอาจจะส่งไปยังศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม แต่สำหรับการทำงานของเรา คือเบื้องต้นอาจจะได้รับแจ้งจาก คนรู้จัก หรือคนที่เคยพบเรา ที่เขาอยากให้เราบันทึกเป็นเรื่องรับว่า อย่างน้อย ๆ เขาเจออะไร แล้วเรื่องที่เราคิดว่า มันเป็นเรื่องเร่งด่วน เราก็ส่งเรื่องไปยังผู้ที่มีอำนาจจัดการ"

3. การสร้างเครือข่ายการทำงานกับภาคประชาสังคม

เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการทำงานกับเครือข่ายภาคประชาสังคม ดังนี้

1) เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม

การสร้างเครือข่ายขององค์กรที่ทำงานด้านการจัดการปัญหาอินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกัน เพื่อร่วมมือกันในการทำงานในลักษณะต่างๆ เช่น การเป็นวิทยากรให้ความรู้ในส่วนที่มีความเชี่ยวชาญในงานสัมมนาขององค์กรที่ทำงานด้านเดียวกัน การให้ความร่วมมือในด้านการระดมความคิด การหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน องค์กรที่ทางเครือข่าย ฯ ได้ร่วมทำงานด้วย เช่น มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย สถาบันแห่งชาติ

เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยมหิดล มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

2) เครือข่ายสมาชิก

ปัจจุบันเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อมีจำนวนสมาชิกอยู่กว่า 100 ครอบครัว ซึ่งทางเครือข่ายฯ มีการขยายเครือข่ายสมาชิกอยู่ตลอด โดยการเปิดรับสมัครสมาชิกตามงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไปเข้าร่วม การแจกลีปะชาสัมพันธ์เครือข่ายฯ ที่มีใบสมัครสมาชิกแนบท้าย รวมถึงการเปิดรับสมัครครอบครัวที่จะเข้าเป็นเครือข่ายโดยสามารถดาวน์โหลดใบสมัครได้ทางเว็บไซต์เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อ www.familymediawatch.org และเว็บไซต์ของมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว www.familynetwork.or.th

ภาพที่ 10 - 11 แผ่นพับประชาสัมพันธ์เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

02101 นามสกุล

ผู้สมัครขอสมัครใจเป็นสมาชิกโครงการ
เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ
เพื่อสังคมไทย

ชื่อและนามสกุลในเอกสารสมัคร
ที่แนบมา

**ใบสมัครสมาชิกโครงการ
เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ**

ชื่อ นามสกุล : _____

ชื่อจริง : _____

ชื่อกลาง : _____

ชื่อท้าย : _____

นามสกุล : _____

1. อายุ : _____ ปี

2. อาชีพ : _____

3. อาชีพคู่สม : _____ ปี

4. ที่อยู่ : _____

5. โทรศัพท์ : _____

6. อีเมล : _____

7. ความสามารถพิเศษ : _____

8. วัตถุประสงค์ในการสมัคร : _____

9. หมายเหตุ : _____

สมัครสมาชิก

ใบสมัครสมาชิกโครงการ
เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ
ซึ่งผู้สมัครต้องกรอกรายละเอียดส่วนตัว
เช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ อาชีพ
สถานภาพ จำนวนบุตร ที่อยู่ เบอร์
โทรศัพท์ อีเมล และความสามารถ/
ความสนใจพิเศษ พร้อมทั้งลายเซ็นของ
ผู้สมัคร หลังจากกรอกใบสมัครแล้ว
สามารถส่งตอบรับทางไปรษณีย์ได้

ภาพที่ 12 ใบสมัครเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ

มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
www.familynetwork.or.th

Contact us : Home

รู้จักเรา

เคลื่อนไหวไปมา

ข่าวครอบครัว

เครือข่ายข่าว

ภาพกิจกรรม

สมัครสมาชิก

เว็บไซต์

กิจกรรมต่างๆของมูลนิธิฯ

- สำนักข่าวครอบครัว
- โครงการ Buddy Family
- โครงการครอบครัวสร้างสรรค์สื่อ
- ฝ่ายพัฒนาสังคม
- ฐานข้อมูลครอบครัวเยาวชน

BLOG เครือข่ายครอบครัวกลุ่มต่างๆ

- รายงานการวันครอบครัวด้วยกัน
- ศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวเข้มแข็ง จ.น่าน

ภาพที่ 13 เว็บไซต์มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว www.familynetwork.or.th

ภาพที่ 14 สัญลักษณ์ดาวน์โหลดใบสมัครสมาชิกโครงการครอบครัวเพื่อสร้างสรรคสื่อบนเว็บไซต์ www.familynetwork.or.th

ในขั้นตอนการสมัครสมาชิก คือ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับการแจ้งขอเป็นสมาชิกเครือข่ายแล้ว จะมีการส่งจดหมายตอบรับกลับไปยังผู้สมัคร และแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหว กิจกรรมของเครือข่ายแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกที่สนใจกิจกรรมมาเข้าร่วมงานได้ตามความสมัครใจ ปัจจุบันเครือข่ายครอบครัวเพื่อสร้างสรรคสื่อสมาชิกทั้งหมดประมาณ 300 คน โดยลักษณะของสมาชิกเครือข่ายเพื่อสร้างสรรคสื่อ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) สมาชิกที่เป็นคณะทำงาน และเป็นแกนนำหลักในรวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนประเด็นที่มีปัญหา ร่วมกัน สมาชิกในลักษณะนี้จะมีการติดต่อและรวมตัวกันทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมาชิกที่เป็นคณะทำงานนี้มีอยู่ประมาณ 20 คน
- 2) สมาชิกที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของเครือข่าย และมีส่วนช่วยในการทำงานอยู่บ้าง เช่น มีการช่วยแจ้งเหตุเมื่อพบเนื้อหาสื่อที่ไม่เหมาะสม หรือมาเข้าร่วมฟังงานสัมมนา และรับการอบรมให้ความรู้เป็นประจำ สมาชิกกลุ่มนี้มีจำนวนคิดเป็น 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- 3) สมาชิกแบบรับข่าวสารเพียงอย่างเดียว คือ สมัครเป็นสมาชิกของเครือข่าย เพื่อรับข่าวสารความเคลื่อนไหว แต่อาจจะมาร่วมที่เครือข่ายจัดขึ้นเป็นครั้งคราว หรืออาจจะไม่เคยติดต่อกลับ หรือร่วมงานเลย

นอกจากกลุ่มที่สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อแล้ว ยังมีกลุ่มคนที่สนใจติดตามประเด็นการทำงาน หรือให้ความร่วมมือในการทำงานและเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายครอบครัว ฯ แต่กลุ่มนี้ไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการอีกจำนวนหนึ่ง

ในอนาคตทางเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มีการวางแผนการขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยใช้วิธีการเชิงรุก คือ

1) การร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อเป็นการขยายกลุ่มคนทำงานไปสู่กลุ่มผู้ปกครองซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน รวมถึงเป็นการขยายฐานการทำงานในส่วนการเฝ้าระวังให้มากขึ้น

2) การลงพื้นที่ตามชุมชนที่เข้าไปจัดกิจกรรมให้ความรู้ ซึ่งเป็นการเข้าถึงในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาของเยาวชน และครอบครัวโดยตรง

4. การกระตุ้นให้ภาครัฐออกมาตรการดูแลเรื่องเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน

กลุ่มเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มีการขับเคลื่อนใน โดยการกระตุ้นภาครัฐให้ออกมาตรการ หรือนโยบายการดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนเป็นหลัก ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่าน ดังกรณีต่อไปนี้

กรณีการยื่นหนังสือร้องเรียนเว็บไซต์ลามกอนาจาร 12 เว็บไซต์

จากการทำงานในรูปแบบของการเฝ้าระวังสื่อที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ทางเครือข่าย ฯ ได้พบเว็บไซต์ลามกอนาจารจำนวน 12 เว็บไซต์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน รวมถึงขัดต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย เช่น เว็บไซต์ที่มีการเผยแพร่ภาพลามกอนาจารที่มีการลบหลู่พระพุทธศาสนา เว็บไซต์ขายสื่อลามกอนาจารทั้งผู้ใหญ่และเด็ก เว็บไซต์ที่นำเสนอเนื้อหาการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว เพศสัมพันธ์แบบวิถีดาร เป็นต้น ทางเครือข่าย ฯ จึงมีการจัดทำหนังสือยื่นร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเนื้อหาไม่เหมาะสมในสื่ออินเทอร์เน็ตดังกล่าว (ดูหนังสือร้องเรียนฉบับเต็มในภาคผนวก ค)

วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว นำโดยคุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต หัวหน้าเครือข่าย ฯ และสมาชิกจำนวน 20 คนได้ยื่นหนังสือร้องเรียนเว็บไซต์ลามกอนาจาร 12 เว็บไซต์ ผู้มีอำนาจในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น 4 หน่วยงาน คือ

- พลตำรวจเอก วงศ มณีรินทร์ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ฝ่ายสืบสวนปราบปรามอาชญากรรม
- นายสุรนนท์ วงศวิทยากำจร เลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
- นายสีอ ล้ออุทัย ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- นายวัลลภ ตังคณานุก์ษ ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และความมั่นคงของมนุษย์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

การเข้ายื่นหนังสือต่อหน่วยงานดังกล่าวในครั้งนี คุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต หัวหน้าเครือข่าย และครอบครัวเครือข่ายจำนวน 20 ครอบครัว ได้เข้ายื่นหนังสือด้วยตนเอง โดยมีนักข่าวที่ได้รับทราบกำหนดการของการเข้ายื่นหนังสือติดตามทำข่าวและนำเสนอต่อสังคมในวงกว้าง

หลังจากการยื่นหนังสือร้องเรียนแล้วพบว่ามีเพียงหน่วยงานเดียว คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ติดต่อกลับมาทางเครือข่าย โดยเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 พ.ศ.ท. ชูศักดิ์ อภัยศักดิ์ โทรติดต่อกลับเพื่อรายงานความคืบหน้าว่า ได้จับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว 1 คนเป็นชาวต่างชาติที่ทำอาชีพเป็นครูสอนภาษาในประเทศไทย และวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ส่งหนังสือแจ้งความคืบหน้าผลการสืบสวนทางอิเล็กทรอนิกส์ของเว็บไซต์ไม่เหมาะสม ถึงคุณอัญญาอร พานิชพิ้งรัต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ดูหนังสือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติภาคผนวก ข)

1. ตรวจสอบเนื้อหาเว็บไซต์ทั้ง 12 เว็บไซต์ และพบว่าส่วนหนึ่งเป็นเว็บไซต์จำหน่ายวีซีดีลามก และส่วนหนึ่งเป็นเว็บไซต์ที่มีการเล่าประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เด็ก สัตว์ การแลกเปลี่ยนคู่นอน หรือ การข่มขืน
2. ตรวจสอบที่ตั้งของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (เซิร์ฟเวอร์) ของเว็บไซต์ ซึ่งพบว่าบางเว็บไซต์มีเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายอยู่ในประเทศไทย จึงได้ประสานงานไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) เพื่อขอข้อมูลเจ้าของเว็บไซต์ต่อไป
3. รวบรวมรายละเอียดของการสั่งซื้อวีซีดีทางเว็บไซต์ เช่น หมายเลขบัญชีธนาคาร หมายเลขโทรศัพท์ อีเมลแอดเดรส เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนข้อมูล

4. ขณะอยู่ระหว่างการรอผลตรวจสอบข้อมูลเจ้าของเว็บไซต์ และรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลแจ้งหน่วยปฏิบัติดำเนินต่อไป
5. ประสานตำรวจสากล ซึ่งมีสาขาย่อยตั้งอยู่ที่อาคาร 19 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อร่วมมือกันสืบสวนหาตัวผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่เว็บไซต์ดังกล่าว เพื่อจะได้ประสานตำรวจของประเทศซึ่งพบผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

นอกจากเนื้อหาดังกล่าวแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังเชิญให้คุณอัญญาอร พานิชพิงรัต มาเป็นกรรมการที่ปรึกษาโครงการกิจกรรม "รณรงค์ให้เด็กผู้หญิงมั่นคงอิสระปลอดภัยทุกที่: Safe wherever we are" ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2550 อย่างไรก็ตามคุณอัญญาอรก็ไม่ได้ติดต่อกลับเพื่อร่วมงานโครงการดังกล่าว

ส่วนอีกสามหน่วยงาน คือ 1) คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันบัญญัติแห่งชาติ 2) คณะกรรมการโทรคมนาคมแห่งชาติ 3) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เมื่อทางเครือข่ายฯ สอบถามถึงการดำเนินงาน ก็ได้รับคำตอบว่า ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ ในเรื่องที่ทางเครือข่ายยื่นคำร้องเข้าไป

จากการสัมภาษณ์ คุณอัญญาอร พานิชพิงรัต ได้กล่าวถึงการติดตามเรื่องหลังจากการเข้ายื่นหนังสือร้องเรียน ดังนี้

"พอทวงถามไปจากคนที่ใกล้ชิด ทางคณะกรรมการฯ ก็ส่งผู้ประสานงานโทรกลับมาหา ซึ่งอันนี้เป็นภาระประสานงานแค่วันเดียวจริง ๆ แล้วก็ค่อนข้างผิดหวังกับผู้ประสานงานคนนี้ เพราะตำแหน่งไม่ใช่เล็ก ๆ และก็เจอกันมาหลายครั้ง แต่วิธีการพูดคุยและวิธีการตามงาน ทำให้รู้ว่าเขาทำงานไม่เป็น เขาไม่ใส่ใจเนื้องานจริง ๆ เลย ประสานงานกับเราเขาต้อง จริง ๆ เขาต้องรู้เรื่องที่เรายื่นไป แล้วหนังสือที่เรายื่นคุณเอาไปไว้ไหน สุดท้ายคุยไปคุยมา ตอบไปตอบมา ...วันรุ่งขึ้นก็ติดต่อไม่ได้อีก...หลังจากนั้นเขาเงียบสนิทไปเลย ไม่มีการประสานงานต่อเนื่อง

ที่ที่สอง คือ กทช. (คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ถามเรื่องเข้าไป ได้คำตอบที่อ้างไป คือ คนที่เป็นคนรับเรื่องยุ่งมาก ออกไปประชุมข้างนอกตลอด ยังไม่ได้ส่งเรื่องไปให้ใคร แล้วเขาก็บอกตั้งแต่ครั้งแรกที่ไปยื่นหนังสือว่า จริง ๆ เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับเขา ต้องให้กระทรวง ICT (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) เป็นคนบังคับ เขามีหน้าที่ในการให้บริการเปิดสัญญาณอย่างเดียว....พอจากนั้นวันประมาณเดือนครึ่งสองเดือน พอทวงถามเข้าไปก็เป็นแบบนี้ คือ คนรับเรื่องยังไม่ได้ส่งงาน

สุดท้าย กระทรวง ICT....พอติดต่อเข้าไปเลขานหน้าห้องบอกว่า เรื่องยังไม่ได้ดำเนินการ"

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 ทางเครือข่าย ฯ ได้มีการตรวจสอบเว็บไซต์ทั้ง 12 เว็บไซต์ที่เข้ายื่นร้องเรียน โดยเข้าไปตามที่อยู่เว็บไซต์เดิม พบว่ายังสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ทั้งหมดตามที่อยู่เดิมที่เคยร้องเรียนได้ ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2551 มีการตรวจสอบอีกครั้ง พบว่า เว็บไซต์จำนวน 4 เว็บไซต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ ส่วนเว็บไซต์ที่เหลือจำนวน 8 เว็บไซต์ ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ และสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ได้อยู่เหมือนเดิม

คุณอัญญาอร ได้ยอมรับว่าการทำงานในกรณีการยื่นหนังสือร้องเรียนเว็บไซต์ลามกอนาจาร 12 เว็บไซต์นี้ ประสบความล้มเหลว เนื่องจากทางเครือข่ายไม่สามารถกดดันให้ภาครัฐจัดการกับเว็บไซต์ทั้งหมดได้

"กระบวนการทำงานของเราก็ล้มเหลวเหมือนกันนะ เพราะเราไม่สามารถทำให้เขาปิดหมดได้ ผลมันยังไม่เกิดแบบที่เราอยากให้ภาครัฐทำ.... บางที่เราคุยงานกับผู้ที่รับผิดชอบก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะทำตามเราในทันทีเลยนะ บางทีเขามองว่าเป็นเรื่องหยุมหยิม"

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว ได้ดังนี้

1. เงินทุน

อุปสรรคด้านเงินทุนเป็นปัญหาที่ทำให้เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังสร้างสรรค์สื่อไม่สามารถขยายการดำเนินงานได้ เช่น การออกไปให้ความรู้ หรือ จัดกิจกรรมรณรงค์ในพื้นที่ตามชุมชนต่าง ๆ ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ค่าเดินทาง ค่าอุปกรณ์ รวมถึง การจัดกิจกรรมตามพื้นที่ชุมชนในบางพื้นที่ จำเป็นต้องมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่คนในชุมชน เนื่องจากในพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐเคยมาจัดกิจกรรมและจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้ เมื่อทางเครือข่าย ฯ ไม่มีงบประมาณในส่วนนี้ ก็ทำให้ชาวชุมชนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งบางกิจกรรมทางเครือข่าย ฯ จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวบ้าง แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ทุนส่วนตัว

"การจัดงานในชุมชนเราต้องใช้งบ เพราะที่ผ่านมามูลนิธิฯ บางหน่วยงานลงไปจัดที่ชุมชนแล้ว support เขาเป็นเงินค่ามาร่วม พอเราไปแล้วเราไม่มี เขาก็ไม่ยอมมา ตอนที่ไปขอจัด เขาถามว่าไม่มีรถมารับหรือ ครั้งที่แล้วที่ไปกับเซตมิตรแอร์มารับอย่างดี อันนี้เป็นปัญหาเรื่องเงินทุน จริง ๆ เราเข้าใจว่าชุมชนเขาทำงานหาเช้ากินค่ำ ถ้าเขาไม่ทำงานก็ต้องมีเบี้ย อันนี้เข้าใจอยู่ แต่เราให้เขาได้แค่จำกัด.... ตรงนี้ น่าจะมีงบประมาณที่ดูแลเราบ้าง เพราะที่ผ่านมาใช้งบตัวเอง คือทุกคนที่เข้ามาทำงานอาสาสมัครเป็นอย่างนี้หมด" (อัญญาอร พานิชพิงรัต, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551)

2. ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ

จากการทำงานขับเคลื่อนด้านการเฝ้าระวัง และดำเนินนโยบายทางนโยบายของทางเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ ส่วนหนึ่งที่ทำให้งานการขับเคลื่อนดังกล่าวไม่เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากการไม่ให้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจในการออกมาตรการการแก้ปัญหา ขาดความเอาใจจริงเอาใจจริง รวมถึงความชัดเจนขององค์กรในการทำงานเกี่ยวกับด้านการกำกับดูแลเนื้อหา อินเทอร์เน็ตก็ยังคงมีความไม่แน่นอน ทำให้แต่ละหน่วยงานไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เนื่องจากอ้างว่าไม่มีหน้าที่รับผิดชอบงานดังกล่าว

“ในรัฐบาลที่แล้ว คุณอัญญาอรเคย เจอเว็บลามกแล้วร้องเรียนและเกิดเป็นข่าว นักข่าวเอาเว็บไซต์ไปลง กระทรวงICT รับว่าจะทำให้ หลังจากนั้น พอข่าวลง เว็บลง พอเปิดไปดูก็ยังมียู่ ปัจจุบันก็ยังมียู่..... รัฐเอาจริงแค่ไหน แค่ปรากฏการณ์เล็ก ๆ แค่นี้ ทำให้เห็นว่าคุณไม่เอาจริงเลยนะ เว็บนี้ไม่รู้ว่าจะปิดได้หรือไม่ได้ แต่คุณไม่ทำอะไรเลยเธอ ถึงจะบอกว่ามีเป็นพันเป็นหมื่น แต่คุณไม่ทำอะไรเลยเธอ หรือเพียงแค่รับรู้ไว้” (วันชัย บุญประชา: ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551)

“.....ไม่เห็นการแก้ไข ไม่มีคนเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง มันไม่ได้มีคนเข้ามาจัดการ ถ้าจะบอกว่าทำยากก็ยิ่งต้องทำใหญ่ เพราะคุณก็รู้อยู่แล้วว่า เว็บไซต์พวกนี้เป็นภัยอย่างมหันต์แบบที่คาดไม่ถึง เพราะฉะนั้น จึงยิ่งต้องเข้ามาบังคับดูแล มันจะมากแต่ที่ปลายเหตุอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเข้ามาดูที่ผู้ปกครองและครอบครัว ถ้าไม่อย่างนั้นก็แก้ที่ระบบเด็กตั้งแต่รากฐานเลยสิ ให้ความรู้แก่เด็กและครอบครัวมากกว่านี้ เพิ่มระบบการศึกษาให้คนไทย เด็กต้องรู้เท่าทันสื่อพวกนี้ เด็กต้องมีระบบเรียน ทุกวันนี้ประเทศไทยเราไม่ได้มีการเรียนรู้เท่าทันสื่อเลย” (อัญญาอร พานิชพิ้งค์, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551)

3. บุคลากร

ปัญหาด้านบุคลากรเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่ง ที่มีผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายครอบครัวอาสาเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเด็นย่อยได้ดังนี้

- 1) ด้านพื้นฐานความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และทักษะด้านการทำงานของบุคลากร

เนื่องจากสมาชิกของเครือข่ายเป็นครอบครัวทั่วไปซึ่งมีความแตกต่างในด้านความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงทักษะการทำงานร่วมกับองค์กร สมาชิกบางครอบครัวไม่มีความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต ทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเป็นไปได้อย่างจำกัด

“บางคนไม่มีพื้นฐานการทำงานมาก่อนกับองค์กร หรือแม้แต่บางคนก็ยังไม่เป็นอินเทอร์เน็ต หรือคอมพิวเตอร์ ทุกคนต้องมาเรียนรู้เรื่องการเฝ้าระวัง เครือข่ายของที่มีแยกย่อยออกไป คือใครที่บ้านไม่สะดวกที่จะมีคอม ก็เฝ้าระวังเรื่องรายการโทรทัศน์ คนที่บ้านมีคอม เข้าอินเทอร์เน็ตได้ ก็เฝ้าระวังเรื่องอินเทอร์เน็ตไป” (อัญญาอร พานิชพึงรัต, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551)

2) ความไม่ยั่งยืนของสมาชิกเครือข่าย

การทำงานขับเคลื่อนของเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ จะเป็นการร่วมกันทำงานของสมาชิกเครือข่ายครอบครัว โดยมีครอบครัวที่เป็นหัวหน้าในการขับเคลื่อนเพียง 20 ครอบครัว ซึ่งในส่วนของสมาชิกเครือข่ายนั้น มีการออกไปจากการเป็นเครือข่ายบ้างในระหว่างการทำงานในประเด็นที่ได้รับผลกระทบมาก ทำให้เครือข่ายขาดครอบครัวที่จะมาร่วมทำงาน และสร้างให้กลุ่มมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

“...ระหว่างที่มีการขับเคลื่อน บางครอบครัวที่คิดว่าเป็นมิตรกับเราและมีความพร้อม ก็ค่อย ๆ หายไปตามทาง เนื่องจากบางครอบครัวกลัวผลกระทบ ช่วงที่หายไปเยอะคือ ช่วงที่ทำเรตติ้งรายการทีวี ที่ ดารา ผู้ผลิตออกมาว่าเรา ซึ่งบางครอบครัวคิดว่า ดาราเป็นคนดี เขาอินกับบทที่ได้รับ ซึ่งเราจะรู้เลยว่า ครอบครัวนี้สอดตกเรื่องการรู้เท่าทันสื่อแล้ว ซึ่งระหว่างทางที่ทำงานทำให้ครอบครัวหายไปเยอะเหมือนกัน จากแรงปะทะที่เวที” (อัญญาอร พานิชพึงรัต, หัวหน้าเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2551)

3. มูลนิธิกระจกเงา

ความเป็นมา

ช่วงปลายปี พ.ศ. 2534 กลุ่มคนหนุ่มสาว 5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักกิจกรรมในรั้วและนอกรั้วมหาวิทยาลัย รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมทางการเมืองหลังช่วงการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ซึ่งในขณะนั้นใช้ชื่อกลุ่ม "กลุ่มศิลปวัฒนธรรมกระจกเงา" และเข้าเป็นโครงการภายใต้มูลนิธิโกมลคีมทอง ในปี พ.ศ. 2535 และจดทะเบียนเป็นมูลนิธิในภายหลัง เมื่อปี พ.ศ. 2547 โดยใช้ชื่อว่า "มูลนิธิกระจกเงา"²⁰

ภาพที่ 15 สัญลักษณ์มูลนิธิกระจกเงา

ในช่วงเริ่มต้นจะเป็นการจัดกิจกรรมด้านการละครเพื่อสังคม และกิจกรรมค่ายเด็กและเยาวชน โดยจะเดินทางไปดำเนินกิจกรรมตามโรงเรียนและชุมชนทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2538 ช่วงเวลาที่คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเริ่มแพร่หลายในสังคม ระบบข้อมูลและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลง ทางกลุ่ม ฯ ได้ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่ง จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาผลกระทบจากเทคโนโลยีในสังคมไทย

ต่อมาใน พ.ศ. 2546 มูลนิธิกระจกเงา ได้จัดตั้งโครงการศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อติดตามและช่วยเหลือปัญหาคนหาย และการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ซึ่งจากการทำงานติดตามปัญหา จึงพบว่าสภาพปัญหาของคนหายในปัจจุบันมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนมาก ทำให้ในช่วงหลังการทำงานขับเคลื่อนประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ต จึงกลายมาเป็นหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ เป็นหลัก

²⁰ การตั้งชื่อมูลนิธิ "กระจกเงา" หมายถึง การทำงานอาสาของกลุ่มคนที่มีหัวใจอาสาสมัคร ที่ทำหน้าที่เป็นกระจกเงาส่องย้อนเรื่องราวความเป็นจริง และปัญหาของสังคมที่คนบางกลุ่มอาจมองไม่เห็น

ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา

จุดเริ่มต้นของโครงการศูนย์ข้อมูลคนหาย เกิดจากการที่มูลนิธิกระจกเงา สำนักงานเชียงราย เข้าไปลงพื้นที่ชุมชนในตำบลแม่ยาว จังหวัดเชียงราย และพบว่ามีคนหายออกจากบ้านไปกว่า 20 ราย โดยในขณะนั้นไม่มีกระบวนการ หรือหน่วยงานที่เข้ามาดูแลจัดการปัญหาดังกล่าว ทางมูลนิธิกระจกเงาจึงมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยมีที่ทำการอยู่ที่ มูลนิธิกระจกเงา สำนักงานกรุงเทพมหานคร โดยมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับแจ้งคนหาย ให้คำปรึกษาและแนะนำครอบครัวคนหาย และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและให้ความช่วยเหลือคนหาย ซึ่งในช่วง 2 ปีแรกของการดำเนินงาน (ปี พ.ศ. 2546 - 2547) ศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ ได้รับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชีย และ สถานทูตอเมริกาประจำประเทศไทย (USAID)

ภาพที่ 16 สัญลักษณ์ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์

หลังจากการทำงานเรื่องคนหายและการค้ามนุษย์ ทางศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาเรื่องคนหาย กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการหายตัวมากเป็นอันดับแรกของจำนวนคนหายทั้งประเทศ โดยสาเหตุที่สำคัญนั้น มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ การล่อลวงโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ

ศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ จึงเริ่มให้ความสำคัญ และออกมาทำงานขับเคลื่อนเรื่องสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และเนื้อหาที่เป็นภัยต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย และอาจถูกล่อลวงจากการที่นำข้อมูลส่วนตัวไปโพสต์ในอินเทอร์เน็ตโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

คุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแข หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ กล่าวถึงสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนถูกล่อลวงจากการให้ข้อมูลส่วนตัวในอินเทอร์เน็ตไว้ว่า

“สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นปัญหา คือ มีเด็กออกจากบ้านไปเพราะการไปแชตอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนหนึ่ง ถ้ามองแต่ในภาพของอินเทอร์เน็ตอย่างเดียว เด็กส่วนนี้กลุ่มหนึ่งอยู่ในภาวะที่เขเอาข้อมูลของเขาไปแสดง

ในสื่อสาธารณะได้ง่าย มีเด็กคนหนึ่งเข้าไปเข้าไปโพสต์ในเว็บ dekdee.com และหายออกจากบ้านไป เราก็สงสัยว่าเว็บนี้มีมัลแวร์บ้าง เราก็ปลอมตัวเป็นเด็กลองเข้าไปโพสต์บ้าง ภายในเวลาประมาณ 5 ชั่วโมง มีคนมา add คุยกับเราทาง msn ประมาณหนึ่งร้อยคน นั่นหมายความว่าถ้าถูกเราเข้าไปโพสต์ข้อมูลส่วนตัวในเว็บนี้ ร้อยคนนี้เราไม่รู้เลยว่าใคร ผู้ดีผู้ร้ายยังไง อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่ามาตุกันว่า สื่อและอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่น่าคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีมากน้อยแค่ไหน”

ในปี พ.ศ. 2551 ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำงานจากบริษัท Manpower²¹ ซึ่งเป็นบริษัทด้านทรัพยากรบุคคลระดับโลก โดยการสนับสนุนค่าจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติงาน 2 อัตราและสนับสนุนงบประมาณในการติดตามคนหายเดือนละ 10,000 บาท เป็นระยะเวลา 10 เดือน (มีนาคม-ธันวาคม 2551)

ปัจจุบันศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ วางเป้าหมายในการรณรงค์นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายคนหายในประเทศไทย และเน้นเรื่องการเฝ้าระวังเรื่องภัยเทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือในการล่อลวงเด็ก รวมถึงการทำงานด้านการสืบสวนปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

ภายหลังจากการทำงานของศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ในเรื่องประเด็นการล่อลวงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งนับวันจะมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ จึงผลักดันให้เกิดโครงการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT WATCH) เพื่อเป็นโครงการที่ดูแลด้านการเฝ้าระวังเนื้อหาบริการที่ไม่เหมาะสมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เกมออนไลน์ ภายหลังจากโครงการนี้ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “โครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี” และต่อมาได้รับทุนสนับสนุนจากบริษัท ไมโครซอฟต์ (ประเทศไทย) จำกัด จึงมีการจัดตั้งเป็น “ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)” โดยปัจจุบันงานด้านการรณรงค์ให้ความรู้ และการเฝ้าระวังเนื้อหา หรือบริการผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่เหมาะสม เป็นหน้าที่รับผิดชอบของศูนย์เฝ้าระวังภัยทางเทคโนโลยี (IT WATCH)

²¹ บริษัท Manpower เป็นบริษัทที่ปรึกษาด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ให้บริการด้านการจัดการ และบริหารงานบุคคล สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ มลรัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา โดยมีเครือข่ายสำนักงานให้บริการ 4,500 สาขา ใน 80 ประเทศทั่วโลก ในปัจจุบันบริษัท Manpower มีโครงการส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือสังคมใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาด้านการทำงาน การบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือผู้อพยพ และการต่อต้านการทราฟฟิคนมนุษย์ ซึ่งศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์เป็นหนึ่งในองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินงานในข่ายของกิจกรรมต่อต้านการทราฟฟิคนมนุษย์

วัตถุประสงค์

จากการสัมภาษณ์ คุณสมบัติ บุญงามอนงค์ ประธานมูลนิธิกระจกเงา ได้กล่าวถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ ว่า มีการตั้งวัตถุประสงค์ของมูลนิธิไว้อย่างกว้าง ๆ เนื่องจากมูลนิธิทำงานในการพัฒนาสังคมในหลายด้าน

สำหรับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิกระจกเงาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาสังคม และส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทุกด้าน ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

นโยบายการทำงาน

ในส่วนของงานที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเน้นงานด้านการเฝ้าระวังเป็นหลัก รวมทั้งเน้นการทำงานในเชิงรุก เช่น การผลักดันประเด็นเรื่องภัยที่มาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประเด็นสาธารณะ การติดตามสืบสวนเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เพื่อรวบรวมหลักฐานและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาเอกสาร เว็บไซต์ และสัมภาษณ์บุคคลที่ทำงานในมูลนิธิกระจกเงา สามารถแบ่งบทบาทการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของมูลนิธิกระจกเงาได้ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักเรื่องปัญหาเนื้อหาอินเทอร์เน็ตแก่สังคม

ในช่วงแรกของการขับเคลื่อนประเด็นเกี่ยวกับภัยทางเทคโนโลยี ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา คือ การสร้างความตระหนักเรื่องปัญหาเนื้อหาอินเทอร์เน็ตแก่สังคม โดยการผลักดันประเด็นเรื่องเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่มีผลต่อความเสี่ยงในการหายออกจากบ้านของเด็กและเยาวชน โดยการนำเสนอสถานการณ์ และสภาพปัญหาเรื่องเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่มีความไม่เหมาะสม เช่น เว็บไซต์ขายบริการทางเพศ เว็บไซต์โป๊เปลือยอนาจารเด็ก เว็บไซต์หาคู่นอน หรือ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงทางเพศ เช่น การโพสต์ข้อมูลส่วนตัวในเว็บบอร์ด เว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ การนัดพบผ่านเว็บไซต์หาคู่ รวมถึงการใช้โปรแกรมสนทนาคุยกับคนแปลกหน้า

การให้ความสำคัญในการสร้างความตระหนักเรื่องปัญหานี้ ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ต้องการให้คนสังคมเกิดความตื่นตัวต่อสภาพปัญหา รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และออกมามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

"สิ่งที่เราสามารถทำได้ อยู่ คือ หนึ่ง การนำเสนอสภาพปัญหาให้สังคมรับทราบ เพื่อสร้างการตื่นตัวและการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมก่อนในระยะแรก ๆ เพราะว่าไม่ว่าปัญหาอะไรก็แล้วแต่ มันต้องมีการมีส่วนร่วม เรียนรู้ร่วมกันในสังคม" (เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2551)

การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศแก่สังคม ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1) การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ มีการแถลงข่าวผ่านสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลจากการทำงานในประเด็นเกี่ยวกับภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาการถูกล่อลวงและหายตัวไปจากบ้านของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สังคมได้รับทราบข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และร่วมเสนอ วิธีการป้องกันและแก้ไข รวมถึงการเรียกร้องให้คนในสังคมมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมปัจจุบันที่เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่ออินเทอร์เน็ตได้ง่าย ในกรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีการเปิดประเด็นเรื่องสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสาเหตุของการถูกล่อลวงทางเพศของเด็กและเยาวชน

วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2551 ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา ได้จัดแถลงข่าวเรื่อง "สถานการณ์เด็กหายในรอบ 4 ปี และรายงานผลการวิจัยปัจจัยเสี่ยงต่อการสูญหาย: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชน" โดยมีคุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแข หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหาย คุณสมบัติ บุญงามอนงค์ ประธานมูลนิธิกระจกเงา และคุณเอกบดินทร์ สิงห์กรี นักวิจัยจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาในปัจจุบัน พบว่า ปัจจัยเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กถูกล่อลวง คือ การพึ่งพาเทคโนโลยี โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการล่อลวงทางเพศ เช่น การแชตกับคนแปลกหน้า การนัดบอดผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งเด็กและเยาวชนไม่มีความรู้เท่าทันสื่อสมัยใหม่นี้ รวมถึงยังไม่มีความตระหนักที่เข้ามาควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเป็นรูปธรรม

วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2551 ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์เปิดเผยข้อมูลสถิติคนหายที่เพิ่มขึ้น โดยเน้นถึงสภาพปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือ การถูกล่อลวงทางเพศของเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยมีสาเหตุหลักมาจากภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การเล่นเกม การคุยผ่านโปรแกรมสนทนา MSN และเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ Hi5 ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง เข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย จึงง่ายต่อการถูกล่อลวง เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่มีความรู้เท่าทันกับสื่อสมัยใหม่ด้วย

2) การเสนอข่าวสารและบทความในประเด็นเกี่ยวกับการล่อลวงโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ มีการนำเสนอข่าวสาร โดยการคัดเลือกข่าวสาร หรือบทความจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ข่าว ในประเด็นที่เกี่ยวกับการล่อลวงโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการนำเสนอบทความที่เขียนโดยเจ้าหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ เองด้วย เพื่อเป็นการเตือนภัย และสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาให้แก่สังคม

การนำเสนอข่าวสารและบทความนี้ใช้พื้นที่นำเสนอบนเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลคนหาย และต่อต้านการค้ามนุษย์ www.backtohome.org ซึ่งจะนำเสนอข่าวที่มีประเด็นเกี่ยวกับภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบัน รวมทั้งข่าวที่มีประเด็นการหายตัวของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย

ภาพที่ 17 เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ www.backtohome.org

นอกจากนี้ เว็บไซต์ของมูลนิธิกระจกเงา จะมีพื้นที่สำหรับนำเสนอบทความที่เป็นประเด็นจากการทำงานของคณะทำงานในหลายโครงการของมูลนิธิ รวบรวมอยู่ในส่วนของ “บทความเด่น” ซึ่งเจ้าหน้าที่ในคณะทำงานของศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ และศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)²² มีการนำเสนอบทความในประเด็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 3 บทความดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงบทความในประเด็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ชื่อบทความ	ผู้เขียน / โครงการที่นำเสนอบทความ
หนีออกจากบ้าน เทรนด์ใหม่วัยรุ่น	นางสาววิจิตรา พันธแสง ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์
เทคโนโลยี หรือ ใครกันแน่ที่ทำให้เด็กหาย	นางสาวธิดิมา หมีปาน ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์
ประมวลภัยเทคโนโลยีปี 2551 และแนวโน้มภัยเทคโนโลยีปี 2552	ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)

ภาพที่ 18 เว็บไซต์มูลนิธิกระจกเงา www.mirror.or.th

²² ดูรายละเอียด ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) หน้า 121

ตัวอย่างบทความจากเว็บไซต์ www.mirror.or.th

หนีออกจากบ้าน เทรนดีใหม่วัยรุ่น

“อย่าบอกนะว่าใครไม่เคยหนีออกจากบ้าน”

“มาช่วยกันโหวตหน่อยนะ ว่าเราจะหนีออกจากบ้านมั๊ย?”

เทรนดีใหม่ในสังคมวัยรุ่น ที่อาศัยเว็บไซต์ในการตั้งกระทู้พูดคุยกับกลุ่มเพื่อนในโลกโซเชียล เพื่อขอความมั่นใจก่อนออกจากบ้าน

เรื่องการตั้งกระทู้ดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะจากที่ ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา ได้เคยรับแจ้งเหตุกรณีเด็กหายตัว ออกจากบ้านนั้น จะพบว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กหายตัวไปนั้น คือ กรณีที่ถูกบุคคลแปลกหน้าล่อลวงไป หรือเป็นกรณีที่มีปัญหาขัดแย้งกับทางครอบครัว ซึ่งทั้ง 2 กรณี ถือได้ว่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กตัดสินใจออกจากบ้าน

แต่เมื่อลองค้นหาข้อมูลตามเว็บไซต์ต่างๆ โดยใช้คำว่า “หนีออกจากบ้าน” สิ่งที่พบกลับเป็น กระทู้จำนวนมาก ที่วัยรุ่นเข้ามาโพสต์ เพื่อขอความคิดเห็น หรือเป็นการบอกเล่าประสบการณ์เรื่องที่ตนเคยหนีออกจากบ้าน แต่ที่น่าตกใจ คือ การตั้งกระทู้ที่ให้มีการโหวตว่า ควรจะหนีออกจากบ้านหรือไม่นั้น เพราะมีผู้โหวตให้เจ้าของกระทู้ ว่า ควรหนีออกจากบ้านถึง 33% ซึ่งตัวเลขดังกล่าว นับว่าเป็นจำนวนที่มาก ทั้งยัง สะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่คิดว่า การหนีออกจากบ้านเป็นเรื่องธรรมดาเฉกเช่นการออกไปเที่ยวเล่น หรือการเข้าค่ายฤดูร้อน แถมบางคนยังเข้ามาแนะนำในฐานะผู้มีประสบการณ์จากการหนีออกจากบ้าน ว่า ถ้าหนีออกจากบ้านไปแล้วเมื่อกลับมาคุณจะได้อะไรบ้าง จากผู้ปกครอง

จึงทำให้มีวัยรุ่นจำนวนหนึ่งที่ใช้เรื่องการหนีออกจากบ้าน มาเป็นเครื่องมือในการต่อรองกับครอบครัว เพราะเมื่อเด็กกลับมา ครอบครัวมักจะตามใจทุกอย่าง ด้วยหวังว่าลูกหลานของตนจะไม่หนีหายไปไหนอีก ทำให้การเดินออกจากบ้านไปของวัยรุ่นสมัยนี้ จึงเป็นเพียงการออกไปพักผ่อนนอกบ้าน 2-3 วัน เพื่อกดดันผู้ปกครองให้ยอมใจอ่อน และหยิบยื่นสิ่งที่คุณต้องการเป็นข้อแลกเปลี่ยนให้เด็กกลับมาอยู่บ้านอีก ครั้ง จนทำให้การหนีออกจากบ้านของวัยรุ่นกลายเป็นกระแสนิยมไปแล้ว เหมือนเช่นกระแสแฟชั่นการแต่งตัวหรือแนวเพลง ที่หากใครไม่เคยหนีออกจากบ้านมาก่อนถือว่า “เชย”

ซึ่งเรื่องนี้ คงต้องถามทุกคนว่า ณ ขณะนี้ กำลังเกิดอะไรขึ้นกับสังคมไทย แล้วใครกันที่ควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขความเข้าใจผิดๆ ของวัยรุ่น หรือว่า ต้องรอให้วัยรุ่นทุกคนได้อินเทอร์เน็ตตามกระแสก่อน ปัญหานี้ จึงจะได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ในสังคม

นางสาววิจิตรา พันธแสง
ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา

2. การเฝ้าระวัง สืบสวนและแจ้งเหตุเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ คือ การเฝ้าระวังเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น เว็บไซต์ลามกอนาจาร เว็บไซต์ขายบริการทางเพศ ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้เป็นเว็บไซต์ที่เปิดทำธุรกิจ ในการทำงานเฝ้าระวังนี้ ส่วนมากจะเป็นการได้รับแจ้งข้อมูลจากอาสาสมัครมูลนิธิ หรือประชาชนทั่วไป ผ่านทางโทรศัพท์ หรืออีเมล หลังจากได้รับข้อมูลของเว็บไซต์แล้ว เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จะเข้าไปตรวจสอบเนื้อหาเว็บไซต์ หากพบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมจริง เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ จะสืบหาแหล่งที่มาของผู้ให้บริการ รายชื่อเจ้าของเว็บไซต์ และรวบรวมหลักฐานทั้งหมดที่มี แล้วจึงประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนในการออกหมายจับและดำเนินคดีต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนในการติดตามสืบหาที่อยู่ เจ้าของเว็บไซต์ และการรวบรวมหลักฐานนั้น เป็นการดำเนินการโดยทางศูนย์ข้อมูลคนหายฯ เอง ซึ่งอาจจะเป็นการใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนตัว เพื่อให้บุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยในการรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

“อย่างเว็บขายบริการทางเพศเด็กนักเรียน ตอนนี้เราอยู่ในขั้นตอนการสืบสวน มีการโอนเงินไปแล้ว ตอนนี้เราตามสืบอยู่ แล้วเช็คมาแล้วว่าเจ้าของเป็นใคร กำลังสืบ และอยู่ในขั้นตอนการออกหมายจับ แต่วิธีการแบบนี้ยังไม่ถึงตำรวจเลยนะ เพราะถ้าถึงตำรวจ งานอาจจะล้ม เพราะฉะนั้นก็สืบกันเองไปก่อน ส่วนมากเราเข้าไม่ถึงข้อมูล คือ ด้วยการทำงานสืบสวนแบบนี้ บางทีการขอข้อมูลจากธนาคาร ต้องใช้เพื่อนกัน แอบทำลับ ๆ หรือการขอ IP ต้องให้เพื่อนที่ทำงาน ICT ซึ่งเขาตรวจให้อย่างลับ ๆ” (เอกลักษณะ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2551)

ปัจจุบัน ทางศูนย์ข้อมูลคนหายฯ ได้มีการรวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ที่ได้รับแจ้งว่าเป็นเว็บไซต์ที่ทำธุรกิจการให้บริการเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม จำนวน 130 เว็บไซต์ โดยอยู่ในระหว่างการดำเนินการตรวจสอบเนื้อหา ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินเนื้อหาเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมดังนี้

- เว็บไซต์ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการหาเพื่อน หรือหาคุณอน
- เว็บไซต์เปิดขายคลิปให้ดาวน์โหลด ซึ่งแบ่งเป็นประเภทคลิปโป๊ คลิปแอบถ่าย คลิปหลุด คลิปการ์ตูนโป๊ คลิปดารา AV
- เว็บไซต์ขายบริการทางเพศ และขายสื่อลามก
- เว็บไซต์ที่เปิดให้ดาวน์โหลดภาพโป๊ เปลือย อนุจาร หรือมีการร่วมเพศ

อย่างไรก็ตาม เมื่อทางศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ ส่งข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) เพื่อให้เข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินคดีแล้ว ทางศูนย์ข้อมูลคนหาย ฯ ไม่ได้มีการติดตามขั้นตอนการดำเนินคดี หรือเข้าจับกุมแต่ละเว็บไซต์ที่ได้ส่งงานต่อไปยังหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ทางศูนย์ข้อมูลคนหายไม่มีบันทึกจำนวนของเว็บไซต์ที่ได้ถูกดำเนินคดีไปแล้ว จะทราบผลการปราบปรามในบางกรณี ที่มีการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อมวลชน ดังกรณีต่อไปนี้

ปดส. รวบเอเยนต์ดีลิเวอรี่ ส่งเด็กชายบำเรอกาม

เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2551 เจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ได้เข้าจับกุมเจ้าของเว็บไซต์ เว็บไซต์ www.j-----.page.tl จากการประสานงานจากมูลนิธิกระจกเงา ซึ่งเว็บไซต์ดังกล่าวมีการโฆษณาจำหน่ายคลิปวิดีโอลามกอนาจาร และจัดหาเด็กผู้ชายเพื่อขายบริการทางเพศ เจ้าหน้าที่จึงทำการค้นหาข้อมูลของเว็บไซต์ดังกล่าวจนพบว่า นายสมชาย เชียงกา อายุ 31 ปี เป็นเจ้าของเว็บไซต์ จึงเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน ก่อนวางแผนจับกุมผู้ต้องหา โดยได้ส่งสายลับไปนัดเจรจาชื้อแผ่นซีดีลามกและซื้อบริการเด็กชาย จนกระทั่งสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ดังกล่าว

(ผู้จัดการออนไลน์ 17 พฤษภาคม 2551)

3. การผลักดันให้เกิดศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)

จากการทำงานของศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นจากเนื้อหาและบริการที่ไม่เหมาะสมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เกมออนไลน์ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน รวมถึงประชาชนทั่วไป จึงผลักดันให้เกิดการจัดตั้งโครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี หรือ IT WATCH เพื่อรับผิดชอบด้านการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี โดยเฉพาะ ซึ่งภายหลังจัดตั้งเป็นศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)

ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรับแจ้งเหตุภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
- เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา
- เพื่อสนับสนุนให้เกิดกลไกทางกฎหมายเพื่อยกเลิกการให้บริการเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน และเนื้อหาที่ละเมิดกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และประกาศคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ เรื่อง การคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กที่ใช้อินเทอร์เน็ต

ในเดือน กรกฎาคม 2551 โครงการศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี หรือ IT WATCH ได้เริ่มดำเนินงาน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำงานจากบริษัท ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นเวลา 10 เดือน (กรกฎาคม 2551-เมษายน 2552) โดยผู้รับผิดชอบโครงการ 2 คน คือ คุณกรรณก สำเนากลาง เป็นหัวหน้าศูนย์ IT WATCH และคุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแซ เป็นผู้ดูแลโครงการ

ภาพที่ 19 สัญลักษณ์ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)

การทำงานของ IT WATCH คือ การรับผิดชอบงานด้านการให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้ และรับแจ้งเนื้อหาและบริการที่ไม่เหมาะสมจากอาสาสมัครที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในการทำงานเฝ้าระวัง และประชาชนทั่วไป จากศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ สำหรับการทำงานด้านการติดตามคนหาย อันเกิดจากภัยทางเทคโนโลยี ยังเป็นหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรที่ไม่สามารถดำเนินงานเป็นศูนย์เฝ้าระวังครบวงจรได้เต็มรูปแบบ ดังที่คุณกรรณก สำเนากลาง ได้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“เรื่องเคสคนหาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนหายจากการติดแชท เราต้องให้ทางศูนย์ข้อมูลคนหายฯ รับเคสต่อเนื่องมาก่อน เพราะ IT WATCH ยังขาดเจ้าหน้าที่ จึงยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์เฝ้าระวังได้อย่างครบวงจร”

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH)

ภายหลังได้รับเงินทุนสนับสนุนการทำงาน โครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) มีบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ดังนี้

1. การให้ความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องภัยเทคโนโลยีสารสนเทศ

การให้ความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องภัยเทคโนโลยีสารสนเทศของโครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) คือการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับภัยเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแก่ประชาชน โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1) การจัดทำสื่อเว็บไซต์เพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้เรื่องภัยเทคโนโลยีสารสนเทศ

เดือนสิงหาคม 2551 ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) มีการจัดทำเว็บไซต์ www.thaiitwatch.com เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารการติดตามสถานการณ์เรื่องภัยทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน

เนื้อหาโดยหลักของเว็บไซต์เป็นการรวบรวมข่าว และบทความจากสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภัยเทคโนโลยีสารสนเทศในสังคม เช่น ข่าวเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่แผ่มาด้วยภัยในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งข่าวที่เป็นกระทบจากการใช้เทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เกมออนไลน์ แช็ตไลน์ทางโทรศัพท์ ซึ่งหากมีการใช้อย่างไม่เหมาะสม สื่อเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเด็กเยาวชน และบุคคลทั่วไปได้ และอาจเป็นสาเหตุการเกิดปัญหาคนหายด้วย การนำเสนอข่าวผ่านทางเว็บไซต์นี้ มีการนำเสนออย่างต่อเนื่อง โดยการคัดเลือกข่าวจากข่าวประจำวันที่มีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อนิตยสารพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 20 หน้าแรกเว็บไซต์ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี www.thaiitwatch.com

2) การออกแถลงการณ์

การออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะ เป็นวิธีการหนึ่งที่ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี ใช้ในการสร้างความตระหนักเรื่องภัยเทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคมในวงกว้าง โดยการที่ประกาศแถลงการณ์บนหน้าเว็บไซต์ ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (www.thaiitwatch.com) เว็บไซต์ของมูลนิธิกระจกเงา (www.mirror.or.th) และเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ (www.backtohome.org) รวมทั้งการส่งต่อข้อมูลไปยังสมาชิก mailing list ที่ลงทะเบียนขอรับข่าวสารของมูลนิธิกระจกเงา และบรรณาธิการข่าวของสื่อต่างๆ เพื่อเผยแพร่แถลงการณ์สู่สังคมในวงกว้างต่อไป ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการออกแถลงการณ์ขอให้ยุติการเผยแพร่คลิปวิดีโอลามก ดังนี้ (ดูรายละเอียดแถลงการณ์ทั้งหมดในภาคผนวก จ)

แถลงการณ์ขอให้ยุติการเผยแพร่คลิปวิดีโอลามก

ในช่วงเดือนกันยายน 2551 ซึ่งช่วงที่มีประเด็นการเผยแพร่คลิปแอบถ่ายของนักร้องหญิงสองคน ซึ่งทั้งสื่อมวลชน และคนในสังคมให้ความสนใจเรื่องการเผยแพร่คลิปดังกล่าวอย่างมาก

ในวันที่ 25 กันยายน 2551 ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี ได้ออกแถลงการณ์ขอยุติการเผยแพร่คลิปวิดีโอลามก ซึ่งทางโครงการเฝ้าระวังภัยทางเทคโนโลยี (ชื่อของศูนย์เฝ้าระวังภัยทางเทคโนโลยี ในขณะนั้น, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ได้มีการเฝ้าระวังเรื่องการเผยแพร่คลิปวิดีโอลามก พบว่า มีการเผยแพร่คลิปวิดีโอในลักษณะการแอบถ่าย คลิปหลุด เป็นจำนวนมาก และ

จากการเก็บข้อมูลยังพบว่า มีเว็บไซต์ที่มีพื้นที่สำหรับการเผยแพร่คลิปวิดีโอลามกในลักษณะดังกล่าวอีกจำนวน 37 เว็บไซต์ รวมทั้งรวมทั้งทัศนคติของบุคคลทั่วไปบางกลุ่มมีความเห็นว่าการรับชมสื่อประเภทนี้เป็นเรื่องธรรมดา และเกิดมีวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนคลิปวิดีโอลามกกันอย่างแพร่หลาย ทั้งการส่งต่อทางอีเมล การเผยแพร่ในรูปแบบเว็บไซต์ การส่งต่อทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อชีวิต และการดำเนินชีวิตของเหยื่อ และเป็นเหตุนำไปสู่การก่ออาชญากรรมทางเพศและความรุนแรงของเยาวชนด้วย

โครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี เห็นว่าคลิปวิดีโอดังกล่าวไม่ใช่สื่อบันเทิง แต่เป็นอาชญากรรม เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ก่อให้เกิดผลต่อผู้เสียหายอย่างมาก และขอให้สังคมให้ความร่วมมือและช่วยเหลือโดยการยุติการเผยแพร่คลิปวิดีโอลามกในทุกวิธีการ รวมทั้งผู้ที่มีในครอบครองก็ควรทำลายทิ้ง เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยี และป้องกันการเกิดอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตในอนาคต

2. การรับแจ้งเหตุเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม

ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) เปิดช่องทางการแจ้งเหตุเนื้อหาอินเทอร์เน็ตไม่เหมาะสม ทั้งทางโทรศัพท์ โทรสาร อีเมล รวมทั้งเปิดช่องทางการแจ้งเหตุบนเว็บไซต์ www.thaiitwatch.com

แจ้งเบาะแส ภัยเทคโนโลยี

เว็บไซต์/URL ที่ไม่เหมาะสม

โทรศัพท์ /Email ที่รับทราบ

คำอธิบาย

ข้อมูลผู้แจ้ง

1. สำหรับ สมาชิก ทรัพย์สินทางปัญญา ITW

2. สำหรับบุคคลทั่วไป

ชื่อผู้แจ้ง

โทรศัพท์

อีเมล /Email

แจ้งเบาะแส

ภาพที่ 18 ส่วนแจ้งเหตุเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม

บนหน้าเว็บไซต์ www.thaiitwatch.com

การดำเนินการหลังจากที่ได้รับแจ้งเหตุเนื้อหาไม่เหมาะสมแล้ว ทางเจ้าหน้าที่ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี จะทำการตรวจสอบข้อมูลบนเว็บไซต์ที่ได้รับแจ้ง เมื่อพบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ก็จะแจ้งเตือนไปยังผู้ดูแลเว็บไซต์นั้น เพื่อขอความร่วมมือในการปรับปรุงเว็บไซต์หรือลบข้อมูลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมนั้น ซึ่งหาก

เว็บมาสเตอร์แสดงเจตนาที่จะเผยแพร่ข้อมูลต่อไป ทางศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี ก็จะส่งหลักฐานข้อมูลไปยังหน่วยงานภาครัฐ เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ในเดือนกันยายน 2551 ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี ได้มีการส่งหนังสือแจ้งเตือนไปยังเว็บไซต์ให้บริการพื้นที่สำหรับเผยแพร่คลิปวิดีโอลามก แอบถ่าย หรือคลิปหลุด จำนวน 37 เว็บไซต์ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการให้ความร่วมมือจากผู้ดูแลเว็บไซต์ และในบางเว็บไซต์ก็มีการปรับปรุงเว็บไซต์โดยการลบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมออกไปแล้ว อย่างไรก็ตาม คุณกรรณก สำเนากลาง หัวหน้าศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี ให้ข้อมูลว่า ยังมีเว็บไซต์จำนวน 4 เว็บไซต์ที่ยังเพิกเฉย ไม่มีการติดต่อกลับ หรือดำเนินการปรับปรุงเนื้อหาเว็บไซต์ ซึ่งทางศูนย์เฝ้าระวังภัยทางเทคโนโลยีจะหาช่องทางติดต่อเพิ่มเติมไปยังผู้ดูแลเว็บไซต์นั้น หากไม่ได้รับการตอบกลับ ทางศูนย์ฯ ก็จะส่งหลักฐานข้อมูลไปยังหน่วยงานภาครัฐ เพื่อดำเนินคดีต่อไป

“ตอนนี้เราตามดู 37 เว็บไซต์ให้พื้นที่เผยแพร่คลิปที่ให้ดาวนิโกลดฟรี มีทั้งเป็นเว็บบอร์ด และเว็บโป๊ต่าง ๆ ซึ่งที่เราแจ้งเตือนไปยังเว็บมาสเตอร์ส่วนมากก็มีการติดต่อกลับมา และบางเว็บไซต์ก็กำลังปรับปรุงหรือลบเนื้อหาที่ออก แต่ก็ยังมีที่เพิกเฉยอยู่ประมาณ 4 เว็บ ซึ่งทางเราก็อาจจะหาช่องทางติดต่อเพิ่มเติมดูก่อน เพราะว่าตั้งแต่ที่เตือนไปครั้งแรก เขาก็ไม่เคยติดต่อกลับมา แต่ถ้าในที่สุดแล้วไม่มีการจัดการใด ๆ เรา ก็จะส่งข้อมูลต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี” (กรรณก สำเนากลาง: หัวหน้าศูนย์เฝ้าระวังภัยทางเทคโนโลยี, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2551)

นอกจากนี้ ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี ได้รวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ที่ได้รับแจ้งจากประชาชนทั่วไปและสมาชิกจำนวน 80 เว็บไซต์ ซึ่งเว็บไซต์ที่ได้รับแจ้งดังกล่าวอยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อมูล เพื่อดำเนินการติดต่อไปยังผู้ดูแลเว็บไซต์ต่อไป

ตารางที่ 12 แสดงประเภทของเว็บไซต์ที่ได้รับแจ้งจากประชาชนและสมาชิกของศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี

ประเภทของเว็บไซต์	จำนวน (เว็บไซต์)
เว็บไซต์ที่มีคลิปโป๊ คลิปลามก	66
เว็บไซต์การพนัน	3
เว็บไซต์ขายภาพยนตร์อนาจารและยาปลุกเซ็กซ์	12
เว็บไซต์ประกาศขายบริการทางเพศ	2
รวม	80

3. การสร้างเครือข่ายสมาชิกอาสาสมัคร

เนื่องจากงานด้านการเฝ้าระวัง เป็นงานที่ต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันทางศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยีไม่มีบุคลากรเป็นจำนวนมากพอกับปริมาณงานในด้านการเฝ้าระวัง ทางศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยีจึงได้เปิดรับสมัครสมาชิกอาสาสมัครในการช่วยทำงานเฝ้าระวัง ในด้านการแจ้งเหตุเนื้อหาเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม และการตรวจสอบข้อมูลจากเว็บที่ได้รับแจ้ง ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถสมัครเป็นอาสาสมัครได้ที่เว็บไซต์ www.thaiitwatch.com ซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์จะติดต่อกลับเพื่อแจ้งเลขที่รหัสสมาชิก และเอกสารแนะนำการแจ้งเบาะแสเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม

นอกจากนี้อาสาสมัครสมาชิกที่ได้ร่วมทำงานด้านการเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแสเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม จะสามารถสะสมแต้มจากการแจ้งเหตุเพื่อขอรับใบประกาศ Certificate IT Watch Volunteer จาก Microsoft (องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณของศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี) ได้อีกด้วย

สมัครสมาชิกอาสาสมัคร :

หมายเหตุ :
"สมัครสมาชิกมีสิทธิพิเศษสามารถสะสมคะแนนแจ้งเบาะแสภัยทางเทคโนโลยี เพื่อขอรับใบ Certificate IT Watch Volunteers กับ Microsoft ได้"

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล :

ชื่อเล่น :

เลขที่บัตรประชาชน : * (ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ)

วันเดือนปีเกิด : ปี เดือน ปี

เพศ : ชาย หญิง

ที่อยู่ :

แขวง / ตำบล :

เขต / อำเภอ :

จังหวัด : **เลือกจังหวัด** **

รหัสไปรษณีย์ :

เบอร์โทร :

เบอร์มือถือ :

เบอร์ fax :

เบอร์ email :

ภาพที่ 22 หน้าเพจสำหรับลงทะเบียนสมัครสมาชิกอาสาสมัคร
ศูนย์เฝ้าระวังภัยทางเทคโนโลยี

ในช่วงเริ่มต้นนี้ ศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยีมีสมาชิกที่เข้าร่วมทำงานด้านการเฝ้าระวังแล้วเป็นจำนวน 20 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการแจ้งเหตุเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของศูนย์เฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลในมูลนิธิกระจกเงา สามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในการทำงานของได้ดังนี้

1. การขาดนโยบายการแก้ปัญหาที่ชัดเจนของภาครัฐ

ในส่วนของ การปราบปราม หรือกำจัดเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมนั้น ทางมูลนิธิไม่สามารถดำเนินการได้เอง แม้จะเป็นเป้าหมายของการทำงาน เนื่องจากอยู่ในขอบเขตอำนาจของภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจากการทำงาน ทางมูลนิธิฯ เห็นว่า หน่วยงานของรัฐมักจะไม่ให้ความสนใจในเรื่องที่ทางมูลนิธิฯ ส่งไป ซึ่งอาจเป็นเหตุผลมาจากที่ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องเนื้อหาไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตอย่างแน่ชัด รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเองก็ไม่ร่วมมือกันทำงาน ทำให้การดำเนินงานด้านการสืบสวนเพื่อให้เกิดการปราบปรามที่มูลนิธิฯ ดำเนินการอยู่ยังไม่เห็นผลเท่าที่ควร

"เรารับแจ้งมาแล้วก็ส่งเรื่องไป แล้วมันเงียบ....รัฐก็ไม่ชัดเจนนะว่าใครจะทำ เรื่องนี้คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก หรือเป็นของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์...กระทรวงนี้ไปลิงค์กับกระทรวงวัฒนธรรม ท้ายสุดแล้วถามว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของกระทรวง ICT แต่ ICT มีบทบาทอะไรมากหรือเปล่านั้น คือเราไม่เคยเห็นภาพสามกระทรวงนี้คุยด้วยกัน มันเรื่องสำคัญที่รัฐเองไม่ได้จับมือกัน และรัฐเองก็ไม่มีแผนที่เป็นโครงสร้างรวมทั้งหมด" (เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2551)

2. เงินทุนสนับสนุน

การสนับสนุนด้านเงินทุน เป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ อย่างเช่น โครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) ที่ในช่วงเริ่มต้น ไม่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ทางมูลนิธิตั้งไว้ได้ทั้งหมด

"เรามีโครงการ IT Watch คอยมอนิเตอร์ แต่มันทำได้เล็กลง เพราะที่ไม่มีคนสนับสนุน ส่งไป UNICEF สสส. ก็ไม่ผ่าน เพราะว่าลักษณะการทำงานของเรา คือ สืบสวนปราบปราม พอไปสืบค้นข้อมูลแล้วไปบุกจับเลย เราไปจับแชตไลน์ เช็คสโฟน 1900 หรือพวกแชตไลน์ 02 บางที แหล่งทุนเห็นว่าลักษณะงานแบบนี้กระทบกระทั่งกับคนมากเกินไป" (เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2551)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าต่อมาโครงการเฝ้าระวังภัยเทคโนโลยี (IT WATCH) ได้รับทุนสนับสนุนการทำงานเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่ก็อาจจะไม่มีความยั่งยืนที่จะทำงานได้อย่างต่อเนื่องหรือตลอดไป หากไม่ได้รับทุนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

“เรื่องงบประมาณของโครงการ IT WATCH เราได้รับจากบริษัท Microsoft เป็นเวลา 10 เดือน ซึ่งถ้าหมดงบประมาณสนับสนุนแล้ว มันก็จะมีผลกระทบต่อการทำงานที่อาจจะไม่ต่อเนื่อง ซึ่งงานด้านนี้ต้องทำอย่างต่อเนื่องจึงจะเห็นผล ซึ่งในที่สุดหากไม่มีเงินทุน โครงการก็อาจจะต้องปิดตัวลง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย”
(กรรณก สำเนากลาง: หัวหน้าโครงการเฟ้าะวังภัยเทคโนโลยี, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2551)

3. จำนวนบุคลากร

การทำงานด้านการเฟ้าะวัง จำเป็นจะต้องมีบุคลากรในการทำงานเป็นจำนวนหนึ่ง ปัจจุบันบุคลากรของคุณย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์ และโครงการเฟ้าะวังภัยเทคโนโลยี มีบุคลากรที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการเป็นหลัก เพียงโครงการละ 1 คน

“ตอนนี้ IT WATCH มีเจ้าหน้าที่ทำงานประจำ 2 คนคะ คือ คุณเอกลักษณ์ (คุณเอกลักษณ์ หลุ่มชมแข หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) เป็นผู้ดูแลโครงการและตัวที่เอง (คุณกรรณก สำเนากลาง หัวหน้าโครงการเฟ้าะวังภัยทางเทคโนโลยี, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) เป็นหัวหน้าโครงการ ดังนั้นในที่เราทำ ซึ่งส่วนมากเป็นงานตรวจสอบข้อมูลที่ต้องใช้เวลาพอสมควร รวมทั้งต้องมีการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วย ทำให้งานที่เราทำอยู่ตอนนี้ดูเหมือนซ้ำ เพราะมีคนทำงานหลักเพียงคนเดียว”
(กรรณก สำเนากลาง: หัวหน้าโครงการเฟ้าะวังภัยเทคโนโลยี, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2551)

4. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากการประชุมสุดยอดเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (World Summit for Children) ซึ่งจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลไทยได้จัดทำแผนปฏิบัติการหลักของปฏิญญาเพื่อเด็กในปี พ.ศ. 2535 โดยมีการกำหนดการจัดตั้งสถาบันวิชาการระดับชาติ สำหรับพัฒนาเด็กและครอบครัว โดยได้รับอนุมัติหลักการตามมติคณะรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2537 มหาวิทยาลัยมหิดลจึงเสนอเป็นแกนจัดตั้ง สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538

ปัจจุบัน สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ร่วมมือและได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบันราชานุกูล ในการทำการศึกษาโครงการห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของสื่ออินเทอร์เน็ต ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์ (Media Evaluation: ME) โดยมีอาจารย์อิทธิพล ปรีดีประสงค์²³ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ไว้สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนทางนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคสื่อของเด็กและเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อการศึกษาและพัฒนาเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของสื่ออินเทอร์เน็ต และผลักดันในเชิงนโยบายให้เกิดระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่ออินเทอร์เน็ตในสังคม

นโยบายการทำงาน

การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อระดมความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจอันดีของทุกฝ่าย

²³ อาจารย์อิทธิพล ปรีดีประสงค์ จบการศึกษาระดับมหาบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีประสบการณ์ในการทำงานด้านวิชาการเกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ตที่สำคัญ เช่น เป็นนักวิจัยในโครงการศึกษาปัญหาเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมไทยบนอินเทอร์เน็ต กองทุนศาสตราจารย์เนิง ภาไชย และโครงการศึกษารูทกิจบนอินเทอร์เน็ต: ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบธุรกิจสื่อลามกอนาจารบนอินเทอร์เน็ต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีบทบาทเป็นผู้นำเสนอประเด็นในเวทีเสวนาวิชาการที่เกี่ยวกับสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งมีการนำเสนอบทความเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตในแง่มุมต่าง ๆ ทางวารสารวิชาการและหนังสือพิมพ์ด้วย

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์บุคคลในสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว พบว่าสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวได้รับนิคมชอบโครงการวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โครงการวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ได้มอบหมายให้รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์ จากกระทรวงวัฒนธรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อทั้ง 3 ประเภท และการพัฒนาระบบและกลไกในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ รวมถึงการผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายต่อไป

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดการความเหมาะสมของสื่อ: ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์ มีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต เกมและคอมพิวเตอร์
- 2) เพื่อพัฒนารายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์
- 3) เพื่อพัฒนา(ร่าง)คู่มือในการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์
- 4) เพื่อพัฒนาระบบและกลไกในการทำงานของการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์
- 5) เพื่อพัฒนาเครือข่ายในรูปของประชาคมวิจัยและพัฒนาการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ตและเกมคอมพิวเตอร์

การวิจัยและพัฒนาาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยดังกล่าว เนื่องจากในปัจจุบันสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนอย่างมาก อีกทั้งในประเทศไทยยังไม่เคยมีการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหาอินเทอร์เน็ตมาก่อน การแสวงหาองค์ความรู้ ในการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ในเบื้องต้นโครงการการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่ออินเทอร์เน็ตนี้ ได้มีการจัดห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์ เพื่อรวบรวมผลการทดลองมาร่วมพิจารณาในการกำหนดเกณฑ์ระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- โครงการห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่ การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์²⁴

กิจกรรมห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ตมีการจัดขึ้นทั้งหมด 5 ครั้ง เพื่อทำการทดลองเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5 กลุ่ม รวม 289 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงรายละเอียดห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต

วันที่ และเวลา	กลุ่มผู้เข้าร่วมกระบวนการทดลอง	สถานที่	จำนวนเว็บไซต์ในการทดลอง	จำนวนผู้เข้าร่วม
12 พ.ย. 50 9.00-16.00 น.	กลุ่มนักเรียนโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย	ห้องประชุม โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย	40 เว็บไซต์	192 คน
8 ธ.ค. 50 9.00-12.00 น.	กลุ่มนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร	ห้องประชุม มหาวิทยาลัยศิลปากร	20 เว็บไซต์	29 คน
7 มี.ค. 51 10.00-12.00น.	กลุ่มนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล	ห้องประชุมชั้น 5 สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล	15 เว็บไซต์	7 คน
22 เม.ย. 51 9.30-12.00 น.	กลุ่มเครือข่ายครอบครัว	ห้องประชุม 1 สถาบันราชานุกูล	15 เว็บไซต์	15 คน
29 เม.ย. 51 10.00-12.30น.	กลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ห้องประชุม 221 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	30 เว็บไซต์	46 คน

²⁴ สรุปข้อมูลจากรายงานห้องทดลองเชิงปฏิบัติการการจัดระดับความเหมาะสมอินเทอร์เน็ต ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์

รูปแบบกิจกรรมในห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ตแบ่งออกเป็น 5 กระบวนการ คือ

1) กระบวนการชาว เทา ดำ คือ กระบวนการที่ให้ผู้เข้าร่วมทดลองดูเว็บไซต์ที่ใช้ในการทดลอง โดยคัดเลือกเว็บไซต์ที่มีความต่างทางด้านเนื้อหา โดยให้ผู้เข้าร่วมทดลองพิจารณาให้ระดับความเข้มของสีเป็น 3 สี คือ สีขาว สีเทา และสีดำ โดยไม่ได้มีการให้นิยามของสีไว้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้พิจารณาโดยใช้สามัญสำนึกของผู้ชม โดยไม่มีกรอบแนวคิดของผู้นำกระบวนการนี้มาชี้นำ

2) กระบวนการให้นิยามสี คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนแนวคิดของการให้คำนิยามของระดับสีทั้ง 3 สี โดยให้ผู้เข้าร่วมทดลองนิยามความหมายของแต่ละสี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการกำหนดนิยามสีระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการ

3) กระบวนการนำเสนอการจัดระดับสีของเว็บไซต์ คือ กระบวนการนำเสนอผลการพิจารณา ระดับสีของเว็บไซต์ที่ใช้ในการทดลองทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากสีขาวไปยังสีดำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แสดงผลการจัดระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์โดยทฤษฎีสามัญสำนัก: ชาว เทา ดำ จากห้องทดลองเชิงปฏิบัติการ

ลำดับที่	ชื่อเว็บไซต์	ระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์	ค่าเฉลี่ยคะแนน	อันดับที่
1	http://www.ruengerotic.com	สีดำระดับ 3	63	1
2	http://www.r089.com	สีดำระดับ 3	61	2
3	http://www.yedcoke.com	สีดำระดับ 2	56	3
4	http://www.video.mthai.com	สีดำระดับ 2	54	4
5	http://www.scopion2006.com	สีดำระดับ 1	44	5
6	http://www.sanook.com	สีเทาระดับ 3	40	6
7	http://www.mthai.com	สีเทาระดับ 3	40	7
8	http://www.manager.co.th	สีเทาระดับ 3	38	8
9	http://www.google.co.th	สีเทาระดับ 2	34	9
10	http://www.pantip.com	สีเทาระดับ 2	33	10
11	http://www.kapook.com	สีเทาระดับ 2	32	11
12	http://www.dek-d.com	สีขาวระดับ 3	18	12
13	http://gotoknow.org	สีขาวระดับ 2	9	13
14	http://www.sema.com	สีขาวระดับ 1	7	14
15	http://www.bannok.com	สีขาวระดับ 1	7	15

4) กระบวนการสร้างเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยให้นิยามความหมายคำต่างๆที่จะใช้ประเมินเว็บไซต์ คือ เพศ ภาษา และความรุนแรง ซึ่งคำนิยามจะถูกกำหนดจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยที่มวิจัยให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์ทั้ง 3 ด้าน (เพศ ภาษา ความรุนแรง)

5) กระบวนการนำคำนิยามที่กำหนดได้ไปประเมินเว็บไซต์กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้คำนิยามและเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์ที่ผู้ร่วมกระบวนการสร้างขึ้นในห้องทดลองแล้ว ผู้เข้าร่วมกระบวนการจะได้จัดระดับความเหมาะสมของแต่ละเว็บไซต์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงผลทดลองการจัดระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์โดยใช้เกณฑ์ที่ร่วมกันพิจารณาระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์

ที่	รายชื่อเว็บไซต์	เพศ				ภาษา				ความรุนแรง				อายุ
		0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
๑	www.yedcoke.com	-	-	-	6	-	2	3	1	-	1	4	1	18+

จากผลการทดลองจากห้องเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ตทั้ง 5 ครั้ง ในเบื้องต้นที่ทีมงานวิจัย ได้สรุปเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยแบ่งเป็นเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยการนิยามสี่ขาว เทา ดำ และในการพิจารณาความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยการให้นิยามค่า: เพศ ภาษา ความรุนแรง ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงการเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยการนิยามสี่ขาว เทา ดำ จากห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต

สี	คำนิยาม
สีขาว	<ul style="list-style-type: none"> - มีการให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ อาจเป็นความรู้ตามเนื้อหาในระบบการศึกษา หรือความรู้ทั่วไป เช่นเว็บไซต์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัย เพศศึกษา - ไม่มีภาพลามกอนาจาร ใช้ภาษาสุภาพ - ไม่มีภาพหรือเนื้อหาที่รุนแรง - ข้อมูลถูกต้องลิขสิทธิ์ - มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีประโยชน์ เชื่อถือได้ - มีระบบการดูแลควบคุมที่ดี

สี	คำนิยาม
สีเทา	<ul style="list-style-type: none"> - มีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในด้านต่าง ๆ - มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในด้านต่าง ๆ ของสังคม - มีเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะในการดำรงชีวิต - มีเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ แต่มีสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนปะปนรวมอยู่ด้วย - ผู้เข้าใช้ต้องมีวิจารณญาณในการรับข้อมูล - เรื่องของเพศ ภาษา และพฤติกรรมบางเรื่องอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน - ข่าวสาร การโฆษณา เชื่อถือได้น้อย อาจมีการล่อลวง หรืออาจมีโฆษณาซื้อขายของผิดกฎหมาย
สีดำ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ หรือมีน้อยมาก - เนื้อหาที่มีความรุนแรงอย่างมาก ในเรื่องของเพศ ภาษา และพฤติกรรม - มีเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม

ตารางที่ 17 แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของเว็บไซต์ โดยการให้นิยามคำ: เพศ ภาษา ความรุนแรง จากห้องทดลองเชิงปฏิบัติการเคลื่อนที่การจัดระดับความเหมาะสมของอินเทอร์เน็ต

เพศ	ภาษา	ความรุนแรง
<ul style="list-style-type: none"> - การแสดงภาพอนาจาร - การมีสัมพันธภาพทางเพศในทางที่ไม่เหมาะสม - การพิจารณาจากเนื้อหาว่ามีลักษณะเป็นการปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ หรือมีลักษณะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา - การมีสัมพันธภาพทางเพศ อาทิ การมีเพศสัมพันธ์ ภาพการเห็นสัดส่วนร่างกาย - การส่งเสริมอัตลักษณ์ทางเพศในทางที่ไม่เหมาะสม อาทิ การล้อเลียนเพศที่สาม - การแสดงให้เห็นอวัยวะเพศ - การแสดงการร่วมเพศ การร่วมเพศกับสิ่งต่าง ๆ หรือบุคคลที่ไม่เหมาะสม - การแสดงท่าทางที่สื่อถึงการมีเพศสัมพันธ์ กระตุ้นทางอารมณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำพูดไม่สุภาพ หรือคำหยาบคาย อันอาจนำไปสู่การเลียนแบบในทางที่ไม่ดีของกลุ่มเยาวชน - การแสดงข้อความหมิ่นประมาท ดูหมิ่นเหยียดหยาม - การใช้ศัพท์แสลง - ข้อความที่ทำให้สังคมเกิดความขัดแย้ง วุ่นวาย 	<ul style="list-style-type: none"> - การกระทำอันขัดต่อกฎหมาย - ยุยง ส่งเสริมให้เกิดการใช้ความรุนแรง - แสดงช่องทางของการก่ออาชญากรรม - เนื้อหาที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ - มีการแสดงความรุนแรงต่อบุคคล สัตว์ - การทำร้ายผู้อื่น - ภาพที่น่ากลัว สยดสยอง สะอิดสะเอียน และแสดงความเหยียดหยาม - การใช้กำลังในการแย่งชิงต่อสู้ - การใช้อาวุธ

ปัจจุบัน โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต และเกมคอมพิวเตอร์ มีการสรุปผลการวิจัยและเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะแล้ว 1 โครงการ คือ โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์ เนื่องจากเป็นช่วงที่สถานการณ์เกมคอมพิวเตอร์มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน และคนในสังคม รวมทั้งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการออกมาตรการ และนโยบายในการดูแลเกมคอมพิวเตอร์ ทำให้โครงการ โครงการวิจัยและพัฒนาระบบ

การจัดระดับความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์ มีการเร่งรัดดำเนินการวิจัยเพื่อสรุปผลให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

โครงการวิจัยและพัฒนาาระบบจัดระบบความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์ ได้เสนอการจัดระดับความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์ 3 ระบบ คือ

1. ระบบการประเมินคุณภาพเนื้อหา ซึ่งเป็นมาตรการเชิงส่งเสริมเพื่อให้เกิดสื่อที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว
2. ระบบการจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการเชิงควบคุมเพื่อปกป้องเด็ก เยาวชน และครอบครัวจากการนำเสนอของสื่อไม่เหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมในเรื่องการเสพสื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับวุฒิภาวะและวิจารณญาณของเด็ก เยาวชน และครอบครัวในสังคมไทย
3. ระบบประเมินคุณค่าด้านสังคมในการเล่นเกมน ซึ่งเป็นระบบกำกับดูแลและส่งเสริมให้เกิดมาตรการเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาทักษะ จริยธรรม และการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน ครอบครัวในสังคมของเกมคอมพิวเตอร์

ในแต่ละระบบข้างต้นนี้มีเกณฑ์ในการพิจารณาที่แตกต่างกันออกไป โดยมีชื่อเรียกว่า “ระบบ +6 - 4 + 2” โดยแต่ละระบบจะถูกใช้แยกจากกัน คือ ระบบที่ 1 ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาเกม ระบบที่ 2 ใช้สำหรับการจำแนกเกมตามช่วงวัยของผู้เล่น และระบบที่ 3 ใช้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างสังคมที่ดี

ตารางที่ 18 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินระดับความเหมาะสมของเกมคอมพิวเตอร์ในแต่ละระบบ

ระบบประเมินคุณภาพเนื้อหา	ระบบจำแนกเนื้อหาตามช่วงอายุ	ระบบประเมินคุณค่าด้านสังคมในเกม
1. ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การ สร้างจินตนาการอย่าง สร้างสรรค์ 2. ส่งเสริมความรู้ในศาสตร์สาขา ต่าง ๆ ให้สามารถประยุกต์ นำไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน 3. ส่งเสริมการพัฒนาด้าน คุณธรรมและจริยธรรม 4. ส่งเสริมทักษะในการใช้ชีวิตของ คนแต่ละช่วงวัยอย่างถูกต้อง เหมาะสม 5. ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เข้าใจ ทัศนคติความ แตกต่างและหลากหลายใน สังคม 6. ส่งเสริมความรัก ความเข้าใจ รวมถึงสัมพันธ์ภาพของคนใน ครอบครัว	1. ด้านพฤติกรรมและความรุนแรง 2. เลือด 3. ด้านเพศ 4. ด้านภาษา	1. การดูแลบริหารจัดการชุมชน หรือสังคมในเกม 2. การสร้างกิจกรรมเชิง สร้างสรรค์ในสังคมนอกเกม

ในส่วนของโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ และ อินเทอร์เน็ต อยู่ในระหว่างการจัดทำและสรุปผลวิจัยทั้งหมด และเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์บุคคลในสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานได้ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การที่ภาครัฐไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้การแก้ปัญหา

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐยังไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของภาควิชาการ ซึ่งอาจจะส่งผลให้ภาครัฐนำความรู้หรือข้อเสนอแนะของภาควิชาการไปใช้ได้อย่างไม่เต็มที่

“อาจารย์คิดว่าภาครัฐควรต้องมามีส่วนช่วยคิดกระบวนการ อาจารย์เชื่ออย่างหนึ่งว่า การช่วยคิดก็คือการเป็นเจ้าของความรู้ เจ้าของความรู้ก็จะใช้ความรู้อย่างถูกต้อง แต่ถ้ามารอเป็นลูกนกที่รอแม่มาป้อนอาหาร ถ้ามันไม่มีสัญชาตญาณการอยู่รอดมันก็จะป้อนลูกไม่เป็นเพราะฉะนั้นภาครัฐควรจะต้องเข้ามาเรียนรู้ร่วมกับภาควิชาการด้วย” (อิทธิพล ปรีดีประสงค์, สัมภาษณ์, หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารนวัตกรรมการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 13 มีนาคม 2551)

2. ความลำบากในการสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในสังคม

เนื่องจากการดำเนินงานของโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม และภาคประชาสังคม เพื่อระดมความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจอันดีของทุกฝ่ายในการพัฒนาระดับความเหมาะสมของสื่อที่เหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งในบางครั้งที่มีการประชุมร่วมกันก็เกิดความขัดแย้งและไม่ยอมกันของแต่ละฝ่าย

“เราพยายามดึงเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามา ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน บางทีก็มีขัดแย้ง หรือทะเลาะกันยังไงก็ตามแต่ แต่เราก็ต้องดึงมาเพื่อทำงานร่วมกัน” (อิทธิพล ปรีดีประสงค์, สัมภาษณ์, หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารนวัตกรรมการ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 13 มีนาคม 2551)

5. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ความเป็นมา

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เกิดจากการเล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญในการทำงานเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มคนทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่สำคัญ 3 โครงการ คือ โครงการแต่น้องคนเล็กของเรา ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก และกลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเด็ก เห็นความสำคัญของการทำงานด้านการพัฒนาเด็กเพื่อเด็ก ซึ่งควรมีการดำเนินงานพร้อมกันไปในทุกด้าน คณะทำงานทั้ง 3 โครงการดังกล่าวจึงรวมตัวกันทำงานและจัดตั้งเป็นมูลนิธิเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2525 โดยใช้ชื่อย่อว่า "มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก" โดยมุ่งเน้นการทำงานเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม เพื่อช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรม

ภาพที่ 23 สัญลักษณ์มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินงาน มูลนิธิยังคงดำเนินกิจกรรมใน 3 โครงการหลัก คือ โครงการแต่น้องคนเล็กของเรา โครงการช่วยเหลือแรงงานเด็ก และโครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเด็ก ต่อมาจึงมีการขยายงานไปสู่การพัฒนาครอบครัวและชุมชน จึงเกิดเป็นโครงการที่ 4 คือ "โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา" ซึ่งการดำเนินงานของมูลนิธิ ฯ โดยหลัก คือ การรณรงค์ให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็ก และสร้างกลไกทางสังคมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็ก รวมถึงการรณรงค์ให้ส่วนต่าง ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในวงกว้าง

ในส่วนของการทำงานขับเคลื่อนเรื่องสื่อสำหรับเด็กมีมาตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นมูลนิธิ จากโครงการสื่อมวลชนเพื่อเด็ก เนื่องจากเห็นความสำคัญว่า สื่อมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในการเรียนรู้ และสร้างสรรค์ ซึ่งสื่อเปรียบเสมือนการศึกษาตามอัธยาศัยของเด็ก ทางมูลนิธิ ฯ จึงเน้นเรื่องการติดตามสถานการณ์ปัญหาสื่อที่กระทบต่อเด็ก รวมทั้งนำเสนอปัญหาสู่สังคมและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 โครงการสื่อมวลชนเพื่อเด็ก ได้พัฒนามาเป็นโครงการยุทธศาสตร์สื่อเด็ก หรือ แผนงานสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนและครอบครัว ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็น “แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน”(สสย.) ภายใต้แผนงานและการสนับสนุน ของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งทางมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้เป็นองค์กรหลักในการบริหารแผนงานนี้

แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน (สสย.)

แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน หรือ สสย. เป็นแผนงานภายใต้นโยบายของสำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการสร้างสรรคสื่อ และการเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพต่อเด็กเยาวชน ครอบครัว และสังคม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในสังคม จากภาครัฐ เจ้าของสื่อ ผู้ผลิตสื่อ ภาคธุรกิจ ภาคสังคม ชุมชน ครอบครัว ตลอดจนเด็กและเยาวชน

บทบาทหลักของแผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน คือ การให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่องค์กร หรือ ประชาชนที่สนใจดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ซึ่งเข้าข่ายกับยุทธศาสตร์ 5 ด้านของแผนงาน สสย. คือ 1) การพัฒนาช่องทางเผยแพร่สื่อสร้างสรรค์ 2) การสนับสนุนการผลิตสื่อ 3) การพัฒนาศักยภาพผู้ผลิตสื่อ 4) การสร้างกระแสสังคม และการมีส่วนร่วม 5) การผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ภาพที่ 24 สัญลักษณ์แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน (สสย.)

นอกจากนี้ แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีองค์กรที่มารับผิดชอบดูแลผู้บริโภคสื่อ รวมทั้งในด้านของผู้บริโภคสื่อก็ยังไม่มีการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือปกป้องสิทธิของตนเอง ดังนั้น แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน และองค์กรภาคี จึงมีการประชุมหารือ เพื่อเกิดองค์กรที่มุ่งเน้นในการให้ความรู้ เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ และปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคด้านสื่อโดยเฉพาะต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่องค์กร หรือประชาชนที่สนใจดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน และการผลักดันนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ปัจจุบัน สสย. มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อในประเทศไทย โดยเป็นองค์กรที่ดูแลสื่อทุกแขนง โดยเน้นด้านปกป้องคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสื่อ การส่งเสริมและพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ รวมทั้งการให้ความรู้เท่าทันสื่อแก่สังคม

นโยบายการทำงาน

การสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงการทำงานจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม เพื่อระดมความคิดเห็น และเกิดพลังในการขับเคลื่อนร่วมกัน

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

ในปัจจุบัน แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน (สสย.) มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โครงการจัดตั้ง "องค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย"

เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ประกอบการด้านสื่อ และกลุ่มวิชาชีพสื่อแขนงต่าง ๆ เป็นองค์กร หรือสมาพันธ์ที่มีความเข้มแข็ง แต่ในทางตรงกันข้าม ด้านผู้บริโภคสื่อกลับไม่มีการรวมกลุ่ม และไม่มียุทธศาสตร์ของผู้บริโภคสื่อที่ทำหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดสื่อที่สร้างสรรค์ และส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในสังคม เหมือนดังองค์กรที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน หรือ สสย. ในฐานะขององค์กรที่ขับเคลื่อนเรื่องสื่อสำหรับเยาวชน และสังคม จึงได้มีการจัดประชุมหารือ และสร้างความร่วมมือที่จะจัดตั้ง "องค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย" ร่วมกับองค์กรด้านสื่อ ผู้แทนเครือข่ายเยาวชน นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคม เพื่อระดมความคิดเห็น และสร้างความร่วมมือระหว่างภาคี ในการร่วมกันผลักดันให้เกิดองค์กรดังกล่าว

การประชุมหารือเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย มีการจัดขึ้นทั้งหมด 2 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงการจัดประชุมหารือเรื่องการจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย

วัน เวลา	ชื่อการประชุม	สถานที่	จำนวนผู้เข้าร่วม
16 มิ.ย.51 9.00-12.00 น.	การประชุมหารือการรวมกลุ่ม / จัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย	สภาคริสตจักรในประเทศไทย	31 คน จาก 26 องค์กร
17 ม.ค. 52 13.00-16.30 น.	การเสวนาระดมความคิด "ปฏิรูปประเทศไทยด้วยสื่อ" และสานต่อ "องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อในประเทศไทย"	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	18 คน จาก 11 องค์กร

ในการประชุมเรื่องการจัดตั้งเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทยครั้งที่ 2 ในวันที่ 17 มกราคม 2552 ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวคิดด้านรูปแบบ บทบาทและกลไกการทำงานขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อในประเทศไทย และแนวทางการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดรูปแบบองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อในประเทศไทย

- องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อจำเป็นที่จะต้องมีความหมายรองรับ ดังนั้นจึงต้องผลักดันให้เกิดกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคสื่อ โดยกฎหมายต้องครอบคลุมถึงผลกระทบของผู้บริโภคสื่อ และมีบทลงโทษสำหรับสื่อที่สร้างผลกระทบต่อผู้บริโภคสื่อ ซึ่งจะต้องต่อสู้กับกฎหมายเก่าที่กระจายและไม่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค
- องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อต้องเป็นอิสระ โดยแยกจากอำนาจรัฐ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐและองค์กรวิชาชีพสื่อ ดังนั้นควรมีการเชิญนักวิชาชีพและเจ้าของสื่อมาร่วมเป็นผู้ก่อตั้งองค์กร
- การตั้งชื่อขององค์กรให้อยู่ในเชิงของการคุ้มครอง / ส่งเสริม และไม่เป็นข้อตรงข้ามกับสื่อ
- คณะทำงานควรมีการแยกตามประเภทสื่อ ซึ่งขึ้นอยู่กับความถนัดของแต่ละเครือข่าย
- การตั้งคณะกรรมการชุดใหญ่ เพื่อประชุมทุก 3 เดือน และตั้งอนุกรรมการเพื่อรับเรื่องร้องเรียน

แนวคิดบทบาทและกลไกการทำงานขององค์กรคุ้มครองผู้บริโภคสื่อในประเทศไทย

- สร้างผู้บริโภคสื่อให้เข้มแข็ง โดยการให้ความรู้กับประชาชน โดยเริ่มจากเด็กในโรงเรียนตั้งประสบการณ์ในประเทศญี่ปุ่นที่มีการให้ความรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อผ่านวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หรือ จัดทำคู่มือพ่อแม่เพื่อให้ความรู้เรื่องสิทธิในการรับสื่อของเด็ก
- สร้างพื้นที่ในการพูดคุยระหว่างสื่อ ประชาชน (พ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน) และภาครัฐ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน เช่น การกำหนดเขตตั้งร่วมกัน เป็นต้น
- รับเรื่องร้องเรียนและเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสื่อ
- ผลักดันในเชิงนโยบาย เช่น การผลักดันผ่านกระทรวงวัฒนธรรม และ สมาคม
- ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมให้เกิดสื่อในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิตผลิตสื่อที่มีประโยชน์ หรือการส่งเสริมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาสาระดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป เป็นต้น
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค

แนวทางการทำงานในขั้นต่อไป

- การรวบรวมชุดข้อมูลด้านกฎหมาย ซึ่งรับผิดชอบโดย อาจารย์อิทธิพล ปรีติประสงค์ แห่งสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว²⁴
- การระดมเครือข่ายให้กว้างขวาง
- การตั้ง "คณะกรรมการประสานงาน" โดยมี แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน (สสย.) และโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมงานข่าวสืบสวนในสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นองค์กรผู้ประสานงานในเบื้องต้น

นอกจากการประชุมระดมความคิดเห็นและสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายแล้ว แผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชนได้มีการสนับสนุนด้านการศึกษาวิจัยประสบการณ์ในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการวางแนวทางเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบทในสังคมไทยต่อไปอีกด้วย

²⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาจารย์อิทธิพล ปรีติประสงค์ และบทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาในสื่ออินเทอร์เน็ตได้ในส่วนของ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว หน้า 130

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการประชุมหารือ และกำหนดแนวทาง และขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อผลักดันให้เกิดองค์กรเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อในประเทศไทย แล้ว แต่ในทางปฏิบัติแล้ว คุณเข้มพร วิรุณราพันธ์ ผู้บริหารแผนงานสื่อสุขภาวะเยาวชน ยอมรับว่าการที่จะจัดตั้งองค์กรดังกล่าวให้เกิดขึ้นในประเทศไทยยังต้องใช้เวลา และความพร้อมในหลายด้าน เนื่องจากจะต้องคำนึงถึงด้านโครงสร้างขององค์กร สถานภาพในเชิงกฎหมาย และการผลักดันให้เกิดกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคสื่อเพื่อรองรับองค์ที่จะจัดตั้งขึ้น

“ตอนนี้ยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรนี้ขึ้นมา เนื่องจากเราจะต้องมองถึงตัวโครงสร้างว่าจะต้องมีโครงสร้างยังไง สถานภาพในเชิงกฎหมาย และหากภาครัฐจะยอมรับสถานภาพคงจะต้องมีการผลักดันกฎหมายรองรับด้วย ซึ่งก็ต้องใช้เวลาพอสมควร” (เข้มพร วิรุณราพันธ์: ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2552)

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์บุคคลในมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของมูลนิธิได้ ดังนี้

1. เงินทุนสนับสนุน

เนื่องจากการดำเนินงานของมูลนิธิ อาศัยเงินบริจาคในการทำงานเป็นหลัก ทำให้ในบางช่วงเวลา เช่น ช่วงการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ รวมทั้งการทำงานในเชิงพัฒนา ไม่เห็นผลที่ชัดเจนทำให้ ทำให้คนสนใจบริจาคเงินไม่มากนัก

“โดยข้อจำกัดเรื่องทรัพยากร ทำให้ต้องระดมทุน หรือหาทุนมาทำงาน ซึ่งก็จะมีปัจจัยทางสังคมมาเป็นอุปสรรคเป็นช่วง ๆ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คนบริจาคจะลดน้อยลง ทำให้ต้องระดมทุนในที่ต่าง ๆ มากขึ้น” (เข้มพร วิรุณราพันธ์: ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2551)

“เพราะเราทำงานในเชิงพัฒนา อย่างเรื่องสื่อ มันต่างจากการเอาเงินไปให้ทุนอาหารกลางวัน อย่างนั้นมันชัดเจน แต่เรื่องสื่อ เป็นเรื่องของนโยบาย บางทีคนเห็นการทำงานไม่ชัดเจน” (เชษฐา มั่นคง: หัวหน้าฝ่ายรณรงค์และเผยแพร่ปัญหาเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2551)

2. ความซับซ้อนของปัญหาในการทำงาน

ในปัจจุบันปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนรุนแรงมากกว่าในอดีต ทำให้การแนวทางในการทำงานของมูลนิธิในการคิดค้นการวิธีในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาทำได้ยากขึ้น

“ปัญหาทางสังคมที่มันมีความซับซ้อนรุนแรงขึ้นในรูปแบบที่ไม่เคยมีในอดีต พอเราทำงานจึงยากขึ้นที่เราจะคิดค้นการ เป็นเรื่องที่ยากขึ้นกว่าในอดีต” (เชมพร วิรุณราพันธ์: ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2551)

6. คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.)

ความเป็นมา

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 เกิดเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยของสังคมไทย และเป็นที่มาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่กล่าวถึงในหลักการในการปฏิรูปสื่อของรัฐ และการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชนในมาตรา 39 40 และ 41

ในช่วงนั้นจึงเกิดการรวมตัวของเครือข่ายนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาชีพสื่อสารมวลชน และเครือข่ายประชาสังคม ในนามของ "คณะกรรมการติดตามมาตรา 40" เพื่อติดตาม และผลักดัน บทบัญญัติกฎหมายโดยเฉพาะในมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่มีการกำหนดให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่จัดสรรและกำกับดูแลคลื่นความถี่วิทยุ โทรทัศน์ และโทรคมนาคม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งสร้างกลไกการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

รศ.ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งคณะกรรมการติดตามมาตรา 40 ไว้ดังนี้

"เริ่มตั้งแต่ปี 2535 รณรงค์เรื่องการทำงานในด้านปฏิรูปสื่อ แล้วมีรัฐธรรมนูญออกมาในปี 2540 มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้มีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อโดยเฉพาะในมาตรา 40 กลุ่มก็เริ่มต้นด้วยชื่อว่า คณะกรรมการติดตามมาตรา 40 เพื่อให้การจัดสรรคลื่นความถี่ใหม่เกิดขึ้น หลักวิชา คือว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง ownership เก่าที่รัฐเป็นคนผูกขาด"

ต่อมาเมื่อเกิดพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ตามมาตรา 40 แล้ว คณะกรรมการติดตามมาตรา 40 เดิมนั้น เล็งเห็นว่าการระดมความร่วมมือในกลุ่มประชาสังคมอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญต่อการรณรงค์แนวคิดเรื่องการปฏิรูปสื่อและการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตลอดจนการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระ จึงเป็นที่มาของ "คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ" (คปส.) ซึ่งดำเนินงานในลักษณะพหุภาคี โดยยังคงรักษาเป้าหมายและจุดยืนที่ชัดเจนในการปฏิรูปสื่อ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคพลเมือง ที่เอื้อประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความเป็นประชาธิปไตย ทางการสื่อสาร (Democratization of Communication) โดยมุ่งปฏิรูปสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ให้มีโครงสร้างที่เป็นประชาธิปไตย มีระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับการสื่อสารของภาคประชาชน

นโยบายการทำงาน

1. เคลื่อนไหวทางสังคม รณรงค์ต่อสาธารณะด้วยหลักการ องค์ความรู้บนฐานสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และเจตนารมณ์ของภาคประชาชน
2. แสวงหาพันธมิตร เครือข่าย และเคลื่อนไหวด้วยฉันทานุมัติร่วมจากประชาชน
3. เน้นการตรวจสอบอำนาจรัฐและทุนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อด้วยความอิสระและโปร่งใส

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

การขับเคลื่อนของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต เป็นการขับเคลื่อนในประเด็นที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกบนสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น การปิดกั้นอินเทอร์เน็ต การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต และการปิดเว็บไซต์ เป็นต้น โดยมีรูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ดังนี้ :

1. การแสดงจุดยืน และสร้างกระแสสังคมเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) มีการติดตามนโยบายของภาครัฐ และข้อกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของอินเทอร์เน็ต เช่น การปิดกั้นเว็บไซต์ของภาครัฐ การออกกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และเมื่อมีกรณีที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต คปส. จะมีการขับเคลื่อนเพื่อแสดงจุดยืนของกลุ่ม และสร้างกระแสสังคม ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีสัมมนา การออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะ ดังนี้

- 1) การออกแถลงการณ์

การออกแถลงการณ์เกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ตของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ เป็นการแสดงจุดยืน พร้อมกับการรณรงค์ต่อสาธารณะ ซึ่งในช่วงของการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มีการออกแถลงการณ์ ต่อไปนี้

- การออกจดหมายเปิดผนึกถึงพลเมืองไทย ว่าด้วยการบังคับใช้ พ.ร.บ.ความผิดทางคอมพิวเตอร์ ร่วมกับกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย วันที่ 18 กรกฎาคม 2550

สืบเนื่องจากการประกาศพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 18 มิถุนายน 2550 โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 19 กรกฎาคม 2550 คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย(FACT) จึงร่วมกันออกจดหมายเปิดผนึกถึงพลเมืองไทยทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับกาใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 รวมถึงการผลักดันกฎหมายกระทรวง ซึ่งเป็นกฎหมายประกอบพระราชบัญญัติดังกล่าว จำนวน 3 ฉบับ คือ

- 1) หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ
- 2) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
- 3) กฎกระทรวงว่าด้วยการยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์

โดยให้เหตุผลว่า เนื้อหาบางมาตราในกฎหมายฉบับนี้ เป็นการให้อำนาจกับรัฐมากเกินไป ซึ่งรัฐอาจใช้กฎหมายฉบับนี้เพื่อลิดรอนสิทธิความเป็นส่วนตัว (right to privacy) และสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of expression) ของประชาชน

นอกจากนี้ในเนื้อหาของจดหมายเปิดผนึกนี้ ยังมีการขอให้สื่อมวลชน ชุมชนออนไลน์ ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร ความคิดเห็น หรือประท้วงคัดค้านในกรณีที่มาตรากฎหมายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย (ดูรายละเอียดจดหมายทั้งหมดในภาคผนวก จ)

ตัวอย่างเนื้อหาจดหมายเปิดผนึกถึงพลเมืองไทย ว่าด้วยการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ (บางส่วน)

คปส. และ เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย ขอเรียกร้องให้สื่อมวลชน ชุมชนสื่อออนไลน์ ช่วยเผยแพร่ ข่าวสาร ความคิดเห็น หรือส่งเสียงประท้วงคัดค้านในกรณีที่มาตรการตามกฎหมายดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการแสวงหาข้อมูล เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะเสรีภาพของประชาชนที่มีจุดยืน ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกทางการเมืองแตกต่างจากอำนาจรัฐ

ถึงเวลาแล้วที่พลเมือง ผู้ไม่ยอมรับการคุกคามสิทธิเสรีภาพผ่านสื่อออนไลน์ (Cyber dissidents) จักต้อง รวมพลังกันติดตาม ตรวจสอบ คัดค้าน หรือประท้วงการใช้อำนาจของรัฐ ในทางมิชอบ ก่อนที่เราจะตกเป็นฝ่ายที่ถูกรัฐจัดการ ตรวจสอบและดำเนินคดีกับเราคนใดคนหนึ่งโดยไม่ทันรู้ตัว

เราต้องไม่ยอมให้รัฐรูด้า คุกคาม สิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะเมื่อสิทธิเสรีภาพถูกยึดกุมไปได้แล้ว ยากที่เราจะเรียกร้องให้คืนกลับมา

ที่สำคัญ ความผิดทางอาชญากรรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นคนละเรื่อง กับเสรีภาพการนำเสนอข้อมูลและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เพราะการพูด การเขียน การแสดงความคิดเห็น ไม่ใช่อาชญากรรม อีกทั้งเว็บไซต์การเมืองไม่ใช่เว็บไซต์โป๊เปลือย การอ้างเรื่องการควบคุมเว็บไซต์ลามกอนาจารพ่วงแถมด้วยการควบคุมเว็บไซต์ทางการเมืองด้วยนั้น เท่ากับรัฐกำลังทำให้การเมืองเป็นเรื่องอนาจารที่ประชาชน ไม่ควรดู ไม่ควรอ่าน ไม่ควรคิด ไม่ควรพูด หรือแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกใดๆ ในพื้นที่สาธารณะ

เสรีภาพในการแสดงออกผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ ไม่ต่างจากเสรีภาพสื่ออื่น เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสื่อสารมวลชนใดในยุคที่เทคโนโลยีการสื่อสารเชื่อมถึงกันหมด (Convergence) ดังนั้นจึงต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง เพราะสิทธิเสรีภาพสื่อเหล่านี้ มันคือสิ่งชี้วัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งถือ เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของระบอบประชาธิปไตย

- การออกแถลงการณ์กรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ร่วมกับกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2550

แถลงการณ์ฉบับนี้เป็นแถลงการณ์ที่ออกโดย คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) เพื่อเปิดประเด็นเรื่องกรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เนื่องจากแสดงความคิดเห็นเข้าข่ายหมิ่นพระมหากษัตริย์ในท้องสนทนาบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งในกรณีนี้รัฐบาลไทยไม่มีการเปิดเผยข้อเท็จจริงแก่ประชาชน เรียกร้องให้องค์กรสิทธิมนุษยชนและประชาคมนานาชาติติดตามผลกระทบต่อสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองจากกรณีนี้อย่างใกล้ชิด รวมถึงเตือนให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเฝ้าระวังความปลอดภัยในชุมชนออนไลน์ด้วย (ดูรายละเอียดแถลงการณ์ในภาคผนวก ข)

2) การจัดเวทีสัมมนาสาธารณะ

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ ได้ร่วมกับเครือข่ายภาควิชาการ จัดเวทีสัมมนาสาธารณะเกี่ยวกับกฎหมายสื่อ ซึ่งรวมถึง พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เพื่อเปิดประเด็นอภิปรายกันในวงกว้าง ทั้งผู้มีส่วนในการออกกฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมาย และประชาชน ซึ่งมีการจัดงานสัมมนาดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงงานสัมมนาของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อที่จัดร่วมกับเครือข่ายภาควิชาการ

วันที่	งานสัมมนา	สถานที่	จำนวนผู้ เข้า สัมมนา
16 ส.ค. 50	การจัดเวทีสัมมนาในหัวข้อ "วิพากษ์กฎหมายสื่อฉบับใหม่ ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมือง" ร่วมกับศูนย์ศึกษานโยบายสื่อ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	97 คน
8 พ.ย. 50	การจัดเวทีสัมมนาสาธารณะหัวข้อ "พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับใหม่ และการคัดค้านของโลกไซเบอร์: จากตำราสู่การปฏิบัติจริง" ร่วมกับศูนย์รณรงค์นโยบายสื่อมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์จริยธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ห้องประชุม 105 อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	100 คน

จากการสัมภาษณ์ คุณสุภิญญา ได้กล่าวว่า ผลของงานสัมมนาทั้งสองครั้งมีส่วนทำให้สังคมเกิดกระแสในการตรวจสอบกระบวนการร่างกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2551 ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดภาคีในการทำงานเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังเป็นโอกาสในการพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกัน ทั้งกลุ่มที่ทำงานเรื่องนโยบาย และกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนหนึ่งก็นำไปสู่การรวมตัวก่อตั้งกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตในปัจจุบันด้วย

“ก็ได้ปลุกกระแสในการพูดคุยเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้นนะคะ เนื้อหา พ.ร.บ. (พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2551, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ก็เปลี่ยนไปบ้างในระดับหนึ่งแต่มันไม่สามารถคัดค้านทั้งหมดได้ แต่เราก็คิดว่าเราเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างกระแสในการตรวจสอบกระบวนการร่างกฎหมาย พ.ร.บ.คอม ของ สนช. (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) แล้วก็มีความมากขึ้น ได้ทำงานร่วมกับกลุ่มที่ตื่นตัวเรื่องอินเทอร์เน็ตด้วย ส่วนหนึ่งก็คือกลุ่มที่นำมาสู่การก่อตั้งเครือข่ายพลเมืองเน็ต การมีกิจกรรมต่อนั้นมันก็เป็น การเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนที่ทำเรื่องนโยบายสื่อ กับคนที่ใช้สื่อ อินเทอร์เน็ต แล้วก็ตามเรื่องนโยบายมาพูดคุยกัน มาเจอกัน คือ พอมี เวทีเรื่อง พ.ร.บ.คอม มันก็เป็นการดึงคนที่สนใจร่วมกันเจอมากันแล้วคุยกันนะคะ”

3) การชุมนุมในที่สาธารณะ

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ มีการชุมนุมร่วมกับ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ ประเทศไทย ภายใต้การสโลแกน “เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม” (Freedom of Expression is not a crime) เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบจากกฎหมายสื่อที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของพลเมือง

ในวันที่ 8 สิงหาคม 2550 หน้าอาคาร ESCAP ที่ทำการสหประชาชาติ ซึ่งเวลาและสถานที่ดังกล่าว มีเวทีสัมมนาในระดับชาติว่าด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เรียกร้องให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของกฎหมายพระราชบัญญัติดังกล่าวที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต โดยมีการวิเคราะห์และตั้งข้อสังเกตในบางมาตราที่รัฐอาจจะใช้เป็นเครื่องมือในการจำกัดสิทธิ และคุกคามเสรีภาพของประชาชนได้ (ดูรายละเอียดของเอกสารที่ ภาคผนวก ข)

ตัวอย่างเนื้อหาเอกสารการชุมนุมในสโลแกน “เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม” (Freedom of Expression is not a crime)

เสรีภาพในการแสดงออก ไม่ใช่! อาชญากรรม

แต่การคุกคามสิทธิเสรีภาพคืออาชญากรรม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 จะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการ...ปิดปากประชาชน

มาตรา ๑๔ ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี

หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(๔) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้

(๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

ข้อสังเกต : ในขณะที่ Convention on Cybercrime ซึ่งเป็นกติกาสากลได้จำกัดประเภทของเนื้อหาที่เป็นความผิดไว้เพียงภาพโป๊เปลือยเด็ก(Child Pornography) แต่ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของไทยกลับนำมาขยายขอบเขตประเภทเนื้อหาที่เป็นความผิดไว้กว้างขวางและคลุมเครือ ทั้งที่โดยความเป็นจริงแล้วความผิดเกี่ยวกับเนื้อหาโดยส่วนใหญ่สามารถนำประมวลกฎหมายอาญามาใช้ได้ครอบคลุมอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมาเขียนไว้ เพราะยังจะเป็นการเปิดช่องทางให้มีการตีความเนื้อหาที่เป็นความผิดอย่างคลุมเครือและเป็นเครื่องมือที่รัฐจะใช้ในการควบคุมไม่ให้คนที่ความเห็นขัดแย้งกับอำนาจรัฐต้องเจียบไว้แทนที่จะสามารถแสดงออกซึ่งความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระและรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในเสรีภาพของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อความในส่วนที่ว่า "...โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน" ที่สำคัญคงหมั่นตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้วยข้ออ้างเรื่องความมั่นคง โดยการตั้งคำถามด้วยว่า "ความมั่นคงที่ว่านี้ คือ ความมั่นคงของใคร?"

คุณสุภิญญา ได้กล่าวถึงผลของการชุมนุมในครั้งนี้ว่า สื่อกระแสหลักไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เนื่องจากสื่อเหล่านี้ไม่ให้น้ำหนักในเรื่องการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2551 และสื่ออินเทอร์เน็ต แต่อย่างไรก็ตามในการชุมนุมนี้ก็ทำให้เกิดการขยายความร่วมมือ

ไปยังกลุ่มอื่น รวมทั้งเป็นการปลุกกระแสให้สังคมได้ตระหนักในเรื่องของผลกระทบของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และเรียกร้องให้รัฐบาลรับฟังข้อเสนอของภาคประชาสังคม

"ผลก็ไม่ค่อยมีอะไรนะคะ เราก็แค่เป็นคนเปิดประเด็นเรื่องนี้ แล้วตอนที่ไปคนทำหลักก็คือมี นักศึกษามหิดลมาร่วมด้วยนะคะ มันก็คือเป็นการขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มขึ้นด้วยมันก็ทำให้เราได้ปลุกกระแสเรื่องนี้ให้คนได้พูดคุยกัน แล้วก็เรียกร้องรัฐให้ฟังประเด็นที่เราเสนอ สื่อก็ไม่ได้ให้ความสนใจมากเท่าไร เพราะสื่อกระแสหลักเขาก็ไม่ได้ให้ความสนใจเรื่อง พ.ร.บ.คอม หรือสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว ก็มีประปราย จะเป็นสื่อในอินเทอร์เน็ตเองมากกว่าที่ให้สำคัญเรื่องนี้"

ภาพที่ 25-26 การชุมนุมภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" หน้าอาคาร ESCAP ที่ทำการสหประชาชาติในวันที่ 8 สิงหาคม 2550

2. การขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐแสดงความรับผิดชอบและเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชนในประเด็นที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของพลเมืองในสื่ออินเทอร์เน็ต

การยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขอให้เปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะในประเด็นที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะเหตุการณ์หลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยที่ผ่านมามีการยื่นหนังสือต่อหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

- การยื่นหนังสือขอคำชี้แจงกรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ต่อนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2550

ภายหลังจากการออกแถลงการณ์กรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2550 คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย(FACT) ได้เข้ายื่นหนังสือขอคำชี้แจงในกรณีนี้ต่อนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลและกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศแสดงความรับผิดชอบต่อประเด็นความไม่ชัดเจนในการใช้ พ.ร.บ.การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ในการจับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไทยโดยเฉพาะพลเมืองไทยผู้ใช้สื่อออนไลน์ รวมถึงเรียกร้องรัฐบาลให้ยุติการดำเนินการจับกุมจนกว่าจะมีการปรับแก้ความชัดเจนในมาตรา 14 ของกฎหมายฉบับนี้ (ดูหนังสือขอคำชี้แจงที่ภาคผนวก ข)

ตัวอย่างข้อความจากหนังสือร้องเรียนคำชี้แจงกรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ และเครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย ขอเรียกร้องรัฐบาลดังต่อไปนี้

1. ขอให้รัฐบาลและกระทรวงเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ชี้แจงต่อสาธารณชนกรณีการจับกุมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และเปิดเผยข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้สังคมรับรู้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อนิสัยมนุษย์ชนของผู้ถูกจับกุม และพลเมืองผู้ใช้สื่อออนไลน์ทั้งหมดในประเทศไทย

2. ขอให้รัฐบาลมีหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุม ว่าต้องได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม และไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่ถูกซ้อมทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3. ขอเรียกร้องให้รัฐบาลยุติการดำเนินการจับกุมดำเนินคดีผู้ที่ใช้เสรีภาพในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร และเผยแพร่เนื้อหาทางสื่อออนไลน์ จนกว่าจะมีการปรับแก้ความชัดเจนในกฎหมายตามมาตรา 14 ที่ต้องแยกเรื่องเสรีภาพในการสื่อสาร ออกจากจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เพราะเสรีภาพในการสื่อสารนั้นไม่ใช่อาชญากรรม คปส.และเครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทยเชื่อมั่นว่าการสื่อสารและการแสดงออกซึ่งความคิดและข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์เป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมือง ถ้าการสื่อสารใดๆ นั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น บุคคลดังกล่าวนี้สามารถดำเนินการทางกฎหมายได้ตามฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญา

ในที่สุดแล้ว รัฐต้องแยกความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่าง เสรีภาพในการสื่อสาร และอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ไม่เช่นนั้นแล้วการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อการคุกคามสิทธิเสรีภาพของพลเมืองผู้ใช้สื่อออนไลน์หลายล้านคนในประเทศไทยอย่างรุนแรง

คปส.และ FACT ขอเรียกร้องให้รัฐบาลและกระทรวงเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศแสดงความรับผิดชอบในประเด็นนี้ และสร้างความโปร่งใสต่อประเด็นที่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอย่างมีนัยยะสำคัญอีกประการคือสื่ออินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อสากล ที่ปราศจากเส้นแบ่งเขตแดน ดังนั้นรัฐไทยจำเป็นต้องยอมรับการใช้สิทธิเสรีภาพของพลเมืองในสื่ออินเทอร์เน็ตตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับกันในระดับสากล จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรของคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้ ดังนี้

1. ความตระหนักเรื่องสิทธิเสรีภาพในสังคมไทย

เนื่องจากปัจจุบันเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของสังคมไทย เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก และประชาชนทั่วไปยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ดังนั้นการขับเคลื่อนเรื่องเสรีภาพของ คปส. จึงไม่ได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมอย่างเต็มที่

"เรื่องเสรีภาพในการพูดในสังคมไทยตอนนี้ เป็นเรื่องที่ยังเข้าใจยาก เขาจะหาว่าเราเรียกร้องแต่เสรีภาพ แล้วไหนละความรับผิดชอบไหนละสังคม มันต้องมีทิศทางความรู้ ความคิดเห็น เหตุผลที่มาอธิบายต่อสังคมเหมือนกัน นั่นคือประการหนึ่ง เพราะในสังคมต้องยอมรับว่า แนวคิดอนุรักษ์นิยมค่อนข้างที่จะนำแล้วก็มีปัญหาต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นเยอะจริงในสังคมไทยที่มันเปลี่ยนแปลงเร็ว เพราะฉะนั้นการรณรงค์เรื่องเสรีภาพอาจจะไม่ได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมมากพอ มันก็เลยเป็นโจทย์ที่ต้องทำการบ้าน และเราต้องยอมรับและประนีประนอมกับสังคมระดับหนึ่งด้วย นั่นคือความยากประการที่หนึ่ง" (สุภิญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

2. ความรู้เรื่องเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ของบุคลากร

ในการทำงานเรื่องสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องใช้ความรู้เฉพาะทางด้านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ เพื่อตรวจสอบเรื่องกลไกการทำงาน เช่น การตรวจสอบเรื่องการบล็อกเว็บไซต์ การหลอมรวมเทคโนโลยี เป็นต้น

"เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ก็เป็นเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งพอทำงาน ก็ไม่มีใครมีความรู้ด้านวิศวกรรม ด้านเทคโนโลยีอะไรมาก บางทีเรื่องนี้ก็เกี่ยวพัน การบล็อกเว็บเป็นยังไง การสกรีนมีซอฟต์แวร์เป็นยังไง หรืออะไรที่ลึกซึ้งพิสดาร มันก็จำเป็นที่จะต้องเข้าใจกลไกการทำงานของมัน โครงการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโทรคมนาคม หรือว่าวิทยุโทรทัศน์ ในอนาคตที่มันจะทำให้การกำกับดูแลมันเบลอ หรืออินเทอร์เน็ตเชื่อมกับสื่ออื่นหมดแล้ว เราก็ต้องตามให้ทัน ว่าต่างประเทศ หรือระดับสากลเขามีนโยบายยังไง เรื่องนี้เป็นเรื่องท้าทายของเราเหมือนกัน เพราะเราไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้" (สุภิญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

3. ความรู้ทางกฎหมายและการกำกับดูแลสื่อของบุคลากร

ในการขับเคลื่อนเรื่องสิทธิเสรีภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น บุคลากรจำเป็นต้องมีความรู้ทางกฎหมายและการกำกับดูแลสื่อใหม่ เพื่อที่จะนำความรู้นั้นมาปรับและเสนอให้เป็นทางออกของสังคม

"เรื่องของความรู้ทางกฎหมายและการกำกับดูแลสื่อใหม่ ๆ ต้องมีการเรียนรู้จากต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่อที่เราจะนำมาปรับใช้ในสังคมไทยให้ดีขึ้น และทางออกกับสังคมละ ถ้าเราบอกไม่ควรให้รัฐเซ็นเซอร์ แล้วใครควรจะเข้ามาดูแล ให้คนในสังคมไม่กังวล มันก็มีวิธีการที่จะเรียนรู้ความรู้ที่ยังแสวงหาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ก็เป็นเรื่องที่เราต้องทำการบ้านต่อไปเหมือนกัน" (สุภิญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

7. กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย

(Freedom against Censorship Thailand: FACT)

ความเป็นมา

คุณ C.J. Hinke ผู้ก่อตั้งและผู้ประสานงานกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย เป็นนักวิชาการเกษียณชาวแคนาดาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวรรณกรรมเด็ก เข้ามาอยู่ในประเทศไทยกว่า 20 ปี โดยทำงานนักแปล อาจารย์พิเศษสอนวรรณกรรมเยาวชน ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาไม่ได้มีความสนใจในการเคลื่อนไหวทางสังคมมากนัก

แต่ต่อมา คุณ C.J. ได้เริ่มให้ความสนใจ และออกมาเคลื่อนไหวในประเด็นการเซ็นเซอร์สื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศไทย เนื่องจากเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับการที่ไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาของบางเว็บไซต์ ในขณะที่ทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการเมืองของไทยเพื่อการทำวิจัย คุณ C.J. จึงติดต่อสอบถามไปที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบในเรื่องดังกล่าว ทำให้คุณ C.J. ต้องการหาสาเหตุของการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยการเขียนแถลงการณ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อรวบรวมรายชื่อผู้สนับสนุนขอตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในเริ่มต้นเป็นเพียงแต่การส่งอีเมลในกลุ่มของคนที่ยูจู้ก ต่อมาจึงกลายเป็นประเด็นที่ขยายสู่สังคมในวงกว้าง

เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 จึงมีแถลงการณ์การก่อตั้ง กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (Freedom against Censorship Thailand) หรือ FACT ที่อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา 16 ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร โดยแสดงจุดยืนไม่ยอมรับการปิดกั้นเว็บไซต์โดยภาครัฐ โดยเฉพาะการปิดกั้นเว็บไซต์ กระดานแสดงความคิดเห็นในช่วงหลังรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ซึ่งวิธีการดังกล่าวไม่มีความโปร่งใส และไม่มีกฎหมายใดรับรอง ดังนั้น ก่อตั้งกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย เป็นเครือข่ายของผู้ไม่เห็นด้วยกับการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารโดยรัฐ และได้เป็นองค์กรสมาชิกในการรณรงค์เพื่ออินเทอร์เน็ตเสรีของโลก (GILC)²⁵ และมีองค์กรพันธมิตรมากกว่า 70 องค์กรทั่วโลก โดยมีข้อความในแถลงการณ์ดังต่อไปนี้

²⁵ Global Internet Liberty Campaign เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านการเซ็นเซอร์ที่เกิดจากกลุ่มทางด้านสิทธิมนุษยชนนานาชาติมากกว่า 60 กลุ่ม โดยมีจุดประสงค์ในการเคลื่อนไหวต่อต้านการเซ็นเซอร์การสื่อสารทางออนไลน์ และเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางออนไลน์โดยไม่มีวิธีการใด ๆ มาจำกัดสิทธิเสรีภาพ

ในวันนี้กลุ่มคณะของเหล่านักวิชาการ สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ เจ้าของธุรกิจและผู้ปกครอง ได้รวมกันจัดตั้งกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (Freedom Against Censorship Thailand (FACT)) เพื่อที่จะนำเรื่องเรียกร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย เพื่อให้ยุติการเซ็นเซอร์อย่างสิ้นเชิงในไทย

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 หลังจากที่รัฐบาลได้เริ่มการเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์มากกว่า 35,000 เว็บไซต์ได้ถูกบล็อก โดยทางกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ทำการบล็อกเว็บไซต์กว่า 2,500 เว็บไซต์ และทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำการบล็อกอีก 32,500 เว็บไซต์ และยังมีอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถรู้ได้จากการบล็อกของการสื่อสารแห่งประเทศไทย

เนื่องจากไม่มีกฎหมายไทยฉบับใดที่อนุญาตให้สามารถทำการบล็อกอินเทอร์เน็ต การกระทำเหล่านี้จึงทำในลักษณะเชิงที่เป็นความลับ จริงๆแล้วรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 ได้รับรองเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร ทางกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ให้ทุนวิจัยแก่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อที่จะทำการศึกษากฎหมายที่มีอยู่ในขณะนี้ที่สามารถรองรับการใช้อำนาจอันขัดต่อหลักกฎหมายที่รัฐธรรมนูญรองรับ

รัฐบาลได้ปิดปิดภาวะซ่อนเร้นโดยอ้างการปิดเว็บไซต์ลามก ซึ่งเป็นเว็บไซต์ส่วนใหญ่ที่ถูกบล็อก โดยอย่างน้อยร้อยละ 11 ของเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกนั้นเกี่ยวข้องกับข่าววิพากษ์วิจารณ์อดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทยของเขา รวมถึงเรื่องมาตรการของรัฐที่เกี่ยวกับปัญหาภาคใต้และเรื่องรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน

ในการที่จะปิดรายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกเป็นความลับ หน่วยงานของรัฐบาลไทยจึงไม่ยอมเปิดเผยเกณฑ์ที่ใช้ในการบล็อกเว็บไซต์ หรือบอกว่าบุคคลใดมีอำนาจในการตัดสินใจ อีกทั้งไม่อธิบายหรือให้คำจำกัดความคำว่า "มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ" การไร้ซึ่งความโปร่งใสต่อสาธารณะถือได้ว่าเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของรัฐ พ.ศ. 2540

ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน ทางกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังได้ทำการบล็อกกระดานแสดงความคิดเห็นที่มีความเห็นและความเห็นตอบจากสาธารณะแสดงอยู่ ไม่ว่าจะกระดานแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นจะมีการตรวจสอบเบื้องต้นหรือไม่ก็ตาม เช่น ประชาไทย พันธุ์ทิพย์ และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน โดยทางมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้นำเรื่องนี้

สู่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเรียบร้อยแล้ว เจกเซนเดียวกับการนำเรื่องสู่ศาลปกครอง โดยทางศาลปกครองได้ออกมาตรวจการคุ้มครองชั่วคราวโดยให้ทำการปลดการบล็อก เว็บไซต์ดังกล่าวก่อนในช่วงขณะที่คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาขั้นสุดท้ายของศาล

ทางกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังได้ทำการบล็อก Anonymous proxy server ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยใช้ในการเข้าสู่เว็บไซต์ที่ถูกบล็อก ทางกระทรวงฯยังร้องขอต่อ Google Thailand และ Google USA ให้ทำการบล็อกการเข้าชม Cached web page ในไทยที่ทำให้สามารถเข้าชมหน้าของเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกไว้ เช่นเดียวกับกรณีการบล็อกการค้นหาโดยใช้คำที่สำคัญ (Keyword) วิธีการทั้งสองวิธีนี้เป็นวิธีการที่ใช้ในการที่จะปราบปรามการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเทศจีน

ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2549 เว็บไซต์ของ BBC1, BBC2, CNN, Yahoo News, Seattle Post-Intelligencer, The Age, Amazon.com, Amazon UK และ Yale University Press ที่มีบทความเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และทักษิณ ต่างถูกบล็อกโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การบล็อกเว็บไซต์ หรือแท้ที่จริงแล้วคือ การเซ็นเซอร์เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยปกติแล้วเป็นวิธีการที่รัฐบาลที่รู้สึกไม่มั่นคงจนต้องพยายามที่จะครอบงำและควบคุมประชาชนของตน โดยปกติการเซ็นเซอร์จะเข้ากับความคิดเห็นที่รัฐบาลเห็นว่าเป็นการต่อต้านและไม่เหมาะสมสมควร หรือก็อาจจะส่งผลต่อฐานอำนาจของตน ดังที่ใช้กันในประเทศพม่า หรือจีน หรือเกาหลีเหนือ หรือแม้แต่ในสหรัฐอเมริกา แต่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติรักชาติ (PATRIOT Act) ประเทศไทยไม่ใช่พม่า หรือจีน หรือเกาหลีเหนือ (อย่างน้อยก็ในขณะนี้) บางทีคำพูดขององซานซูจี ที่เคยกล่าวไว้ น่าจะเหมาะสมที่สุดในการอธิบายสถานการณ์นี้

“เราไม่มีสิ่งใดที่ต้องกลัว เว้นแต่ตัวความกลัวเอง” (“We have nothing to fear but fear itself.”)

มีการประเมินแล้วว่ามีเว็บไซต์ในโลกมากกว่าสองพันล้านเว็บไซต์ ซึ่งในนี้มีเว็บไซต์ภาพลามกอย่างต่ำกว่าสิบล้านเว็บไซต์ แต่การที่จะบล็อกเว็บไซต์นับล้านนั้นอยู่ในความสามารถที่จะทำได้ของรัฐบาลไทยหรือ และค่าใช้จ่ายจำนวนมหาศาลที่จะต้องใช้ในการนี้มันคุ้มค่าจริงๆหรือ หรือว่าเป็นแค่การสร้างกระแสเพื่อกลบเกลื่อนการระงับอินเทอร์เน็ตชั่วร้ายของรัฐบาลต่างหาก

การเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อการศึกษาวิจัย การแข่งขันทางธุรกิจ เสรีภาพสื่อ และการศึกษาของแต่ละครอบครัว และยังรวมถึงสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอื่นๆ

เราประเมินพบว่าอย่างน้อยร้อยละ 40 ของบัณฑิตไทยจะไม่สามารถพัฒนาความคิดได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ ส่งผลกระทบต่อการทำวิทยานิพนธ์และรายงานทางวิชาการเพราะผลจากการบล็อกเว็บไซต์ นี่หมายความว่าบัณฑิตของไทยจะไม่สามารถที่จะไปแข่งขันกับบัณฑิตในต่างประเทศ

เราควรที่จะรับรู้่ว่าประเทศของเรานั้น ห้องสมุดขาดแคลนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในต่างจังหวัด สำหรับหลายคนนั้นอินเทอร์เน็ตเป็นหนทางเดียวสำหรับการค้นหาข้อมูลและข่าวสาร

อินเทอร์เน็ตในปัจจุบันเป็นที่เดียวที่ความเห็นต่างๆนั้นเท่าเทียมกัน เป็นกลาง และปราศจากผลประโยชน์เชิงธุรกิจ จึงเป็นการสมควรแล้วหรือที่จะให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมาตัดสินว่าความคิดเห็นไหนไม่สมควรเพื่อประโยชน์ของพวกเขา ดังนั้นทางเราจึงไม่เชื่อว่าอินเทอร์เน็ตนั้นสมควรที่จะถูกควบคุม ตรวจสอบ หรือถูกจัดการในทุกรูปแบบ

ทางกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทยเป็นภาคีของกลุ่มสนับสนุนเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ตของโลก (Global Internet Liberty Campaign (GILC) และได้รับแถลงการณ์สนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศมากกว่า 70 องค์กร ซึ่งรวมถึงมูลนิธิ Electronic Frontier Foundation (EFF) ที่เว็บไซต์ของมูลนิธิเองก็ถูกบล็อกโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขณะนี้โลกกำลังจับตามองประเทศไทยอยู่

การเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควร น่ารังเกียจ และผิดกฎหมายในประเทศไทย อันเป็นรัฐประชาธิปไตย

ปัจจุบันกลุ่มกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย มีคุณ C.J. Hinke เป็นผู้ประสานงานกลุ่ม โดยมีผู้ลงชื่อสนับสนุนจำนวนกว่า 750 คน²⁶ ในส่วนการขับเคลื่อนได้มีการขยายประเด็นไปสู่การต่อต้านการเซ็นเซอร์สื่อประเภทอื่น ๆ ในประเทศไทยนอกเหนือจากอินเทอร์เน็ต เช่น หนังสือ ภาพยนตร์ รวมถึงการเซ็นเซอร์ตนเอง (self censorship) ของประชาชนไทย

²⁶ ข้อมูล ณ วันที่ 6 พ.ค. 2551

วัตถุประสงค์

เพื่อกำจัดการเซ็นเซอร์สื่อทุกประเภทให้หมดไปจากประเทศไทย โดยเริ่มจากการเซ็นเซอร์เนื้อหาอินเทอร์เน็ต และขยายผลไปสู่สื่อประเภทอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ภาพยนตร์ หนังสือ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ และการปลูกฝังเรื่องสร้างความตระหนัก

นโยบายการทำงาน

นโยบายหลักของกลุ่ม คือ “ไม่ประนีประนอม ไม่ยอมรับการเซ็นเซอร์” (No Censorship / No Compromise)

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาเอกสาร เว็บไซต์ และสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปรูปแบบการขับเคลื่อนของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักเรื่องปัญหาการเซ็นเซอร์ในประเทศไทย

เป้าหมายระยะสั้นที่ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย กำหนดไว้ คือ การรณรงค์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักต่อปัญหาการเซ็นเซอร์ในประเทศไทย โดยทางกลุ่ม ฯ ได้มีการรณรงค์ในรูปแบบต่าง ๆ

1) การแจกสื่อเสริมอำนาจผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหลบเลี่ยงการเซ็นเซอร์

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) จัดทำสื่อเพื่อต่อต้านการเซ็นเซอร์ เช่น สตีกเกอร์ โปสเตอร์ เสื้อ ซีดีซอฟต์แวร์กับบล็อกเว็บไซต์ เพื่อเป็นการสร้างกระแสให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ภาพที่ 27 สตีกเกอร์ Freedom Against Censorship Thailand

สื่อดังกล่าวนี้ FACT จะแจกตามงามสัมมนาที่ทางกลุ่มได้เข้าร่วม และการแจกสื่อต่อสาธารณะ นอกจากนี้ผู้ที่สนใจยังสามารถดาวน์โหลดสื่อประเภทดิจิทัลไฟล์ เช่น ซอฟต์แวร์หลบเลี่ยง พร้อมคู่มือการใช้งานได้จากเว็บไซต์ของกลุ่ม (<http://factthai.wordpress.com>) นอกจากนี้ ทางกลุ่ม FACT ยังสนับสนุนการเผยแพร่สื่อดังกล่าวในทุกรูปแบบโดยไม่สงวนลิขสิทธิ์ด้วย

ภาพที่ 28 ซิตีซอฟต์แวร์หลบเลี่ยง "Beat the Censors, Unblock ICT!"

แผ่นซีดีซอฟต์แวร์หลบเลี่ยง ชื่อ "Beat the Censors, Unblock ICT!" หรือชื่อภาษาไทยว่า "เอาชนะกองเซ็นเซอร์ เปิดบล็อกไอซีที!" ข้อมูลที่บรรจุในซีดีประกอบด้วยโปรแกรมหลบเลี่ยงการปิดกั้นอินเทอร์เน็ตทั้งหมด 40 โปรแกรมสำหรับระบบปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น โปรแกรม Tor²⁷ Ultrasurf²⁸ และ โปรแกรม add-on²⁹ สำหรับเว็บเบราว์เซอร์ พร้อมทั้งรายละเอียดวิธีการใช้โปรแกรม นอกจากนี้ยังมี คู่มือสำหรับบล็อกเกอร์และผู้คัดค้านในโลกไซเบอร์ (Handbook for Bloggers and Cyber-dissidents) ขององค์กรนักข่าวไร้พรมแดน³⁰ (Reporters Without Borders) รวมทั้งรายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกกระทรวงไอซีทีปิดกั้นด้วย

²⁷ Tor (The Onion Router) เป็นโอเพ่นซอร์สซอฟต์แวร์ (ซอฟต์แวร์ที่สามารถนำไปใช้งาน ศึกษา แก้ไข และเผยแพร่ได้อย่างเสรี) ที่ใช้ในการเพิ่มความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งสามารถหลบเลี่ยงการปิดกั้นข่าวสารได้ เริ่มแรก Tor ได้รับการสนับสนุนจาก US Naval Research Laboratory แต่ภายหลัง Electronic Frontier Foundation (EFF) มาให้การสนับสนุนแทน

²⁸ Ultrasurf เป็นซอฟต์แวร์ฟรีที่ผลิตโดยผู้ชำนาญทางด้านเทคนิคใน Silicon Valley ที่ต้องการสนับสนุนการรับรู้ข่าวสารของประชาชนอย่างเสรี และต่อต้านการปิดกั้นข่าวสารบนอินเทอร์เน็ต โปรแกรมนี้จะทำหน้าที่ปกปิด IP Address ของผู้ใช้ และทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นได้

²⁹ โปรแกรม Add-on คือ โปรแกรมที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถพิเศษเพิ่มเติมให้กับตัวโปรแกรมหลัก ซึ่งโปรแกรมหลักในที่นี้คือ เว็บเบราว์เซอร์

³⁰ องค์กรนักข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders: RWB) เป็นองค์กรเอกชนนานาชาติซึ่งสนับสนุนเสรีภาพสื่อใน ค.ศ. 1985 โดยก่อตั้งโดยโรแบร์ เมนาร์ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากมาตรา 19 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ใน ค.ศ. 1948 ซึ่งระบุว่าทุกคนมี สิทธิเสรีภาพแห่งความคิดเห็นและการแสดงออก (the right to freedom of opinion and

คู่มือสำหรับบล็อกเกอร์และผู้คัดค้านในโลกไซเบอร์ (Handbook for Bloggers and Cyber-dissidents) ขององค์กรนักข่าวไร้พรมแดน (Reporters Without Borders) เป็นคู่มือรวบรวมบทความที่แนะนำวิธีการใช้อินเทอร์เน็ตโดยใช้บล็อก (Blog) เพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม ตั้งแต่การเลือกเครื่องมือ การใช้ภาษา แนวทางปฏิบัติ จริยธรรมของบล็อกเกอร์ ตลอดจนเทคนิคการเขียนบล็อกแบบไม่เปิดเผยตัวตน คู่มือนี้มีการแปลเป็นภาษาไทยใน 2 บท คือ วิธีการเขียนบล็อกแบบไม่เปิดเผยตัวตน (How to Blog Anonymously) และ วิธีทางเทคนิคในการหลบเลี่ยงการเซ็นเซอร์ (Technical Ways to Get Round Censorship) โดยคุณสฤณี อาชวานันทกุล³¹

ภาพที่ 29 ปกคู่มือสำหรับบล็อกเกอร์และผู้คัดค้านในโลกไซเบอร์

ตัวอย่าง หัวข้อเนื้อหาในบทความเรื่องวิธีทางเทคนิคในการหลบเลี่ยงการเซ็นเซอร์ (Technical Ways to Get Round Censorship)

วิธีทางเทคนิคในการหลบเลี่ยงการเซ็นเซอร์

January 20th, 2007

(แปลจากบทความ Technical ways to get around censorship โดย นาร์ท วิลเลนอร์ฟ แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล)

expression) และสิทธิที่จะค้นหา ได้รับ และติดต่อสื่อสารข้อมูล และความคิด (the right to seek, receive and impact information and idea) โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ปัจจุบันองค์กรมีฐานการดำเนินงานอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

³¹ สฤณี อาชวานันทกุล เป็นนักการเงิน นักเขียนและคอลัมนิสต์ ที่มีผลงานการเขียนและ การแปลหนังสือ และบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสังคมจำนวนมาก นอกจากนี้ยังนำเสนองานเขียนบนเว็บไซต์ส่วนตัว Frinnger.org หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ "คนขายขอบ"

- * การกรองเนื้อหาอินเทอร์เน็ต
- * เทคโนโลยีเพื่อหลบเลี่ยงการปิดกั้น
- * การตัดสินใจจำเป็นและสมรรถภาพ
- * เทคนิคการหลบเลี่ยงบนเว็บ
 - o บริการหลบเลี่ยงสาธารณะ
 - o โปรแกรมหลบเลี่ยงผ่านเว็บ
 - o การหลบเลี่ยงผ่านเว็บ: ประเด็นเกี่ยวกับความปลอดภัยที่ควรพิจารณา
- * พร็อกซีเซิร์ฟเวอร์
 - o โปรแกรมพร็อกซีเซิร์ฟเวอร์
 - o พร็อกซีเซิร์ฟเวอร์สาธารณะ
 - + การค้นหาพร็อกซีเปิด
 - + พร็อกซีเปิด: พอร์ตไม่ธรรมดา
 - o พร็อกซีเซิร์ฟเวอร์: ประเด็นเกี่ยวกับความปลอดภัยที่ควรพิจารณา
- * การทันเนล (tunneling)
- * ระบบการสื่อสารแบบนิรนาม
- * บทสรุป

2) การชุมนุมในที่สาธารณะ

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย ได้มีการชุมนุมในที่สาธารณะเพื่อก่อกระแสให้ประชาชนตระหนักถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงเป็นการแสดงจุดยืนที่ไม่ยอมรับการเซ็นเซอร์สื่ออินเทอร์เน็ตของกลุ่ม FACT ดังกรณีต่อไปนี้

- การชุมนุมเพื่อก่อกระแสต่อต้านการบล็อกเว็บไซต์ หน้าศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2550

วันที่ 9 มิถุนายน 2550 กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย มีการชุมนุมหน้าศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า เพื่อให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพการเข้าถึงข้อมูลบนสื่ออินเทอร์เน็ต และรณรงค์ต่อต้านการปิดกั้นเว็บไซต์ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การชุมนุมในครั้งนี้ทางกลุ่ม FACT ได้มีการถือป้ายรณรงค์ แจกสื่อ รวมถึงการแจ้งรายละเอียด และหาผู้สนับสนุนร่วมลงชื่อในคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย (ดูรายละเอียดหน้า 177)

ตัวอย่าง ข้อความเอกสารสาธารณะ วันที่ 9 มิถุนายน 2550 ณ ศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (Freedom Against Censorship Thailand หรือ FACT) ประกาศเคลื่อนไหวต่อต้านการเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ต ณ ศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า ถนนเพชรบุรี เวลา 13.00 น. วันเสาร์ที่ 9 มิถุนายน 2550

มีที่ไหนที่จะปลดปล่อยอินเทอร์เน็ตได้ดีเท่ากับศูนย์คอมพิวเตอร์ชั้นนำของประเทศ!
FACT จะแจกจ่ายฟรีซีดีที่เต็มไปด้วยโปรแกรมหลบเลี่ยงการปิดกั้น พร็อกซีเซิร์ฟเวอร์นิรนาม (anonymous proxy servers) และรายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกกระทรวงไอซีทีปิดกั้น (บล็อกลิสต์)

“เอาชนะกองเซ็นเซอร์ เปิดบล็อกไอซีที!”

ดูว่ารัฐไม่ยอมให้คุณรู้อะไรบ้าง!

อารยะแข็งขันครั้งนี้ของ FACT ถือเป็นกรกระทำที่ผิดกฎหมายภายใต้ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรือไม่? เราจะถูกตำรวจจับหรือเปล่า ... หรือเราแค่จะสนุกกันกับการ เสริมสร้างจิตสำนึกของสาธารณะให้รับรู้เรื่องนี้มากขึ้น?

(คุณไม่รู้หรอก จนกว่าคุณจะมาดูด้วยตาของคุณเอง!)

เราแจกซีดีฟรี! เสื้อยืด! โปสเตอร์! สติกเกอร์!

มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประชาธิปไตยเดินได้! “ถ้าคุณต้องการเสรีภาพ คุณก็ต้องทำตัวให้เป็น อิศรเสรี ก่อน...”

หวังว่าเราจะเจอกัน!

ไม่ประนีประนอม! ไม่ยอมรับการเซ็นเซอร์!

ภาพที่ 30-31 การชุมนุมเพื่อสร้างกระแสต่อต้านการบล็อกเว็บไซต์ วันที่ 9 มิถุนายน 2550
หน้าศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า

- การชุมนุมภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" ร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปสื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 2550 หน้าอาคาร ESCAP ที่ทำการสหประชาชาติ

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย มีการชุมนุมร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปสื่อ ภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" (Freedom of Expression is not a Crime) เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบจากกฎหมายสื่อที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของพลเมือง

ในวันที่ 8 สิงหาคม 2550 หน้าอาคาร ESCAP ที่ทำการสหประชาชาติ ซึ่งเวลาและสถานที่ดังกล่าว มีเวทีสัมมนาในระดับชาติว่าด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เรียกร้องให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของกฎหมายพระราชบัญญัติดังกล่าวที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต โดยมีการวิเคราะห์และตั้งข้อสังเกตในบางมาตรา 14 ที่ระบุความผิดเกี่ยวกับการนำเข้า เผยแพร่ และส่งต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งรัฐอาจจะใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดสิทธิและคุกคามเสรีภาพของประชาชนได้ (ดูรายละเอียดของเอกสารที่ ภาคผนวก ข)

ภาพที่ 32 การชุมนุมภายใต้สโลแกน "เสรีภาพการสื่อสาร ไม่ใช่อาชญากรรม" หน้าอาคาร ESCAP ที่ทำการสหประชาชาติในวันที่ 8 สิงหาคม 2550

3) การออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะ

การออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะเมื่อมีกรณีการปิดกั้นเว็บไซต์ หรือ กรณีที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต เพื่อรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ดังนี้

- การออกจดหมายเปิดผนึกถึงพลเมืองไทย ว่าด้วยการบังคับใช้ พ.ร.บ.ความผิดทางคอมพิวเตอร์ ร่วมกับคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ วันที่ 18 กรกฎาคม 2550 (ดูรายละเอียดที่คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ หน้า 149)
- การออกแถลงการณ์กรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ร่วมกับกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2550 (ดูรายละเอียดที่คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ หน้า 150)

จากการสัมภาษณ์ คุณอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล กล่าวว่า การก่อกระแสสังคมในรูปแบบของออกมาแจกสื่อต่อสาธารณะ และการชุมนุม มีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนตระหนักเรื่องปัญหาการเซ็นเซอร์ และต้องการให้สื่อมวลชนเสนอข่าวเกี่ยวกับการชุมนุม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่ม ๆ ต่อสังคม เนื่องจากที่ผ่านมาการเปิดประเด็นเรื่องการเซ็นเซอร์เนื้อหาอินเทอร์เน็ตของทางกลุ่มฯ ไม่ได้รับความสนใจจากสื่อกระแสหลักของประเทศไทยเลย

“.....คือถ้าพูดถึงประเด็นเรื่องเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ต อาจจะไม่ใช่ประเด็นที่เป็นที่สนใจนักก็ได้ ตอนที่คนเข้ามาเข้ารู้จักชื่อ FACT เยอะ ๆ อาจจะมาเป็นตอนมาเปิด YouTube ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ก็มีการบล็อกเว็บมาเรื่อย ๆ เช่น มหาลัยเที่ยงคืน หรือเว็บเกี่ยวกับการเมือง แต่อาจจะไม่ค่อยมีใครสนใจ จริง ๆ อาจจะไม่ค่อยมีใครรู้เลยก็ได้ เพราะไม่มีข่าว อย่างที่ FACT ออกแถลงการณ์ไป ไม่มีหนังสือพิมพ์ไทยลง ส่วนมาจะเป็นหนังสือพิมพ์เมืองนอก เว็บไซต์ หรือ บล็อกของเมืองนอก ซึ่งหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระแสหลัก หรือทีวี วิทยุ จะไม่มีเลย เพิ่งจะมีข่าวเกี่ยวกับ FACT ในหนังสือพิมพ์แค่สองฉบับ คือ Bangkok Post และ The Nation ซึ่งก็เป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นภาษาอังกฤษอีก มันไม่ค่อยได้พื้นที่ในข่าวสักเท่าไร.....เรื่องการมีแคมเปญ แจกสติ๊กเกอร์ ทำ CD ว่าเว็บไหนถูกบล็อกไว้บ้าง แล้วก็ มีซอฟต์แวร์เข้าไปแก้ไขให้เข้าไปดูได้ ช่วงแรกก็ออกมาแจก CD ที่หน้าพันธมิตรฯ ซึ่งที่พันธมิตรฯ น่าสนใจที่มีคนเข้ามาคุยเยอะ และ ที่ UN เราไปถือป้าย จริง ๆ มีคนไปไม่กี่คน แต่เป็นการทำให้มีภาพลงเป็นข่าว เพื่อเป็นการโปรโมทมากกว่า” (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

4) การให้ข้อมูลข่าวสาร และติดตามประเด็นการเซ็นเซอร์สื่ออินเทอร์เน็ต

การติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ ปิดกั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต โดยจะเน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงสื่อประเภทอื่น เช่น สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังมีการติดตามประเด็นข่าวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์สื่อทุกประเภททั้งในประเทศ และต่างประเทศ อย่างต่อเนื่อง บนเว็บไซต์ <http://facthai.wordpress.com> ซึ่งทางกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทยสร้างไว้สำหรับเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวในการทำงานของกลุ่ม FACT และนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์สื่อทุกประเภท

นอกจากนี้ ทางกลุ่ม FACT ยังใช้พื้นที่เว็บไซต์ในการให้ข้อมูลข่าวสารการติดตามผลกระทบที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เช่น การติดตามและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เช่น กรณีการจับกุมนายสุวิชา ท้าวค้อ และนางสาวจิรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไท เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ข่าวสารในเว็บไซต์ของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย จะเป็นเนื้อหาข่าวภาษาอังกฤษเป็นส่วนมาก เนื่องจากการคัดเลือกข่าวมานำเสนอเป็นหน้าที่ของคุณ C.J.Hinke เป็นหลัก รวมถึงข่าวที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์สื่อ หรือสิทธิเสรีภาพของสื่อ ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอข่าวเป็น

ภาษาอังกฤษของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของไทย หรือข่าวจากสำนักข่าวต่างประเทศ ซึ่งในช่วงแรก อาจจะมีสมาชิกเข้ามาโพสต์ข่าวภาษาไทย หรือช่วยแปลข่าวภาษาอังกฤษ แต่ภายหลังเนื่องจากจำนวนข่าว มีมาก ทำให้ไม่สามารถแปลได้ครบทุกข่าว การนำเสนอข่าวในปัจจุบันจึงข่าวภาษาอังกฤษเกือบทั้งหมด

FACT - Freedom Against Censorship Thailand

คอมมูนิตี้ทางออนไลน์ของประเทศไทย

Save 2519.net!

07-07-08

Save 2519.net!

<http://www.2519.net>, a very informative website, allowed its domain name to expire, and faces permanent deletion in August if not renewed. This site has lots of great historical background, text and photos, etc.

If anyone knows how to contact 2519's webmasters, please let them know before this valuable reference is gone forever.

Posted by facthai | Filed in Blogosphere, Civil liberties, Constitution, Democracy, English, Google nation, Human Rights, Information Society, Internet Issues, Law and regulations, Media censorship, Military, National Security, News, Police Powers, Politics, Privacy, Surveillance, Thai | 4 Comments

SIGN THE PETITION

ลงชื่อสนับสนุน

คำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ให้รัฐยุติการปิดกั้นเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต

BEAT THE CENSORS! CD

Archive.org

วิธีดูเว็บที่ถูกบล็อก

ซอฟต์แวร์หลบเลี่ยง

MICT SECRET BLOCKLIST

รายชื่อเว็บที่บล็อกโดยไอซีที

**INTERNET CENSORSHIP IN
THAILAND** Wikileaks

ภาพที่ 33 หน้าแรกของเว็บไซต์ของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย

<http://facthai.wordpress.com>

ตัวอย่างที่ข่าวจากสำนักข่าว หรือแหล่งข่าวต่างประเทศ

Web ratings plan for UK & USA-NY Times

30-12-08

[FACT comments: A ratings system only serves to reflect the opinions of a small group of people. Humans are naturally curious creatures, so whether or not these ratings are voluntary, users will find a way around them.]

Britain Aims to Restrict Access to Web Sites

Julie Bloom

The New York Times: December 28, 2008

http://www.nytimes.com/2008/12/29/arts/29arts-BRITAINIMST_BRF.html?_r=1&ref=arts

A British cabinet minister says the government is considering a plan to work with President-elect **Barack Obama** on a new ratings system for Internet Web sites, according to The Telegraph in London. **Andy Burnham**, above, who is secretary of state for culture, media and sport, said in an interview on Saturday that he hoped to work with Mr. Obama to implement a set of standards for English-language Web sites in order to protect children from inappropriate material. Mr. Burnham spoke favorably of implementing a set of ratings standards similar to the one employed by the Motion Picture Association of America. It would be managed by Internet service providers and restrict children's access to Web sites without age ratings. Mr. Burnham, who characterized the Internet as "quite a dangerous place," said about working with the United States: "The change of administration is a big moment. We have got a real opportunity to make common cause." Alluding to possible criticisms regarding censorship, Mr. Burnham said, "This is not a campaign against free speech, far from it, it is simply there is a wider public interest at stake when it involves harm to other people."

Posted by facthai

นอกจากนี้ ด้านล่างของเนื้อหาข่าวทุกข่าวจะมีพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในเนื้อหาข่าว เพื่อให้ผู้เข้าชม หรืออ่านข่าวสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าวได้ โดยไม่ต้องมีการลงทะเบียนเป็นสมาชิกของเว็บไซต์

2. การสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมในการทำงาน

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย มีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการทำงานในการขับเคลื่อนเรื่องต่อต้านการเซ็นเซอร์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1) เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมที่ขับเคลื่อนในประเด็นการต่อต้านการเซ็นเซอร์

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย มีการร่วมขับเคลื่อนในประเด็นการต่อต้านการเซ็นเซอร์กับองค์กรสื่ออื่น ๆ เช่น คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) เว็บไซต์ประชาไท และกลุ่ม Free Thai Cinema ซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้านการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทย นอกจากนี้อาจเป็นการร่วมขับเคลื่อนต่อต้านการเซ็นเซอร์ในสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีประเด็นผลกระทบร่วมกัน เช่น ในกรณีการปิดกั้นเว็บไซต์ YouTube ที่ทางกลุ่ม ฯ ได้เข้าร่วมขับเคลื่อนกับกลุ่มทำหนังสือสละที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้รับผลกระทบจากการปิดกั้นเว็บไซต์ YouTube เช่นกัน นอกจากนี้ทางกลุ่ม ฯ ยังให้การสนับสนุนและเข้าร่วมขับเคลื่อนกับองค์กรที่ต่อต้านการเซ็นเซอร์ในสื่อประเภทอื่นด้วย

2) เครือข่ายผู้สนับสนุนกลุ่ม ฯ

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทยมีการขยายเครือข่ายผู้สนับสนุนการขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่ม ทั้งในส่วนของอาสาสมัครช่วยทำงาน และประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนการต่อต้านการเซ็นเซอร์ในประเทศไทย

กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย มีการเปิดให้ประชาชนลงชื่อสนับสนุนกลุ่ม ฯ ทั้งในรูปแบบของการลงชื่อเป็นเข้าร่วมเป็นเครือข่ายผู้สนับสนุนกลุ่ม FACT เพื่อให้รัฐยุติการปิดกั้นเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต หรือ การลงรายชื่อในคำร้องกรณีต่าง ๆ ที่ต้องรวบรวมรายชื่อเพื่อเข้าร้องเรียนหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนสามารถลงชื่อสนับสนุนกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย ได้ในเว็บไซต์ <http://facthai.wordpress.com> หรือ http://thailand.ahrchk.net/fact_petition/

FACT - Freedom Against Censorship Thailand

www.factthai.org

Save 2519.net!

07-07-08

Save 2519.net:

http://www.2519.net, a very informative website, allowed to expire, and faces permanent deletion in August if not renewed. The site has lots of great historical background, text and photos.

SIGN THE PETITION

ลงชื่อสนับสนุน

คำร้องขอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ให้รัฐยุติการปิดกั้นเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต

SIGN THE PETITION

ลงชื่อสนับสนุน

คำร้องขอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ให้รัฐยุติการปิดกั้นเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต

BEAT THE CENSORS! CD

Archive.org

เว็บไซต์ที่ถูกบล็อก

ซอฟต์แวร์ทศวรรษที่แปด

MICT SECRET BLOCKLIST

รายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกโดยไอซีที

INTERNET CENSORSHIP IN

THAILAND WikiLeaks

ภาพที่ 34 สัญลักษณ์เชื่อมโยงไปสู่หน้าเว็บเพจร่วมลงชื่อสนับสนุน
เพื่อให้รัฐยุติการปิดกั้นเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต

การปิดกั้นข่าวสาร อินเทอร์เน็ต

There are 316 Signatures

PETITION AGAINST CENSORSHIP IN THAILAND

เขียน เรื่องรวมอุดมการณ์

เราได้เรียกร้องต่อรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์เว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตของภาคประชาสังคม เราเชื่อในสิทธิเสรีภาพของสื่อและเสรีภาพที่ปราศจากการเซ็นเซอร์

เราต้องการคุณ คุณจะร่วมมือกับเราหรือไม่? เพียงรวมลงลายมือชื่อในการเรียกร้องนี้ (โปรดตอบกลับทางอีเมลพร้อมข้อมูลส่วนตัว) ถึงเวลาแล้วที่เราต้องยื่นข้อต่อด้านการเซ็นเซอร์!

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารบนเครื่องคอมพิวเตอร์ 2547 ราย เว็บไซต์ทั้งหมด 1,247 แห่ง ถูกสั่งปิดโดยรัฐบาลในประเทศไทย และในเดือนมกราคม 2549 จำนวนดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 2,000 เว็บไซต์ อย่างไรก็ตามเมื่อเดือนพฤษภาคม 2549 เว็บไซต์มากกว่า 12,000 แห่ง ทางคณะกรรมการเนชั่น จากแหล่งข่าวของกรเปิดเผยว่ากระทรวงฯ นั้นได้วางอำนาจการประหารมากกว่า 80-70 คน โดยมีหน้าที่อย่างเสียคือทำการปิดเว็บไซต์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่ามีผลกระทบต่อความดีความชอบของประชาชนหรือ สามีคู่สามีภรรยา

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ทำการปิดขวางการเข้าสู่ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต และหน้าที่ได้ถูกทดแทนที่ 19 (หน้าแคช) ของเว็บไซต์เหล่านี้ของข้อมูลดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน เว็บไซต์ประเภทเหล่านี้แสดงความคิดเห็นที่ถูกต้อง และการที่ปิดกั้นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นายโกศล ธรรมศิริ ได้รับการแต่งตั้งให้เข้าร่วมสภาผู้บัญญัติแห่งชาตินั้น ถือว่าเป็นรางวัลอย่างยิ่งสำหรับเสรีภาพ

ภาพที่ 35 เว็บไซต์ http://thailand.ahrchk.net/fact_petition/
สำหรับลงชื่อสนับสนุนกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย

สำหรับการเรียกร้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่ คือ การขอเรียกร้องความรับผิดชอบจากนายเทพไท เสนพงศ์ ผู้ช่วยเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคประชาธิปัตย์

จากกรณีในวันที่ 19 พฤษภาคม 2551 นายเทพไท เสนพงศ์ ผู้ช่วยเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ แดงข่าวเรียกร้องให้รัฐบาลและกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ออกมาดำเนินการเว็บไซต์อันตรายที่สื่อเคหามินสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวังติดตามเว็บไซต์ดังกล่าว หากพบข้อความหมิ่นสถาบันเบื้องสูงหรือบุคคลอื่นใดต้องเร่งดำเนินการปิดเว็บไซต์นั้นทันที เหมือนอย่างที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใช้มาตรการสั่งปิดเว็บไซต์ลามกภายใน 3 วันหลังจากตรวจพบ นอกจากนี้นายเทพไท ได้เปิดเผยเว็บไซต์ที่กล่าวว่าเป็นเว็บไซต์อันตรายที่สื่อเคหามินสถาบันพระมหากษัตริย์ จำนวน 29 เว็บไซต์ เช่น (ดูรายชื่อเว็บไซต์ทั้งหมดดูในภาคผนวก ฉ)

จากกรณีดังกล่าวจึงมีการขอเรียกร้องความรับผิดชอบจากนายเทพไท เสนพงศ์ ผู้ช่วยเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคประชาธิปัตย์ในการออกมาเปิดเผยรายชื่อ 29 เว็บไซต์ที่กล่าวว่าเป็นเว็บไซต์อันตรายที่สื่อเคหามินสถาบันพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งมีการเรียกร้องให้รัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศจัดการกับเว็บไซต์เหล่านั้น กลุ่มเครือข่าย FACT และกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มี

แนวความคิดสนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางอินเทอร์เน็ต มีความเห็นว่าสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย ต้องได้รับการเคารพและปกป้อง และไม่เห็นด้วยกับการนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นเครื่องมือทางการเมือง ได้มีการออกแถลงการณ์และเปิดให้มีการร่วมลงรายชื่อในแถลงการณ์เพื่อเรียกร้องให้นายเทพไท เสนพงศ์ และพรรคประชาธิปัตย์แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำดังกล่าว รวมทั้งหยุดการกดขี่และสร้างกระแสให้มีการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยทันที

The screenshot shows the GoPetition website interface. At the top, there are navigation links: International, Featured countries, Start a Petition, Forums, News, Join Now, and Login. The GoPetition logo is on the left, with the tagline "Changing the World". On the right, there is a promotional banner for "Koh Phangan Full Moon" with a Google search button. Below the navigation, there are links for Home, Bookmark, Tell, and World Times. The main content area displays a petition titled "เรียกร้องความรับผิดชอบจากนายเทพไทและปชป. และปกป้องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น" (Demanding accountability from Mr. Thep Thai and Pheuwin Party, and protecting the right to freedom of expression). It shows 342 signatures and a "Join Now" button. There is a search bar and a "Bookmark this page" button. The petition details include the category "Civil Rights", region "Thailand", and target "เทพไท เสนพงศ์, ปชป., ผู้ใช้เน็ต, netizen". The web site is listed as "http://www.facebook.com/group.php?gid=14381724197". The description/histroy section contains Thai text: "แถลงการณ์จาก ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อพลเมือง ผู้สนับสนุนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น 29 พฤษภาคม 2551". At the bottom, there is a link to "Help in Zuid-Afrika Vrijwilligerswerk in Zuid Afrika Kaapstad".

ภาพที่ 36 หน้าเว็บไซต์ <http://gopetition.com/online/19589> สำหรับลงชื่อสนับสนุนกรณีการเรียกร้องความรับผิดชอบจากนายเทพไทและพรรคประชาธิปัตย์

Petition:

พวกเรายังมีรายนามข้างท้ายนี้ขอเรียกร้องให้นายเทพไท เสนพงศ์ และพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำดังกล่าว และหยุดการใส่ร้ายป้ายสีเว็บไซต์หรือบุคคลอื่นอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งหยุดกดดับหรือสร้างกระแสให้มีการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ โดยทันที

และเนื่องด้วยการกระทำเช่นนายเทพไท เสนพงศ์ ในครั้งนี้ ไม่ใช่ครั้งแรกที่มีการใช้ข้อหาหมิ่นพระมหากษัตริย์มาเป็นเครื่องมือในการริดรอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของฝ่ายอื่น ๆ และแม้การกระทำเช่นนี้ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถยอมรับได้ แต่เรายังพบเห็นพฤติกรรมดังกล่าวอยู่เสมอ จากทั้งหน่วยงานรัฐ นักการเมือง และสื่อมวลชน เราจึงขอเรียกร้องให้ทุกฝ่ายหยุดพฤติกรรมดังกล่าวด้วยเช่นกัน

พร้อมกันนี้ พวกเราขอเชิญชวนชาวอินเทอร์เน็ตและพลเมืองทุกคน ให้ยึดมั่นในสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมและรับผิดชอบ และร่วมกันตรวจสอบดูแลและปกป้องพื้นที่อินเทอร์เน็ต ให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้แสวงหาปัญญาและยอมรับความคิดเห็นหลากหลายของเพื่อนมนุษย์ *ไม่ว่าเราจะเห็นด้วยกับความคิดเหล่านั้นหรือไม่ก็ตาม*

ขอแสดงความนับถือ
(ผู้ลงชื่อ)

ภาพที่ 37 ตัวอย่างเนื้อความการลงชื่อสนับสนุนกรณีการเรียกร้องความรับผิดชอบต่อ นายเทพไทและพรรคประชาธิปัตย์ บนเว็บไซต์ <http://gopetition.com/online/19589>

ผู้ที่ต้องการลงชื่อสนับสนุนในกรณีดังกล่าว สามารถเข้าไปลงชื่อได้ที่เว็บไซต์ <http://gopetition.com/online/19589> หรือเข้าไปยังหน้าหลักของเว็บไซต์ของกลุ่ม FACT เพื่อเชื่อมโยงไปยังหน้าเว็บไซต์ดังกล่าว ผ่านการคลิกที่สัญลักษณ์ "เปิดใจ เปิดเน็ต"

เปิดเน็ต)))
เปิดใจ :)

ปกป้องเสรีภาพของเรา
บนอินเทอร์เน็ตของเรา
รวมลงชื่อในแถลงการณ์

protect our freedom
on our internet
join the manifesto

ภาพที่ 38 สัญลักษณ์ "เปิดเน็ต เปิดใจ" ที่เชื่อมโยงไปสู่หน้าเว็บเพจร่วมลงชื่อสนับสนุนกรณีการขอเรียกร้องความรับผิดชอบต่อ นายเทพไท เสนพงศ์ และพรรคประชาธิปัตย์

3. การขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐแสดงบทบาทที่เหมาะสมเกี่ยวเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต

การขับเคลื่อนดังกล่าว จะเป็นในลักษณะการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ซึ่งที่ผ่านมามีการขับเคลื่อนในหลายกรณี ดังนี้

- การยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ³² เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549

วันที่ 15 พฤศจิกายน 2549 กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย ยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้มีการตรวจสอบการปิดกั้นเว็บไซต์โดยภาครัฐ ซึ่งในแนบท้ายของคำร้องเรียนนี้ มีการลงชื่อผู้สนับสนุนจำนวน 257 ราย โดยทางกลุ่มได้เข้ายื่นคำร้องดังกล่าวต่อ ผู้ชวงศาสตราจารย์ จรัส ดิษฐาอภิชัย ประธานคณะกรรมการสิทธิในการสื่อสารและเสรีภาพสื่อมวลชน (ดูรายละเอียดคำร้องเรียนที่ภาคผนวก ก)

อย่างไรก็ตาม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการตรวจสอบการปิดกั้นเว็บไซต์ตามที่ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- การยื่นคำร้องขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550 กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย ได้จัดทำหนังสือคำร้องขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับการปิดกั้นเว็บไซต์ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวไม่มีความโปร่งใส และไม่เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ซึ่งอาจเป็นการปิดกั้นโดยเหตุผลทางการเมือง ทางกลุ่มจึงเข้ายื่นคำร้องเพื่อให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเปิดเผยรายชื่อเว็บไซต์ และเหตุผลในการปิดกั้น รวมถึงข้อกฎหมายที่ใช้ในการปิดกั้นเว็บไซต์ โดยจัดทำเป็นข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เพื่อให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศตอบคำถามทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง (ดูรายละเอียดคำร้องได้ที่ภาคผนวก ก)

³² สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ องค์การอิสระที่จัดตั้งขึ้นในช่วงปฏิรูปการเมืองในปี พ.ศ.2540 เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐและองค์กรในภาครัฐ และหน้าที่ส่งเสริม คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีผลปรากฏเป็นจริงตามที่มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางไว้ในรัฐธรรมนูญ

ต่อมากระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ทำหนังสือตอบข้อร้องเรียนดังกล่าว ซึ่งตามหนังสือตอบกลับนี้ลงวันที่ 8 มีนาคม 2550 จาก นายไกรสร พรสุธี ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ถึง Mr. C.J. Hinke ในฐานะหัวหน้ากลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้³³

"กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขอชี้แจงว่า กระทรวงฯ ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ เพียงแต่เสนอแนะไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ โดยแจ้งให้ทราบว่ารายชื่อของเว็บไซต์ตามรายการที่ส่งไปให้พิจารณานั้นทางกระทรวงฯ ได้ตรวจสอบจากข้อร้องเรียนของประชาชนแล้ว เห็นว่าเป็นเว็บไซต์ที่สมควรปิดกั้น ตามสาเหตุที่ไม่เหมาะสมตามที่แจ้งไปในแต่ละรายการ ซึ่งผู้ให้บริการปฏิบัติพิจารณารายการดังกล่าวและดำเนินการแตกต่างกันไปจามความคิดเห็นของผู้ให้บริการ ซึ่งกระทรวงฯ มิได้ไปบังคับให้ปฏิบัติแต่อย่างใด"

ในส่วนของ 20 คำถามที่ทางกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ยื่นไปนั้น ทางกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ตอบกลับเป็นรายชื่อเป็นเอกสารแนบกับหนังสือตอบกลับดังกล่าว โดยในเนื้อความนั้น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศปฏิเสธที่จะเปิดเผยรายชื่อ และจำนวนเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้น รวมถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการปิดกั้น โดยอ้างถึงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 ที่หน่วยงานรัฐไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะอันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ และทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ (ดูรายละเอียดหนังสือตอบข้อร้องเรียนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ที่ ภาคผนวก ก)

³³ ตัดบางส่วนจากหนังสือชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ออกโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ลงวันที่ 8 มีนาคม 2550

ตารางที่ 21 แสดงคำถามและคำตอบการยื่นคำร้องขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

คำถามของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550	คำตอบของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วันที่ 8 มีนาคม 2551
<p>1) ขอทราบรายชื่อกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งราชการ คำสั่งศาล หรือการตีความของผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย ที่มอบอำนาจให้กับกระทรวงไอซีทีหรือหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ ในการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ ("บล็อก") หรือ "ขอความร่วมมือ" ในการบล็อกเว็บไซต์ในประเทศไทย</p>	<p>1) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดขึ้นตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม พ.ศ.2545 โดยมาตรา 24 บัญญัติให้มีอำนาจที่เกี่ยวกับการวางแผน ส่งเสริม พัฒนา และดำเนินกิจการเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร การอุดมศึกษาและการสถิติ และราชการอื่นที่มีตามกฎหมายกำหนด</p> <p>กฎหมายที่นำมาปรับใช้ได้แก่ ประมวลภาค 2 ซึ่งมีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับก่อการร้าย ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดตามมาตรา 287 การเผยแพร่สื่อลามก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด พรบ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เกี่ยวกับการเอาข้อมูลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น พรบ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ที่คุ้มครองสิทธิแห่งเจ้าของข้อมูลคอมพิวเตอร์</p> <p>อำนาจในการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ กระทรวง ฯ ได้มีคำสั่งกระทรวง ฯ ที่ 82/2549 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานการประสานงานผู้ใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตและผู้ดูแลเว็บไซต์ เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2549 โดยแต่งตั้งตามคำสั่งคปค.ที่ 5/2549 เพื่อควบคุมกสรเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารระบบเทคโนโลยี</p> <p>ในการจัดทำเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม กระทรวงเพียงเสนอแนะไปยัง ISP ให้ปฏิบัติตามหน้าที่</p>

<p>คำถามของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550</p>	<p>คำตอบของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วันที่ 8 มีนาคม 2551</p>
	<p>ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการโดยแจ้งให้ทราบว่ารายชื่อของเว็บไซต์ตามรายการที่ส่งให้พิจารณาปิดกั้น อาจทำให้ผู้ให้บริการที่ไม่ปฏิบัติตามละเมิดกฎหมายหรือข้อสัญญาที่ทำไว้กับสำนักงาน กทช. ได้</p>
<p>2) ขอทราบชื่อ URL และ IP address ของเว็บไซต์แต่ละแห่งที่ถูกบล็อกด้วยเหตุผลดังกล่าว ตลอดจนข้อกฎหมายที่อธิบายการใช้เหตุผลนั้น และระยะเวลาการบล็อกเว็บไซต์แต่ละแห่ง</p>	<p>2) ในเรื่อง "ความมั่นคงแห่งชาติ" กระทรวงฯ ไม่ได้เป็นผู้ตัดสินใจว่าเว็บใดเป็นภัยต่อความมั่นคง แต่ได้ประสานให้ข้อมูลกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ หรือ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)</p>
<p>3) ขอทราบชื่อ URL และ IP address ของเว็บไซต์แต่ละแห่งที่ถูกบล็อกด้วยเหตุผลดังกล่าว ตลอดจนข้อกฎหมายที่อธิบายการใช้เหตุผลนั้น และระยะเวลาการบล็อกเว็บไซต์แต่ละแห่ง</p>	<p>3) การพิจารณาว่าเว็บใดเป็นเว็บที่ไม่เหมาะสม กระทรวงฯ พิจารณาจากข้อร้องเรียนข้อกฎหมายทั่วไปและ พ.ร.บ. ของผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายส่งเรื่องให้กระทรวงฯ พิจารณาให้ ISP ปิดกั้น</p>
<p>4) ขอทราบชื่อและข้อมูลการติดต่อ ผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในข้อ 3)</p>	<p>4) ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในข้อ 3 เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่มอบหมายโดยการออกคำสั่งในการปิดเว็บหรือบล็อกเว็บเพื่อความสงบสุขของสังคม ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน</p>
<p>5) ขอทราบนิยามโดยละเอียดที่กระทรวงไอซีทีใช้ของศัพท์ทางกฎหมายดังต่อไปนี้: "ไม่เหมาะสม" "อนาจาร" และ "ผิดกฎหมาย"</p>	<p>5) นิยามศัพท์ทางกฎหมายในเรื่อง "อนาจาร" "สิ่งลามก" และ "ผิดกฎหมาย" เป็นไปตามกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 ส่วน "ไม่เหมาะสม" กระทรวงฯ พิจารณาจากข้อเรียกร้องทางสังคม</p>

คำถามของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550	คำตอบของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วันที่ 8 มีนาคม 2551
	ที่ประชาชนเห็นว่าเป็นภาพ หรือเป็นข้อมูลไม่เหมาะสม จึงรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อเป็นผู้พิจารณาเพื่อให้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งดำเนินการต่อไป
6) ขอทราบชื่อและข้อมูลการติดต่อ บุคคลในกระทรวงไอซีที ที่เป็นผู้ตัดสินใจว่าเว็บไซต์ที่สมควรบล็อก	6) หัวหน้าส่วนราชการในฐานะเป็นผู้บริหารกระทรวง ฯ เป็นผู้พิจารณาก่อนแจ้ง ISP พิจารณาต่อไป
7) การตัดสินใจของกระทรวงไอซีทีในการบล็อกเว็บไซต์ เป็นการตัดสินใจของบุคคล (คนเดียวหรือหลายคน) หรือว่าการตัดสินใจแต่ละครั้งต้องส่งไปยังคณะกรรมการให้ทบทวน พิจารณา และอนุมัติก่อน ขอทราบชื่อและตำแหน่งของทุกคนที่มีส่วนในการตัดสินใจดังกล่าว	7) การตัดสินใจในการบล็อกเว็บไซต์จะมีคณะกรรมการพิจารณาก่อนแล้ว นำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป
8) ขอทราบชื่อและข้อมูลการติดต่อ บุคคลในกระทรวงไอซีทีที่มีอำนาจเหนือบุคคลและคณะกรรมการในข้อ 7) และเป็นผู้อนุมัติรายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อก	8) ไม่มีบุคคลที่มีอำนาจเหนือหัวหน้าส่วนราชการกระทรวงฯ เนื่องจากกระทรวงฯ ทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการและในทางปฏิบัติที่ผ่านมา กระทรวงฯ ไม่มีการสั่งบล็อกเว็บไซต์โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ยกเว้นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
9) ขอทราบชื่อและข้อมูลการติดต่อ บุคคลในกระทรวงไอซีทีที่มีความรับผิดชอบขั้นสุดท้ายในการปิดกั้นบนอินเทอร์เน็ต	9) ขอให้พิจารณาคำตอบในข้อ 6)
10) กระทรวงไอซีทีใช้กระบวนการใดในการค้นหา URL (Uniform Record Locator) และ/หรือ IP address (Internet Protocol address) ที่ใช้ในการบล็อก	10) มาจากประชาชนร้องเรียนผ่านตรา Cyberclean และร้องเรียนผ่าน GCC1111

คำถามของกลุ่มเสรีภาพต่อการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550	คำตอบของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วันที่ 8 มีนาคม 2551
<p>11) กระทรวงไอซีทีใช้กระบวนการทางเทคนิคใดในการส่งต่อ (redirect) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ไปยัง CyberClean/ CyberInspector หรือข้อความผิดพลาด (error message) ต่างๆ รวมทั้งข้อความดังต่อไปนี้:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) "Access Denied (policy_denied)"; b) "Network Error (tcp_error) communication error"; c) "Network Error (tcp_error) Operation timed out"; d) "Network error (dns_server_failure)"; e) [Browser] "can't find the server"; f) [Browser] "can't open the page-bad server response"; g) [Browser] "can't open the page-server stopped responding". 	<p>11) กระบวนการ Redirect ไปยัง Cyberclean/ Cyberinspector หรือความผิดพลาดอื่นๆ เป็นขั้นตอนของทางราชการ ซึ่งไม่สามารถตอบได้</p>
<p>12) ขอรบชื่อ ตำแหน่ง และข้อมูลการติดต่อสำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) แต่ละรายที่กระทรวงไอซีทีขอความร่วมมือในการบล็อกเว็บไซต์</p>	<p>12) ข้อมูลในการติดต่อกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP) เป็นผู้ประกอบการโดยตรง จึงไม่สามารถให้ได้</p>

คำถามของกลุ่มเสรีภาพต่อการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550	คำตอบของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วันที่ 8 มีนาคม 2551
13) ขอทราบลักษณะความสัมพันธ์ กระบวนการ ตลอดจนชื่อ ตำแหน่ง และข้อมูลการติดต่อของความร่วมมือระหว่างกระทรวงไอซีทีและกรมตำรวจ กสท. โทรคมนาคม และหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่ให้ความร่วมมือในการบล็อกเว็บไซต์	13) ในการติดต่อหรือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานรัฐ หรือหน่วยงานอื่น ๆ นั้นเป็นการติดต่อระหว่างหน่วยงานด้วยกัน ซึ่งไม่ได้เจาะจงตัวบุคคลแต่อย่างใด
14) ขอทราบชื่อหน่วยงานรัฐด้านการปราบปรามและการกำกับดูแล ทั้งในไทยและต่างประเทศ ที่กระทรวงไอซีทีร่วมมือในการบล็อกเว็บไซต์ พร้อมทั้งชื่อ ตำแหน่ง ข้อมูลการติดต่อ ตลอดจนรูปแบบและขอบเขตของความร่วมมือดังกล่าว	14) หน่วยงานรัฐด้านการปราบปรามและกำกับดูแลที่ให้ความร่วมมือกับกระทรวงฯ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ทั้งนี้ในการติดต่อกับส่วนราชการดังกล่าว กระทรวงฯ ไม่ได้ระบุตัวบุคคลแต่อย่างใด
15) ขอสำเนารายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อก (blocklist) ของกระทรวงไอซีที ฉบับสมบูรณ์	15) รายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกนั้นไม่สามารถให้ได้เนื่องจาก พรบ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 15 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ฎ)
16) ขอสำเนารายชื่อ ที่กระทรวงไอซีทีหรือบุคคลใดก็ตามที่กระทรวงไอซีทีว่าจ้างมีอยู่ในครอบครองของเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกโดยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ รวมทั้งหน่วยงานดังต่อไปนี้: a) กรมตำรวจ b) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)	16) กระทรวงฯ ไม่มีการว่าจ้างในการบล็อกเว็บไซต์

คำถามของกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550	คำตอบของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วันที่ 8 มีนาคม 2551
17) ขอรายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกกระดานสนทนา (Internet forum) พร้อมด้วยเหตุผลในการปิดกั้นการแสดงความเห็นในที่สาธารณะ	17) กระทรวงฯ ไม่เคยบล็อกกระดานสนทนา
18) ต่อเนื่องจากข้อ 15) ข้างต้น ขอข้อมูลช่วงเวลา ที่กระทรวงไอซีทีสั่งหรือขอความร่วมมือให้บล็อกเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของเว็บไซต์ดังต่อไปนี้: a) 19sep.org b) midnightuniv.org c) prachatai.com	18) ข้อมูลบางส่วนไม่สามารถให้ได้ ซึ่งเป็นไปตามคำตอบข้อ 15 ทั้งนี้เนื่องจากมีเว็บไซต์ที่ผู้ร้องขอ กระทรวงฯ ได้ถูกฟ้องคดี และคดียังอยู่การพิจารณาของศาลปกครอง
19) ขอสำเนาจดหมายขอความร่วมมือ ที่หน่วยงานรัฐทั้งหมดรวมทั้งกระทรวงไอซีทีด้วยส่งไปยังกูเกิ้ล (Google) หรือ search engine อื่นๆ ในการบล็อกเว็บไซต์ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม	19) กระทรวงฯ ไม่เคยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยัง Google แต่อย่างใด สำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ไม่สามารถตอบได้
20) หากวิธีการบล็อกในข้อ 19) ข้างต้น รวมถึงการบล็อกด้วยการใช้คำค้นหา (keyword search) ขอทราบรายชื่อคำค้นหาเหล่านั้น และชื่อพร้อมข้อมูลการติดต่อ ของบุคคลที่กระทรวงไอซีทีซึ่งเป็นผู้กำหนดรายชื่อคำเหล่านั้น	20) กระทรวงฯ ไม่ได้ดำเนินการแต่อย่างใด

- การยื่นคำร้องเรียนกรณีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่เปิดเผยข้อมูลการปิดกั้นเว็บไซต์ ต่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการ³⁴ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2550

หลังจากที่กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทยได้รับคำชี้แจงจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีประเด็นเฉพาะที่ถือว่าเป็นคำสั่งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ตามที่ยื่นร้องเรียนไปอยู่ใน 3 ประเด็น คือ

คำชี้แจงที่ 12 แจ้งว่า ข้อมูลในการติดต่อกับผู้ให้บริการ (ISP) เป็นข้อมูลของผู้ประกอบการโดยตรง จึงไม่สามารถให้ได้

คำชี้แจงที่ 15 แจ้งว่า รายชื่อเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกนั้นไม่สามารถให้ได้ เนื่องจากเข้าข้อยกเว้นที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยได้ตามมาตรา 15(1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

คำชี้แจงที่ 18 แจ้งว่า ข้อมูลบางส่วนไม่สามารถให้ได้ ซึ่งเป็นไปตามคำตอบข้อ 15 ทั้งนี้ เนื่องจากมีเว็บไซต์ที่ผู้ร้องขอกระทรวงได้ถูกฟ้องคดีและคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง

ทางกลุ่ม FACT จึงมีหนังสือลงวันที่ 23 มีนาคม 2550 ถึงประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อร้องขอให้พิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เพื่อขอให้สอบสวนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรณีการปิดกั้นเว็บไซต์ รวมทั้งเรียกร้องให้มีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ เปิดเผยแพร่ข้อมูลปิดกั้นเว็บไซต์ต่อสาธารณะ โดยมีผู้ร่วมลงชื่อต่อต้านการปิดกั้นอินเทอร์เน็ต 311 คน และองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง 59 องค์กร (ดูรายละเอียดคำร้องในภาคผนวก รฐ)

³⁴ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารแห่งชาติ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2544 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆของรัฐ และมีสิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริงในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย การกิจหลัก คือ การพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยมีประชาชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมการปฏิรูประบบราชการใช้อำนาจเป็นไปอย่างโปร่งใส รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างและโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างทั่วถึง

ตัวอย่างคำร้องเรียนกรณีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เปิดเผยข้อมูลการปิดกั้นเว็บไซต์ ต่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการ

กระทรวงไอซีทีล้มเหลวที่จะตอบคำถามและให้ข้อมูลที่เราร้องขอเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550 โดยไม่อธิบายเหตุผลที่ไม่ตอบคำถามของเรา ภายใต้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร

เรามองว่า กระทรวงไอซีทีกำลังซ่อนวาระทางการเมืองไว้ภายใต้เงื่อนไขในพ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารที่ยอมให้หน่วยงานรัฐใช้ในการไม่เปิดเผยข้อมูล FACT มองว่า นี่เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของกระทรวงที่ทำงานนอกกฎหมายและทำทนายกฎหมายตลอดมา

จดหมายฉบับนี้คือคำร้องเรียนอย่างเป็นทางการของเราต่อคณะกรรมการข้อมูล ข่าวสารของราชการ เราขอความกรุณาให้ท่านสอบสวนเรื่องนี้อย่างละเอียด และตอบเราโดยเร็ว เพื่อที่เราจะได้รับข้อมูลที่ร้องขอ

กระทรวงไอซีทีได้บล็อกความพยายามของเราที่จะเข้าถึงข้อมูล เป็นเวลานานกว่าหนึ่งปีแล้ว

เรายินดีเดินทางไปให้การต่อคณะกรรมการของท่าน หากมีโอกาส

หลังจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเข้าพิจารณาแล้ว คุณอาทิตย์ได้เล่าถึงความคืบหน้าของกระบวนการพิจารณาว่า ทางกลุ่ม FACT ซึ่งประกอบด้วย คุณ C.J. Hinke คุณสุภิญญา กลางณรงค์ และคุณอาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล ได้เข้าไปชี้แจงข้อมูลเพิ่มเติมที่ คณะอนุกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร ในวันที่ 30 มกราคม 2551 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในกรณีดังกล่าว

"พอรับเรื่องไป ขั้นตอนก็ไปตามระบบของเขา ผ่านคณะกรรมการชุดนั้นชุดนี้ ซึ่งล่าสุดสำนักข่าวสารทางราชการที่อยู่ในสำนักนายกเรียกให้ทางกลุ่มไปให้ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อตัดสินใจว่าจะเปิดเผยข้อมูลให้เราได้แค่ไหน ซึ่งเราขอให้เขาเปิดเผยว่า ผู้บริการรายไหนบล็อกอะไรบ้าง และรายชื่อที่ถูกบล็อกมีอะไรบ้าง เขาก็เรียกให้เราไปแสดงเหตุผลเพิ่มเติม เพราะเขาห่วงเรื่องความเป็นส่วนตัวเรื่องข้อมูลบางอย่าง เช่นเจ้าหน้าที่คนไหนเป็นคนกระทำหรือปฏิบัติการ และ ISP รายไหนบ้างที่บล็อก ซึ่งอาจจะไปกระทบต่อการดำเนินธุรกิจหรือกระทบต่อพนักงาน ซึ่งพนักงานทุกคนอาจจะไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ" (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

ต่อมาในเดือนเมษายน 2551 ทางกลุ่ม FACT ได้รับจดหมายแจ้งผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร ลงวันที่ 8 เมษายน 2551 ถึง หัวหน้ากลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย โดยแนบสำเนาคำวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาวิทยาศาสตร์ฯ ที่ วท 2/2551 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2551 โดยมีเนื้อความดังนี้ (ดูรายละเอียดเอกสารที่ภาคผนวก ก)

ตามที่ ท่านได้อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกี่ยวกับการปิดกั้นเว็บไซต์ในประเทศไทย นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม และการเกษตรได้มีคำวินิจฉัยที่ วท2/2551 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2551 ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ผู้อุทธรณ์ร้องขอ คือ ข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ข้อ 12 ทั้งหมด และข้อ 15 ในลักษณะเป็นกลุ่มแยกประเภทเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกตามที่คณะกรรมการวินิจฉัยฯ ได้แยกไว้ ส่วนข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในส่วนของเอกสารคำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร ที่ วท 2/2551 เรื่อง อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปิดกั้นเว็บไซต์ในประเทศไทย

ในการขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการขอให้อุตสาหกรรมหรือระงับการเผยแพร่เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ เป็นการดำเนินการก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มีผลบังคับใช้ และเป็นการดำเนินการโดยการประสานขอความร่วมมือในลักษณะการเสนอแนะไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยอาศัยการติดต่อผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีช่องทางที่จะนำไปเผยแพร่ต่อหากที่ผู้รับรู้ว่า

ข้อมูลตามข้อที่ 12 ในการขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการขอให้อุตสาหกรรมหรือระงับการเผยแพร่เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศฯ เป็นการดำเนินการก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มีผลบังคับใช้ และเป็นการดำเนินการโดยการประสานขอความร่วมมือในลักษณะการเสนอแนะไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

โดยอาศัยการติดต่อผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีช่องทางที่จะนำไปเผยแพร่ต่อ หากที่ผู้รับรู้มา ตามเอกสารที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ประมวลสรุปแล้วจัดส่งมาให้คณะกรรมการการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตรเป็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยโดยทั่วไปอยู่แล้ว เพียงแต่กระทรวงไอซีทีได้ประมวลสรุปจัดทำขึ้นและมีอยู่ในความครอบครองหรือ ควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐจึงเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยได้

สำหรับข้อมูลข่าวสารข้อที่ 15 จากคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงไอซีทีที่ไม่มีเหตุที่จะฟังได้ว่าการเปิดเผยจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงหรือทำให้การบังคับกฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ยื่นขอรับใบอนุญาตทุกรายต้องปฏิบัติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว และการบล็อกเว็บไซต์เป็นเพียงกรณีการขอความร่วมมือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตช่วยกันเฝ้าระวังตรวจสอบร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาการเผยแพร่สื่อที่ไม่เหมาะสม สมทงอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่เกี่ยวกับการใช้อำนาจตามกฎหมายของกระทรวงไอซีทีที่จะสามารถปิดกั้นเว็บไซต์ได้

อย่างไรก็ตาม รายชื่อเว็บไซต์ทั้งหมดที่ถูกบล็อกนั้น การเปิดเผยรายชื่อดังกล่าวอาจกระทบต่อส่วนได้เสียของเจ้าของเว็บไซต์ที่มี รายชื่อเหล่านั้นได้ และจากการชี้แจงด้วยวาจาของกลุ่มผู้อุทธรณ์ว่า ต้องการข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาทางวิชาการว่า มีเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกจำนวนเท่าใด ถูกบล็อกด้วยเหตุใดบ้าง

ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้เปิดเผยจำนวนเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกในลักษณะของข้อมูลกลุ่มที่ จำแนกแยกประเภทโดยให้ได้ว่า มีเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกด้วยเหตุใด จำนวนเท่าใดเท่านั้น ซึ่งการรวบรวมและจำแนกแยกประเภทดังกล่าวได้ปรากฏในคำวินิจฉัยนี้แล้ว

ฉะนั้น คณะกรรมการการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร จึงมีมติให้กระทรวงไอซีทีเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามอุทธรณ์ข้อที่ 12 ทั้งหมด และข้อที่ 15 ในลักษณะเป็นกลุ่มแยกประเภทเว็บไซต์ที่ถูกบล็อกตามที่คณะกรรมการวินิจฉัย ได้ระบุไว้ข้างต้นแล้ว

เว็บไซต์ที่ถูกบล็อกจำนวนทั้งสิ้น 1,893 ราย แยกตามเหตุผลที่ถูกบล็อก ดังนี้

เหตุผลที่ถูกบล็อก	จำนวน
เว็บไซต์เผยแพร่ภาพสื่อลามกอนาจาร	1,663 ราย
เว็บไซต์ที่เผยแพร่ข้อมูลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ	21 ราย
เว็บไซต์มีเนื้อหาที่อาชวามันพระบรมเดชาภาพ	26 ราย
เว็บไซต์ที่ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับการพนัน	21 ราย
เว็บไซต์ที่หลอกลวงประชาชนโดยโฆษณาเผยแพร่ขายสิ่งผิดกฎหมาย ในลักษณะเป็น VCD	161 ราย
เว็บไซต์เผยแพร่ข้อมูลที่ขัดต่อศีลธรรมทางศาสนา	1 ราย

ตารางที่ 22 เว็บไซต์ที่ถูกบล็อกโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปประเด็นปัญหาในการทำงานของกลุ่มได้ดังนี้

1. การไม่ให้ความร่วมมือและปฏิบัติต่อต้านของหน่วยงานภาครัฐ

จากการที่ทางกลุ่มมีการขับเคลื่อนในการขอให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อเท็จจริงในการปิดกั้นเว็บไซต์ ไม่ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูล หรือดำเนินการอย่างเต็มที่ ทั้ง ๆ ที่ทางกลุ่มพยายามดำเนินการตามขั้นตอน หรือ ตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การยื่นหนังสือร้องเรียน พร้อมแนบท้ายการลงชื่อบุคคลที่สนับสนุน หรือ การอ้างตามสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 ก็ตาม หน่วยงานภาครัฐก็ไม่ให้คำตอบต่อกลุ่ม

“ปัญหาที่สำคัญที่สุด ก็คือ เมื่อเราเรียกร้องให้รัฐเปิดเผยข้อเท็จจริง ซึ่งตามสิทธิของประชาชนแล้ว เราสมควรจะได้รับ และก็เป็นที่ของรัฐบาลที่จะต้องให้ข้อมูล แต่ปัญหาก็คือ ทุกครั้งที่เราถามถึง รัฐก็มักจะโกหก หรือถ้าโชคดีหน่อย รัฐก็จะไม่ให้คำตอบอะไรกลับมาเลย ซึ่งมันแสดงถึงการทำงานอย่างไม่โปร่งใสและไร้ความรับผิดชอบของภาครัฐ” (C.J. Hinke: ผู้ประสานงานกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2551)

2. ปัญหาการสื่อสารภายในของกลุ่มและการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน

เนื่องจากกลุ่มเครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ มีการกำหนดนโยบายการทำงานเรื่องประเด็นการเซ็นเซอร์ไว้ว่า “ไม่ประนีประนอม ไม่ยอมรับการเซ็นเซอร์” แต่นโยบายดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ยากในสังคมไทย และยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนได้ นอกจากนี้แนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนยังเป็นประเด็นที่ไม่สามารถตกลงกันได้

“อย่างแรก คือ ความเห็นในกลุ่มยังไม่ชัดเจน ภาษาอาจจะด้วย ...ด้วยข้อจำกัดของภาษาบางทีก็อธิบายได้ไม่ถึง บางทีก็เข้าใจผิดอะไรกันนิดหน่อย...นอกนั้นจะเป็นเรื่องแนวคิดที่จะเซ็นเซอร์เท่าไร? เข้มแค่ไหน และเรื่องแนวทางการต่อสู้ ที่ยังเห็นไม่ตรงกัน บางคนให้ทำตามกระบวนการกฎหมาย มีช่องทางอะไรก็ทำตามเท่านั้น บางคนก็มองว่าไม่เวิร์คหรอก กว่าที่จะเสร็จนานมาก อย่างที่ สขร. (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ก็นานมาก จนลืมไปแล้วหลังจากยื่นหนังสือไป... บางทีมีแถลงการณ์อะไรออกมา บางครั้งเป็นเรื่องที่รอไม่ได้ ก็ต้องมีแถลงการณ์ด่วนจากคนใดคนหนึ่ง แต่พูดในนาม FACT ทั้งหมด ในทางปฏิบัติก็ต้องยอมเพื่อให้มันเร็ว แต่ว่าบางข้อในแถลงการณ์เราไม่เห็นด้วย ก็ต้องถือว่าโอเค เพราะเป็นงานที่ต้องตอบสนองเร็ว แต่พอบ่อยเข้าหลายคนก็รู้สึกไม่ค่อยสบายใจที่ต้องมีแถลงการณ์ออกในนามเครือข่ายที่ตัวเองมีชื่อพ่วงอยู่ด้วย แต่ตัวเองไม่เห็นด้วยร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งมันก็โยงมาสู่เรื่องแนวคิด” (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ การแบ่งหน้าที่ทำงานภายในกลุ่ม ๔ ยังไม่มีความชัดเจน รวมถึงการดำเนินงานในปัจจุบัน เป็นการทำงานของคุณ C.J. Hinke เป็นส่วนใหญ่ ส่วนสมาชิกคนอื่นอาจจะเข้ามาทำงานเป็นครั้งคราว ทำให้การสื่อสารต่อสาธารณะ เช่น การลงข่าว หรือ ข้อความของกลุ่ม ๔ ในเว็บไซต์จะเป็นข่าวหรือบทความภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่

“ในอีกแง่ คือ ยังไม่มีหน้าที่ชัดเจน ว่าใครต้องทำอะไร บางทีก็เหมือนโยน ว่าคนนั้นว่าง น่าจะให้เราทำงานกันไม่พอ อย่างในเว็บก็เป็นภาษาอังกฤษ เพราะหลัก ๆ ก็คือ CJ คนอื่นอาจจะมาเป็นคราว ๆ ไป” (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

3. ความรู้ด้านเทคนิคเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต และความรู้ด้านกฎหมายของบุคลากร

การทำงานตรวจสอบเรื่องการปิดกั้นเว็บไซต์ ต้องอาศัยความรู้ด้านเทคนิคเรื่อง Computer Network ในการตรวจสอบและเก็บข้อมูลมาเป็นหลักฐานในการสื่อสารข้อมูลสู่สาธารณะ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะต้องเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และพิสูจน์ได้ การที่บุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ทำให้การทำงาน

ตรวจสอบอาจเกิดการผิดพลาด และส่งผลให้กลุ่ม ฯ ขาดความน่าเชื่อถือเมื่อออกแถลงการณ์ในกรณีการปิดกั้นเว็บไซต์ต่อสาธารณะ

“เรื่องการหาหลักฐานข้อมูล เพื่อสื่อสารข้อมูลกับสาธารณะ จะมีปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนของข้อมูล คือ บางครั้งเว็บนี้เข้าไม่ได้ แล้วเราสงสัยว่า มันน่าจะถูกบล็อก และมีข้อมูลที่น่าจะซัฟฟอ เพราะถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่ตอบ บางทีจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางเทคนิค ทาง computer network เพื่อเข้าไปเช็คว่ามีกับล็อกจริงหรือเปล่า อย่าง connection ที่มีการวิ่งจากตรงนี้ ๆ แล้วมันไปหยุดอยู่ที่ไหน ถ้ารู้ว่าหยุดอยู่ที่ไหน ก็พอจะเดาได้ว่าใครเป็นคนปิด แต่มันก็ไม่ใช่ว่าทุกครั้งที่เราใช้เวลาหา พหุข้อมูลไม่ชัดเจนพอจะแถลงข่าวอะไรออกไป ความเชื่อถืออาจจะน้อย บางทีคนจะบอกว่ามั่ว อะไรก็โทษ ICT” (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

ส่วนการดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องอ้างอิงกฎหมายที่บังคับใช้ในขณะนั้น ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐบาล และมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ข้อบังคับ และกฎหมาย ทำให้เกิดความสับสนในการอ้างอิงถึงข้อบังคับทางกฎหมาย การที่บุคลากรในกลุ่มก็ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายทำให้เกิดความลำบากในการดำเนินการ

“ปัญหา คือ เราจะอิงกฎหมายตรงไหน ซึ่งเราไม่ค่อยแม่นเหมือนกัน เราก็มีปรึกษาทนายความนักกฎหมายที่รู้เรื่องอินเทอร์เน็ตบ้าง แต่ก็ไม่มีใครซัฟฟอ อย่างตอนที่มีการประกาศ คปค.ฉบับที่ 5³⁵ (ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 5, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ให้มีอำนาจในการเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตได้ ความผิดก็เกิดขึ้นไปแล้วในตอนนั้น แต่ถ้าฟ้องตอนที่รัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ซึ่งก็มีการยกเลิกประกาศ คปค.ไปแล้ว แล้วตอนฟ้องจะอ้างอิงตรงไหน หรือเราอ้างอิงสิทธิในรัฐธรรมนูญ 40 ก็ไม่ได้แล้ว ยกเลิกไปแล้ว ต้องมาอ้าง 50 คือมันอยู่ในช่วงคาบเกี่ยว เวลาทำอะไรเกี่ยวกับกฎหมายเราจะสับสนว่าจะต้องอ้างอิงตรงไหน อย่างตอนนี้มีอะไรที่เกี่ยวกับเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตจะอยู่ใน พรบ.คอม (พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2551, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) แต่ถ้าเป็นความผิดที่เกิดก่อนละ จะอ้างอันไหน” (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

³⁵ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขฉบับที่ 5 เรื่อง ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกาศในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยให้อำนาจกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารดำเนินการควบคุม ยับยั้ง สกัดกั้น และทำลายการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระบบสารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายการสื่อสารทั้งปวง ที่มีบทความ ข้อความ คำพูด หรืออื่นใดอันอาจส่งผลต่อการปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งประกาศฉบับนี้ถูกยกเลิกในวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2549

8. เครือข่ายพลเมืองเน็ต (Thai Netizen Network)

ความเป็นมา

ภายหลังจากเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ซึ่งนำไปสู่การประกาศใช้กฎอัยการศึกและมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมการสื่อสารและปิดกั้นข้อมูลข่าวสารในสื่ออินเทอร์เน็ตโดยภาครัฐ และต่อมาในปี พ.ศ.2550 มีการประกาศใช้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติที่มีผลต่อการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในหลายลักษณะด้วยกัน จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนหลากหลายอาชีพที่สนใจเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และติดตามสถานการณ์ของสื่ออินเทอร์เน็ตร่วมกัน ซึ่งมี 2 กลุ่มที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการคือ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) แต่ทั้งคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) ต่างก็มีพันธกิจที่กว้างขวางกว่าอินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะรวมตัวกันและจัดตั้งกลุ่มทำงานเพื่อรณรงค์เรื่องสิทธิเสรีภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตโดยตรงขึ้นในสังคม

คุณสุภิญญา กลางณรงค์ กล่าวถึงที่มาของการรวมตัวกันของกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตไว้ดังนี้

"การรวมตัวของเราเป็นการรวมตัวของคนหลากหลายอาชีพที่สนใจเรื่องของอินเทอร์เน็ตและเรื่องเสรีภาพ รู้จักกันและเชื่อมโยงกัน หลังเหตุการณ์รัฐประหาร ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่มันมีเหตุการณ์การปิดกั้นเว็บไซต์ขึ้นสูงมาก มันก็ทำให้เหมือนพวกเราเจอกันบ่อย แล้วคุยกันไปคุยกันมา แล้วก็มาสู่การมี พบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งผ่านในสมัย สนช. (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ตรงนี้ก็เป็นที่ทำให้ ตัวพี่เองที่ทำงานอยู่ที่ คปส. มีติดตามเรื่องนโยบายสื่ออยู่แล้ว และเราก็มีการจัดเวทีแล้วก็มีคนอื่น ๆ ในวงการมาเข้าร่วม ประกอบกับในชุมชนอินเทอร์เน็ตเขาก็มีการรวมตัวกันหลวม ๆ อยู่แล้ว จนปีที่แล้วเลยคิดว่า ผลของ พบ.คอมพิวเตอร์มันก็มีนัยยะสำคัญเหมือนกัน เพราะมันก็ส่งผลกระทบต่อ internet user ทุกคนเลย แล้วเราก็เห็นความไม่ชัดเจนของนโยบาย เราก็คิดว่าเราน่าจะรวมตัวกันเพื่อที่จะมาติดตามเรื่องนี้"

เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2551 จึงมีการประกาศจัดตั้งกลุ่ม "เครือข่ายพลเมืองเน็ต" อย่างเป็นทางการ โดยมีการแถลงจุดยืนว่า เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในลักษณะเครือข่ายพลเมืองผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ที่มีความเชื่อมั่นร่วมกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การปกป้องสิทธิพลเมือง เสรีภาพของสื่อออนไลน์ และการสนับสนุนสื่อพลเมือง (civic journalism) ที่จะรวมตัวกันเพื่อทำงาน

รณรงค์เชิงนโยบายในระดับประเทศ เพื่อสร้างและปกป้องอิสรภาพในโลกไซเบอร์ ซึ่งหมายถึงสิทธิพลเมืองเน็ต และเสรีภาพสื่อออนไลน์

THAI NETIZEN NETWORK เครือข่ายพลเมืองเน็ต

ภาพที่ 39 สัญลักษณ์เครือข่ายพลเมืองเน็ต

ในช่วงเริ่มต้นของการก่อตั้ง เครือข่ายพลเมืองเน็ตมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ และที่ปรึกษาในช่วงโครงการทดลองจัดตั้งเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยคณะกรรมการมีทั้งที่มาจากนักวิชาการและนักกิจกรรมในองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ที่ปรึกษา

1. รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์	นักวิชาการอิสระ และอดีตประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.)
2. คุณสมชาย หอมลออ	ทนายความและนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิเสรีภาพมูลนิธิผสานวัฒนธรรม

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. สฤณี อาชวานันทกุล³⁶
2. จีรนุช เปรมชัยพร³⁷
3. ดร.จิตรัทศน์ ฝึกเจริญผล³⁸
4. อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล³⁹

³⁶ สฤณี อาชวานันทกุล นักการเงิน นักเขียนและคอลัมนิสต์ ที่มีผลงานการเขียนและการแปลหนังสือ และบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสังคม นอกจากนี้ยังนำเสนองานเขียนบนเว็บไซต์ส่วนตัว Fringer.org หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ "คนชายขอบ"

³⁷ จีรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการและผู้ดูแลเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ประชาไท (www.prachatai.com)

³⁸ จิตรัทศน์ ฝึกเจริญผล อาจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³⁹ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสมาชิกกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย

5. ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์⁴⁰
6. สุนิตย์ เชมษฐา⁴¹
7. สุภิญญา กลางณรงค์⁴²

ผู้วิจัยได้สอบถามกับคณะทำงานของเครือข่ายพลเมืองเน็ต ถึงการขับเคลื่อนในประเด็นของสื่ออินเทอร์เน็ตของ 2 องค์กร คือ คปส. และ FACT ที่มีกิจกรรมการติดตามกฎหมายและนโยบายสื่ออินเทอร์เน็ตอยู่ก่อนหน้านี้นี้ว่าจะมีแนวทางการดำเนินงานหลังจากที่มีการก่อตั้งเครือข่ายพลเมืองเน็ต ซึ่งคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกขององค์กรทั้งสองให้ความเห็นในประเด็นดังกล่าว ดังนี้

"คปส. อาจจะต้องเป็นภาคี แล้วเครือข่ายพลเมืองเน็ตก็จะเป็นเจ้าภาพหลักในการทำเรื่อง พรบ. คอม แต่พอทำอะไรร่วมกัน คปส. ก็ยังเป็นองค์กรร่วม เพียงแต่น้ำหนัก คปส. ก็คงจะเน้นเรื่องเดิมซึ่งหนักอยู่แล้วก็คือ พรบ. ที่เกี่ยวข้องกับวิทยุโทรทัศน์นะคะ เพราะฉะนั้นเครือข่ายพลเมืองเน็ตก็จะมาแบกรับงานตรงนี้ (งานเกี่ยวกับนโยบายด้านสื่ออินเทอร์เน็ต, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ให้มันชัดขึ้น เพราะว่ามันเป็นเรื่องใหญ่เฉพาะ คปส. เองก็ทำงานได้ไม่หมด" (สุภิญญา กลางณรงค์, กรรมการและผู้ประสานงานเครือข่ายพลเมืองเน็ต, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552)

"ตอนนั้น FACT ค่อนข้างที่จะลำบากเหมือนกัน เรียกคนเข้ามาร่วมด้วยอยู่ในประเด็นหนึ่งคือ ไม่เอา censorship เลย คือทุกอย่างต้องเปิดหมด คือไม่เอาอะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นอย่างไงก็ตาม คือให้เปิดหมด porn หรือความรุนแรงก็ให้เปิดไปในอินเทอร์เน็ต ซึ่งมันก็เป็นสิ่งที่หลายคนรู้สึกว้าบไม่ได้ เขาคิดว่ามันต้องมีการเซ็นเซอร์อะไรบ้างอย่าง พุคอีกอย่างคือ TNN (ThaiNetizen:เครือข่ายพลเมืองเน็ต, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ก็คือเป็น Fact ที่ Compromise ประนีประนอมเพื่อที่จะไม่ให้ทำจุดยืนของ FACT เปลี่ยนไป FACT ก็คงจุดยืนตรงนั้นเอาไว้ ไม่เปลี่ยน แต่ TNN ก็จะไปอีกแนวหนึ่ง ซึ่งจริงๆ แล้วขอบเขตของ FACT ก็จะกว้างกว่า คือนอกจากอินเทอร์เน็ตแล้ว ก็ยังมีเรื่องหนังสือ หนังสือ และสื่ออื่นๆ ด้วย แต่เครือข่ายพลเมืองเน็ต จะเน้นอินเทอร์เน็ตและสื่อดิจิทัล ถ้าพูดถึงคนที่ทำงาน FACT หลักๆ ก็คือคุณ CJซึ่งตอนนี้ FACT ที่ทำงานอยู่ก็มีเรื่องของการเผยแพร่โปรแกรมช่วยเข้าเว็บที่ถูกบล็อก และเรื่อง Privacy เป็นหลัก" (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, กรรมการเครือข่ายพลเมืองเน็ต, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2552)

⁴⁰ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁴¹ สุนิตย์ เชมษฐา ผู้อำนวยการสถาบันไทยรูรัลเน็ต (ThaiRuraiNet: TRN ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อองค์กรมาเป็น Change Fusion) และผู้จัดการแผนงาน ICT เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภายใต้สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

⁴² สุภิญญา กลางณรงค์ รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.)

วัตถุประสงค์

การรวมตัวของกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตเพื่อทำงานในเชิงนโยบายในระดับประเทศเพื่อธำรงและปกป้องอิสรภาพในโลกไซเบอร์ (cyber-liberty) ซึ่งหมายถึงสิทธิพลเมืองเน็ต (netizens' rights) และเสรีภาพสื่อออนไลน์ (freedom of online media) บนหลักแห่งความรับผิดชอบตามพื้นฐานของหลัก 5 ประการดังนี้

1. สิทธิเสรีภาพในการเข้าถึง และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และอื่นๆ (right to access)
2. สิทธิในการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นความรู้สึกต่อเรื่องสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ชีวิต ฯลฯ (freedom of expression)
3. สิทธิในความเป็นส่วนตัวและการได้รับการปกป้องคุ้มครองอันปลอดภัยจากการสอดส่องโดยรัฐ และหน่วยงานอื่นๆ (surveillance)
4. ความรับผิดชอบร่วมกันของสื่อชุมชนออนไลน์ การกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) ไม่ใช่การปิดกั้น (censorship) โดยไม่มีขอบเขตจากหน่วยงานรัฐ การสร้างความชัดเจนและกำหนดเสรีภาพในการสื่อสารซึ่งแตกต่างจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์
5. ความเสมอภาค ความเป็นเจ้าของร่วมกัน ความเป็นสมบัติสาธารณะ การไม่ผูกขาดทางเศรษฐกิจ (common property)

นโยบายการทำงาน

นโยบายของกลุ่มคือ การขับเคลื่อนในระดับนโยบายของประเทศ รวมทั้งการสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพออนไลน์ร่วมกันในสังคม และส่งเสริมการใช้กฎ กติกา มารยาท (code of conduct) ในกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อนำไปสู่การกำกับดูแลตนเอง

นอกจากนี้เครือข่ายพลเมืองเน็ตยังประกาศจุดยืนทางการเมือง โดยเคารพรสนิยมและความเชื่อที่แตกต่างทางการเมืองของทุกคน รวมทั้งประกาศตัวเป็นกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองใด ๆ (Non-partisan)

บทบาทในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

ในช่วงเริ่มต้น เครือข่ายพลเมืองเน็ตมีการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันของคนในสังคมในประเด็นเสรีภาพสื่อออนไลน์และสิทธิพลเมืองเน็ต รวมทั้งการขับเคลื่อนในประเด็นเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพสื่ออินเทอร์เน็ต ดังนี้

1. การรณรงค์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักเรื่องเสรีภาพสื่อออนไลน์ และสิทธิพลเมืองเน็ต กลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ต มีการรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพสื่อออนไลน์ และสิทธิพลเมืองเน็ต เพื่อให้ประชาชนในสังคมเกิดเข้าใจร่วมกัน และตระหนักเรื่องสิทธิเสรีภาพของตนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1) การจัดเวทีเสวนา

กลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ต มีการจัดเวทีเสวนา และการสัมมนาในหัวข้อที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิพลเมืองเน็ต และเสรีภาพสื่อออนไลน์ 2 ครั้ง ดังนี้

- การจัดเสวนาโต๊ะกลมเรื่อง "สิทธิพลเมืองเน็ต และเสรีภาพสื่อออนไลน์: ปัญหา ข้อท้าทาย และทางออกที่ควรจะเป็น" วันที่ 2 ธันวาคม 2551

การจัดสัมมนาโต๊ะกลมเรื่อง "สิทธิพลเมืองเน็ต และเสรีภาพสื่อออนไลน์: ปัญหา ข้อท้าทาย และทางออกที่ควรจะเป็น" จัดโดยเครือข่ายพลเมืองเน็ต เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2551 ณ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เพื่อเปิดประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และแสดงจุดยืนของกลุ่ม รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสวงหาทางออกร่วมกัน โดยมีหัวข้อในการเสวนา ดังนี้

1. สิทธิของพลเมืองเน็ต : สิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพในการแสดงออก สิทธิความเป็นส่วนตัว และสิทธิตามกระบวนการยุติธรรม
เปิดประเด็นโดย สฤณี อาชวานันทกุล สุกัญญา กลางณรงค์ สุนิตย์ เชมษฐา
2. เสรีภาพสื่อออนไลน์: เสรีภาพการแสดงออกและการกำกับดูแล ความเสมอภาค และความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม
เปิดประเด็นโดย จีรนุช เปรมชัยพร ดร.จิตต์ทัศน์ ผักเจริญผล อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล
3. กรณีศึกษาเรื่องผลกระทบจากการใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ต่อสิทธิพลเมืองเน็ต
นำเสนอโดย นายศิริพร สุวรรณพิทักษ์⁴³ (กรณี 212 cafe⁴⁴) และ คุณภูมิจิต ศีระวงศ์ ประเสริฐ⁴⁵

⁴³ ผู้ให้บริการและผู้ดูแลเว็บไซต์ 212cafe.com

ภาพที่ 40-41 งานเวทีเสวนาโต๊ะกลมเรื่อง "สิทธิพลเมืองเน็ต และเสรีภาพสื่อ ออนไลน์: ปัญหา
ข้อท้าทาย และทางออกที่ควรจะเป็น" วันที่ 2 ธันวาคม 2551

- การเสวนาการเมืองกับโลกออนไลน์ วันที่ 25 มกราคม 2552

เครือข่ายพลเมืองเน็ต ร่วมกับภาคีผู้ร่วมจัดงานจำนวน 10 องค์กร⁴⁶ จัดเสวนา "การเมืองกับโลกออนไลน์" ในวันที่ 25 มกราคม 2552 ณ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ที่สนใจในการนำอินเทอร์เน็ตและสื่อใหม่มาเป็นเครื่องมือในการช่วยผลักดันนโยบายจากภาคประชาชน การตรวจสอบนักการเมืองและพรรคการเมือง และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยบนอินเทอร์เน็ต

ในการเสวนาครั้งนี้มีการนำเสนอหัวข้อโดยตัวแทนจากองค์กรที่ร่วมจัดงาน ดังนี้

1. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ โดยเครือข่ายพลเมืองเน็ต
2. ผลการสำรวจความคิดเห็นด้านการเมืองของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทย โดย Siam Intelligence Unit

⁴⁴ กรณีการจับกุมผู้ให้บริการเว็บไซต์ 212cafe.com ถือเป็นกรณจับกุมผู้ให้บริการเว็บไซต์รายแรกภายใต้ พ.ร.บ.การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ด้วยข้อหา "เป็นผู้ให้บริการจงใจ สนับสนุน หรือยินยอมให้มีการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามก และประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้, จงใจสนับสนุน หรือยินยอมให้มีการเผยแพร่หรือ ส่งต่อข้อมูลที่มีลักษณะลามกในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน และเพื่อประสงค์แห่งการค้า หรือแสดงอวดประชาชน ทำให้แพร่หลายโดยประการใดๆ ซึ่งภาพลามกกระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 หรือทั้งจำทั้งปรับ" ซึ่งการจับกุมครั้งนี้สาเหตุเกิดจากที่ผู้ใช้บริการเว็บไซต์นำคลิปวิดีโอร่วมรักกับอดีตแฟนไปเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์แห่งนี้ ผู้เสียหายจึงแจ้งความดำเนินคดีกับผู้โพสต์คลิปเผยแพร่ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนแล้วใช้กระบวนการทางกฎหมายดำเนินการกับผู้ให้บริการเว็บไซต์ คือ นายศิริพร สุวรรณพิทักษ์ และบริษัท อีคอมมีเดีย จำกัด

⁴⁵ อุปนายกและเหรัญญิกสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย

⁴⁶ ดูรายละเอียดองค์กรภาคีร่วมจัดงานเสวนาการเมืองกับโลกออนไลน์ 10 องค์กรที่ภาคผนวก ค

3. เว็บไซต์ฐานข้อมูลนักการเมืองไทย โดย Thailand Political Base
4. การผลักดันนโยบายและไอเดียจากภาคประชาชนสำหรับกรุงเทพมหานคร โดยทีม IdeaBangkok
5. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรณรงค์ด้านการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต โดยตัวแทนเยาวชนกลุ่มบัวลอยพั่นน้ำ

ภาพที่ 42 งานเสวนาการเมืองกับโลกออนไลน์

การเสวนาในครั้งนี้เป็นการเสนอศักยภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับการเมืองในหลายมิติที่นอกเหนือจากเรื่องสิทธิเสรีภาพ หรือการควบคุมกำกับดูแล เช่น ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลหรือฐานข้อมูลนักการเมือง การใช้ในงานการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนทางเว็บไซต์เพื่อการผลักดันด้านนโยบายของกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีการเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกลุ่มคณะผู้ทำงาน และผู้สนใจเข้าร่วมการเสวนาด้วย

2) การแถลงข่าวแสดงจุดยืนของกลุ่ม

การแถลงข่าวแสดงจุดยืนของกลุ่มในเรื่องของนโยบายจับกุม ปราบปรามอินเทอร์เน็ต และวิทยุชุมชน เป็นการแสดงปฏิกิริยาต่อมาตรการของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน เครือข่ายพลเมืองเน็ตจึงออกแถลงข่าวแสดงจุดยืนของกลุ่มในประเด็นดังกล่าว มีรายละเอียดต่อไปนี้

- การแถลงข่าวแสดงจุดยืนเรื่องนโยบายจับกุม ปราบปรามอินเทอร์เน็ต และวิทยุชุมชน ในหัวข้อ "ขออย่าจับเสรีภาพ สิทธิ พลเมือง เป็นตัวประกัน" ร่วมกับ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ และเครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย วันที่ 10 มกราคม 2552

เนื่องจากกรณีที่พรรคประชาธิปัตย์ได้มีมติคณะรัฐมนตรีในการจับกุมปราบปรามเว็บไซต์ และวิทยุชุมชน ภายใต้เหตุผลความมั่นคงแห่งชาติ โดยการใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 รวมทั้งเกิดกรณี ร.ต.หญิง ระนองรักษ์ สุวรรณฉวี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังภัยคุกคามด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในลักษณะวอร์รูม⁴⁷ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทหาร ตำรวจ อัยการสูงสุด รวมทั้งการวางแผนลงทุนโครงการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมจำนวน 80 ล้านบาท และการวางแผนในการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เพื่อเพิ่มอำนาจในการดำเนินการให้กับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษให้มากขึ้นกว่าเดิม

การแถลงข่าวครั้งนี้เป็นการแสดงจุดยืนของกลุ่มต่อภาครัฐและสังคม โดยทั้งสามองค์กรสนับสนุนให้ใช้กฎหมายในการปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ แต่ต้องไม่กระทบต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นบนสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร ทั้งนี้ภาครัฐจะมีมาตรการการปราบปรามเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เช่น เนื้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ก็ควรมีความชัดเจนของคำนิยามและวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เพื่อไม่ให้เกิดบรรยากาศแห่งความกลัวของประชาชน ส่วนประเด็นการใช้กฎหมายความมั่นคงปิดกั้นวิทยุชุมชน มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่มีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล รวมทั้งขัดต่อคำแถลงนโยบายว่าด้วยสื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลด้วย นอกจากนี้องค์กรทั้งสามยังได้เสนอแนวทางแก่ภาครัฐใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ให้รัฐบาลมีแนวทางผลักดันให้เกิดกลไกการกำกับดูแลกันเองทั้งวิทยุชุมชนและ กลุ่มประชาชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดเกณฑ์ที่ชัดเจนทั้งในเรื่องความมั่นคง และกรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
2. การปรับแก้กฎหมายเกี่ยวกับสื่อต้องเปิดให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม อย่างกว้างขวาง ทั้งการแก้ไขพ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ปี 2543 และพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปี 2550 เพื่อให้รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

นอกจากนี้ตัวแทนทั้งสามองค์กรได้กล่าวว่าจะเข้ายื่นหนังสือร้องเรียนในประเด็นดังกล่าวต่อ นายกรัฐมนตรี ณ ทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ 13 มกราคม 2552 ต่อไป (ดูรายละเอียดหน้า 202)

⁴⁷ วอร์รูม (war room) คือ ห้องบัญชาการในการวางแผนและตัดสินใจทางกลยุทธ์เพื่อต่อสู้หรือรับมือกับสถานการณ์เร่งด่วน

2. การขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐแสดงบทบาทที่เหมาะสมเกี่ยวเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต

บทบาทของเครือข่ายพลเมืองเน็ตในการขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐแสดงบทบาทที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ การออกแถลงการณ์ และการเข้ายื่นหนังสือร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การออกแถลงการณ์เรียกร้องต่อรัฐบาล

จากการขับเคลื่อนเพื่อให้รัฐบาลแสดงบทบาทที่เหมาะสมในประเด็นสิทธิเสรีภาพของสื่อออนไลน์ มีการออกแถลงการณ์ 2 ครั้ง ดังนี้

- แถลงการณ์ ขอให้รัฐบาลใหม่ที่น่าโดยพรรคประชาธิปัตย์ ปกป้องสิทธิของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และคุ้มครองเสรีภาพของสื่อออนไลน์ วันที่ 26 ธันวาคม 2551

หลังจากที่มีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่น่าโดยพรรคประชาธิปัตย์ และได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2551 เครือข่ายพลเมืองเน็ตจึงออกแถลงการณ์เรียกร้องต่อพรรคประชาธิปัตย์ เพื่อปกป้องสิทธิของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและคุ้มครองเสรีภาพของสื่อออนไลน์ ในประเด็นสำคัญดังนี้ (ดูรายละเอียดทั้งหมดของแถลงการณ์ในภาคผนวก คม)

1. ขอให้รัฐบาลปกป้องสิทธิของประชาชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและคุ้มครองเสรีภาพของสื่อออนไลน์ รวมทั้งปกป้องเสรีภาพของสื่อสารมวลชนอื่นๆ
2. ขอให้รัฐบาลเคารพสิทธิเสรีภาพของสื่อออนไลน์ตามหลักสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ โดยเฉพาะต้องไม่เลือกปฏิบัติหรือปิดกั้นความคิดเห็นหรือความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐบาล
3. รัฐบาลควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวเพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนและเสรีภาพของสื่อออนไลน์ รวมทั้งจำแนกเสรีภาพในการสื่อสารออกจากอาชญากรรมคอมพิวเตอร์
4. รัฐบาลควรคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความเป็นส่วนตัวของประชาชนโดยมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักกติกาสากลระหว่างประเทศ

- แถลงการณ์ เรื่องการคุกคามสิทธิเสรีภาพสื่อออนไลน์ วันที่ 8 มีนาคม 2552 ร่วมกับ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ และเครือข่ายต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย

การกรณีนี้นักงานสืบสวนกองปราบปรามนำหมายค้นและหมายจับศาลอาญา เข้าตรวจค้น สำนักงานเว็บไซต์ประชาไท เมื่อเวลาประมาณ 14.30 น. วันที่ 6 มีนาคม 2552 พร้อมทั้งจับกุม และดำเนินคดี น.ส.จิรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไท ในข้อหา เป็นผู้ให้บริการจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิด นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ ซึ่งอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลอันเป็นเท็จ โดยที่จะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงประเทศ และเผยแพร่ หรือส่งต่อ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 14 (1) (3) (5) และ 15

สืบเนื่องจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตรวจพบว่าเว็บไซต์ประชาไท (www.prachatai.com) มีการโพสต์ข้อความลักษณะหมิ่นเบี่ยงสูงไม่ต่ำกว่า 40 กระฐู ต่อเนื่องกันตั้งแต่วันที่ 15 ต.ค.-3 พ.ย.2551 โดยเหตุเกิดในพื้นที่เขตพระราชวัง เขตปทุมวัน จตุจักร และห้วยขวาง จึงประสานข้อมูลมายังพนักงานสอบสวนเพื่อรวบรวมหลักฐาน กระทั่งมีการนำหลักฐานไปขออนุมัติหมายค้นและหมายจับดังกล่าว นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนยังได้ทำสำเนาข้อมูลในฮาร์ดดิสก์คอมพิวเตอร์ส่วนตัวของ น.ส.จิรนุช มาตรวจสอบสวนหลักฐานด้วย

จากกรณิดังกล่าวเครือข่ายพลเมืองเน็ต คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย ได้ออกแถลงการณ์เรื่องการคุกคามเสรีภาพสื่อออนไลน์ ซึ่งมีเนื้อหาว่า ทั้ง 3 องค์กรเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในกรณิดังกล่าวเข้าข่ายการใช้อำนาจในการข่มขู่ คุกคามสิทธิเสรีภาพสื่อออนไลน์ การกำกับดูแลรัฐสื่อออนไลน์จำเป็นต้องใช้ความยืดหยุ่น เนื่องจากสื่อประเภทนี้ มีธรรมชาติทางเทคโนโลยีที่แตกต่างจากสื่อทั่วไป รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐควรยึดแนวทางการเจรจาประนีประนอมและใช้มาตรการที่ละมุนละม่อมไม่ใช่การปราบปราม เนื่องจากการใช้มาตรการที่อุกอาจเช่นการเข้าจับกุมและการสร้างเงื่อนไขในการขอประกันตัวผู้ถูกกล่าวหา สะท้อนเจตนาแห่งความกลัว ความหวาดระแวงในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในที่สุดแล้วแนวทางของรัฐจะไม่นำไปสู่การปกป้องสิทธิที่เรียกว่าความมั่นคงของชาติแต่อย่างใด นอกจากนี้ทั้งสามองค์กรได้มีข้อเรียกร้องต่อรัฐ ดังนี้ (รายละเอียดของแถลงการณ์ทั้งหมดดูในภาคผนวก ณ)

จากกรณี่ที่เกิดขึ้นนี้ ทาง 3 องค์กรมีข้อเรียกร้องต่อรัฐดังต่อไปนี้

1. ขอ ให้รัฐยุตินโยบายการคุกคามสื่อออนไลน์ และ ไม่ใช้แนวทางการประกาศสงครามกับสื่ออินเทอร์เน็ต แต่เน้นการเจรจาและแสวงหาความร่วมมือบนพื้นฐานความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพและ เข้าใจธรรมชาติที่เป็นจริงของสื่อใหม่เช่นอินเทอร์เน็ต
 2. ขอให้ รัฐบาลจัดเวทีและสร้างกลไกสำหรับการแลกเปลี่ยนให้ตัวแทนผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจและกระทรวงไอซี ทีฯ เพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันในการกำกับดูแลสื่อและชุมชน ออนไลน์
 3. ขอให้รัฐยุติการผลิตซ้ำ ตอกย้ำทัศนคติเชิงลบ อันนำไปสู่ความบาดหมาง ตึงเครียดและสร้างรอยร้าวลึกขึ้นในสังคม โดยเฉพาะวิธีใส่ร้ายสื่อออนไลน์เช่นประชาไทว่าเป็น "เว็บหมิ่นฯหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ" "เป็นขบวนการทำลายล้าง" "มีคนหนุนหลัง" เป็นต้น เนื่อง เพราะการใส่ร้ายดังกล่าวไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงแต่อย่างใด อีกทั้งสะท้อนถึงวุฒิภาวะในการบริหารประเทศของรัฐบาลประชาธิปไตย ซึ่งขัดต่อแนวทางการสร้างความเชื่อมั่น ทั้งต่อพลเมืองไทยและประชาคมโลก
- ทั้ง 3 องค์การดังกล่าวข้างต้นมีความปรารถนาดีต่อรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐในการที่จะประสานความร่วมมือเรื่องสื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์บนการสร้างสมดุลย์ ระหว่างการกำกับดูแลกับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งรัฐมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องธำรงพันธกิจอันสำคัญนี้
- สุดท้ายนี้ เราขอให้สื่อมวลชนทุกแขนง รวมถึงสาธารณชน ร่วมกันแสดงจุดยืนเรียกร้องรัฐให้ใช้หลักรัฐศาสตร์ในการเจรจามากกว่าใช้ กฎหมายปราบปรามเพื่อแสวงหาทางออกที่สร้างสรรค์ทดแทนการแก้ปัญหาด้วยการข่ม ชูคุกคามอย่างที่ผ่านมา

หลังจากออกแถลงการณ์ในกรณีการคุกคามสิทธิเสรีภาพสื่อออนไลน์นี้ในวันที่ 8 มีนาคม 2552 ต่อมาในวันที่ 11 มีนาคม 2552 ตัวแทนเครือข่ายพลเมืองเน็ตได้มีการเข้ายื่นหนังสือและหารือกับ นายกรัฐมนตรี ในกรณีดังกล่าว (ดูรายละเอียด หน้า 205)

2) การยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี

เครือข่ายพลเมืองเน็ตมีการเข้ายื่นหนังสือร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี 2 ครั้ง คือ การยื่นหนังสือเรื่องข้อเสนอกเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ต และวิทยุชุมชน ต่อนายกรัฐมนตรี วันที่ 13 มกราคม 2552 และการยื่นหนังสือกรณีการคุกคามสื่อออนไลน์ ต่อนายกรัฐมนตรีวันที่ 11 มีนาคม 2552 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การยื่นหนังสือเรื่องข้อเสนอก่อนเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ต และวิทยุชุมชน ต่อนายกรัฐมนตรี วันที่ 13 มกราคม 2552

หลังจากการออกแถลงการณ์ขอให้รัฐบาลใหม่ที่น่าโดยพรรคประชาธิปัตย์ ปกป้องสิทธิของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตและคุ้มครองเสรีภาพของสื่อออนไลน์ เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2552 ต่อมาในวันที่ 13 มกราคม 2552 เครือข่ายพลเมืองเน็ต ร่วมกับ คณะกรรมการรณรงค์ปฏิรูปสื่อ และ เครือข่ายต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) ยื่นข้อเสนอก่อนเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ต และวิทยุชุมชน ต่อนายกรัฐมนตรี ก่อนมีการประชุมคณะรัฐมนตรี ณ ทำเนียบรัฐบาล

เนื้อหาของหนังสือได้ระบุว่า แนวทางที่รัฐบาลประกาศจะจัดตั้งวอร์รูม (War room) หรือ การประกาศสงครามกับสื่ออินเทอร์เน็ตและวิทยุชุมชนนั้น จะไม่นำไปสู่การแก้ปัญหาความมั่นคงของชาติหรือ ช่วยปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์แต่อย่างใด ในทางกลับกันจะยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น และ ละเมิดพันธะที่รัฐบาลได้ประกาศไว้ในนโยบายว่าด้วยสื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร⁴⁸ ในข้อ 8 ซึ่งมีหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องในข้อ 8.3.1 และ 8.3.4 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะจากทางราชการ และสื่อสาธารณะอื่นได้อย่างกว้างขวาง เป็นธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งให้กลไกภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

8.3.4 จัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อเพื่อให้สื่อมีเสรี ปราศจากการแทรกแซง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมรวมทั้งยกเลิกและปรับปรุงกฎหมายที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นอกจากนี้ เครือข่ายพลเมืองเน็ต คณะกรรมการรณรงค์ปฏิรูปสื่อ และ เครือข่ายต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) เรียกร้องต่อนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4 ข้อ คือ

⁴⁸ นโยบายว่าด้วยสื่อและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แถลงต่อที่ประชุมรัฐสภา ณ ห้องวิเทศสโมสร กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2551

1. ขอให้รัฐบาลหยุดการจัดตั้งวอร์รูมดังกล่าว และเข้าร่วมกับภาคประชาสังคมเพื่อวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนร่วมกัน โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงและกรณีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เพื่อสนับสนุนการกำกับดูแลกันเองของทั้งวิทยุชุมชนและกลุ่มประชาชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

2. ขอให้รัฐบาลทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อได้ดำเนินการโดยโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลการดำเนินการ การใช้งบประมาณต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลการดำเนินการเพื่อปิดกั้นเนื้อหาในเว็บไซต์ต่างๆ ทั้งที่มีและไม่มีคำสั่งศาล ให้มีการเปิดเผยข้อมูลรวมทั้งชี้แจงกระบวนการในการดำเนินงานให้ประชาชน ผู้ให้บริการเว็บไซต์ และผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตได้รับรู้และเข้าใจในหลักปฏิบัติดังกล่าว เพื่อที่จะปฏิบัติตามโดยมั่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองจากการปฏิบัติงานตามกระบวนการยุติธรรมโดยเคร่งครัด

3. การปรับแก้กฎหมายที่กระทบกับสื่อ ต้องเปิดให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เป็นระยะเวลาที่เพียงพอ ทั้งการแก้ไข พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และกฎหมายหรือระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาท และการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เพื่อให้รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

4. ขอให้รัฐส่งเสริม ปกป้อง สิทธิพลเมือง ทั้งในและนอกอินเทอร์เน็ต และ เสรีภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งสื่อออนไลน์และวิทยุชุมชน อีกทั้งปรับปรุงกติกาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่ง สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามมาตรา 45, 46, 47 รวมทั้งปฏิญญาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ในมาตรา 19 (Article 19) ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540

จากการเข้ายื่นหนังสือ ตัวแทนของกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ต คณะกรรมการรณรงค์ปฏิรูปสื่อ และเครือข่ายต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (FACT) ได้เข้าพบและหารือกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประมาณ 10 นาที ซึ่ง

นายกรัฐมนตรียืนยันว่า รัฐบาลจะคำนึงเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนทั่วไป และจะใช้วิธีการเจรจาในการจัดการเนื้อหาเกี่ยวกับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ แต่หากมีความผิดจริงก็ต้องดำเนินการตามกฎหมาย รวมทั้งปฏิเสธถึงการแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ด้วย นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีได้ยินดีรับข้อเสนอการจัดคณะทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ และภาคสังคม เพื่อร่วมกันสร้างแนวทางการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

ภาพที่ 43 ภาพตัวแทนกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตยื่นหนังสือข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ต และวิทยุชุมชน ต่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตาม คุณสฤณี อาชวานันทกุล กรรมการเครือข่ายพลเมืองเน็ต มีความเห็นว่าแม้จะมีการยอมรับข้อเสนอของกลุ่มจากนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่ทางกลุ่มก็ต้องพยายามติดตามประเด็นที่เสนอไป เพื่อให้เกิดผลตามที่ได้เสนอขอเรียกร้องไป

“เราจะต้องติดตามต่อเนะคะ คือคุณอภิสิทธิ์พูดชัดเจนนะคะ ว่ายินดีจะให้ตั้งคณะทำงาน ซึ่งสิ่งที่เราอยากได้คือ มีตัวแทนจากกระทรวง ICT กระทรวงยุติธรรม และตำรวจ ทหาร และคนที่เกี่ยวข้องกับการปิดกั้นเว็บไซต์ เปิดเวทีให้เราเข้าไป ให้ประชาชนคนใช้เน็ตเข้าไปมีส่วนร่วม วิธีการ กระบวนการที่จะ monitor และ regulate (ติดตามเฝ้าสังเกต และกำกับดูแล,เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) เน็ตในเมืองไทย ซึ่งคุณอภิสิทธิ์บอกว่ายินดี เราก็ต้องตามต่อไป ซึ่งอาจจะต้องตามกับคุณสาทิตย์ ที่เป็นคนรับผิดชอบด้านสื่อ.....อีกประเด็นก็คือการแก้ไขกฎหมาย พรบ.คอมพิวเตอร์ ท่านก็พูดชัดเจนว่าไม่แก้ ซึ่งก็ต้องรอดู เพราะเรารู้ว่ามันมีร่าง คือ คุณพีรพันธ์ เป็นคนยกร่างก่อนที่ประธาธิบดีจะขึ้นเป็นรัฐบาล แต่พอ ณ ตอนนี้อย่างนี้ยังไม่มีการนำเข้าเป็นวาระ ก็เหมือนเป็นช่วงพิสูจน์ความจริงใจ ถ้ารัฐบาลจะโผล่เข้ามาในวาระสภา เราก็อาจจะต้องถามว่าทำไมถึงมีอันนี้มาเข้ากระบวนการ” (สฤณี อาชวานันทกุล: กรรมการเครือข่ายพลเมืองเน็ต,สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2552)

- การยื่นหนังสือกรณีการคุกคามสื่อออนไลน์ ต่อนายกรัฐมนตรีวันที่ 11 มีนาคม 2552

หลังจากการออกแถลงการณ์ในกรณีการคุกคามสิทธิเสรีภาพสื่อออนไลน์ สืบเนื่องจากการที่พนักงานสอบสวนกองปราบปรามเข้าจับกุม น.ส. จิรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไท ในวันที่ 8 มีนาคม 2552 (ดูรายละเอียดหน้า 200) ต่อมาในวันที่ 11 มีนาคม 2552 เวลา 16.00 น. ตัวแทนเครือข่ายพลเมืองเน็ต โดย น.ส.สุกัญญา กลางณรงค์ น.ส.สุกัญญา อาชวานันทกุล และคณะ ได้เข้าพบนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่อาคารรัฐสภา 1 เพื่อหารือเรื่องนโยบายการปราบปรามและดูแลเว็บไซต์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และยื่นหนังสือกรณีการคุกคามสื่อออนไลน์ เพื่อผลักดันให้รัฐบาลตั้งกระบวนการดูแลสื่อออนไลน์ และขอความมั่นใจว่าจะไม่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่นายพีระพันธ์ุ สาลีรัฐวิภาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เสนอแก้ไขบทลงโทษให้รุนแรงขึ้น (ดูรายละเอียดหนังสือในภาคผนวก ค)

จากการเข้าหารือครั้งนี้ นายอภิสิทธิ์ได้กล่าวว่า เหตุการณ์การจับกุม ผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไท ไม่ใช่ในนโยบายของรัฐ และตนได้ทราบกรณีการเข้าจับกุมนี้จากข่าวเท่านั้น พร้อมกับได้สอบถามรายละเอียดในกรณีดังกล่าว และรายละเอียดการจับกุม น.ส. จิรนุช กับตัวแทนเครือข่ายพลเมืองเน็ต ซึ่งนายอภิสิทธิ์มีความเห็นว่า การปราบปรามเว็บไซต์ของที่ทางกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกาศจำนวนเว็บไซต์ที่ถูกปิดเป็นระยะๆ นั้น เป็นปัญหาต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาต่างชาติพอสมควร รวมทั้งจะทบทวนระเบียบวิธีและกระบวนการดำเนินคดีที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้เกิดความรัดกุมและเหมาะสมต่อไป

นอกจากนี้ นายอภิสิทธิ์ ได้มีการหารือกับเครือข่ายพลเมืองเน็ตถึงความเป็นไปได้ในการตั้งคณะกรรมการพิเศษ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต โดยเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักวิชาการที่มีความรู้เฉพาะทาง ซึ่งอาจจะช่วยในการดำเนินการดูแลเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมอย่างรัดกุม และมีประสิทธิภาพต่อไป

หลังจากการเข้าพบนายกรัฐมนตรีในครั้งนี้ เครือข่ายพลเมืองเน็ตจะมีการนัดประชุมกรรมการและสมาชิกเครือข่ายเพื่อจัดทำหนังสือข้อเสนอเกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อไป

3. การติดตามความเคลื่อนไหวและผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต

เครือข่ายพลเมืองเน็ต มีการติดตามความเคลื่อนไหวด้านกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต รวมทั้งผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายและนโยบายของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ข่าวสารต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์ของเครือข่ายพลเมืองเน็ต รวมทั้งส่งข่าวสารทาง mailing list โดยที่ผ่านมามีการติดตามกรณีผู้ถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เช่นกรณีกรณีการจับกุมนายสุวิชา ทำค้อ

นายสุวิชา ทำค้อ วิศวกรเครื่องจักร บริษัทชุดเจาะน้ำมัน ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2552 ที่จังหวัดนครพนม ด้วยข้อหาการเผยแพร่ข้อมูลรูปภาพ ซึ่งเป็นการกระทำดูหมิ่นองค์พระมหากษัตริย์และองค์รัชทายาท โดยวันที่ 3 เมษายน 2552 ศาลได้ตัดสินว่าให้มีความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 8, 9 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33(1), 83,91 และ 112 และพระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14(2) และ 16(1) เนื่องจากเป็นความผิดหลายบท ให้ลงโทษตามมาตราที่มีโทษสูงสุด และความที่จำเลยกระทำความผิด 2 กระทั่งให้ตัดสินให้ลงโทษ กระทั่งละ 10 ปี รวม 20 ปี แต่จำเลยให้การรับสารภาพ จึงลดโทษให้กระทังละ 5 ปี คงเหลือโทษจำคุก 10 ปี ไม่รอลงอาญา และให้ริบของกลาง

จากกรณีดังกล่าว เครือข่ายพลเมืองเน็ตได้ติดตามในขั้นตอนและกระบวนการทางกฎหมาย ตั้งแต่การจับกุม จนถึงการพิพากษาคดี ซึ่งในความคืบหน้าในแต่ละขั้นตอนจะมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์เครือข่ายพลเมืองเน็ต www.thainetizen.org และ mailing list นอกจากนี้เครือข่ายพลเมืองเน็ตยังพยายามให้การช่วยเหลือ-เช่น การโพสต์เลขที่บัญชีของครอบครัวของนายสุวิชา ในกรณีที่มีผู้ต้องการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งการช่วยเหลือในขั้นตอนการขอภัยโทษในคดีดังกล่าวด้วย

เครือข่ายพลเมืองเน็ต | Thai Netizen Network

หน้าแรก ข่าวสาร คดีและคดี สิทธิพลเมืองเน็ต ติดต่อ

คลิกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ พรบ. คอมฯ

พิพากษา สุวิชา ทำค้อ
เมื่อวานนี้ 08:27:2009

Right To Access
สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล
Expression

การติดต่อราชการ
Mon, 04/27/2009 12:34
แก้ไข: 08/27/2009 12:34
Mon, 08/27/2009 12:34
NOT the loading of 71 004444.
Fri, 04/27/2009 11:07
Author: admin, 148777, 23/09/09

บทความ "วิพากษ์ผลกระทบจากกฎหมายและการเมือง ต่อสิทธิมนุษยชนพลเมืองเน็ต"
Mon, 04/27/2009 12:42

ความเห็นและการวิจารณ์ "วิพากษ์ผลกระทบจากกฎหมายและการเมือง ต่อสิทธิมนุษยชนพลเมืองเน็ต"

วันที่ 28 มีนาคม 2552 เวลา 13:00-16:30 น.

ขอสงวนลิขสิทธิ์ไว้ก่อนจะขอ ให้อ่านก่อนให้คนอื่นดู (http://www.thainetizen.org/)

0204-11-20 5:56:00pm

13/03/16 20:04 2009 "พิพากษผลกระทบจากกฎหมายและการเมือง ต่อสิทธิมนุษยชนพลเมืองเน็ต" 0/1/0/0

Mon, 04/27/2009 12:34
แก้ไข: 08/27/2009 12:34
Mon, 08/27/2009 12:34
NOT the loading of 71 004444.
Fri, 04/27/2009 11:07
Author: admin, 148777, 23/09/09

พิพากษา สุวิชา ทำค้อ
เนื้อหาของพรบ. คอมฯ (Eng)

User Login

Username: *

Password: *

ภาพที่ 44 หน้าเว็บเพจรวบรวมข่าวกรณีการจับกุมนายสุวิชา ทำค้อ

ปัจจุบันเครือข่ายพลเมืองเน็ตมีสมาชิกที่เป็นกลุ่มทำงานในปัจจุบันจำนวน 20 คน และมีผู้สนใจที่สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายจำนวน 80 คน นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจสมัครขอรับข่าวสาร (mailing list) ของกลุ่มอีกจำนวน 200 อีเมล ซึ่งการสมัครเป็นสมาชิก หรือการขอรับข่าวสารของกลุ่ม สามารถทำได้โดยการสมัครผ่านทางเว็บไซต์เครือข่ายพลเมืองเน็ต www.thainetizen.org รวมทั้งทางอีเมล freethainetizen@gmail.com และกรู๊ปเมล์ <http://groups.google.com/group/thainetizen> โดยที่ผู้สมัครสามารถที่จะสมัครได้ทั้งแบบเปิดเผยตัวตน และแบบนิรนาม

ภาพที่ 45 เว็บไซต์เครือข่ายพลเมืองเน็ต www.thainetizen.org

เว็บไซต์เครือข่ายพลเมืองเน็ต เป็นพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเสรีภาพของสื่อออนไลน์ในปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในรูปแบบของข่าวและบทความ ปัจจุบันเว็บไซต์เครือข่ายพลเมืองเน็ตยังอยู่ในช่วงของการปรับปรุงในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งทางกลุ่มต้องการที่จะปรับปรุงรูปแบบให้เหมือนกับเว็บไซต์ขององค์กร Electronic Frontier Foundation (EFF) ที่ทำงานเรื่องการติดตามกฎหมายนโยบายด้านสื่อออนไลน์เช่นเดียวกัน

ในอนาคตทางกลุ่มมีการวางแผนไว้ว่าจะมีการเพิ่มเนื้อหาที่สมาชิกกลุ่มเขียนขึ้นเองให้เป็นเนื้อหาหลักของเว็บไซต์ เช่น การเขียนบทความ และการแปลบทความ นอกเหนือจากเนื้อหาข่าวที่รวบรวมมาจากแหล่งข่าวอื่น ๆ นอกจากนี้ในส่วนของเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ มีการเปิดพื้นที่สำหรับบุคคลทั่วไปสามารถเข้ามาแจ้งเหตุในกรณีที่มีปัญหาหรือถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพออนไลน์

สำหรับกิจกรรมที่จะจัดขึ้นในอนาคต กลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตมีการวางแผนกิจกรรมไว้หลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมภายในกลุ่ม และกิจกรรมสาธารณะ เช่น การอบรมเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตสำหรับคณะทำงาน การฝึกอบรมพัฒนาทักษะพลเมืองเน็ตและสื่อพลเมือง การจัดศูนย์ที่ปรึกษาทางกฎหมายต่อพลเมืองเน็ตที่ได้รับผลกระทบทางกฎหมาย การติดตามมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจหลักการของกลุ่มให้ขยายวงกว้างมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรของเครือข่ายพลเมืองเน็ต สามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ได้ดังนี้

1. ความเข้าใจในประเด็นสิทธิเสรีภาพของสื่ออินเทอร์เน็ตในสังคม

ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีของสื่ออินเทอร์เน็ตในสังคมไทยยังคงเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตในปัจจุบันถูกโยงไปเกี่ยวข้องกับประเด็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ดังนั้นเมื่อกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตออกมารณรงค์เรื่องเสรีภาพสื่อออนไลน์ จึงถูกเชื่อมโยงกับประเด็นดังกล่าว

“ยากมากที่สุดเลยก็คงเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับเรื่อง *sensitive* ในสังคมนะคะ มันพูดยาก คือพอเราเริ่มต้นบอกว่าเราจะ *defend* เรื่องเสรีภาพ หรือเรื่องนโยบายคอมพิวเตอร์ ใจทย์มันก็ถูกมองไปว่าเกี่ยวกับเรื่องเว็บหมิ่น มันก็ทำให้เราพูดกับสังคมยาก หรือจะระดมพลังกันเองในหมู่ *netizen* ก็ยาก เพราะบางคนก็เหมือนกับลิงเล บางคนก็ไม่ถึงกับไม่เห็นด้วยหรอกนะ แต่ก็ไม่อยากจะแสดงตนว่าไม่เห็นด้วย เพราะมันเป็นเรื่องละเอียดอ่อน” (สุภิญญา กลางณรงค์, กรรมการและผู้ประสานงานเครือข่ายพลเมืองเน็ต, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552)

2. แนวทางการกำกับดูแลสื่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม

เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ ที่มีลักษณะเฉพาะทางเทคโนโลยีที่ยากต่อการกำกับดูแล รวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างการควบคุม และการส่งเสริมด้านสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นไปได้ยาก ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำนายต่อการทำงานของกลุ่มเครือข่ายพลเมืองเน็ตที่ต้องการจะแสวงหาแนวทางการกำกับดูแลที่เหมาะสมเพื่อเสนอต่อภาครัฐ และสังคม

“ปัญหาอื่น ๆ ก็มีในแง่ที่วงอินเทอร์เน็ตมันเยอะ และนโยบายมันก็ยาก บางทีเราก็คำนริรัฐไป แต่เราก็มานึกว่าแล้วเราจะทำยังไง เราก็ยอมรับว่าเราก็ยังยาก เพราะว่ามันเป็นเรื่องใหม่ และอินเทอร์เน็ตมันก็ *dynamic* มาก ๆ คือมันใช้วิธีนี้มันอาจจะได้ผล หรือว่าไม่ได้ผล ...ต่อให้พยายามจะคุมแบบเป็นประเทศจีน

หรือว่าจะคุมกันเองที่ก็ยอมรับว่ามันคงไม่ได้ 100 เปอร์เซ็นต์....เราก็เหมือนเจอโจทย์ที่ทำหายมากแล้วเราจะอยู่กับมันยังไง อันนี้มันก็ทำหายเราด้วยว่ามันก็มี consequence ทั้งบวกและลบ คือถ้าเราให้เสรีมันมากเกินไป บางทีก็อาจจะใช้เว็บกระหน่ำกัน แล้วเราจะตอบสังคมยังไง หรือถ้าไม่เสรีเลย แทนที่อินเทอร์เน็ตจะเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้สังคมเปิด มันก็กลายเป็นสื่ออีกอันหนึ่งซึ่งคนก็ไม่กล้าพูด แล้วเส้นแบ่งมันควรจะอยู่ตรงไหน ที่คิดว่านี่ก็คือโจทย์ยากอันดับสอง" (สุภิญญา กลางณรงค์, กรรมการและผู้ประสานงานเครือข่ายพลเมืองเน็ต, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552)

3. การสร้างความเชื่อมโยงภายในเครือข่าย

เนื่องจากสมาชิกของเครือข่ายพลเมืองเน็ตมีสถานภาพทั้งที่เป็นสมาชิกที่มีแสดงตัวตนจริง และสมาชิกที่เป็นนิรนาม ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปได้ยาก ทั้งในด้านความเป็นระบบของสมาชิก ซึ่งมีทั้งสมาชิกที่สามารถระบุตัวตนได้ กับสมาชิกที่เป็นนิรนาม ทำให้เป็นปัญหาในการจัดระบบการออกเสียงในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญบางอย่างของกลุ่ม และในด้านความชอบธรรมของสมาชิกในสื่อออนไลน์ ที่มีทั้งสมาชิกที่เปิดเผยมชื่อ และสถานภาพที่แท้จริง กับสมาชิกที่เป็นนิรนาม

"การสร้างเชื่อมโยงใน network ที่มันมีความ anonymous และความมีตัวตน มีโลก ออนไลน์ กับโลกออฟไลน์ มันมีเส้นแบ่งอยู่เหมือนกัน network ก็มีทั้งมีตัวตนและไม่มีตัวตน จะบริหารจัดการ จะสร้างพลัง จะตรวจสอบยังไง พี่ว่ามันก็ทำหาย เพราะตอนนี้พี่ทำงานเป็นผู้ประสานงาน พอพี่สื่อสารอะไรไปใน group mail พี่ไม่รู้เลยว่าเป็นใครบ้างแล้วเวลาเราไปทำอะไรในนามกลุ่มมา เราจะมาขอคำแนะนำ สุดท้ายการตัดสินใจเอายังไง เช่น พรุ่งนี้จะไปยื่นนายก เสียงส่วนใหญ่เห็นด้วยมั๊ย เสียงบางส่วนอาจจะไม่เห็นด้วย อีกสามเสียงบอกเห็นด้วย สุดท้ายแล้วเถียงกันไปเถียงกันมา แล้วใครจะตัดสินใจ จะโหวตหรือ ก็ไม่รู้จะโหวตยังไง เพราะเป็น anonymous ที่คิดว่านี่คือปัญหา ความเป็นระบบของสมาชิก และเรื่อง legitimacy หรือความชอบธรรมของสมาชิกในสื่อออนไลน์มันยากกว่าที่อื่น เพราะมันทั้งมีตัวตนและไม่มีตัวตน อันนี้คือโจทย์ยากอันดับสามที่ต้องบริหารจัดการ และมันเป็นประสบการณ์ใหม่ของคนทำงานด้วย เพราะเราเพิ่งจะเคยทำกับพลเมืองที่เป็นพลเมืองออนไลน์" (สุภิญญา กลางณรงค์, กรรมการและผู้ประสานงานเครือข่ายพลเมืองเน็ต, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคประชาสังคมต่อการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

ผลการวิจัยในส่วนนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในภาคประชาสังคมที่ทำการศึกษ ในประเด็นของบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมเสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต และรูปแบบการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ตอน คือ

1. บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต
 - 1.1 ภาครัฐ
 - 1.2 ภาคอุตสาหกรรม
 - 1.3 ภาคประชาสังคม
2. เสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต
3. ข้อเสนอแนะการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับประเทศไทย

1. บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

1.1 ภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์ นักกิจกรรมในภาคประชาสังคมที่ทำการศึกษามีความคิดเห็นต่อการกำกับดูแลเนื้อหาของภาครัฐในหลายประเด็น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การใช้มาตรการปิดกั้นของภาครัฐ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มาตรการการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของภาครัฐเป็นการจำกัด หรือปิดกั้นเนื้อหาที่รัฐเห็นว่าไม่เหมาะสม ในทางปฏิบัติแล้วไม่สามารถทำได้ทั้งหมด เนื่องจากอินเทอร์เน็ตมีลักษณะพิเศษต่างจากสื่ออื่น ๆ ในแง่ของพลวัตด้านเทคโนโลยีที่ไม่เอื้อต่อการปิดกั้น ทั้งในด้านการสร้างเว็บไซต์ และผลิตเนื้อหาที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา และความสามารถในการหลบเลี่ยงวิธีการปิดกั้น (circumvention) จากการควบคุมเนื้อหาของภาครัฐ รวมทั้งภาครัฐไม่เคารพสิทธิในการรับรู้เสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน ตลอดจนไม่ได้มีการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุในกรณีของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

“ในแง่ของภาพลามกอนาจาร เนื้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ...รัฐมีการกำกับแบบ control ไม่ใช่ การกำกับแบบกำกับ ภาครัฐกำกับในทิศทางของการปิดกั้นหลากหลาย แต่มันก็ไม่ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะ ผู้ประกอบการเว็บไปยังอยู่ได้ ลองเข้าไปดูที่อีโรติก ดอทคอม ก็ยังมีอยู่”

(อาจารย์อิทธิพล ปริติประสงค์: หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารณะวิชาการ
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว)

“รัฐมักจะสนใจ ทำให้ทุกอย่างสะอาด ฆ่าเชื้อโรค เข้าเตาหนึ่ง...มันเป็นไปไม่ได้เลยที่จะ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะมันกว้างขวาง ขอบเขตของมันไม่มี มันเป็นแสน ๆ เว็บ มันเช็คไม่ไหวหรอก อีกอย่างคือ ไม่ใช่แค่เรื่องความชั่วร้าย แต่มนุษย์จะมีพูดเล่นกัน เล่นก็แล้วแต่เล่นแรงเล่นค่อย และมนุษย์มักจะมีเรื่องลอง ของแปลกพิสดารต่าง ๆ เช่น camfrog เขาก็ลองหมด นอกนี้ถ้ายังบังคับยิ่งเจอการทำทนาย”

(รศ.ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์: ประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

“อินเทอร์เน็ตเป็นระบบเปิด และตอนนี้คนเขียนเนื้อหาเยอะมาก...เว็บเกิดทุกวัน มันไดนามิก ตรวจ ไม่ไหวหรอก ถ้าตรวจไหว ใครจะมาตรวจ ใครจะมากลั่นกรอง ทั้งซอฟต์แวร์ ทั้งคน คุ่มหรือไม่ว่าง”

(ศรีตา ตันทะอธิพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย)

“มาตรการของกระทรวง ICT เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม คือ บล็อก ปิดกั้น ซึ่งมันก็แค่ปิด แล้วก็ไปเปิดต่อ ซึ่งมันเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่แก้จากต้นว่ามันมาจากไหนบ้าง”

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์)

2) ความไม่ชัดเจนในการแบ่งประเภทเนื้อหาและเกณฑ์ในการกำกับดูแล

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนมีความเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันรัฐยังไม่มีกรอบการแบ่งประเภทของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเกณฑ์การกำกับดูแลไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดการกลั่นกรองเนื้อหา หรือการปิดกั้นเว็บไซต์โดยอ้างประเด็นเรื่องเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เพื่อการปิดกั้นเนื้อหาทางการเมืองได้

“อันดับแรกต้องรู้ก่อนว่า เนื้อหาอะไรที่ต้องกำกับดูแลควบคุม เนื้อหาอะไรที่ต้องห้าม เนื้อหาอะไรที่ส่งเสริม มันต้องหาให้ได้ก่อนว่า การเข้าไป control หรือ promote มันพูดถึงเนื้อหาอะไรบ้าง ส่วนเรื่องการกำกับดูแล...คือ วิธีการมันจะมาหลังจากตัวสื่อมันชัด”

(อิทธิพล ปริติประสงค์: หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารณะวิชาการ
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว)

“รัฐจะต้องหาคำจำกัดความให้ชัด และมาคุยกันว่าเนื้อหาอะไรที่จำเป็นต้องห้าม และอธิบายว่ามันทำลายความมั่นคงของชาติ ประชาชน และศีลธรรมอันดีอย่างไร แล้วดูว่าประชาคมในอินเทอร์เน็ตและสังคมรับกันได้มั้ย แล้วก็ค่อย ๆ หาทาง ว่าจะมีกระบวนการกลั่นกรองอย่างไรแทนที่รัฐจะไปปิดเลย สิ่งฟุ้งซาลแล้วจับกุมเลย มันไม่มีกระบวนการกลั่นกรอง”

(สุภิญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

3) ความไม่ชัดเจนในหน้าที่รับผิดชอบหน่วยงานที่กำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยตรง

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า ในปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนของหน่วยงานภาครัฐที่จะดูแลรับผิดชอบเรื่องการทำกับดักดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยตรง ทำให้การหน่วยงานที่มีขอบเขตการดูแลที่เกี่ยวข้องปิดหน้าที่ความรับผิดชอบเมื่อมีการร้องเรียนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ทั้งในประเด็นเรื่องเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อผู้เยาว์ และประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต

“ร้องไปที่ กทช.(คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ก็บอกไม่มีหน้าที่ดูแลสังคม ดูแล infrastructure ก็โยนกันไปโยนกันมา”

(อิทธิพล ปรีดีประสงศ์, หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารสาธารณะ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว)

“บางกระทรวงอย่าง ICT หรือตำรวจ ก็โยนกันไปโยนกันมา กระทรวงวัฒนธรรมนี่ไม่อยู่แล้ว เพราะเขาแคร์แรง แล้วก็ทำให้เป็นข่าว ตัวเองไม่มีหน้าที่ทำอะไรได้”

(วันชัย บุญประชา: ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว)

“เรายังไม่เห็นภาครัฐทำงานด้วยกันเลย เขาโยนหน้าที่กัน อย่าง ICT ก็บอกว่า ต้นตออยู่ที่ กทช. ซึ่งต้องเป็นคนพิจารณาเว็บไม่เหมาะสม ทาง กทช.ก็บอกว่า เขาดูแลเฉพาะเรื่องการเปิดให้บริการ”

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์)

4) ความไม่โปร่งใสของกระบวนการกำกับดูแล

ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนมีความเห็นว่า การทำงานของภาครัฐในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตไม่มีความโปร่งใส โดยรายละเอียดข้อมูลรวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานก็ไม่เป็นที่เปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบ หรือตรวจสอบได้อีกด้วย

“ผมคิดว่ามันต้องมีการปรับปรุง เพราะมีการร้องเรียนว่าถูกปิดโดยไม่เป็นธรรม ผมคิดว่ามันควรมีการเปิดเผยว่าเว็บไซต์ไหนถูกปิด และสามารถตรวจสอบได้ หรือ เข้าไปประท้วงได้ รวมทั้งสามารถเข้าไปดูได้ว่ามีการปิดด้วยเหตุผลอะไร คือ รัฐไม่ควรเข้าไปปิดโดยไม่บอกเหตุผล”

(สมบัติ บุญงามอนงค์: ประธานมูลนิธิกระจกเงา)

“ถ้ารัฐบาลไทยคิดว่าการเซ็นเซอร์เป็นสิ่งที่ถูกต้อง นำภาคภูมิใจ หรือเป็นอุดมการณ์ เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องทำเพื่อสาธารณะ รัฐบาลก็ควรจะแสดงให้เห็นชัดว่ามีการเซ็นเซอร์เนื้อหาอะไรบ้าง และให้เหตุผลด้วยว่าทำไมต้องเซ็นเซอร์เนื้อหาเหล่านั้น แทนที่จะพยายามปิดบังซ่อนเร้น หรือเก็บงำเป็นความลับ โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเลย ซึ่งการทำแบบนี้มันแสดงว่ารัฐบาลขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความน่าเชื่อถือ และแสดงถึงความไม่เป็นประชาธิปไตย”

(C.J. Hinke: ผู้ประสานงานกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย)

“ถ้าจะต้องบลิ้อคจริง ๆ น่าจะตกลงร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการควรจะต้องการมาคุยให้โปร่งใส และมีขั้นตอน”

(อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย)

5) ความไร้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ

ที่ผ่านมาภาครัฐมีออกมาตรการ หรือกลไกในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ทั้งการออกกฎหมาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ การผลักดันให้เกิดคณะกรรมการสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์ แต่ก็ไม่ได้มีการบังคับใช้ หรือแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้น ความเอาจริงเอาจัง ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนรัฐบาล ทำให้แผนงานต่าง ๆ ที่รัฐวางไว้ไม่มีการดำเนินอย่างต่อเนื่อง

“คณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นคณะกรรมการที่แนวคิดดีนะ แต่รวบรวมคนมาแบบ มันไม่เกี่ยว เขามีผู้แทนใครต่อใคร เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ที่เราไม่รู้ด้วยซ้ำว่า คุณใช้คอมพิวเตอร์เป็นรีเปล่า แต่โดนจับมาทำเรื่องสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย....เขาต้องการความช่วยเหลือบางอย่างที่จะให้ออกมาเป็นภาพให้ได้ ก่อนจะทำอะไรไปบ้าง แต่ไม่ได้ดูเลยว่าที่มาที่ไปของปัญหาเป็นอย่างไร แล้วเราจะไปแก้ตรงจุดไหน คือ มันดำเนินการด้านการข่าว แต่จับเนื้อจริง ๆ ไม่ได้อะไรเลย”

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ำมนุษย์)

"กระทรวงศึกษา กระทรวงวัฒนธรรมเขาจัดเรื่อง คณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นพวกกรรมการขจัดสื่อร้าย ขยายสื่อดี สร้างภูมิคุ้มกัน ...ประเด็นที่เห็น คือ ทุกคนพยายามทำให้มันเสร็จไป และทุกคนจะรวบไว้ คือ อันนี้ทำอย่างนี้ แล้วจบ เพราะตัวที่เองเคยได้รับการประสานงาน คือให้ประสานคนเข้าไปนะ เราก็ประสานเด็กจากโรงเรียนนั้นไป แต่สุดท้ายก็เป็นการประชุมครั้งเดียว พอได้แนวทางว่าเด็กกลุ่มนี้เป็นยังไง หลังจากนั้นก็เงียบกริบ....แล้วโครงการเสร็จมาได้ยังไง หลังจากนั้นก็ออกมา โรงเรียนนั้นอย่างนี้ ๆ ซึ่งโดยกระบวนการจริง ๆ ต้องมีการทำต่อเนื่อง....แต่สุดท้ายแล้วผ่านไปสามสี่เดือน ไม่มีการเรียกคุยอีกเลย สุดท้ายโครงการมันก็จบแล้วจริง ๆ "

(อัญญาอร พานิชพิ้งรัต: แกนนำเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มวลนิธิเครือข่ายครอบครัว)

"มันอาจจะขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีก็ได้นะ ผมไม่เห็นการเคลื่อนไหวมาเป็นปี ไม่เห็นเลย ไม่มีข่าวเรื่องพวกนี้ ตอนนั้นผมก็ยังเห็นเว็บพวกนี้ (เว็บไซต์ลามกอนาจาร, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) เปิดกัน หลุดกันออกมา ผมไม่คิดว่ามีคนทำงานด้วยนะ.... ผมคิดว่าเขาไม่ได้ทำงานแบบเป็นพวกไล่ล่า ถ้าไล่ล่าต้องปิดกันระนาวเลย ผมสงสัยว่าเขาทำงานกันยังไง...อย่างคณะกรรมการนี้ (คณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย) ผมเห็นว่าเขาทำงานบนโต๊ะ มีการตั้งคณะกรรมการแต่ไม่ได้ take action"

(สมบัติ บุญงามอนงค์: ประธานมูลนิธิกระจกเงา)

1.2 ภาคอุตสาหกรรม

จากการสัมภาษณ์ นักกิจกรรมในภาคประชาสังคมมีความคิดเห็นต่อการกำกับดูแลเนื้อหาของอุตสาหกรรมใน 2 ประเด็น ดังนี้

1) การคำนึงประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการปกป้องผู้ใช้ที่เป็นผู้เยาว์

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า บทบาทที่ผ่านมาของภาคอุตสาหกรรม เป็นการดำเนินงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ทางธุรกิจ มากกว่าการปกป้องผู้ใช้ ทั้งในประเด็นของการปกป้องผู้เยาว์จากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

"คุยกับนักธุรกิจก็อีกแบบ คือ เขาจะมองเรื่องแบบนี้ไม่ออก เขาคิดแต่ธุรกิจว่าเว็บคนเข้ามาเพราะหาคุ้ได้ ที่เขาเสิร์ชเข้ามามันเป็นยอดการเข้ามาที่เป็นจำนวนมาก ถ้าตัดตรงนี้ออกไป คนก็น้อย.... นักธุรกิจจะโทษไปอีกเรื่องเลยว่า มีอย่างอื่นที่ทำให้เด็กเสีย ฝับ เทค ก็เปิดกันได้ ทำไมเขาเปิดช่องทางแบบนี้ไม่ได้"

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์)

"เราคิดเรื่องการค้า จริง ๆ เคยมีช่วงที่มีปัญหามาก ๆ เรื่องความพยายามที่จะสกรีนเว็บไซต์ จะมีพวก Clean Net เป็นอินเทอร์เน็ตสีขาว จะมี proxy ให้ ก็มี KSC CS Loxinfo หลังจากนั้นถูกค้าด่าว่าทำไมเข้าเว็บไปไม่ได้ ทำให้เขาไม่มีแรง รัฐไม่ส่งเสริม สังคมไม่ได้เปิดประเด็นนี้ถกเถียงกัน ไม่มีพื้นที่ ไม่มีใครชม มีแต่คนด่า ในที่สุดก็เลิกไป ขายอย่างเดียวดีกว่า เน้นเรื่องราคาถูก ความแรง พวกทำ content ทั้งหลายตอนนี้มีทุกแบบเลย มีตั้งแต่ใบห่วย รูปหิว ไม่เห็นว่าคนที่อยู่ในอุตสาหกรรมทำอะไร"

(สมบัติ บุญงามอนงค์: ประธานมูลนิธิกระจกเงา)

2) การให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการดูแลเนื้อหาเชิงการเมือง

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตมักจะให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการดูแลเรื่องเนื้อหาทางการเมือง เนื่องจากเกรงว่าหากมีเนื้อหาทางการเมืองที่ภาครัฐเห็นว่าไม่เหมาะสม ภาครัฐก็จะใช้เป็นข้ออ้างในการปิดบริการของตนได้

"เราจะวิตกเรื่องของเศรษฐกิจ การดำเนินงานทางธุรกิจมากกว่าที่จะมีความพยายามที่จะบอกว่าการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็น ในการสื่อสาร เป็นเรื่องหัวใจ และเศรษฐกิจเป็นเรื่องถัดมา...แต่ที่ผ่านมายุทธศาสตร์จะไปวิตกกังวลว่า ถ้าต้องไปคุ้มครองสิทธิอันนี้ ต้องไปคุ้มครองใครก็ไม่รู้ แล้วเว็บเราถูกทางการสั่งปิดเซิร์ฟเวอร์ เราปิดหมดเลย เพราะมีใครโพสต์อะไรก็ไม่รู้ พุดจาไปในทางการเมืองที่กระทรวงไอซีทีหรือรัฐบาลพูดว่า อันนี้ไม่ถูกต้อง พุดไม่ได้ เขาก็เป็นห่วงประโยชน์ธุรกิจ มากกว่าที่จะเห็นประโยชน์ในทางพื้นฐานเรื่องสิทธิเสรีภาพ อุตสาหกรรมว่าไปแล้ว ก็จะยินยอมหลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนดมากกว่าที่จะเห็นประโยชน์ พื้นฐานเรื่องสิทธิเสรีภาพ"

(รศ.ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

"ถ้าเป็นระดับ ISP ให้ความร่วมมือกับรัฐดี อย่างตอนนี้ที่เราเจอคือ CS Loxinfo ถ้าใน URL มีคำว่า lese majesty เขาบล็อกไว้ทันทีเลย ซึ่งไม่ได้เกี่ยวเลยนะว่าจะมีเนื้อหาอะไรหรือเปล่า คือเราสามารถพิมพ์แบบ www.cnn.com/lese majesty หรือพิมพ์แบบ tallareus.com/lese majesty ซึ่งมันเป็น URL ที่มันไม่มีอยู่จริง แต่มันก็จะขึ้นมาบอกว่า URL นี้ได้ถูกบล็อกแล้วเนื่องจากได้รับคำสั่งศาล หรือมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม คือเขาใช้ filter keyword คือพอมันมี keyword นี้ก็จะถูกบล็อกไปเลย โดยไม่สนใจเนื้อหาเลยว่าจะมีเนื้อหาอะไรหรือเปล่า....คือ ISP เขาก็ระวังตัวในการทำธุรกิจของเขาด้วยแหละ เขาไม่อยากจะมีปัญหา"

(อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย)

“ถ้าเราดูสถิติว่า เขาดูแลในบางเรื่องในเรื่องการเมืองเข้มข้น ที่ให้มีการเซ็นเซอร์หรือสกรีนเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ภาคอุตสาหกรรมจะให้ความร่วมมือกับรัฐเยอะ คือมีการแบนเนื้อหาในเชิงการเมือง หรือกระทบต่อบุคคลสาธารณะในสถาบันสำคัญ ที่คิดว่าภาคอุตสาหกรรมให้ความร่วมมือเยอะ.....ถ้าเรามาดูในทางกลับกัน ว่าถ้าเราบอกว่าเว็บที่มีความไม่เหมาะสม คือ เว็บพวก pornography หรือว่าเว็บที่มันใช้ความรุนแรงต่าง ๆ ก็ไม่แน่ใจว่าเขามีมาตรการอะไรยังไง มันก็พูดยากเหมือนกัน มันก็เหมือนกับ สุดท้ายเรื่องอื่น ๆ ที่เราอ้างว่ามันอาจจะกระทบต่อสังคมอะไรจริง ๆ มันก็หนีไม่พ้นเรื่องการเมือง”

(สุกัญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

1.3 ภาคประชาสังคม

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักกิจกรรมในภาคประชาสังคมมีความคิดเห็นต่อบทบาทการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยในหลายประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ความหลากหลายในประเด็นที่ขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานเรื่องอินเทอร์เน็ต
- 2) ความสมดุลของการทำงานด้านการป้องกันปัญหาเรื่องเนื้อหาไม่เหมาะสม กับด้านการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3) ความเอาใจจริงเอาใจในการดำเนินงานและความลึกซึ้งในประเด็นที่ขับเคลื่อน
- 4) การตระหนักถึงปัญหา และการให้ความร่วมมือของประชาชน

- 1) ความหลากหลายในประเด็นที่ขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานเรื่องอินเทอร์เน็ต

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า ประเด็นที่ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับการดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน ส่วนมากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องผู้เยาว์จากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และส่วนน้อยคือกลุ่มที่ออกมาขับเคลื่อนเรื่องสิทธิเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ต ในส่วนการขับเคลื่อนในประเด็นอื่น ๆ ยังไม่เกิดขึ้น เช่น การผลิตสื่อสร้างสรรค์เป็นสื่อทางเลือก ซึ่งการที่มีประเด็นในการขับเคลื่อนไม่กี่กลุ่ม ทำให้การทำงานขับเคลื่อนเรื่องอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเหมือนในต่างประเทศ

“ในต่างประเทศจะมีอีกหลายกลุ่ม คือ พวกเรียกร้องให้ไม่มีการเซ็นเซอร์ การเปิด Open Source เปิดพื้นที่ เปิดโปรแกรมสร้างสรรค์ให้คนใช้ประโยชน์ ไม่ให้รัฐหรือธุรกิจนำไปผูกขาด หรือนำมาขายแพง ๆ ซึ่งบางอย่างเป็นการสร้างสรรค์จากคนที่ไม่คิดเอาไปทำทางธุรกิจ อย่างเช่น โปรแกรมต่าง ๆ ที่ใช้ในอินเทอร์เน็ต ก็จะมีกลุ่มทางประชาสังคม ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ที่เขารู้ว่า เมื่อไหร่ก็ตามที่ทุกอย่างมีราคา และมีราคาแพง คนจน เด็กและเยาวชนที่เรียนหนังสือ คำนวณความรู้ หรือคนที่ศึกษาต่อเนื่องตามอัยยาศัย ย่อมเสียโอกาส เพราะว่าเริ่มต้นก็แพงแล้ว โอกาสเข้าถึงก็น้อย เพราะฉะนั้นดูแล้วว่าต่างประเทศเขาก็ว่ากันว่า”

(รศ.ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุคศักดิ์: ประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

“นอกจากกลุ่มเผ่าระวัง และให้ความรู้แล้ว เขาควรจะมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วย นี่คือบทบาท เขาไม่ควรจะเป็นผู้รับและเผ่าดู แต่เขาควรจะมีส่วนร่วมผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ คือ อาจจะเป็นคนให้ข้อมูล ให้เนื้อหา หรือแม้แต่เป็นคนทำสื่อเอง ที่เป็นสื่อทางเลือก หรือสื่อในระดับกลุ่ม ครอบครัว หรือชุมชน ไม่ใช่ให้กลุ่มบริษัทหรือธุรกิจเป็นคนผลิตฝ่ายเดียว”

(เชมพร วิรุณราพันธ์: ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก)

2) ความสมดุลของการทำงานด้านการป้องกันปัญหาเรื่องเนื้อหาไม่เหมาะสม กับด้านการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนให้ความเห็นว่า การทำงานของภาคประชาสังคมเกี่ยวกับเรื่องเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ยังขาดความสมดุลระหว่างการทำงานด้านการป้องกัน เช่น การให้ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต และงานด้านการเผชิญกับปัญหา เช่น การติดตามปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่งโดยส่วนมากภาคประชาสังคมจะเน้นการทำงานด้านการป้องกันมากกว่า เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยแก่เด็กและเยาวชน

“มันมีงานสองด้านที่ต้องทำ งานรณรงค์ ป้องกันก็ต้องทำ งานบู๊ล้างผลาญ ที่ตามไปเช็ดล้าง ก็ต้องเกิดขึ้น ต้องสร้างให้เกิดสมดุล ตอนนี้ด้านหนึ่งก็ไฟลามใหญ่โตมากเลย การเผชิญ หรือ หน่วยเผชิญปัญหา ในกลุ่มงานที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตไม่มี ไม่ค่อยมีใครตามเรื่องนี้ อาจจะเป็นประเด็นทางเทคนิค หรือคนทำไม่มีความสุขกับการทำเรื่องแบบนี้ ไม่ชอบทำ จะมีกลุ่มหนึ่งที่ทำแต่่มุมบวก ไม่ทำเรื่องพวกลบ ไปเผชิญหน้า”

(สมบัติ บุญงามอนงค์: ประธานมูลนิธิกระเจกเงา)

3) ความเอาใจจริงเอาใจในการดำเนินงานและความลึกซึ้งในประเด็นที่ขับเคลื่อน

ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนให้ความเห็นว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตขององค์กรภาคประชาสังคม ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมถึงการทำงานยังไม่มี การเข้าใจปัญหาหรือประเด็นที่ขับเคลื่อนอย่างลึกซึ้ง ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงจุด

"ความลึกซึ้งของ NGO ที่ทำงานเรื่องนี้ยังไม่มี มันขาดความลึกซึ้ง มันไม่สามารถออกแบบยุทธศาสตร์การทำงานให้ลือไปกับปรากฏการณ์ของปัญหาได้ เราไม่มีงานวิจัยเป็นพื้นฐาน ถ้าคุณมีวิจัยเป็นพื้นฐาน คุณจะชี้ปัญหาได้ และถ้าคุณวิจัยทั้งระบบ คุณจะรู้ว่าอันนี้จัดการได้จากการพัฒนาซอฟต์แวร์ อันนี้จัดการได้โดยการออกกฎหมาย การจัดเวทีทางสังคม การปราบ ให้เห็นทั้งหมด ทั้งระบบ"

(สมบัติ บุญงามอนงค์: ประธานมูลนิธิกระจกเงา)

"การเฝ้าระวังเอง ก็ยังไม่เป็นระบบชัดเจน ควรจะมีระบบที่ทันสมัยมากกว่านี้ หรือควรมีช่องทาง หรือเพิ่มช่องทางที่จะให้พ่อแม่เด็ก เกิดการร้องเรียน และแก้ไขตามการร้องเรียน คือยังไม่ได้เอื้อให้เขาทำงาน หรือเข้าใจในเรื่องนี้เท่าไร"

(เข็มพร วิรุณราพันธ์: ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก)

"NGO มักจะให้ความรู้ ไปจัดค่าย ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีนะ แต่ต้องทำให้ถูก คือ เวลาเราทำงานมาพักหนึ่ง เขาจะเห็นว่าเราเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้เรื่องนี้ เขาก็เชิญเราไปเป็นวิทยากร แต่โรงเรียนที่ไปจัดค่ายส่วนใหญ่ เป็นสาธิตจุฬา อย่างนี้ มันไม่มีปัญหา คือเราไปอบรม พ่อแม่เขามานั่งดู คือ มันไม่มีปัญหาหรอก ทำไมคุณไม่ไปคลอเคลียละ ไปจุดที่เด็กเป็นกลุ่มเสี่ยง"

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์)

นอกจากนี้บุคคลในภาคประชาสังคมบางคนยอมรับว่า การขับเคลื่อนในประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตยังขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากในองค์กรมีงานหลายด้านที่ต้องทำ รวมถึงบางครั้งเมื่อมีปรากฏการณ์ในสังคมอื่นที่สำคัญ ก็ต้องไปขับเคลื่อนในเรื่องเร่งด่วนก่อน

"หลังจากนั้นเสรีธรรมก็มาทำเรื่องทีวีสาธารณะกับเรตติ้ง ก็เบาเรื่องนี้(การติดตามผลเรื่องการร้องเรียนเว็บไซต์ไม่เหมาะสม, เพิ่มเติมโดยผู้วิจัย)ไป"

(อัญญาอร พานิชพิ้งรัต: แกนนำเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ)

4) การตระหนักถึงปัญหา และการให้ความร่วมมือของประชาชน

ปัจจุบัน ประชาชนทั่วไปยังไม่ตระหนักถึงเรื่องผลกระทบที่เกิดจากการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งในประเด็นของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน และประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพบนสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้การขับเคลื่อนในเรื่องของการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของภาคประชาสังคม ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากประชาชนในวงแคบ

“เพราะเขาคิดว่าปัญหาไม่เกิดกับตัวเอง คนอาจจะมองว่าตอนนี้คนส่วนน้อยโดนอยู่ คนส่วนใหญ่ที่เข้าไปเล่นไม่โดน ต้องทำให้เขารู้สึกว่า ลูกเขาอาจจะเข้าไปถึงบริการ หลานเขาก็มีสิทธิ ใครก็มีสิทธิ สังคมมันต้องไม่มีเรื่องแบบนี้ไง สังคมมันต้องรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ ที่จะมียุติบัตรที่มาจากเด็ก หากินกับเด็ก ต้องไม่ยอมรับ”

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์)

“ในสวนประชาชนทั่วไป เขายังไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากเท่าไร แต่เขาจะมีส่วนร่วมมากถ้าเขามีความรู้ในเรื่องประโยชน์และโทษของอินเทอร์เน็ตมากกว่านี้”

(ศรีดา ตันตะอติพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย)

“คนจะมองว่าผลกระทบน้อย หรือมองว่าไกลตัว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับคนในเมือง”

(เชษฐา มั่นคง: หัวหน้าฝ่ายรณรงค์และเผยแพร่ปัญหาเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก)

2. เสรีภาพเรื่องการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเสรีภาพการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ในประเด็นที่ต่างกันไปใน 3 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกมองว่าการเปิดกว้างโดยปราศจากการควบคุมเนื้อหาอินเทอร์เน็ต อาจจะมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน รวมถึงเนื้อหาบางประเภทที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม และวัฒนธรรมของของไทย ส่วนกลุ่มที่สองมีความเห็นว่าอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อเปิดดังนั้นจึงไม่ควรมีการปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออกและการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเลย การควบคุมควรจะเป็นระดับบุคคลมากกว่าการปิดกั้นโดยรวม และกลุ่มสุดท้ายให้ความสำคัญว่าควรส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางสื่ออินเทอร์เน็ต แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

1) ควรมีการดูแลเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า หากจะอ้างเพียงเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก หรือการสื่อสารโดยปราศจากการควบคุม ก็อาจมีเนื้อหาที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน หรือสังคมได้ ซึ่งการเปิดกว้างนี้อาจไม่เหมาะกับสังคม วัฒนธรรมของไทยที่เนื้อหาบางอย่างยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไป

“ทุกวันนี้อิสระเสรีมาก ถ้าในมุมมองของตัวพี่ พี่คิดว่ามันเกินไป การที่เขาบอกว่ามัน world wide ทุกอย่างอิสระหมด คือ มันอิสระมากเกินไป อย่างที่บอกว่า แต่ละพื้นที่ แต่ละวัฒนธรรมมันรับได้ไม่เหมือนกัน แต่พี่คิดว่าถึงแม้วัฒนธรรมอื่นที่เขาเปิดรับกว้างมากเรื่องเสรีภาพ เรื่องของเพศ บางทีบางเรื่องมันก็ไม่ควรขึ้นมาอยู่อินเทอร์เน็ต แล้วยิ่งคนดูเป็นเด็กละ คือ มีความรู้สึกว่าเด็กเราต้องรับทุกอย่าง ที่มันเป็นสิ่งที่ไม่ดี... อย่าให้ประเทศไทยเราต้องรับทุกอย่างที่มันไม่ดีจากประเทศอื่น ๆ อย่าให้เราต้องยอมรับทุกอย่าง ถ้าตอนนี้ไม่ดูแล อีกไม่นานเนื้อหาอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เข้ามา จะทำให้เด็กไทยเราไม่เหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไปเลย คุณจะหาความอ่อนน้อมความน่ารักของเด็กไม่เจอแล้ว จะถูกพวกนี้กลืนไปหมด แล้วทุกวันนี้มันก็เป็นอย่างนั้นค่อนข้างเยอะ ทุกวันนี้เด็กเราไม่ค่อยธรรมชาติแบบตามเด็ก เด็กเราทุกวันนี้ได้เห็นอะไรที่ไม่เหมาะสมก่อนวัยอันควรเยอะมาก เด็กอายุสิบขวบเห็นแล้วว่าผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์ทางเพศกันยังไง ได้เห็นของจริงด้วย”

(อัญญาอร พานิชพิ้งรัด: แกนนำเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ
มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว)

“สรุปแล้วเราต้องมองที่รากก่อนเลยว่า เว็บไซต์มันเสรีได้หรือเปล่า คือ ถ้าโลกนี้มีแต่คนดีมันก็จะจบนะ แต่โลกนี้มันมีคนดีคนชั่วปะปนกันไป มันต้องมีกฎเกณฑ์ บางคนค่าแบบใช้อารมณ์ว่าปิดอีกแล้ว บล็อกอีกแล้ว ซึ่งคนพวกนี้เขาไม่ได้มองถึงผลกระทบว่ามีเด็กที่หายออกไปจริง มีเด็กที่ถูกล่อลวงจริง มีเด็กถูกโพสต์ภาพแล้วนำไปแสวงหาผลประโยชน์จริง ๆ อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องเข้าไปดู ผมคิดว่าในสังคมมีทั้งคนดีและคนไม่ดีอยู่ทั้งนั้น เราต้องอดทนกับเรื่องแบบนี้ คือต้องมี การควบคุมบ้าง”

(เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข: หัวหน้าศูนย์ข้อมูลคนหายและต่อต้านการค้ามนุษย์)

2) ไม่ควรมีการปิดกั้นเสรีภาพในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

ในขณะที่กลุ่มที่สอง มีความเห็นว่าเสรีภาพในการสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ไม่ควรปิดกั้น เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อเปิด ซึ่งการควบคุมควรจะอยู่ในระดับบุคคล มากกว่าการปิดกั้นเนื้อหาโดยรวม

“ผมเชื่อในการไม่ควบคุมอินเทอร์เน็ต ผมคิดว่าไม่ควรมีอะไรมาปิดกั้นเสรีภาพของข้อมูลและเสรีภาพในการแสดงออกทางอินเทอร์เน็ต ในประเด็นเรื่องการเซ็นเซอร์นั้น ผมเห็นว่า ถ้าคุณไม่ชอบอะไร คุณก็ไม่ต้องมองมัน หรือถ้าคุณไม่พอใจอะไร คุณก็ไม่ต้องดูมัน ทำไม่ต้องปิดกั้นทั้งหมด”

(C.J. Hinke: ผู้ประสานงานกลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย)

“อยากให้ทุกอย่างมันเสรี กระจายออกไป แต่ไม่ใช่เสรีจนไม่มีขอบเขต แต่น่าจะเป็นขอบเขตที่แต่ละคนตัดสินใจได้เองว่าจะมีแค่นี้ หรือถ้าพูดถึงเนื้อหาที่แรง ๆ น่าจะเป็นกรณีไป ไม่ใช่ปิดไปหมดเลย”

(อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล: เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย)

3) ควรมีการส่งเสริมเสรีภาพในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

กลุ่มสุดท้ายให้ความเห็นว่า ควรส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเป็นหลัก ซึ่งหากมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ที่อาจกระทบต่อผู้ที่ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้ หรือมีผลกระทบต่อสังคมวงกว้าง ก็ควรมีมาตรการจัดการกับเนื้อหาเหล่านั้นได้

“ไซเบอร์สเปซเป็นพื้นที่ที่ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก แต่หลักการก็คือ สิทธิเสรีภาพนี้ ต้องไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่น หรือไปกระทบชื่อเสียงคนอื่น เพราะฉะนั้นการแสดงอะไรที่มันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือเป็นภัยต่อสิทธิเสรีภาพของคนอื่น มันก็แสดงไม่ได้ หลักกฎหมายธรรมชาติมันไม่ยอม แล้วหลักกฎหมายธรรมชาติไม่มีลายลักษณ์อักษร แต่มันมีภาคบังคับโดยตัวมันเอง มันคือ Social Sanction เพราะฉะนั้นต้องอธิบายให้ชัดว่า เสรีภาพแค่ไหนที่จะทำได้ เพราะถ้ายังไม่มีหลักเกณฑ์ ทุกคนเชื่อว่า ไซเบอร์สเปซ เป็น Freedom Sphere คุณทำอะไรก็ได้ แต่ความเป็นจริงได้มั๊ย หรือแม้แต่การโชว์แคมฟรอกส์ แบบช่วยเหลือตัวเอง ถามว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวหรือเปล่า มันเป็น Public เพียงแต่ว่าคุณนั่งอยู่ในห้องคนเดียว”

(อิทธิพล ปรีติประสงค์: หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารมวลชนวิชาการ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว)

“เนื่องจากเรื่องของอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ที่เปิดกว้างเรื่องสิทธิเสรีภาพ แต่ในขณะเดียวกันมันก็อาจจะเป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างมากเช่นกัน ฉะนั้นเวลาเราให้เสรีภาพของคนที่ใช้อินเทอร์เน็ต อีกมุมหนึ่งเราก็ไม่ลืมว่า อินเทอร์เน็ตจะถูกใช้ในการหาประโยชน์ หรือคนที่กระทำมิชอบต่าง ๆ จะไปละเมิดสิทธิคนอื่น ๆ ได้ อาจจะเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตในการ ผู้หญิง ล่อลวงเด็ก หรือไปเปลี่ยน การหมิ่นประมาท การทำให้คนเสื่อมเสียชื่อเสียง ก็เป็นปัญหาใหญ่ที่มาพร้อมกับเสรีภาพ เรื่องนี้เป็นเรื่องทำลายของนักสิทธิเสรีภาพ และนักมนุษยชนที่จะประสานกันได้อย่างไร ในขณะที่สื่ออินเทอร์เน็ตก็ควรมีการปกป้องให้คนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง สิทธิเสรีภาพในการพูด การแสดงออก และมันจะมีกลไกอย่างไรไม่ให้คนเหล่านั้นมาละเมิดสิทธิมนุษยชนคนอื่น”

(สุภิญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

“ตรงนี้เราต้องมองสองแง่มุม มุมหนึ่งเรื่องสิทธิเสรีภาพสำคัญ รัฐก็ต้องให้ความสำคัญด้วย แต่ในอีกแง่หนึ่งที่เรามีสิทธิเสรีภาพมาก แต่คนบางกลุ่มที่ฉวยโอกาสตรงนั้นมาทำประโยชน์ มันก็เกิดผลเสียเหมือนกัน เพราะฉะนั้นที่ต้องดูด้วยคือมันลิดรอนสิทธิเสรีภาพของคนหรือเปล่า”

(เชษฐา มั่นคง: หัวหน้าฝ่ายรณรงค์และเผยแพร่ปัญหาเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก)

3. ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์ พบว่า บุคคลในภาคประชาสังคมเสนอข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตใน 4 แนวทางดังนี้

- 1) การให้ความรู้กับภาคประชาชนเพื่อสร้างความรู้เท่าทัน
- 2) การส่งเสริมการสร้างจริยธรรมและกำกับดูแลตนเองของผู้ให้บริการและภาควิชาชีพ
- 3) การไม่พึ่งพิงเพียงการกำกับดูแลจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว
- 4) การหาทางออกร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม

1) การให้ความรู้กับภาคประชาชนเพื่อสร้างความรู้เท่าทัน

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนมีความเห็นตรงกันว่า วิธีการที่เหมาะสมในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในด้านการปกป้องผู้เยาว์จากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ควรเริ่มจากการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อที่จะสามารถดูแลตนเองหรือลูกหลานได้

“เร็วที่สุด คือ การสร้างความเข้มแข็งให้พ่อแม่ และควรมีหลักสูตรต้องเข้าไปทุกพื้นที่ และต้องเป็นชุดความรู้เดียวกัน เป็น standard เดียวกัน”

(รศ.ดร.สายฤดี วรภิโจภาธร

ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว)

“พ่อแม่ผู้ปกครองก็มีหน้าที่ คือ เราทำในครอบครัวเราเองก่อน ต้องรู้เท่าทันสื่อ ดูแล้วเป็นยังไง ดูแล้วเกิดอะไร ดูแล้วเข้าใจไหม นี่เป็นสิ่งที่ต้องทำ”

(วันชัย บุญประชา: ผู้จัดการมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว)

“จะมาแก้ที่ปลายเหตุอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเข้ามาดูที่ผู้ปกครองและครอบครัว ถ้าไม่อย่างนั้นก็แก้ที่ระบบเด็กตั้งแต่รากฐานเลยสิ ให้ความรู้แก่เด็กและครอบครัวมากกว่านี้ เพิ่มระบบการศึกษาให้คนไทย เด็กต้องรู้เท่าทัน เด็กต้องมีระบบเรียน ทุกวันนี้ประเทศไทยเราไม่ได้มีการเรียนรู้เท่าทันสื่อ”

(อัญญาอร พานิชพิงรัต: แกนนำเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ
มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว)

“ควรให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาของคนก่อน เราก็กต้องให้ความรู้เรื่องนี้ เพราะเป็นสิ่งใหม่ในสังคม ตัวอย่างคนในต่างประเทศค่อนข้างที่จะเข้มแข็ง เพราะเขาต้องให้ความรู้แก่คนในสังคมก่อน เรื่องเว็บว่าจะเกิดผลกระทบต่อเขาเอง และลูกหลานอย่างไร”

(เชษฐา มั่นคง: หัวหน้าฝ่ายรณรงค์และเผยแพร่ปัญหาเด็ก
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก)

2) การส่งเสริมการสร้างจริยธรรมและกำกับดูแลตนเองของผู้ให้บริการและภาควิชาชีพ

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนมีความคิดเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมการกำกับดูแลตนเองของผู้ให้บริการหรือภาควิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต

“จรรยาบรรณของ ISP และของกลุ่มวิชาชีพต่างๆ ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ต อันนี้เบื้องต้นที่สุด คือการรับผิดชอบตัวเอง การกำกับตัวเอง ทีนี้ถ้าเราสามารถทำหลักการเรื่องนี้ได้กว้างขวางเท่าไร การกำกับด้วยวิธีกควบคุม หรือเซ็นเซอร์โดยรัฐ ก็จะไม่ยลลง แต่ถ้าเราไม่ส่งเสริมหลักการการกำกับตัวเอง รัฐก็จะบอกว่าคุณไม่รับผิดชอบต่อสังคม รัฐก็จะเข้ามาควบคุม เซ็นเซอร์ และถ้าสร้างวัฒนธรรมการเซ็นเซอร์ต่อเนื่อง”

(รศ.ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์: ประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)

“อยากให้ ISP หรือผู้ให้บริการเว็บไซต์มีบทบาทในการดูแลเนื้อหามากขึ้น เช่นในเรื่องของการเปิดบล็อก หรือเว็บบอร์ด นอกจากดูคำหยาบแล้ว ควรจะดูเรื่องข้อมูลส่วนตัวด้วย รวมถึงจริยธรรมของISP ที่ต้องปกป้องผู้เยาว์จากเนื้อหาที่ไม่ดี หรือ ขอบเขตการรับผิดชอบของผู้ให้บริการ และพื้นที่เปิดให้โพสต์ต้องมีหลักเกณฑ์ชัดเจนว่าได้แค่ไหน”

(ศรีดา ตันตะอริพานิช: ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทย)

“เราต้องเร่งส่งเสริมจริยธรรมผู้ประกอบการ เร่งให้เกิดพื้นที่ในเชิงสร้างสรรค์”

(อาจารย์อิทธิพล ปรีติประสงค์: หัวหน้างานนวัตกรรมสื่อสารณวิชาการ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว)

3) การไม่พึ่งพิงเพียงการกำกับดูแลจากภาครัฐ

ในการกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ไม่ควรมอบอำนาจให้ภาครัฐเป็นผู้ตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียวควรมีการจัดองค์กรหรือคณะกรรมการที่มีตัวแทนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หรือมีความเชี่ยวชาญมาดูแลเรื่องเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการแทรกแซงของภาครัฐ

“เนื้อหาบางอย่างที่จะต้องดูแล ก็ควรให้คนที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาดูแล ซึ่งต้องเป็นคณะกรรมการ หรือ หน่วยงานอิสระ คนที่มีอำนาจตัดสินใจว่าจะใครควรดูแลไม่ควรดู ไม่ควรเป็นรัฐฝ่ายเดียว”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล: เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์ประเทศไทย)

“เรื่องนี้ควรมีบุคคล ควรมีคณะทำงานที่มีมากกว่าคนในภาครัฐทำกัน ทำเฉพาะรัฐอย่างเดียวไม่ได้ ต้องให้คนที่มาเกี่ยวข้อง มาร่วมด้วย ไม่อย่างนั้นจะเป็นการเบียดเสร็จ เพราะเป็นเรื่องเสรีภาพ”

(สมบัติ บุญงามอนงค์: ประธานมูลนิธิกระจกเงา)

4) การหาทางออกร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม

การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องของทุกฝ่ายที่ควรจะหาทางออกร่วมกัน เนื่องจากเป็นประเด็นที่กระทบต่อหลายฝ่าย

“ทุกฝ่ายต้องรับผิดชอบร่วมกัน โรงเรียนจะมีมาตรการอย่างไร จะมีการกลั่นกรองอย่างไรในบ้านออกไปมีอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ สังคมก็อาจจะช่วยกันสร้างได้ ต้องดูบรรยากาศอะไรเหล่านี้ มันก็พูดยาก แต่ก็เห็นความประนีประนอมกันในระดับหนึ่งที่ว่า บางเว็บที่มันหมิ่นเหม่ ล่อแหลม มีภาพโป๊เปลือยเด็ก มันก็

สามารถมีกระบวนการที่ถ่วงถ่วง หรือว่าเซ็นเซอร์ได้ แต่บางคนที่ไม่เห็นด้วย คือคนที่เปิดฟรี เราก็มาคุยกันได้ว่ายังไง ในทางกลับกันมันไม่ใช่ข้ออ้างของรัฐ ที่นำเรื่องศีลธรรมอันดี มาปิดกั้นเนื้อหาสาระทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น แต่ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองในสังคมไทย ให้ความตระหนักว่ามันอาจล่อลวง มันต้องมีการถ่วงถ่วงจริง ๆ ก็รับได้ แต่มันต้องมีกระบวนการที่ละเอียดอ่อนพอสมควร ต้องมีกติกาที่ชัดเจน"

(สุภิญญา กลางณรงค์: รองประธานคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)